

**Міністерство освіти і науки України
Регіональний навчальний центр
Всесвітньої митної організації
Національний університет цивільного захисту України
Рада молодих учених Університету митної справи та фінансів**

Університет митної справи та фінансів

**“СВІТОВА ТОРГІВЛЯ І ЗАХИСТ
НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ПРАВОВЕ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ
ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

Том 1

22 квітня 2016 р.

Дніпропетровськ

Світова торгівля і захист національних інтересів в умовах глобалізації: правове, соціально-економічне та інформаційно-технічне забезпечення : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 т. – Т. 1. – Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2016. – 292 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, які включено до збірника, присвячено актуальним проблемам світової торгівлі та захисту національних інтересів в умовах глобалізації, визначенню актуальних проблем її правового регулювання, дослідженню її соціально-економічних аспектів, аналізу інформаційно-технічного забезпечення.

Збірник матеріалів може зацікавити науковців, викладачів, студентів, аспірантів, а також фахівців у галузі зовнішньоекономічної діяльності.

Організатори конференції:

Міністерство освіти і науки України;
Регіональний навчальний центр
Всесвітньої митної організації;
Національний університет цивільного
захисту України;
Рада молодих учених Університету митної
справи та фінансів;
Університет митної справи та фінансів

Склад редакційної групи:

Куземко В. А., Ченцов В. В., Садовий В. П.,
Приймаченко Д. В., Гармаш Є. В.,
Домбровська С. М., Андронов В. А.,
Івашина О. Ф., Ліпинський В. В.,
Бочаров Д. О., Губа О. І., Даценко В. В.,
Мороз Б. І., Шевченко Н. І., Марценюк О. О.,
Барабаш Ю. В., Дерев'янка Т. П.

ISBN 978-966-328-110-0

ЗМІСТ

Секція 1. Фінансово-економічні інструменти лібералізації світової торгівлі та захисту економічних інтересів держави

Новікова К. І. Інноваційно-інвестиційна безпека України на сучасному етапі	11
Задорожна Т. М. Шляхи вдосконалення фінансування митних органів у період економічної кризи	13
Voshchyna M. O., Sheiko Yu. S. Prospects of factoring as an important financial internal of the tool and world trade	15
Баранівська М. В. Сертифікат форми “EUR.1” як інструмент нетарифного регулювання та захисту вітчизняних товаровиробників	17
Шарамок А. В. Бюджетне фінансування охорони здоров’я та шляхи його здійснення	19
Гуцул В. С. Фінансово-економічні інструменти лібералізації світової торгівлі та захисту економічних інтересів держави	21
Міщенко Д. А. Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобалізації	23
Haidamashko O. H. Fighting in formation asymmetry as an important component of providing of the financial security	25
Воловик І. В. Фінансовий контроль в органах державного управління	27
Сторожчук В. М. Адміністрування тарифних регуляторів і походження товарів у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС	29
Ларіонова В. В. Стан банківської системи України у 2015 р.	31
Ларіонова В. В. Проблеми фінансової безпеки України	33
Олішкевич К. В. Статистика цінних паперів України	35
Олішкевич К. В. Фінансовий стан та основні проблеми діяльності Пенсійного фонду України	37
Шавріна О. О. Динаміка валютного курсу гривні в Україні	39
Шавріна О. О. Проблеми планування надходжень до місцевих бюджетів	41
Шумейко О. М. Стратегічна самопрезентація в контексті управління і формування професійного іміджу	43

Вовкодав М. С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства	46
Житникова Ю. В., Ванічкіна М. О. Проблеми оцінки кредитоспроможності вітчизняних підприємств і шляхи їх розв'язання	48
Просвіров А. І. Аналіз справляння податку з доходів фізичних осіб	50
Пшеничний Ю. О. Статистичний стан безробіття в Україні	52
Малоок І. А. Стимулювання збуту як елемент маркетингової комунікації	54
Погоріла Я. О. Механізм формування доходів місцевих бюджетів і напрями його вдосконалення	56
Усик К. Ю. Економічні проблеми переселенців і перспективи їх розв'язання	58
Роздобудько П. Ю. Фінансовий менеджмент комерційного банку в умовах глобалізації	61
Коваль А. М. Особливості інвестиційного забезпечення аграрних підприємств України	63
Дегтярьова Є. М. Торгова марка як невід'ємний елемент успішної діяльності підприємства	65
Губенко Я. Я. Сутність фінансової стійкості банку та її роль у стабільності банківської системи	67
Синюк А. О. Аналіз бюджетно-податкової політики України на сучасному етапі розвитку	69
Козова Д. В., Омельницька Ю. Е. Статистичний аналіз безробіття населення у регіоні	71
Вербицька К. С. Сучасні тенденції застосування маркетингу в банках України	73
Мажула О. В. Роль інституту держави у процесі економічного розвитку	76
Григораш О. В. Ефективність бюджетних важелів стимулювання розвитку малого підприємництва	77
Задорожна В. В. Система бюджетування як спосіб досягнення беззбитковості та високої конкурентоспроможності промислових підприємств України	80
Беспалова А. В. Державне замовлення як інструмент підтримки лібералізації зовнішньої торгівлі	82

Котко О. К. Механізми здійснення державної інвестиційної політики	85
Ткаченко Ю. О. Механізм формування доходів державного бюджету України та напрями його вдосконалення	87
Абдін А. В. Програмно-цільовий метод управління видатками місцевих бюджетів України та вдосконалення його використання	89
Дегтярьова Є. М. Економетричне моделювання динаміки та структури державного боргу України	91
Губа М. О., Воробйова Т. Р. Переваги та недоліки застосування системи непрямого оподаткування в Україні	93
Воробйова Т. Р. Сучасний стан інфляції в Україні	95
Фрейдін М. Ю., Сухопар К. Ю. Грошово-кредитна політика Національного банку України	97
Бондар А. А., Подзігун М. А. Захист економічних інтересів держави (на прикладі дитячих товарів)	99
Мироненко А. О. Основні проблеми, шляхи та перспективи розвитку банківської системи України	102
Давидько С. В., Пінчук А. В. Легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом	104
Персенко Л. І. Економічні інтереси регіону в умовах глобалізації	106
Скорик К. І. Страхування експортних кредитів	108
Лапик Т. Л., Панчук О. С. Інтернет-банкінг як невід’ємний елемент користування банківськими послугами в Україні	110
Падерін І. Д., Новак Є. Е. Механізм стратегічного управління ефективністю підприємств малого та середнього бізнесу регіону	112
Агапова В. В. Стан зовнішнього боргу України як аспект фінансової безпеки	114

Секція 2. Міжнародні економічні відносини: актуальні проблеми управління та регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Seleznyova Yu. O., Grushko T. I. Credit risk-management of banks	117
Тарасенко К. М. Соціально-економічні аспекти трудової міграції в Україні	119
Петруня В. Ю. Пріоритети державного регулювання зовнішньоекономічного середовища діяльності підприємств	121

Ватченко О. І. Підходи до формування доходів населення	123
Горященко Ю. Г. Прийняття державно-управлінських рішень у сфері національної безпеки: проблеми регулювання зовнішньоекономічної діяльності	125
Довганинець Т. І. Проблема оцінки ефективності здійснення зовнішньоекономічної діяльності	127
Добролежа К. М., Іванченко М. О. Іноземна інвестиційна діяльність в Україні	129
Житникова Ю. В., Ванічкіна М. О. Причини зовнішньої трудової міграції в Україні	132
Фірсова А. С., Забоєнко В. О. Залучення капіталу в сучасній Україні	134
Петишко І. В. Світовий ринок телекомунікаційних послуг	136
Piddubna Ya. V., Zavgorodnya D. V. Risks in banking and management mechanism	138
Дубровіна Н. В., Лисакова І. М. Сучасні тенденції та проблеми регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації	140
Шатрова К. І. Проблеми транзитних перевезень українських товарів і шляхи їх розв'язання відповідними інституціями державного управління	142
Свистун К. О. Поняття “глобалізація”, “глокалізація”, “глобалуція” в економічній науці	144
Бондаренко Д. С. Технологія RTB як ефективний інструмент медійної реклами	146
Шершень А. В. Структурний аналіз попиту на лікарські засоби	148
Луньова О. Є. Торговельний конфлікт України і Російської Федерації та роль СОТ у вирішенні цього питання	151
Demianenko Yu. I. Transformation of relationship between EU and Ukraine against a background of signing association agreement	153
Шейко Ю. С. Сучасні тенденції у розвитку лідерства в умовах глобалізації ринку	155
Вощина М. О. Можливості українського бізнесу на європейському ринку	157
Сірко А. Ю. Економічний аналіз як складник системи управління підприємством	159

Абдін А. В. Переваги та ризики інвесторів від розміщення виробництв в Україні	161
Олійник В. А., Шаровський В. І. Міжнародні економічні відносини: актуальні проблеми управління і регулювання зовнішньоекономічної діяльності	163
Котенко В. С. Функціонування міжнародних команд	165
Велика Я. Ю. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні	168
Тишковська К. С., Жураківський М. І. Вплив вступу України до СОТ на митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	170
Берега Л. С., Кирнос А. В. Реалізація національних економічних інтересів у регуляторній системі СОТ	172
Отрошко К. О., Кашуба Ю. О. Особливості управління ЗЕД підприємств України	174

Секція 3. Митна справа: проблеми модернізації в умовах здійснення світової торгівлі та захисту національних інтересів

Літвінов В. В. Вплив музейних анотацій на оформлення документів на розшук зброї, що має культурну цінність	176
Бережнюк І. І. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки і спрощення міжнародного торговельного ланцюга постачання	178
Перетокін А. Г. Митна політика царського уряду, спрямована на розвиток вугільної та металургійної промисловості в Наддніпрянщині наприкінці ХІХ ст.	180
Мосякіна О. А. Державна митна політика України та її роль у забезпеченні національної безпеки	182
Кунєва З. Ю. Митні формальності – фактова складова митної процедури	184
Маковецький М. В. Методика криміналістичного дослідження застосування вибухових пристроїв у контексті боротьби з міжнародним тероризмом	186
Андрушко А. П. Про ратифікацію рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав “Про Правила митного контролю за переміщенням через митний кордон товарів, що містять об’єкти інтелектуальної власності”	188
Кисель К. С. Контроль на основі методів аудиту: походження поняття і його актуальність для чинного митного законодавства	190

Рошко О. М. Митна процедура імпорту: особливості структури та змісту	192
Могильова О. Л. Аналіз підстав для порушення справи про порушення митних правил	195
Євдосєєва А. В. Застосування сили посадовими особами митних органів: досвід США	197
Скосарєва А. К. Експертиза під час провадження у справах про порушення митних правил	199
Селезньов О. Ю. Удосконалення роботи і напрями діяльності органів Державної фіскальної служби у сфері протидії контрабанді та порушенням митних правил	201
Гутченко К. А. Організована злочинність у митній сфері	203
Штельманчук К. В. Добір кадрів до митних органів України в контексті сучасних реформ та ІТ-трендів	205
Іваниця К. О. Проблеми захисту національних інтересів України	207
Чуміна К. Г. Проблемні питання протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів	209
Тесленко В. А. Проблематика митної оцінки товарів за методами на основі додавання та віднімання вартості	211
Тропіна Т. В. Питання оперативно-розшукової діяльності в митній справі	213
Мальцон Ю. О. Специфіка нормування праці в митних органах та аналітично-дослідні методи як засіб підвищення ефективності використання трудового потенціалу та економіки в цілому	215
Григоренко В. В. Доцільність криміналізації товарної контрабанди в сучасних економічних, політичних і соціальних умовах	218
Ченцов В. В., Єршов Д. А. Зміна системи публічного адміністрування у сфері реалізації державної митної політики в контексті внесеного до Верховної Ради України законопроекту “Про Національну митну службу України”. Відповідність міжнародним стандартам	220
Ченцов В. В., Разумей Г. Ю. Новації кадрових технологій в органах Державної фіскальної служби України	222
Сердюк М. Г. Планування діяльності митних органів	224
Сердюк М. Г. Митний контроль і митне оформлення гуманітарної допомоги	226
Чернявська Ю. А. Проблематика застосування правових підстав адміністративного затримання за порушення митних правил	229

Сухов Д. С. Боротьба з тероризмом у контексті реалізації державної митної політики	231
Дикусар Д. В. Зона порто-франко в Одесі: історичний досвід і перспективи впровадження	232
Івченко О. Д. Теоретичні аспекти коригування митної вартості товарів	234
Кабанова Г. В. Переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності	237
Клець О. В. Перспективні напрями реформування механізму нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	239
Мельник А. О. Перспективи реформування органів доходів і зборів у напрямі подолання корупції	241
Негара Р. В. Щодо попередніх рішень із питань державної митної справи	243
Петришина В. С. Правоохранительная деятельность органов доходов и сборов	245
Прокопенко В. В. Характеристика основних принципів переміщення товарів через митний кордон України на прикладі металобрухту	247
Раздорожная С. В., Соколюк В. В. Открытое таможенное пространство в Украине: преимущества и недостатки	250
Руденко І. І. Державна фіскальна служба України: на шляху реформ	252
Старченко Л. В. Провадження про контрабанду як спосіб захисту національних інтересів	254
Козленко А. І. Контрабанда наркотичних засобів: сучасний стан і міжнародний досвід боротьби в умовах глобалізації	256
Яресько М. М. Особистий огляд громадян як виняткова форма митного контролю	257
Снісар В. О. Пріоритетні напрями розвитку митної служби Польщі	259
Щербина І. М. Методи боротьби з викривленням митної вартості товарів, імпортованих із Китайської Народної Республіки	261
Кмецінська У. В. Технічні засоби здійснення митного контролю: підвищення ефективності управління ризиками	264
Фалес Т. О., Корецька Н. В. Інституційна складова модернізації митної справи в Україні на сучасному етапі	266
Андрєєва К. В. Україно-польська митна співпраця в контексті європейської інтеграції	268

Гармаш Є. В., Сінченко Н. В. Деякі питання співвідношення митних термінів у національному митному законодавстві	270
Шевченко П. Ю. Реформування органів доходів і зборів як необхідна умова ефективності реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС	272
Устинова А. В. К вопросу об антидемпинговых мерах, применяемых для защиты внутреннего рынка ЕАЭС	274
Ющенко І. О. Сучасний стан теоретичної розробленості питань здійснення контрольованої поставки	276
Ковальчук М. В. Інституціональні трансформації імперативів економічної безпеки України	279
Рябоволенко В. А. Проблема збереження культурної спадщини: сучасні українські колекції	281
Олексієнко Р. Ю. Щодо обґрунтування ефективності застосування санкцій за недотримання митних правил у розрізі захисту економічних інтересів держави	284
Ільченко В. О. Інструменти регулювання митних процедур: електронна митниця	286

Секція 1. Фінансово-економічні інструменти лібералізації світової торгівлі та захисту економічних інтересів держави

**ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

Новікова К. І., к.е.н., доцент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Україною обрано інноваційно-інвестиційну модель економіки, в рамках якої посилена увага приділяється здійсненню фундаментальних наукових досліджень та пошуку інвестиційних ресурсів для фінансування найбільш перспективних проєктів і впровадження їх результатів у виробництво, але побудова такої системи можлива лише після низки структурних реформ та створення інституційного підґрунтя на основі забезпечення усіх складових економічної безпеки.

Аналіз показників інноваційно-інвестиційної безпеки на сучасному етапі свідчить про те, що різні її сфери знаходяться в кризовому стані та відрізняються один від одного лише ступенем кризовості. Так, валове нагромадження основного капіталу у відсотках до ВВП вище критичного рівня (18 %) лише у 2012 р. Відношення вартості нововведених основних засобів до обсягу капітальних інвестицій коливається в межах 56–66 %, що відповідає небезпечному рівню та супроводжується високим ступенем зносу основних засобів. Частка продукції, яка реалізується на конкурентних ринках країни, протягом останніх п'яти років перебуває на критичному рівні, що свідчить про високий рівень монопольних процесів.

Відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП протягом 2010–2012 роках знаходиться на критичному рівні у 4 %, а у 2013–2014 роках ще погіршується, що зумовлено їх поступовим відпливом через сильне падіння гривні та інші деструктивні чинники. Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП становить менше 1 %, а частка підприємств, що впроваджували інновації, у середньому за 2010–2014 роках становила 16 %, тобто знаходиться в межах незадовільного. Питома вага реалізованої інноваційної продукції становила в середньому 3 %, що свідчить про критичне значення даного індикатора. Відношення кількості спеціалістів, що виконують науково-технічні роботи, до загальної кількості зайнятого населення також знаходиться на критичному рівні. Найбільша кількість інноваційно-активних підприємств зосереджена у низькотехнологічному секторі. Отже, іноземні інвестиції концентруються на рівні інвестицій без зміни технологій і не сприяють прискореному інноваційному розвитку. За-

гальний обсяг фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств у 2014 р. становив 7695,9 млн грн або 0,5 % ВВП, при тому, що законодавчо встановлено необхідний рівень фінансування НДДКР у 1,7 %. Видатки державного бюджету України на інноваційну діяльність у 2014 р. становили 346 млн грн (29,12 млн дол. США). Для порівняння компанією Volkswagen було витрачено на інновації 13,5 млрд дол., Samsung – 13,4 млрд дол., Intel – 10,6 млрд дол.

У Глобальному рейтингу конкурентоспроможності за 2015–2016 роках Україна посіла 79 місце серед 140 країн світу, опустившись на три сходинки нижче порівняно з попереднім роком. Проблемними сферами залишаються прямі іноземні інвестиції та технологічні трансферти, проникнення технологій на рівні компаній, наявність венчурного капіталу та доступність останніх технологій. При цьому позитивно оцінюється інноваційний потенціал, система вищої освіти та тренінгів, що є конкурентними перевагами України.

SWOT-аналіз сучасного стану інноваційно-інвестиційної безпеки свідчить про те, що незважаючи на наявність великого внутрішнього ринку, значного ресурсного та кадрового потенціалу, Україна є непривабливою для інвесторів через незадовільний стан правової, судової та податкової систем. Існуюча модель української економіки заохочує корупцію та непрозорість, перешкоджає формуванню конкурентного середовища, чим ускладнює процес залучення іноземних інвестицій. Слабкими сторонами є нестабільність фінансової та страхової системи, яка уповільнює розвиток венчурного підприємництва та інноваційної інфраструктури; нестача внутрішніх фінансових ресурсів для розвитку певних стратегічно важливих для господарства країни галузей, що може спричинити їх монополізацію іноземними інвесторами та втрату контролю. Необхідно подолати переважання тактичної спрямованості інноваційно-інвестиційного процесу над стратегічною, адже найбільш привабливими для інвесторів залишаються проекти з коротким періодом окупності та мінімальними ризиками на противагу високотехнологічним галузям зі значним ступенем ризикованості вкладень.

Для покращення основних індикаторів інноваційно-інвестиційної безпеки доцільним є реальне, а не декларативне здійснення наступних заходів: підтримка розвитку фундаментальної науки, мовної та бізнес-освіти для забезпечення високого рівня кваліфікації кадрових ресурсів; фінансування та розвиток інфраструктури для підтримки стартапів на національному та регіональному рівнях; формування замкнених технологічних циклів на базі виробничих систем типу інноваційних кластерів, індустріальних та технологічних парків; продовження розпочатої реформи корпоративного управління в частині захисту прав іноземних інвес-

торів та спрощення умов ведення бізнесу загалом; забезпечення транспарентності процесу державної фінансової підтримки інвестиційних проектів, спрямованих на виконання пріоритетних завдань соціально-економічної політики держави; створення регіональної мережі центрів венчурного підприємництва з метою надання консультативної та методичної підтримки у сфері венчурного бізнесу; розробка фінансових та податкових інструментів заохочення венчурного інвестування.

Отже, забезпечення сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності на глобальному рівні неможливе без активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та реалізації ряду системних реформ, спрямованих на створення сприятливого середовища для бізнесу та інвестицій, полегшення доступу до новітніх технологій, наближення законодавства та адміністративних процедур до стандартів та норм ЄС.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ МИТНИХ ОРГАНІВ У ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Задорожна Т. М., студентка

науковий керівник – к.е.н., доцент Панасейко І. М.

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Фінансово-економічна криза обумовлює наявність суттєвих проблем, що негативно впливають на функціонування митних органів. Основними з них є несвоєчасне прийняття бюджетів, обмеженість бюджетного фінансування, нецільове використання бюджетних коштів.

Для забезпечення діяльності митних органів необхідними фінансовими ресурсами використовується такий метод фінансування як кошторисне фінансування. До переваг кошторисного фінансування належить те, що за допомогою даного методу забезпечується відповідність дохідної та видаткової частин кошторису, тобто фінансування планових витрат митниці за умови стовідсоткового фінансування з державного бюджету відбувається в повному обсязі. Крім того, кошторисне фінансування передбачає внутрішній і зовнішній фінансовий контроль за витрачанням коштів.

Однак кошторисне фінансування має певні недоліки. Передусім даний метод не передбачає достатніх стимулів для раціонального та ефективного господарювання і взаємозв'язку між рівнем фінансування й результатами діяльності митного органу. Інший недолік полягає в тому, що у проектах кошторису досить чітко розраховуються тільки видатки на оплату праці й нарахування на заробітну плату, виходячи зі штатного розпису, а всі інші видатки розраховуються з даних попереднього кошторису, на основі припущення. Як показує практика, такий розрахунок

призводить до внесення змін до кошторисів протягом року, що в багатьох випадках потребує “примусової” економії коштів за одними статтями видатків задля їх збільшення за іншими та навіть додаткового фінансування з бюджету. Крім того, законодавством закріплено зв’язок джерел надходження коштів спеціального фонду з напрямками їх використання, і митниця не може вільно, на власний розсуд розпоряджатися заробленими коштами.

Функціонування бюджетних установ вимагає збалансованого, цільового та максимально ефективного використання фінансових ресурсів, тому постійне вдосконалення форм і методів контролю за доходами і видатками митниці є ще одним проблемним аспектом у діяльності бюджетних установ. Головним етапом під час контролю за доходами і видатками митниці має бути аналіз загального та спеціального фонду кошторису доходів і видатків. Значення такого аналізу визначається тим, що з його допомогою можна проконтролювати правильність утворення коштів спеціального фонду та фінансування загального фонду, витрати, а також знайти резерви для зміцнення матеріально-технічної бази митниці й додаткових фінансових ресурсів. Передусім такий аналіз повинен проводитися з метою встановлення, наскільки ефективно використовуються кошти загального та спеціального фондів на утримання митної установи, чи відповідають якість і обсяг послуг, наданих закладом, витратам на їх надання. За основу цих розрахунків мають братися такі показники, як: надходження митниці та розмір перерахованих до Державного бюджету митних платежів.

Як свідчить практика, в повному обсязі, за рахунок загального фонду бюджету, митні установи забезпечують видатки на виплату заробітної плати та нарахувань по заробітній платі, оплату комунальних послуг, придбання продуктів харчування. Водночас спостерігається суттєва недостатність бюджетних асигнувань на утримання матеріально-технічної бази, що призводить практично до повного фізичного та морального зносу наявної техніки, обладнання, устаткування.

У цій ситуації стабілізація витрат за допомогою засобів, спрямованих на економію коштів не дасть необхідного ефекту. Як показує досвід розвинутих держав, необхідним є щорічне збільшення витрат. А за обмеженості бюджетних коштів та мінімальних нормативів бюджетного фінансування досягнути його можна шляхом залучення різних позабюджетних джерел фінансування, які нині стають все більш поширеними. Про це свідчить стала тенденція збільшення питомої ваги спеціального фонду в загальній сумі видатків [1; 2].

Додатковими джерелами фінансування для митної установи можуть бути доходи від діяльності створених на їх базі спеціальних структурних

підрозділів, що передбачені Статутом. Прикладами таких структур можуть бути підсобні господарства або навчально-виробничі майстерні, навчально-методичні, консультаційні, спортивні центри, курси тощо. Поповнити спеціальний фонд можна і за рахунок введення в експлуатацію площ тих будівель, що не використовуються через відсутність коштів на проведення капітальних та поточних ремонтів.

Таким чином, визначальними чинниками регулювання фінансової діяльності митних органів, є достатність обсягів їх фінансування з різних джерел, при переважному збереженні бюджетного фінансування, раціональне витрачання бюджетних коштів, внутрішній і зовнішній контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Матросова В. О. Проблеми фінансування бюджетних організацій на основі кошторису / В. О.Матросова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – № 2. – С. 92–95.

2. Овчарова Н. В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення бюджетних установ / Н. В. Овчарова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 230–237.

PROSPECTS OF FACTORING AS AN IMPORTANT FINANCIAL INTERNAL OF THE TOOL AND WORLD TRADE

Voshchyna M. O., Sheiko Yu. S., students

(Scientific Supervisor – Ph.D., Assoc. Prof. Velychkin V. O.)

(University of Customs and Finance, Dnipropetrovsk)

A Factoring is the operation, which provides the funding for the supply of goods and services with the indulgence of payment in the circumstances, where the seller and buyer are the residents of different states. The international factoring is used often as a financial service under the long-term or indefinite foreign economic contracts, which are characterized by the regularity of supply and significant turnover (including, forfeiting).

The current conditions of development of the national economy, the increasing of inflationary trends, the growth of economic uncertainty, the deepening of competition and the increase of payments problems and the lack of working capital of the enterprises led to the need to find the new areas of profitable and safe use of the financial resources the banking institutions of the country. A factoring is the relatively new financial instrument for Ukraine, development of which requires the creation of institutional conditions, especially the tax legislation and regulatory framework that allows you to collect the debt factoring contracts (table 1) [1].

Table 1

Factoring in Ukraine

The main advantages of factoring include:	The main factors that hinder the development of factoring in Ukraine:
– the ensure of financial liquidity	– the lack of work experience
– the accelerate of circulation of the capital	– VAT, which according to the Law of Ukraine “On value added tax” subject to this operation
– the different dates of repayment of the debt	– the significant differences between the creating triangle “client–factor–debtor” under the assignment of claims (civil assignment) and under the base on the contract of agency (representation)
– the reduction of debt on loans	– the lack of strong legal services of banks, the possibility of administrative influence on the debtor’s, the belief that factoring operation will be safe for all participants

The relevance of factoring relations in Ukraine caused by the condition of the existing settlements and debt securities.

Today, a factoring in Ukraine did not actually carried out because there is no the work experience and scientific substantiation of the benefits of the using of this financial instrument. The factoring service in Ukraine is rather young. The origin and formation of the Ukrainian factoring market is in 2001. The first bank that started providing the factoring service was “Ukrsotsbank”. The factoring technology supported and implemented JSCB “TAS-Commerzbank” eventually, starting an active expansion of the market.

The factoring services are very important for the enterprises engaged in the export trade under the short-term loan or an open account, or have the problems with cash flow (table 2).

Table 2

Advantages and disadvantages of international factoring

1	2	3	4
The main competitive advantages of factoring for the supplier are:	The main competitive advantages of factoring for the customers:	The main advantages of factoring bank (factor) are:	The disadvantages of factoring:

Table 2 continuation

1	2	3	4
– the possibility of increasing the number of potential buyers; the possibility to increase supply; the possibility to the strengthen of market position	– the possibility of conducting of the payments to suppliers with the deferred payment after sales of goods to the final consumer	– the strengthening of business relationships with the customers through the offer of more competitive service	– the factoring is a rather expensive service compare – with the same credit
– the lack of collateral	– the possibility to use trade credit, and therefore the bank loans need not	– the additional possibility to increase the customer base by attracting service – to paying customers (debtors) of the provider	– the presence of contradictions in the regulations on the taxation of factoring operations in Ukraine
		– the decrease of reserves for the factoring versus the credit transactions	– the lack of clear guide lines on the operation display factoring in accounting

Therefore, the main focus of future prospects is an opportunity to adapt of European models and factoring schemes for the Ukrainian market to solve the basic problem today, namely the decline of index of losses.

List of sources used:

1. Говорушко Т. А. Факторинг як форма рефінансування дебіторської заборгованості / Т. А. Говорушко, І. П. Ситник, К. М. Степаненко // Облік і фінанси. – 2012. – № 4. – С. 35–40.

СЕРТИФІКАТ ФОРМИ “EUR.1” ЯК ІНСТРУМЕНТ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Баранівська М. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Панасейко І. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Відповідно до міжнародних зобов'язань України (Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ, ратифікованої Законом України від 7 грудня 2011 року № 4091-VI, Угоди про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії, ратифікованої Законом Украї-

ни від 16 жовтня 2012 року № 5445-VI), митниці ДФС з 1 червня 2014 р. здійснюють видачу сертифікатів з перевезення форми “EUR.1” [1].

27 червня 2014 року укладено Угоду про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами – з іншого, ратифіковану Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII.

З 01 січня 2016 року в рамках цієї Угоди митниці ДФС здійснюють видачу сертифікатів з перевезення форми “EUR.1” при експорті товарів з України до країн ЄС. Дана угода передбачає максимальне спрощення процедури видачі сертифікатів в найкоротший термін з одночасним посиленням відповідальності експортера за достовірність інформації, яка необхідна для визначення українського походження товару.

Сертифікати з перевезення товарів з України за формою “EUR.1” видаються на товари, що експортуються до країн ЄС.

За умови подання митним адміністраціям країн ЄС сертифікатів з перевезення товарів з України за формою “EUR.1”, до товарів українського походження застосовуються пільги зі сплати мита. За даними умовами Українські підприємці-експортери можуть знижувати ціну на свої товари і тим самим конкурувати з іноземними експортерами на Європейських ринках та покращувати якість свого товару тому, що зацікавлені в розширенні ринків збуту і припливі додаткових прибутків.

Сертифікат з перевезення товарів з України за формою “EUR.1” видається під час або після здійснення експорту товару, заповнюється, як правило, англійською мовою й видається безоплатно в найкоротший строк, але не більше трьох робочих днів з моменту реєстрації заяви в митниці. Термін дії сертифіката складає 4 місяці.

Використання сертифікатів за формою “EUR.1”, дає можливість вільного доступу на ринок Європи вітчизняних товарів.

Передання повноважень митним органам щодо видачі сертифікатів форми “EUR.1” полегшують умови отримання даних сертифікатів експортерами і розширюють Українські ринки збуту продукції в країнах ЄС.

Отже, відбувається налагодження партнерських відносин з країнами учасниками вищезазначених Угод, що призводить до розвитку економіки України та стимулювання виробництва вітчизняної продукції, яка б відповідала Європейським вимогам.

Сертифікати з перевезення товарів з України за формою “EUR.1” не вимагаються, якщо:

- загальна фактурна вартість партії товарів, походженням з України, не перевищує 6000 євро;
- експортер має статус уповноваженого економічного оператора;
- в країнах ЄС товари оподатковуються за нульовою ставкою ввізного мита Митного тарифу (за винятком положень Правил походження щодо кумуляції та квот).

Митниця вправі відмовити у видачі сертифіката. У разі отримання відмови експортер має два варіанти поведінки: повторно звернутися до митниці за умови усунення причин, що призвели до відмови; або оскаржити рішення про відмову у видачі сертифіката в порядку, установленому законодавством України.

Слід зазначити, що в Україні практично не застосовуються засоби нетарифного регулювання, які стимулюють зовнішньоекономічну діяльність, а запровадження видачі сертифікатів “EUR.1” дає можливість користуватись пільгами зі сплати мита, контролювати товари, що експортуються і підвищувати рівень експорту товарів вітчизняного виробництва на Європейські ринки.

Таким чином, видача митними органами сертифікатів з перевезення товарів форми “EUR.1” є дієвим інструментом впливу не тільки на суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, але й на економічні процеси в країні в цілому. При цьому особливо важливим є недопущення товарів, що не відповідають певним стандартам, до просування на Європейські ринки збуту.

Держава покликана захищати інтереси національних виробників, вживати заходи збільшення обсягів експорту, створювати стабільне та економічно обґрунтоване правове поле для здійснення зовнішньоекономічних операцій, контролювати дотримання норм в сфері митного та податкового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Про підготовчі заходи до адміністрування походження товарів при експорті в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС : лист ДФСУ від 27.10.2015 № 39408/7/99-99 25-02-03-77.

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ’Я ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ

Шарамок А. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н. Піменова М. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Фінансове забезпечення є одним із основних чинників, що впливає на розвиток охорони здоров’я й соціально-економічну результативність галузі. Кожна країна прагне удосконалити наявну систему охорони здоров’я шляхом перетворень, які б сприяли збереженню та зміцненню здоров’я населення, підвищенню ефективності діяльності лікувально-профілактичних закладів.

Фінансове забезпечення охорони здоров’я – це метод фінансового механізму, що визначає принципи, джерела й форми фінансування суб’-

ектів господарювання, чия діяльність спрямована на охорону, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я громадян [1].

Узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду фінансування охорони здоров'я (за рахунок внесків на медичне страхування; бюджетних коштів; коштів юридичних і фізичних осіб, що надходять у вигляді плати за надані послуги) дає підстави стверджувати, що переважання одного із джерел фінансових ресурсів визначає модель фінансового забезпечення зазначеної галузі – страхову, державну (бюджетну) чи платну (приватну).

Можливі варіанти вибору моделі фінансового забезпечення охорони здоров'я ілюструє рис. 1:

Рис. 1. Моделі фінансового забезпечення охорони здоров'я

Відповідно до ст. 18 Закону України “Основи законодавства України про охорону здоров'я” фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок Державного бюджету України та місцевих бюджетів, фондів медичного страхування, благодійних фондів і будь-яких інших джерел, не заборонених законодавством [2].

Традиційно найвагомим джерелом фінансового забезпечення охорони здоров'я є кошти державного і місцевих бюджетів. Тому основною формою фінансового забезпечення охорони здоров'я виступає бюджетне фінансування (рис. 2).

Бачимо, що фінансування охорони здоров'я щорічно зростає. Про це свідчить збільшення видатків на охорону здоров'я протягом п'яти років на 45 %, але це зростання не відповідає темпам інфляції та потребам населення.

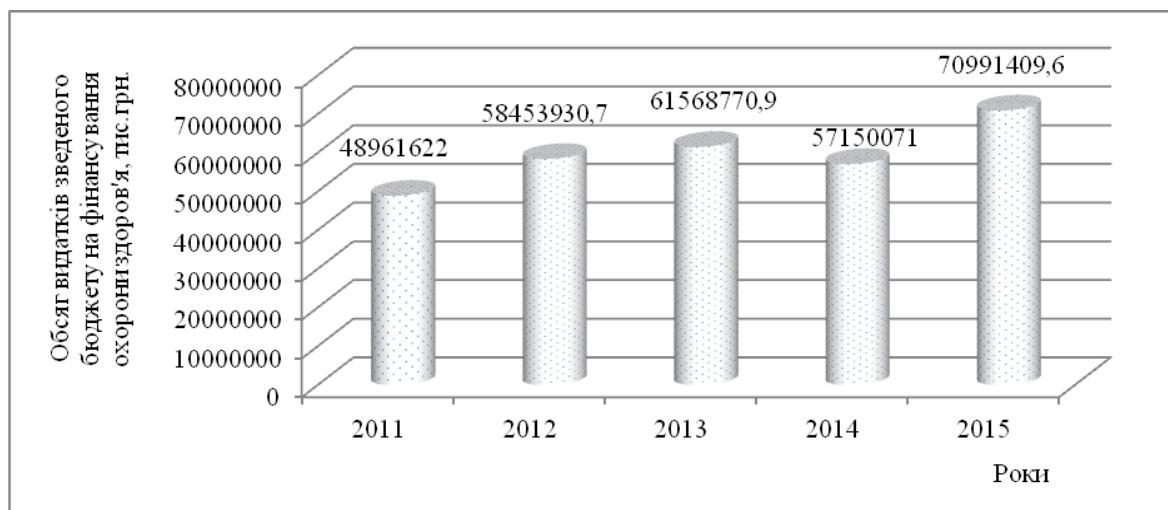

Рис. 2. Видатки зведеного бюджету на фінансування охорони здоров'я у 2011–2015 р.

Отже, ефективне функціонування галузі охорони здоров'я неможливе без належного її фінансового забезпечення. Проте просте збільшення бюджетних витрат на охорону здоров'я не підвищить ефективності її фінансування без дійового реформування самої галузі та вдосконалення фінансового механізму.

Список використаних джерел:

1. Мокрицька А. Б. Фінансове забезпечення охорони здоров'я України: теоретична концептуалізація та проблеми організації / А. Б. Мокрицька // Наука й економіка. – 2014. – № 4 (36). – С.177–183.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс] : Закон України від 19.11.1992 року № 2801XII. – Режим доступу : <http://www.zakon3.rada.gov.ua>

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ ТА ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

Гуцул В. С., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Гнатишина Н. Д.)

(Чернівецький торговельно-економічний інститут

*Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Чернівці)*

Поступова лібералізація національних ринків з одночасним посиленням захисту окремих національних галузей від іноземної конкуренції, а також моніторинг стану національної економічної безпеки та впро-

вадження адекватних заходів щодо відвернення і нейтралізації загроз економічній безпеці держави. При цьому інструменти та методи реалізації національних економічних інтересів повинні узгоджуватися з міжнародними та європейськими нормами і правилами регулювання зовнішньоторговельної діяльності. Для стимулювання експорту та забезпечення захисту внутрішнього ринку держави доцільно використовувати такі інструменти, як надання урядових гарантій експортерам, посилення нетарифного захисту “чутливих” галузей, забезпечення консультативно-інформаційної підтримки та запровадження податкових заохочень для експортерів, удосконалення системи компенсаційних зборів.

Лібералізація зовнішньої торгівлі – це розширення свободи економічних дій і зняття обмежень на діяльність у сфері міжнародної торгівлі для національних господарюючих суб’єктів, а також спрощення доступу на внутрішній ринок для зарубіжних суб’єктів.

Лібералізація породжує протекціоністські вимоги та настрої виробників і населення в цілому.

Лібералізація торгівлі є віддзеркаленням об’єктивного процесу інтерналізації національних економік. Сьогодні можна виокремити такі її типи:

– двостороння – у разі надання країнам одна іншій торговельних преференцій, що знижують кількість і рівень на здійснення експортно-імпортних операцій.

– багатостороння (національна) – зумовлена укладанням багатосторонньої угоди про зону вільної торгівлі, вступом у митний союз або інше економічне інтеграційне угруповання.

– глобальна – здійснюється при вступі в систему ГАТТ–СОТ та в міру участі в роботі цієї міжнародної організації.

Третім рівнем у системі регулювання міжнародної торгівлі є міждержавний, або міжнаціональний. В разі лібералізації торговельних відносин встановлюється преференційний режим.

Преференційний торговельний режим – це особливий пільговий режим, що надається однією державою іншій без поширення на треті країни.

Дискримінаційним є торговельний режим, згідно з яким юридичним і фізичним особам однієї країни надаються в їх торговельній діяльності на території країни, що проводять дискримінацію, гірші умови, ніж ті, які надані на цій самій території юридичним і фізичним особам інших країн.

Реторсії (від лат. *retorsio* – зворотна дія) – обмежувальні заходи, що застосовуються однією державою у відповідь на аналогічні дії іншої держави, що завдають економічної або моральної шкоди першій.

Репресалії (від лат. *represaliale* – стримувати, зупиняти) – примусові заходи, що застосовує одна держава у відповідь на неправомірні дії іншої.

На наднаціональному рівні регулювання міжнародної торгівлі здійснюється за допомогою спільних заходів країн – учасниць інтеграційних

угод. За економічною сутністю інструменти наднаціонального регулювання ідентичні заходам національних зовнішньоторговельних політик, але їх особливістю є колективний, узгоджений характер і спільні дії щодо досягнення економічних, соціальних і політичних інтересів країн-учасниць, що збігаються.

Глобальний рівень регулювання міжнародної торгівлі включає широкий спектр принципів, правил, міжнародних договорів та угод, що розробляються міжнародними організаціями, сферою діяльності яких є сприяння розвитку та регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.

Водночас за ступенем впливу на міжнародну торгівлю переважаючим є національний рівень, що пояснюється відповідною пріоритетністю держави серед інших суб'єктів міжнародних економічних відносин. Порівняно з ними держава:

- основне адміністративне утворення у світі;
- має суверенітет і право незалежного визначення своєї зовнішньої і внутрішньої політики;
- своєю зовнішньоторговельною політикою впливає на об'єкти регулювання міжнародної торгівлі;
- може прямо та опосередковано брати участь у зовнішньоекономічній діяльності, що здійснюється іншими суб'єктами;
- має більшу можливість реалізації принципів міжнародних економічних відносин.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мищенко Д. А., д.держ.упр., професор

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Уперше термін “продовольча безпека” був введений у практику на Всесвітній конференції з проблем продовольства, що відбулася в 1974 р. в Римі. Конференцію було організовано “Food and Agriculture Organization” після різкого зростання світових цін на зерно. Більш ніж через 20 років, у 1996 р. відбулася всесвітня зустріч на вищому рівні з проблем продовольства. За підсумками зустрічі було прийнято Римську декларацію з всесвітньої продовольчої безпеки. Відповідно до цієї декларації, продовольча безпека – це стан економіки, при якому населенню країни в цілому і кожному громадянину зокрема гарантується забезпечення доступу до продуктів харчування, питної води та інших харчових продуктів такої якості, асортименту та обсягів, які необхідні та достатні для фізичного й соціального розвитку особистості, забезпечення здоров'я та розширеного відтворення населення країни [1].

Наразі фактичні норми споживання населенням України окремих видів харчування нижчі навіть за мінімальні норми або близькі до них. Також спостерігається низький рівень споживання продуктів тваринного походження в раціоні населення. Основну частину калорій українці споживають разом із продукцією рослинного походження, натомість 27,1 % середньодобового раціону забезпечується за рахунок споживання продукції тваринного походження, що у 2 рази нижче за встановлений пороговий критерій (55 %).

В той же час, за рівнем забезпеченості сільськогосподарськими угіддями (0,9 га на одного мешканця), Україна серед європейських країн поступається лише Республіці Білорусь – 0,96 га на одну особу, а за забезпеченістю ріллею (0,7 га на одну особу) випереджає всі країни Європи. Серед країн світу за цим показником Україна поступається лише Канаді – 1,43 га та Росії – 0,85 га ріллі на одну особу. При цьому основний фонд орних земель України формують чорноземи (62 %), що свідчить про високий потенціал, який має країна у виробництві сільськогосподарської продукції [2].

Слід зазначити, що наявний потенціал виробництва сільськогосподарської продукції України використовується недостатньо, а стан продовольчого споживання в Україні можна охарактеризувати як загрозливий щодо життєзабезпечення населення, тому що фактичне споживання низки найважливіших видів продовольства на душу населення в країні, хоча й збільшується в останні роки, однак залишається нижче рекомендованих Інститутом харчування Міністерства охорони здоров'я України.

Таким чином, можна констатувати, що рівень продовольчої безпеки України залишається незадовільним, незважаючи на те, що держава володіє значними світовими запасами чорноземів.

Для боротьби з загрозою продовольчої безпеки України повинна бути розроблена не тільки стратегія розвитку, але й механізм забезпечення, що передбачає реформування всього АПК.

Механізм забезпечення продовольчої безпеки країни – це система організаційно-економічних та правових заходів по попередженню економічних загроз. Він включає:

- моніторинг економіки з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз продовольчої безпеки;
- створення нормативно-правової бази безпеки АПК;
- кредитування та підтримка державою національного виробника харчових продуктів, забезпечення його конкурентоздатності;
- партнерство та кооперація виробників харчових продуктів;
- високий рівень захисту здоров'я та життя споживачів харчових продуктів;

– збалансованість харчових продуктів різних вікових та професійних груп населення [3].

Основними завданнями держави щодо забезпечення необхідного рівня продовольчої безпеки України мають бути:

1) досягнення стійкого зростання сільськогосподарського виробництва на основі поліпшення використання ресурсного потенціалу і підвищення ефективності виробництва;

2) стабілізація ринкової кон'юнктури і цінових коливань на сільськогосподарську продукцію та продукти харчування;

3) наближення рівня споживання населенням продуктів харчування до науково обґрунтованих норм;

4) забезпечення доступності продовольства відповідно до купівельної спроможності населення і забезпечення необхідної якості продуктів харчування;

5) забезпечення продовольчої безпеки шляхом збільшення експорту продовольчої продукції (за умов відповідного забезпечення потреб внутрішнього ринку) і зниження (заміщення) імпорту продовольства, яке виробляється (може вироблятися в достатній кількості) в Україні.

Список використаних джерел:

1. Тарасюк О. Б. Державне регулювання забезпечення продовольчої безпеки країни / О. Б. Тарасюк // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10 (136). – С. 58–63.

2. Власов В. І. Глобальна продовольча безпека / В. І. Власов. – К. : ІАЕ, 2001. – 506 с.

3. Немченко В. В. Продовольча безпека України / В. В. Немченко // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. – 2012. – № 4 (70). – Том 2. – С. 179–183.

FIGHTING INFORMATION ASYMMETRY AS AN IMPORTANT COMPONENT OF PROVIDING OF THE FINANCIAL SECURITY

Haidamashko O. H., student

(Scientific Supervisor – Ph.D., Assoc. Prof. Velychkin V. O.)

(University of Customs and Finance, Dnipropetrovsk)

The economic theory on the whole and the methodology of financial safety in particular got today a very important call, which is the necessity of taking into account of informative asymmetry at the acceptance of economic decisions, the construction of economic models and the search of methods on a fight against informative asymmetry as the important constituent of modern control system and system of providing of the financial safety by an economy.

The far of scientific works were devoted the question of influence of asymmetry of the information on the development of financially and economic relations, in particular the fundamental researches of leading foreign scientists: G. Akerlof, G. Stiglitz, M. Spence, G. Stigler, K. J. Arrow, J. Tirole. The proper place in development of that problems is occupied by the labours of the known Ukrainian economists, to that V. Evdokimov, M. Ermoshenko, Ya. Zhalllo, G. Zagray, V. Ivanova, O. Kostyuk, V. Ogienko, S. Chistyakov and others.

But the questions into relation to the asymmetry of information in the system of providing of the antirecessionary financial firmness of bank activity are remained the investigational enough not.

An information, which transforms from the element of market infrastructure in a competent strategic resource, changes an own role in economic relations, the fundamentally new problems for an economy generates, on that there is not the adequate system of counteraction now. The question is about the problem of informative asymmetry (situation, when one part of economic subjects owns the greater volume of information for other participants of economic relations) and her consequences. At what the asymmetry of information differs from the plenitude of information.

And an asymmetry, and a plenitude are the descriptions of information, however the asymmetry is description of unevenness of information between subjects, while the incompleteness characterizes the present volume of information on her exhaustive, necessary and sufficient volume.

The informative asymmetry and her consequences results in deformation of market mechanism, puts under a doubt of fundamental possibility of him effective action, as the base pre-condition of classic economic theory – the equality of information between the participants of economic relations is denied. The informative asymmetry promotes the expenses of economic activity, and main, the level of trust between the participants of financial relations reduces from position of financial safety, considerably.

The asymmetry of information in bank activity has the certain features, which consists in following:

- she has the bilateral character: a salesman and customer of bank services do not keep the information about each other, that the risk of losses during realization of agreement promotes;

- she can to influence negatively on the co-operation of salesman and customer of bank services, both to and after the conclusion of treaty. Thus the state of affairs at the market of bank services changes usually in the process of using service, that is perceived by a consumer as her subzero quality;

- she caused intentionally by a salesman or customer of bank service in the aim of creation of informative barrier to the receipt of reliable information about the real cost of bank service and financial state of customer;

- she can to cause the mistrust of client to the salesman.

If the level of asymmetry of information in the process of providing of antirecessionary financial firmness to bring down, the bank institutions must to stick to rows of principles, among that :

- it is adequacy of the system of indexes to the task of exposure and estimation of depth of development of crisis and her separate phases, to realization of diagnostics of pre-conditions for her strengthening or slackening;

- it is a presence of the proper informative providing for the calculation of values of indexes, the realization of dynamic and comparative analysis;

- it is possibility of accumulation of statistical base in relation to a level and dynamics of change of indexes, that the informative pre-condition of development of the special models of the diagnostics of crisis and of threat of bankruptcy will become in course of time;

- it is a scope of estimation of all major directions (spheres) of the financial state of banks; these indexes must to represent the crisis phenomena, which inherent to activity of banks or the sources of origin of the similar phenomena;

- it is a presence of optimal amount of indexes for every direction of research, of exception from their composition of those indexes, which each other duplicate.

It follows notices, that the antirecessionary financial firmness it is possible to attain due to the effective bank supervision and the adjusting. Thus the presence of transparent information about financial stability of bank activity is acquired actuality.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Воловик І. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н. Піменова М. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У науковій періодиці України активно обговорюються проблеми розвитку державного фінансового контролю (далі – ДФК). Активна дискусія щодо класифікації, форм, методів, видів і напрямів державного фінансового контролю є переконливим прикладом необхідності формування єдиної системи та прийняття відповідного законодавства.

Особливого значення у поточний період набуває державний аудит – визнана у міжнародній практиці форма фінансового контролю. Утім питанням формування єдиної системи державного фінансового контролю не приділяється достатньої уваги.

Метою є обґрунтування рекомендацій зі створення єдиної системи державного фінансового контролю на основі міжнародних стандартів.

У країнах, що живуть в системі ринкової економіки, зміст і призначення фінансового контролю розглядається з системних позицій, оскільки

ки він перестає бути тільки державним або відомчим контролем. Тому державний фінансовий контроль є неодмінною і головною основою існування сильної демократичної держави, а також важливим чинником державного будівництва. Ефективне здійснення регулюючої функції держави в економічній сфері вимагає попередження, виявлення і припинення фінансових правопорушень, наявності дієвої системи державного фінансового контролю.

Фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління. Його призначення полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування і ефективного використання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи. Об'єктом фінансового контролю є всі господарські операції, які здійснюються з використанням коштів на цілі економічного і соціального розвитку.

Оскільки фінансові ресурси не є невичерпними, то виникає органічна необхідність у існуванні фінансового контролю, який спрямований, передусім, на раціональне використання бюджетних коштів і коштів централізованих і децентралізованих фондів цільового призначення, фінансової дисципліни в господарських структурах.

Державні органи, які здійснюють функції економічного контролю, такі: Фонд державного майна України, Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, Міністерство праці України, Міністерство статистики України, Національний банк України.

В Україні переважає централізована модель державного фінансового контролю з поступовим удосконаленням у напрямі децентралізації систем контролю, інтегрованих з управлінням програмами та діяльністю.

Державний фінансовий контроль призначений для реалізації фінансової політики держави, створення умов для фінансової стабілізації. У всіх державах залежно від специфіки їх пристрою склалася своя система фінансового контролю. Проте організація і діяльність контрольно-ревізійних мереж в зарубіжних країнах так чи інакше базується на загальних принципах, виражених багаторічним міжнародним досвідом. Найважливішою ланкою державного фінансового контролю в усіх демократичних країнах прийнято вважати орган контролю по лінії законодавчої влади.

У процесі реалізації своїх функцій усі контролюючі органи здійснюють ревізійні, експертно-аналітичні та інші заходи і повинні забезпечувати єдину систему контролю за виконанням бюджетів, формуванням державних позабюджетних фондів, фінансових ресурсів, порядок формування та використання яких регламентовано діючим законодавством. Таким чином, єдність цілісність побудови ДФК визначається принципом єдності бюджетної системи. У рамках системи ДФК мають бути чітко розмежовані функції та повноваження окремих органів дер-

жавного фінансового контролю, які виступають елементами системи і мають ефективно взаємодіяти між собою.

Нині інститут державного фінансового контролю практично не виконує свою основну попереджувально-профілактичну функцію, виступаючи, як правило, лише реєстратором порушень. Форми наступного контролю (ревізія та перевірка), за якими переважно проводиться ДФК, без підкріплення аудитом ефективності, практично втрачають свою актуальність та дієвість в умовах ринкової економіки України.

АДМІНІСТРУВАННЯ ТАРИФНИХ РЕГУЛЯТОРІВ І ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ У РАМКАХ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Сторожчук В. М. – аспірант

(Науковий керівник – д.е.н., доцент Калюжна Н. Г.)

(Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ)

З 01.01.2016р. тимчасово застосовується економічна частина Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (далі – Угода). Реалізація Угоди в частині створення зони вільної торгівлі тісно пов'язана з питаннями митно-тарифного регулювання, включаючи механізми поетапного зниження тарифних ставок, адміністрування походження товарів та тарифних квот.

Нині забезпечено прийняття всіх необхідних нормативно-правових актів для імплементації положень Угоди з питань застосування тарифних регуляторів і походження товарів.

Так, Україна та ЄС домовились про створення зони вільної торгівлі, кожна Сторона зменшить або скасує мито на товари згідно із встановленими графіками, причому для України перехідний період триватиме до 10 років, тоді як зміна тарифного розкладу ЄС відбудеться одразу після набуття чинності Угодою.

Для українських виробників найсуттєвішим буде зниження тарифних обмежень з боку ЄС у таких галузях, як: легкова промисловість, хімічна промисловість, машинобудування, харчова промисловість.

Водночас, Україна поступово відкриє свій ринок для товарів, які виробляються в ЄС, порівняно з іншими галузями найбільше зменшення ввізних мит матиме місце в легкій промисловості, зокрема, у виробництві одягу, виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції, харчовій промисловості, виробництві меблів.

Угода передбачає застосування тарифних квот на імпорт в Україну м'яса свинини, птиці та цукру за принципом “хто перший прийшов той перший і обслуговується”.

Для реалізації цієї частини Угоди прийнято наказ Міністерства фінансів України від 11.12.2014 № 1203, за яким розподіл тарифних квот для застосування нульової ставки мита здійснюється в автоматичному

режимі на підставі поданої декларантом митної декларації, яка повинна містити такі відомості: код товару згідно з УКТЗЕД; відомості про країну походження; код тарифної преференції.

Станом на 16.03.2016 правом на використання квот скористались імпортери м'яса птиці на 100 %, цукру на 66 %, м'яса свинини на 7 %. Інформація про поточні залишки тарифних квот доступна в режимі онлайн на сайті ДФС.

Зрозуміло, що скористатися тарифними преференціями в ЄС можливо виключно за наявності документів, що підтверджують українське походження товарів, тому, важливим елементом підтримки експорту товарів з України до ЄС є механізм видачі митницями сертифікатів з перевезення форми EUR.1.

З метою нормативного врегулювання цього питання прийнято наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2014 № 1142, яким передбачено максимальне спрощення видачі сертифікатів на безоплатній основі у найкоротший термін з одночасним посиленням відповідальності експортера за достовірність інформації про походження товару з України.

Для спрощення процедури видачі сертифікатів визначено місця їх видачі – це 162 митні пости та відділи митного оформлення, які максимально наближені до потенційних експортерів/виробників, на видачу сертифікатів уповноважено 433 посадові особи митниць, створено програмно-інформаційний комплекс, в якому розміщено електронний реєстр виданих сертифікатів.

З початку року станом на 16.03.2016 р. митницями видано понад 11 тис. шт. сертифікатів до ЄС.

Наступним вагомим кроком спрощення та прискорення митного оформлення товарів, що експортуються з України до ЄС є запровадження інституту схваленого експортера під час визначення походження товарів. Такого механізму в Україні до сьогоднішнього часу не існувало.

Для отримання тарифних преференцій в ЄС український експортер товару має змогу без оформлення сертифіката EUR.1 задекларувати походження товарів на комерційних документах без залучення митниці.

Підставою для застосування до товарів українського походження тарифних преференцій є номер авторизації схваленого експортера, який проставляється в комерційних документах.

З метою забезпечення імплементації такого дієвого механізму Угоди прийнято наказ Міністерства фінансів України від 07.10.2014 № 1013 “Про Порядок надання та анулювання митницею статусу уповноваженого (схваленого) експортера”.

Нині 51 підприємство отримали статус схваленого експортера, які експортують з України до ЄС мед, кетчупи та соуси, олію соняшникову, дріжджі пекарські, печиво, скляну продукцію тощо.

СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У 2015 р.

Ларіонова В. В., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Необхідною умовою нормального функціонування економіки є розвинута банківська система. Надійний банківський сектор відіграє надзвичайно важливу роль у стабілізації економіки країни та її розвитку. Основною ланкою кредитної системи будь-якої країни є банки, які здійснюють основну масу фінансових операцій. У сучасних ринкових умовах банки – це фінансові установи, що зберігають, надають, розподіляють, обмінюють, контролюють кошти й обіг грошей і цінних паперів.

Проаналізуємо сучасний стан вітчизняної банківської системи.

За підсумками 2015 року банківська система України оновила рекордний річний показник збитків. Сумарний збиток працюючих банків України, без обліку неплатоспроможних, станом на 1 січня 2016 року склав 66,6 млрд грн. Таким чином, за підсумками 2015 року банківська система України оновила рекордний річний показник збитків, який в 2014 році був на рівні 52,966 млрд грн. Доходи банків за рік зросли на 19,4 %, водночас витрати – на 34,4 % (порівняно з попереднім роком). Раніше у звіті Global Competitiveness Report Всесвітнього економічного форуму в Давосі українські банки були визнані найненадійнішими у світі. За показником надійності українські банки є найгіршими у світі – 140 місце з 144 країн. За даними звіту, в загальному рейтингу конкурентоспроможності Україна посіла 79 місце з 140 країн. Торік Україна була на 76 позначці.

Таблиця 1

Динаміка кількості банків за 2013–2015 роки

Назва показника	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.12.2015
Кількість банків, які мають банківську ліцензію	176	180	163	120
Із них: з іноземним капіталом	53	49	51	40
У тому числі зі 100 %-м іноземним капіталом	22	19	19	18
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	39.5	34.0	32.5	35.3

З табл. 1 видно, що протягом 2015 р. банківський сектор зменшився на 43 банки. На думку аналітиків, український банківський ринок залишають якраз ті фінансові установи, закордонні власники яких не здатні надавати їм надійну підтримку.

Банківська система України, як одна із найчутливіших сфер бізнесу до змін у зовнішньому середовищі, зазнала значних втрат протягом недавніх революції, війни та зміни влади в Україні. Кризові явища у банківському секторі зумовлені як об'єктивними причинами, так і непродуманою політикою регулятора, що призвело до посилення кредитного дефіциту у національній економіці

Проблеми у вітчизняному фінансовому секторі почали швидко накопичуватися починаючи з 2012 року – останнього року відносної економічної стабільності в Україні. А оскільки економіка перестала рости, банки втратили можливість для розширення активів та відповідно формування основ щодо подальшого розвитку. Відсутність перспективи та жорстка монетарна політика НБУ у 2013 року з подальшою девальвацією у 2014 сформували значні розриви між активами та пасивами фінансових установ.

Комітет із питань нагляду і регулювання діяльності банків, нагляду платіжних систем НБУ визначив нові критерії для окремих груп банків на 2016 рік.

Згідно з документом, передбачені такі групи банків:

1. Банки з державною часткою (держава володіє часткою понад 75 %).
2. Банки іноземних банківських груп (банки, власниками контрольних пакетів акцій в яких є іноземні банківські установи).
3. Група I (частка активів яких більше 0,5 % активів банківської системи).
4. Група II (частка активів яких менше 0,5% активів банківської системи).

Згідно з новим розподілом, у перший кластер потрапили “Ощадбанк”, “Укресімбанк”, “Укргазбанк”. У групу I Нацбанк включив 13 банків: “ПриватБанк”, “Альфа-Банк”, “ПУМБ”, “Південний”, “Хрещатик”, “Мегабанк”, “Банк Кредит Дніпро”, “ПроКредит Бан”, “Фідобанк”, Universal Bank, Platinum Bank, “Восток” і “Діаманбанк”. У групу II потрапили 78 українських фінустанов.

Серед основних проблем, що спіткали вітчизняний банківський сектор можна виокремити:

1) нераціональну територіальну структуру – висока концентрація банків, а отже, і наявність відчутної конкуренції у великих торговельно-промислових центрах та практично повний монополізм двох–трьох банків у менш розвинених регіонах;

2) незначну участь іноземного капіталу, іноземних банків та їх філіалів, що істотно обмежує надходження іноземних інвестицій;

3) брак довіри населення до банків зменшує мобілізацію ресурсів банками порівняно з потенційними можливостями.

Тож запровадження інноваційних технологій, розширення присутності на ринку дозволить оздоровити фінансову систему країни та вивести банки, які об'єднують свої ресурси і принципи управління на провідні позиції в галузі.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ларіонова В. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Архирейська Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Однією з найважливіших складових частин економічної безпеки є фінансова безпека, без якої практично неможливо розв'язати жодне із завдань, що стоять перед державою. За своєю суттю економічна безпека – це сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до постійного відновлення і самовдосконалення, здатність економіки забезпечувати ефективно задоволення суспільних потреб на національному і міжнародному рівнях. Фінансова безпека є однією із складових економічної безпеки і являє собою стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків, створюються умови для збереження цілісності фінансової системи країни.

Фінансова система кожної країни є сукупністю таких складників: бюджетна безпека; боргова безпека; валютна безпека; грошово-кредитна безпека; банківська безпека; безпека небанківського сектора.

Показники стану фінансової безпеки України наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Загальні показники фінансової безпеки України за 2010–2014 рр.

Показник	Роки					Оптимальне значення
	2010	2011	2012	2013	2014	
Показники бюджетної безпеки						
Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП, %	6,7	1,7	3,6	4,4	3,2	Не більше 3–4

Обсяг трансфертів з державного бюджету, % до ВВП	7,23	6,84	8,88	10,03	9,12	Не більше 15
Показники валютної та грошово-кредитної безпеки						
Обсяг іноземної валюти відносно гривневої маси, %	29,1	30,3	32,1	29	26	10
Частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих кредитів, %	40,31	46,03	37	34	33	50
Рівень інфляції за рік, %	9,10	4,60	-0,20	0,5	8,5	7
Показники боргової безпеки						
Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, %	39,4	36,1	36,1	39,2	55,8	Не більше 55
Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, %	14,41	15,34	15,67	19,1	27,2	Не більше 35
Показники банківської безпеки						
Частка іноземних банків у загальній кількості банківських установ, %	28,0	31,3	30,1	30,1	30,1	Не більше 30
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	40,6	41,9	39,5	34,0	33,2	30–40%

Дані, наведені у табл. 1, свідчать, що стан фінансової безпеки України не просто потребує істотної уваги, а може характеризуватися як загрозливий. У зв'язку з цим необхідно дослідити загрози, які впливають та визначають стан фінансової безпеки України.

Справжнім національним лихом стала корупція, що пронизує всі ешелони влади. Здирництвом і чизняних чиновників повною мірою пізнали на собі не лише українські громадяни, а й іноземні інвестори. Корупція негативно впливає на міжнародний імідж України, перешкоджає, а іноді блокує надходження іноземних інвестицій. Незважаючи на зміну політичної еліти і прихід до влади нових людей, стан корупції в Україні не зменшився, а в деяких сферах навіть зріс на 5–18 %. Про це свідчить порівняльний аналіз досліджень рівнів корупції в Україні, які

проводилися компаніями Transparency International, Gallup International та Центр Разумкова у 2013–2015 роках.

Серед основних загроз, що загрожують вітчизняній фінансовій безпеці можна виділити наступні:

- нецільове використання коштів бюджету;
- неефективність податкової системи, масове ухилення від сплати податків;
- значні обсяги державного та гарантованого державою боргу;
- нестабільність законодавства та військовий конфлікт на сході України;
- зростання зовнішньої фінансової заборгованості України, посилення її залежності від іноземних кредитів.

Виділивши лише деякі проблеми фінансової безпеки України, можна зробитивисновок, що завданнями, які мають стояти перед нашою державою, мають бути:

- зменшення впливу світових фінансових криз та тіньових структур на вітчизняну фінансову систему;
- запобігання широкомасштабному витоку капіталу із реального сектора економіки;
- стабільність банківської системи;
- стабільний розвиток фінансової системи в напрямі нагромадження фінансових ресурсів для економічного розвитку країни.

СТАТИСТИКА ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

Олішкевич К. В., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Фондовий ринок є важливим елементом економіки розвинутих країн світу та невід’ємною складовою фінансового ринку кожної країни. Особливості фондового ринку України зумовлені тим, що він виник і розвивається в умовах переходу від планової економіки до змішаної економіки ринкової орієнтації. Ці умови характеризуються революційним характером перетворень, нестійкістю стану економіки і суспільства, різноманіттям можливих шляхів переходу, наявністю особливих економічних форм, що функціонують із використанням принципів як планового, так і ринкового способів господарювання.

Фондовий ринок є ключовим фактором мобілізації фінансово-капітальних ресурсів у ринковій економіці, а також інструментом проведення інноваційної політики у державі. Він постає невід’ємним атрибутом інституційного регулювання національної економіки.

Ринок цінних паперів охоплює частково як кредитні відносини шляхом включення у свою сферу ринку боргових інструментів (ринку

облігацій), так і відносини співволодіння, виникаючі на ринку інструментів власності (ринку акцій). Ці відносини виражаються через випуск спеціальних документів – цінних паперів, які мають власну вартість і можуть продаватися, купуватися і погашатися. Звідси об'єктом угод на фондовому ринку є цінні папери, які є важливим елементом, що забезпечують ефективне функціонування діяльності підприємства в будь-якій державі.

Предметом статистики ринку цінних паперів є кількісні характеристики масових процесів емісії та обігу цінних паперів як фінансових активів на ринку цінних паперів, у тому числі на первинному і вторинному його сегментах.

Метою статистики ринку цінних паперів є вивчення стану розвитку ринку цінних паперів та його впливу на розвиток економіки.

Основні завдання статистики ринку цінних паперів: збір повної та об'єктивної інформації про цінні папери для аналізу даних про їх ризик, дохідність та ліквідність; розробка і вдосконалення методики та методології збору, обробки та прикладного використання статистичної інформації про цінні папери та учасників фондового ринку; статистичний аналіз діяльності інвесторів, емітентів, фінансових посередників, які є суб'єктами фондового ринку.

Найбільш типовими видами цінних паперів, які випускаються і знаходяться в обігу на ринку цінних паперів тієї чи іншої країни, і України також є: акції; облігації звичайних і місцевих внутрішніх державних позик; облігації підприємств; казначейські зобов'язання держави; депозитні сертифікати; векселі.

Ринок цінних паперів в Україні почав своє становлення в 1991 році з прийняттям Закону України “Про цінні папери і фондову біржу” (актуалізований Законом України “Про цінні папери та фондовий ринок”). Тоді Україна на законодавчому рівні отримала інструменти та професійних учасників ринку цінних паперів, які брали активну участь у створенні вітчизняного фінансового сектора економіки.

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні–грудні 2015 року становив 155,77 млрд грн, що менше на 49,08 млрд грн порівняно з відповідним періодом 2014 роком (204,85 млрд грн).

Протягом січня–грудня 2015 р. Комісією зареєстровано 158 випусків акцій на суму 128,55 млрд грн. Порівняно з аналогічним періодом 2014 р. обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 15,80 млрд грн.

Комісією протягом січня–грудня 2015 року зареєстровано 155 випуски облігацій підприємств на суму 12,43 млрд грн. Порівняно з аналогічним періодом 2014 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 16,58 млрд грн.

За результатами торгів на організаторах торгівлі обсяг біржових контрактів з цінними паперами протягом січня–грудня 2015 року становив 290,77 млрд грн.

Протягом січня–грудня 2015 року порівняно з даними аналогічного періоду 2014 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі зменшився на 53,08 % (або на 328,92 млрд грн) (січень–грудень 2014 року – 619,70 млрд грн).

Найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі протягом періоду зафіксовано з:

- державними облігаціями України – 253,32 млрд грн (87,12 % від загального обсягу біржових контрактів на організаторах торгівлі у січні–грудні поточного року);

- облігаціями підприємств – 13,60 млрд грн (4,68 % від загального обсягу біржових контрактів на організаторах торгівлі у січні–грудні поточного року).

Пріоритетним завданням ринку цінних паперів, як відомо, є забезпечення умов для залучення інвестицій компаніями. Аналіз динаміки залучення інвестицій в економіку України показує, що у 2015 році обсяг залучених інвестицій через інструменти фондового ринку нижчий за показник обсягу залучених довгострокових кредитів.

Статистичне вивчення обсягів і структури ринку цінних паперів передбачає аналіз ринку за видами цінних паперів.

Отже, роль статистики ринку цінних паперів полягає в тому, що вона дозволяє не тільки отримати відомості про стан всієї економіки, а й проаналізувати, зробити висновки і зрозуміти, які ж слід вжити заходів, щоб економічне становище покращилось або стабілізувалось.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Олішкевич К. В., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Архирейська Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Пенсійна система в Україні є складовою системи соціального захисту населення, яка охоплює громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника, виплати яким проводяться у форму пенсій, надбавок та підвищень до пенсій. За своєю соціально-економічною природою пенсійна система вважається одним із чинників національної безпеки України.

Протягом останніх років актуальними є питання дефіциту бюджету Пенсійного фонду України, зокрема порушення принципу економічної залежності видатків на споживання від отриманих доходів і ВВП, дисбаланс розвитку пенсійної системи в рамках його дохідної і видаткової

частин. За таких умов особливої уваги потребують питання збалансованості бюджету Пенсійного фонду України, а також ефективного й раціонального використання коштів Пенсійним фондом.

Аналіз динаміки ВВП, показників бюджету Пенсійного фонду за 2011–2015 рр. свідчить про те, що темпи зростання видатків Пенсійного фонду випереджають ріст ВВП. Динаміка номінального ВВП, доходів і видатків Пенсійного фонду за 2011–2015 рр. наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка основних фінансових показників діяльності Пенсійного фонду України у 2011–2015 рр.

Показник	2011	2012		2013		2014		2015	
	млн грн	млн грн	приріст, %	млн грн	приріст, %	млн грн	приріст, %	млн грн	приріст, %
Номінальний ВВП	1316600	1408889	107,01	1454931	110,51	1566728	118,9	1372196	104,22
Доходи ПФУ	193480,6	215639,5	111,45	232485	120,16	233917,6	120,9	237307,9	122,65
Власні доходи ПФУ	150214,3	163634,9	108,93	168622,7	112,25	166928	111,13	172457,2	114,81
Видатки ПФУ	209036	228763,7	109,44	252049,2	120,58	248945,1	119,09	267346,5	127,89
Дефіцит бюджету ПФУ	-17755	-15323,9	86,31	-21763,8	122,58	-17125,7	96,46	-31759,3	178,87

Порівняльний аналіз співвідношення доходів і видатків Пенсійного фонду за період 2011–2015 рр. свідчить про зростання диспропорцій між видатками Пенсійного фонду та його доходами: у 2011 р. цей показник становив 7,4 %, у 2013 р. – 7,8 %, у 2015 р. – 11,9 %. Динаміку доходів і видатків бюджету Пенсійного фонду України за 2011–2015 рр. наведено на рис.1.

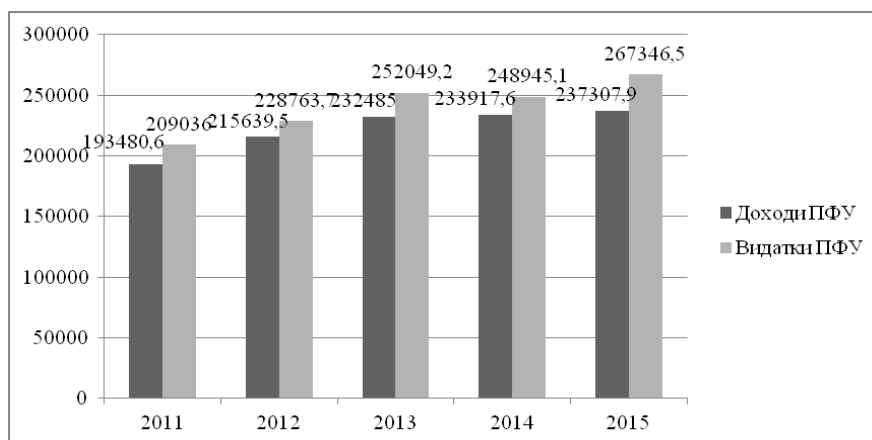

Рис.1. Динаміка доходів і видатків Пенсійного фонду України у 2011–2015 рр., млн грн

У структурі доходів бюджету Пенсійного фонду частка власних коштів упродовж 2011–2014 рр. зменшилася від 77,64 % до 71,36 %, а в 2015 році вона зросла до 72,67 % (детальніше видно на рис.2).

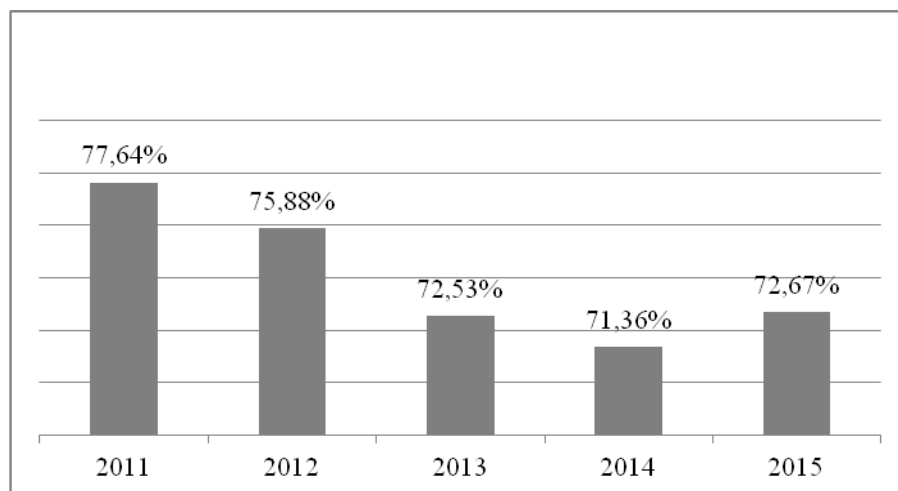

Рис. 2. Власні доходи Пенсійного фонду України у 2011–2015 рр., %

Вивчивши динаміку основних фінансових показників Пенсійного фонду України можна говорити про те, що недотримання основних економічних законів при формуванні бюджету Пенсійного фонду зумовило значні обсяги його дефіциту та спричинило суттєву зміну структури доходів і видатків. У ході аналізу діяльності ПФУ було виявлено, що її головними проблемами є: дисбаланс дохідної та видаткової частин бюджету як наслідок системного порушення принципу економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів і внутрішнього валового продукту, а також відсутність фінансово-економічного підґрунтя, тобто певної законодавчої бази.

ДИНАМІКА ВАЛЮТНОГО КУРСУ ГРИВНІ В УКРАЇНІ

Шавріна О. О., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Валютний курс є вагомим інструментом державної політики, ефективне регулювання якого є суттєвим фактором створення сприятливих умов для нарощування виробництва та зростання чистого експорту – визначального фактора економічного розвитку України. Через курс національної валюти центральний банк впливає на стан платіжного балансу країни, а також використовує його як інструментарій монетарної політики.

Валютний курс як економічна категорія являє собою ціну грошової одиниці однієї країни, виражену в грошових одиницях інших країн. Він

є об'єктивним економічним показником, який відображає тенденції внутрішнього економічного розвитку даної країни та стан і перспективи-зовнішньоекономічних відносин.

На валютний курс впливають наступні фактори: темп інфляції, стан платіжного балансу, різниця процентних ставок в різних країнах, діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції, ступінь використання визначеної валюти на євrorинку та міжнародних розрахунках, прискорення чи затримка міжнародних платежів, ступінь довіри до валюти на національному та світових ринках, валютнаполітика, продуктивність праці, довгострокові темпи зростання національної валюти, місце і роль країни у світовій торгівлі.

Найбільші коливання валютного курсу гривні щодо долара США і євро відбувалися у 1998–1999, 2005–2008 роках.

Перший і найвагомий стрибок курсу відбувся у 1998–1999 роках. В цей період гривня різко девальвувала, хоч і мала коливатися в оголошених НБУ межах: 1,80–2,25 грн/дол США, основними причинами якого були: падіння ВВП, дефіцит бюджету і торговельного балансу, зростання зовнішнього боргу уряду і світова фінансова криза.

У 2000–2004 роках Україна досягла макроекономічної стабільності, що характеризувалося відносно низькими темпами інфляції та стрімким економічним зростанням.

У 2009 році динаміка курсу гривні зазнала значних коливань. На початку року спостерігалось падіння курсу гривні відносно долара США, влітку – певна його стабілізація, а восени знову відновився девальваційний тиск на гривню, який вдалося подолати наприкінці року. Протягом 2009 року офіційний курс гривні відносно долара США знизився на 3,7 % порівняно з 52,5 % у 2008 році.

Динаміка курсу гривні до інших світових валют віддзеркалювала кон'юнктуру міжнародних ринків, на яких зокрема спостерігалось знецінення долара США відносно євро. Відповідно до цих тенденцій офіційний курс гривні до євро у 2009 році знизився на 5,5 %.

У 2010 році динаміка ринкового курсу гривні перебувала під впливом пропозиції іноземної валюти і попитом на неї на внутрішньому ринку. Коливання обмінного курсу гривні до долара США протягом 2010 року були помітнішими, ніж у попередньому році.

Зміна курсу гривні по відношенню до долара США за 2011–2015 роки відображена на рис. 1.

Національний банк України на 22.02.2016 послабив офіційний курс гривніщодо долара США на 39 копійок та встановив на рівні 26,85 гривні за долар, мовиться в повідомленні на сайті НБУ. Офіційний курс гривні до євро складає 29,79.

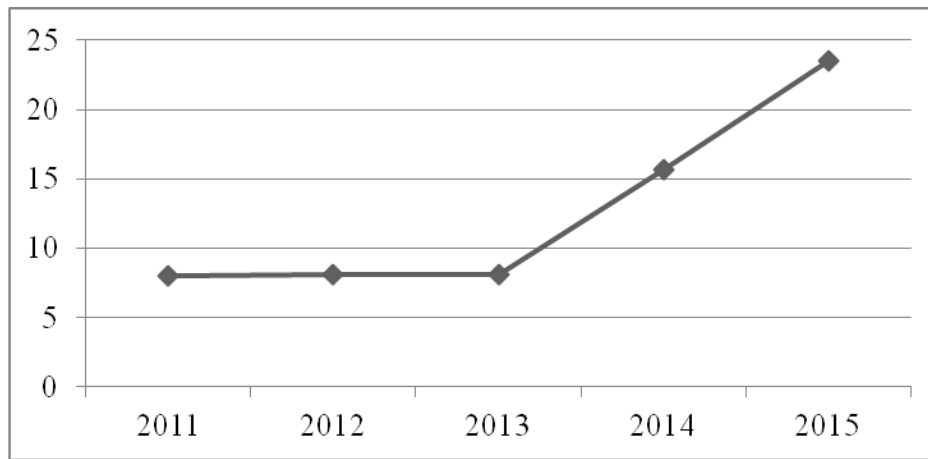

Рис. 1. Зміна курсу гривні відносно до долара США за 2011 – 2015 роки

Міністерство фінансів заклало у держбюджеті на 2016 рік середній курс гривні 24,1 гривні за долар США і на кінець року – 24,4. У Нацбанку вважають реалістичним прогноз курсу гривні 24,1 гривні за долар США.

Таким чином, темп здешевлення національної грошової одиниці в Україні щороку був різним: процес здешевлення гривні то призупинявся, то прискорювався, але тенденція до здешевлення за період дослідження була очевидною. Аналогічна ситуація склалася і в 2013 році: вартість гривні порівняно з 2012 роком залишалась майже незмінною.

За вищенаведених обставин в Україні нагальною є потреба корекції керівництвом Національного банку України валютної політики держави з метою уникнення в майбутньому вищенаведених диспропорцій.

Постійна й узгоджена програма співпраці між Національним банком та урядом дозволить стабілізувати не тільки валютний ринок, але й зменшити рівень інфляції у країні.

Необхідно посилити роль НБУ в процесах курсоутворення шляхом як активних валютних інтервенцій, так і підвищення жорсткості правил торгівлі на валютному ринку. А також забезпечити розвиток механізмів управління гнучким валютним курсом з метою недопущення його різких стрибків і збереження оптимальної динаміки обмінного курсу гривні.

ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Шавріна О. О., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Архирейська Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Місцевим бюджетам як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування належить особливе місце в бюджетній системі України.

У сучасних умовах розвитку бюджетних відносин проблема планування наповнення дохідної частини місцевих бюджетів є досить акту-

альною, адже недостатність власних коштів призводить до вповільнення економічного розвитку.

Кожен регіон для виконання функцій управління та забезпечення фінансування соціально-економічної сфери, що здійснюються органами місцевої влади, потребує відповідних фінансових ресурсів, які виступають основою місцевих бюджетів. Тому процес бюджетного планування є важливим елементом в управлінні економікою регіону, що дозволяє забезпечити фінансування основних напрямків бюджетної сфери адміністративно-регіональної одиниці, яке спрямоване на соціально-економічне зростання регіонів.

Проблема непрозорого формування показників місцевих бюджетів у діючій бюджетній системі посилюється відсутністю механізмів відповідної компенсації прорахунків під час прогнозування доходів місцевих бюджетів і міжбюджетних трансфертів. Так, у 2009–2010 рр. органи місцевого самоврядування змушені були звертатися до територіальних підрозділів Державного казначейства України за отриманням середньострокових позик, через фінансово-економічну кризу у 2008 році.

Значною вадою бюджетного планування є і відсутність кореляції між розрахунками Мінфіну по дохідній базі місцевих бюджетів і ДФС щодо наявної податкової бази та очікуваного її виконання. Тобто, кожен орган працює за окремим планом з доходів територій, які між собою часто не узгоджуються.

Крім того, органи місцевого самоврядування не мають реального впливу на базу оподаткування, ставки, правила адміністрування, які визначаються на центральному рівні. На сьогодні насправді існує значний резерв збільшення надходжень до місцевих бюджетів, який пов'язаний із детінізацією економіки, легалізацією заробітної плати.

Через неврахування у бюджетному плануванні соціально-економічного розвитку окремих регіонів, розбалансованості економіки, нераціонального визначення джерел надходжень бюджетних коштів і напрямів їхнього перерозподілу всередині бюджетної системи виникає дефіцит.

Аналіз дефіциту/профіциту обласного бюджету на прикладі Дніпропетровської області відображено у табл. 1.

У досліджуваній період лише 2012 р. супроводжувався дефіцитом обласного бюджету у розмірі 261,65 млн грн. Основною причиною цього послужили спади виробництва, політична нестабільність в країні та значне зменшення доходної частини бюджету у вигляді зниження податкових надходжень.

Протягом подальших 3 років спостерігається профіцит бюджету. У 2015 році перевищення доходів над видатками встановлено у сумі 1290,7 млн грн. Це відбулося за рахунок збільшення надходжень міжбюджетних трансфертів, яких у 2015 році надійшло 12 615,41 млн грн, що у 2,3 раза перевищує такий показник у 2014 році. Дані кошти вико-

ристовувались для посилення інноваційної активності регіону, фінансування охорони здоров'я та соціальної сфери.

Таблиця 1

**Аналіз дефіциту/профіциту обласного бюджету
Дніпропетровської області за 2012–2015 рр. (у млн грн)***

Роки	Надходження	Видатки	Дефіцит/Профіцит
2012	15 981,99	16 243,64	–261,65
2013	16 909,97	16 326,94	583,03
2014	17 876,71	17 593,29	283,42
2015	26 372,77	25 082,07	1290,7

*Джерело: розроблено автором за даними Головного управління державної казначейської служби у Дніпропетровській області

Оскільки існує нестабільність доходної бази місцевих бюджетів, недосконалість механізму міжрегіонального перерозподілу державних прибутків, то місцеве самоврядування потребує сучасного інструментарію з підготовки управлінських рішень із бюджетного планування та прогнозування місцевих бюджетів.

Одним із напрямів реформування в Україні може стати перехід до середньострокового бюджетного планування, яке ґрунтується на формулюванні фінансової та економічної стратегії розвитку країни та узгодженні річного бюджету з перспективними фінансовими планами і прогнозами.

Для збільшення доходної частини місцевих бюджетів необхідним є підвищення економічного потенціалу підприємств регіону (з урахуванням реальних можливостей відповідної місцевості), та бюджетна децентралізація, високий рівень якої свідчить про демократизацію суспільства та ефективне використання коштів у загальнорегіональному масштабі.

**СТРАТЕГІЧНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ В КОНТЕКСТІ
УПРАВЛІННЯ І ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ**

Шумейко О. М., старший викладач

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Прискорена динаміка розвитку сучасного суспільства, освіти та науки, промисловості та бізнесу в Україні зумовлює жорстку конкурен-

цію й постійне зростання стандартів та критеріїв відбору, що висуваються до молодих фахівців – вчорашніх випускників вищих навчальних закладів, технікумів та професійних ліцеїв. Звичайно, що головна увага роботодавців спрямована на оцінки в дипломі, фахову підготовку та досвід роботи за спеціальністю. Однак поза увагою залишається інший дуже важливий аспект: набуття успішного професійного іміджу. Це стосується і менеджерів, і молодих фахівців. Проблема полягає в тому, що, здобувши омріяний фах, молода людина повинна адаптувати себе в цій професії, здобути певний “фаховий” імідж та відповідні навички поводження. Саме тому свідомо чи інтуїтивно молодий фахівець шукає для себе оптимальну стратегію самопрезентації. Іноді цей процес є швидким та безболісним, іноді – важким та потребує багато часу. Успішний імідж є особливо важливим для тих професій, що функціонують в системі “людина – людина”: педагогів, соціальних працівників, журналістів, лікарів, юристів, держслужбовців, менеджерів усіх рівнів тощо. На підтвердження цього свідчить величезна кількість соціально-психологічних тренінгів з формування успішного іміджу, що користуються попитом як серед менеджерів, так і серед випускників вишів.

Використання стратегічної самопрезентації відбувається з обов’язковим урахуванням мотиваційної складової. Так розрізняють самопрезентацію, що набувається (коли самопрезентація підпорядковується мотиву досягання) та захисну самопрезентацію (підпорядковується мотиву уникання невдачі). Самопрезентація, що набувається, характеризується вибором адекватних ролей та завдань, що відповідають соціальному стану, освіті, соціальному середовищу, рівню ідентифікації фахівця тощо. Захисна самопрезентація частіше за все не є усвідомленою. Тобто людина обирає неадекватне для рішення професійних завдань середовище (або з заниженими вимогами, або ж із непомірно високими).

При побудові власного професійного іміджу менеджер послуговується низкою стратегій самопрезентації, а саме:

1. Намаганням сподобатися (*ingratiation*). Така стратегія зобов’язує оточуючих бути доброзичливими та люб’язними відносно суб’єкта, що здійснює самопрезентацію. Людина стає привабливою в очах аудиторії.

2. Самореклама, або самопросування (*self-promotion*) особою своєї професійної компетентності. Це допомагає отримати так звану “владу експерта”.

3. Залякування (*intimidation*) – демонстрація сили, яка зобов’язує оточуючих скоритися. Досягається “влада страху”.

4. Пояснення прикладом (*exemplification*) – демонстрація духовної переваги. Досягається “влада наставника”.

5. Благання (supplication) – демонстрація слабкості. Дає „владу співчуття”.

Усі вищезгадані стратегії мають на меті створити позитивне враження про людину, яка ними послуговується. Йдеться насамперед про так зване “перше враження”. Коли процес комунікації побудований так, щоб створити позитивне перше враження, то він відкриває цілу низку подібних комунікацій у кожної особи, що входять до складу аудиторії. Наприклад, деякі молоді вчителі вважають, що спочатку треба дати зрозуміти школярам, хто є головним, і лише потім зробити послаблення. А якщо зробити навпаки – то школярі не будуть сприймати вчителя всерйоз.

Слід зазначити, що коли людина з’являється перед іншими як фахівець у певній галузі і мусить виконувати низку специфічних функцій, що є характерними для її професії – то у неї є багато причин для того, щоб намагатися проконтролювати створюване враження. Успішний професійний імідж може бути побудований лише за умови постійного та планомірного контролю за створюваним враженням. Молодий фахівець мусить бути уважним до цільової аудиторії, як до джерела сигналів, що свідчать про успіх або помилковість обраної самопрезентації. Достатньо навіть незначних помилок – і сформований протягом довгого часу та значних зусиль імідж буде виглядати фальшивим.

Насамкінець необхідно зазначити, що термін “самопрезентація” (self-presentation) в українській та в усіх східнослов’янських мовах поки що має відверто негативний смисловий підтекст. Самопрезентація асоціюється з нещирістю, прагматизмом, маніпулятивністю поведінки. Особливо таке бачення характерне для представників гуманістичної психології. Однак, на нашу думку, смисловий акцент може бути поставлений інакше. Тоді самопрезентація буде сприйматися як важливе комунікативне вміння, що застосовується в широкому діапазоні соціальних ситуацій і має розглядатися як позитивна цінність.

Список використаних джерел:

1. Goffman E. The presentation of self in everyday life. – N.Y., 1959. – 259 p.
2. Goffman E. Relations in public. – N.Y., 1971. – 396 p.
3. Impression management theory and social psychological research / Ed. by J. I. Tedeschi – N.Y., 1981. – XIX. – 396 p.
4. Jones E. E. Ingratiation. – N.Y., 1964. – 211 p.
5. Jones E. E. Toward a general theory of strategic self-presentation // Psychological perspectives on the self / E. E. Jones, T. S. Pittman ; ed. by J. Suls. – 1982. – Vol. 1. – P. 231–262.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Вовкодав М. С., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Терещенко Т. Є.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Серед основних завдань сучасного розвитку українських підприємств, які пов'язані з постійним подоланням кризових ситуацій, визначають особливі вимоги до фінансової стійкості підприємства як стратегічного фактору фінансової безпеки діяльності підприємства, а також зростання його інвестиційної привабливості. В умовах суттєвих змін економічного простору проблема управління фінансовою стійкістю промислового підприємства набуває пріоритетний характер. Вирішення даної проблеми вимагає вдосконалення механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства, що дозволяє забезпечити ефективність його управління.

Метою даної роботи є обґрунтування теоретичних засад механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Удосконалення методики аналізу й оцінки фінансової стійкості підприємства відображені в роботах вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких варто виділити таких авторів: В. З. Бугай, С. С. Гринкевич, І. О. Мазуркевич, О. В. Постаногова та Н. В. Борисова, О. Г. Сокол, О. А. Шенаєва та інші.

Фінансова стійкість підприємства є якісною характеристикою його фінансового стану і характеризується як здатність підприємства ефективно функціонувати та розвиватися, відзначається достатнім рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективністю управління ними, що забезпечує його платоспроможність, прибутковість та рентабельність.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта. Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно розпочати з характеристики його складових, а також визначення послідовності певних етапів. Спільним для кожного етапу розробки механізму управління фінансовою стійкістю є використання інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю включає послідовність таких етапів:

1. Визначення цілей суб'єктів та об'єктів управління.
2. Виявлення елементів об'єкта управління.
3. Визначення методів впливу на чинники управління.
4. Розроблення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства.

5. Реалізація стратегії.

6. Моніторинг [1].

Враховуючи сучасні економічні процеси, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства потребує, насамперед, нового теоретичного та методичного обґрунтування.

Таким чином, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних блоків:

– блок фінансування, який включає систему залучення фінансових активів,

– блок розподілу фінансових активів, який включає систему використання фінансових активів підприємства;

– сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових активів, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості промислового підприємства.

Даний механізм управління функціонує з урахуванням певних організаційних структур, принципів, методів, фінансових інструментів, правових норм з метою встановлення оптимальних параметрів структури та обсягу фінансових активів, з їх залученням з різних джерел і в різноманітних формах для підвищення конкурентоспроможності та інноваційної активності промислового підприємства при дотриманні заданого рівня фінансової стійкості [2].

На підставі проведеного аналізу механізм управління фінансовою стійкістю підприємства можна визначити як єдину систему регулювання процесів залучення, розподілу і використання зовнішніх і внутрішніх фінансових активів промислового підприємства відповідно до його стратегічних цілей.

Отже, можна зазначити, що одним з важливіших завдань на сьогодні є забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку. Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, забезпечується формуванням раціональної структури майна та капіталу, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб. Формування механізму управління фінансовою стійкістю дозволить керівникам використовувати його для забезпечення стабільного функціонування та прогнозування розвитку підприємства в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Філонич О. М. Управління фінансовою стійкістю підприємства [Електронний ресурс] / О. М. Філонич, Я. О. Дряпак // Економіка і регіон. – 2012. – № 1. – С. 199–202. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/econrig_2012_1_35.pdf

2. Масленніков Є. І. Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [Електронний ресурс] / Є. І. Масленніков // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3928>

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ І ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Житникова Ю. В., Ванічкіна М. О., студентки

(Науковий керівник – старший викладач Фоміних В. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У сучасних умовах нестабільності економіки характерними є високі фінансові ризики та прострочення погашення зобов'язань вітчизняними підприємствами. Через це банки мають встановлювати підвищені вимоги до об'єктивності оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання, знижуючи таким чином свої кредитні ризики. Оцінка кредитоспроможності суб'єктів господарювання має враховувати не лише показники, що використовуються для оцінки діяльності підприємства, а також і прогнозування економічної ситуації та нестабільність зовнішнього середовища.

Метою дослідження є розгляд основних методик розрахунку рівня кредитоспроможності підприємств та виділення проблеми оцінки кредитоспроможності в сучасних умовах, запропонування шляхів їх вирішення.

Нині кредитування стало одним із найпопулярніших джерел залучення коштів у випадку їх нестачі. Для започаткування підприємницької діяльності суб'єкти господарювання досить часто використовують кредитні ресурси. Але в кризових умовах підприємство не завжди має змогу гарантувати їх повернення. Проте банки передусім мають бути впевнені у поверненні кредитних коштів, тому оцінка кредитоспроможності позичальника відіграє головну роль у прийнятті рішення щодо надання кредиту.

Найпоширенішою методикою до оцінки кредитоспроможності є метод рейтингової оцінки, який дозволяє спрогнозувати здійснення в строк майбутніх платежів за кредитом, ліквідність оборотних активів, оцінити загальний фінансовий стан позичальника [1]. Існують й інші способи оцінки кредитоспроможності: метод оцінки кредитоспроможності позичальника на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів, на основі аналізу грошових потоків, ділового ризику та ін. Варто зазначити, що недоліками коефіцієнтного методу є переоцінка ролі кількісних чинників і недооцінка міжособистісних відносин, висока чутливість до викривлення та недостовірності вихідних даних [2].

Однак кількісні характеристики є більш об'єктивними за якісні, при використанні яких виникають певні проблеми. Оцінка репутації підприємства, характеристики його бізнесу та сфери діяльності та інші характеристики, які не мають кількісного вираження є не достатньо-

об'єктивними та їх поєднання з цифровими даними викликає певні труднощі. Тож сучасна практика оцінки кредитоспроможності підприємств потребує вдосконалення, а оцінка має бути комплексною з урахуванням всіх аспектів діяльності суб'єктів господарювання.

Відсутність науково-обґрунтованих методів оцінювання кредитоспроможності позичальника і ризику повернення кредитів, а також відсутність спеціалістів, компетентних щодо підготовки й прийняття рішень про можливість та умови кредитування, можуть бути наслідком погіршення якості кредитного портфеля [3].

Нині кредитна діяльність активно розвивається. За останні 5 років обсяг кредитних ресурсів, наданих підприємствам мав тенденцію зростання. Спостерігається значне збільшення наданих кредитів, що складає 802 582 млн грн, станом на 01.01.2015 р., що на 12,9 % більше, ніж на 01.01.2013 р. [4]. Зараз залишається тенденція дозростання попиту на кредитні ресурси для суб'єктів господарювання. Багато вітчизняних підприємств перебувають на межі виживання, тому залучення кредитних ресурсів є для них єдиним способом продовження бізнесу, проте вони не є досить кредитоспроможними позичальниками у таких умовах.

Удосконалення оцінки рівня кредитоспроможності повинно здійснюватися за такими напрямками: 1) акцентування уваги на показниках ліквідності та фінансової стійкості під час короткострокового кредитування та на ефективності виробництва, рентабельності та прибутковості при довгостроковому; 2) вдосконалення інформаційної бази із забезпеченням банківських аналітиків достовірною інформацією про позичальника; 3) вдосконалення управління кредитними ризиками та прийнятті рішень щодо надання кредитів суб'єктам господарювання.

Отже, оцінка кредитоспроможності позичальника перед прийняттям рішення про надання кредиту набуває особливої важливості. Труднощі із об'єктивністю визначення кредитоспроможності підприємств виникають у зв'язку з недостатністю інформації, яку мають банківські аналітики для своїх розрахунків. Передусім має бути налагоджений механізм надання достовірної й актуальної інформаційної бази до банку про діяльність підприємства та його можливі ризики. Оскільки у кредитуванні зацікавлені як підприємства, так і банки, то банки мають допомагати суб'єктам господарювання встановлювати обґрунтований розмір та термін кредиту, а також прогнозувати діяльність підприємства і оцінювати ризики щодо його неповернення, враховуючи як внутрішнє, так і зовнішнє середовище.

Список використаних джерел:

1. Азаренкова Г. М. Кредит як інструмент фінансування діяльності суб'єкта господарювання / Г. М. Азаренкова, І. Ю. Дудник // Сталий розвиток економіки. – 2014. – № 3. – С. 229–234.

2. Ковальчук Н. О. Удосконалення методик оцінки рівня кредитоспроможності вітчизняних підприємств / Н. О. Ковальчук, М. О. Паскар // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 11. – С. 91–94.

3. Чайковський Я. Напрямки вдосконалення методики аналізу кредитоспроможності боржника – юридичної особи / Я. Чайковський // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2014. – № 19 (1). – С. 176–188.

4. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

АНАЛІЗ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Просвіров А. І., студент

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Подальший розвиток України як соціально-орієнтованої правової держави націленої на інтеграцію у європейське співтовариство, визначатиметься рівнем розвитку усіх державних інститутів, зокрема й податкової системи. Отже, податкова система потребує приведення у відповідність із пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку, забезпечення достатнього обсягу сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів на основі проведення збалансованої бюджетної політики.

У центрі будь-якої податкової системи знаходиться оподаткування особистих доходів. Подходний податок із громадян є одним із елементів поповнення державного бюджету. Оподаткування доходів фізичних осіб є складовою частиною фінансового механізму держави. У результаті перерозподілу доходів (платежів) фізичних осіб, з одного боку, реалізується економічна доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення, а з іншого – формується фінансова база держави. Подходний податок являється одним із головних джерел надходження до бюджету в економічно розвинених країнах.

У структурі доходів Зведеного бюджету податок з доходів фізичних осіб займає значну частку і становить в середньому за 2012–2015 роки 4,08 %. Податок з доходів фізичних осіб у структурі податкових надходжень становить у середньому 5,07 % усіх податкових надходжень і продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела наповнення дохідної частини місцевого бюджету.

**Частка податку з доходів фізичних осіб
у Зведеному бюджеті України**

Податок з доходів фізичних осіб(тис. грн)	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Зібрано в бюджет, тис. грн	7 247 013,5	8 203 742	14 191 765	42 591 332
Частка у доходах бюджету, %	1,94	2,34	3,76	8,3
Частка у податкових надходженнях до бюджету, %	2,23	2,9	4,74	10,39

Встановлено, що система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні залишається надалі недосконалою і потребує подальшого поступового та послідовного реформування.

По-перше, впровадження плоскої шкали оподаткування не забезпечило рівномірного навантаження на доходи різних верств населення. Аналіз тенденцій у сфері розподілу доходів населення засвідчив невідповідність прогресивних властивостей ПДФО ступеню нерівності доходів населення.

По-друге, із запровадженням єдиної ставки оподаткування не відбулося зменшення частки заробітної плати, яка виплачується “в конвертах”. Причиною цього є те, що на “тінізацію” заробітної плати значний вплив має рівень соціального навантаження, який з реформуванням податку на доходи фізичних осіб не знизився і становить 39–41 % фонду оплати праці підприємств.

По-третє, не було досягнуто головної мети зміни системи оподаткування – підвищення доходів Зведеного бюджету України. Таким чином, можна зробити висновки, що реформування податкового законодавства сприяло збільшенню податкових надходжень до бюджету, але не прискоренню соціально-економічного розвитку України. Залишаються ще не вирішеними ряд проблем, зокрема, наявність прогалин у законодавстві, які повинні створювати умови для підвищення впливу податку на рівень життя населення.

Реформування оподаткування доходів фізичних осіб, на мій погляд, повинно здійснюватись у таких основних напрямках: 1) уніфікація законодавства, що регулює таке оподаткування; 2) забезпечення стабільності податкового законодавства; 3) скасування дублювання одних податків

іншими, дотримання принципу однократності оподаткування, принципу обґрунтованості вилучення; 4) перегляд розміру неоподатковуваного мінімуму доходів громадян у напрямку його наукового обґрунтування (за Лаффером максимальною ставкою, яку ще здатні витримати платники податків без приховування доходів, є 32 %); 5) перегляд норм витрат, що враховуються при оподаткуванні доходів громадян, які займаються підприємницькою діяльністю; 6) податки з населення повинні спрямовуватись виключно на соціальні потреби, що дало б можливість підвести під цю важливу групу витрат держави відповідну фінансову базу; 7) податки не повинні зводити нанівець зацікавленість населення в економічній активності.

СТАТИСТИЧНИЙ СТАН БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Пшеничний Ю. О., студент

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Безробіття – це складне економічне, соціальне та психологічне явище. Це ще й економічна категорія, що відображає економічні відносини стосовно вимушеної незайнятості працездатного населення.

Особливістю існування безробіття є те, що економіка стає неефективною а соціальна напруга в суспільстві постійно зростає, а й іноді наслідки спричинені безробіттям можуть мати жахливий характер.

Основним суб'єктом безробіття є безробітні – це особи, що не мають місця роботи, але входять до складу робочої сили, та активно шукають роботу, при цьому зареєстровані на ринку праці.

За формами виділяють такі види безробіття:

а) фрикційне безробіття – виникає внаслідок добровільного звільнення найманого працівника з місця роботи для пошуку нової, або переходу з одного на інше місце роботи;

б) циклічне безробіття – виникає внаслідок спаду економіки, який характеризується зменшенням сукупного попиту на товари і послуги, та скороченням зайнятості;

в) структурне безробіття – виникає внаслідок модернізації технології виробництва та зміни структури споживчого попиту, які, своєю чергою, змінюють структуру загального попиту на робочу силу;

г) сезонне безробіття – характеризується підвищеною незайнятістю в періоди міжсезоння і є притаманним для окремих галузей: сільське господарство, туристична сфера, будівництво.

За типами безробіття поділяється на:

а) відкрите безробіття – типова ситуація для ринку праці, за якої особа визнає, що позбавлена роботи, та офіційно реєструється на ринку праці;

б) приховане безробіття – пов’язують із бездіяльністю осіб щодо пошуку нової роботи.

Розміри рівня безробіття у статистиці визначаються за такими формулами:

$$РБ = (Б / П) * 100, \quad (1)$$

де РБ – рівень безробіття;

Б – кількість безробітних;

П – кількість працездатних.

$$РБ = (Б / З) * 100, \quad (2)$$

де З – кількість зайнятих.

Наведені вище формули мають досить вагомні недоліки. Стосовно першої можна сказати, що є неправильним вважати, що все працездатне населення має попит на робоче місце. Що ж до другої формули, то в ній можна простежити підміну кількості робочої сили кількістю зайнятих, а це є різні поняття. Попит на робочі місця, пред’явлений робочою силою або економічно активним населенням, обчислюється таким способом:

$$З + Б = П - ДНЗ, \quad (3)$$

де ДНЗ – добровільно незайняте населення.

Тоді рівень безробіття:

$$Б / (З + Б) = Б / (П - ДНЗ) \quad (4)$$

Однак вищезгадані способи визначення безробіття, нажаль, не відповідають реаліям сучасного ринку праці і це призводить до заниження реальних показників. Причиною цих неточностей є те, що для здійснення підрахунків необхідно визначити точну кількість безробітних, працездатних і зайнятих. Зважаючи на велику чисельність цих груп населення і утворюється вищезгадана проблема.

На сьогоднішній день економічна ситуація в Україні залишає бажати кращого, що безпосередньо впливає на рівень безробіття. Відповідно до статистичних даних на поточний рік в Україні кількість безробітного населення складає близько півмільйона осіб. Упродовж цього часу відбувалися незначні коливання, але вони значно не вплинули на загальний стан безробіття.

Рівень безробіття в Україні на початок 2016 року

Місяць	Кількість зареєстрованих безробітних на кінець звітного періоду			Середній розмір допомоги за місяць, грн
	тис. осіб		у % до населення працездатного віку	
	Всього	з них отримують допомогу з безробіття		
Січень	508,6	414,4	1,9	1516
Лютий	508,2	416,7	1,9	1509

Отже, безробіття є невід'ємною складовою ринкової економіки. Воно повинно знаходитись під постійним державним контролем, оскільки спричинені ним соціальні наслідки є вкрай негативними для населення країни.

СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Малоок І. А., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Сорока К. О.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Зростання рівня конкуренції на сучасному ринку спонукає підприємства вирішувати проблеми збуту товарів і послуг шляхом проведення заходів щодо стимулювання збуту, оскільки ці заходи на сьогоднішній день є ефективним і порівняно недорогим методом залучення потенційних покупців [3].

Стимулювання збуту як елемент маркетингової комунікації являє собою короткотермінові заходи, розраховані на швидке реагування ринку у відповідь на пропонування підприємством своєї продукції. Основними завданнями стимулювання збуту є: забезпечення швидкого зростання обсягів збуту продукції підприємства; заохочення споживачів випробувати товар чи здійснити повторні закупки; заохочення системи посередницьких торговельних організацій та працівників власного збутового апарату інтенсифікувати зусилля з реалізації продукції підприємства [2]. Стимулювання збуту застосовується для підтримки, інформування та мотивації всіх учасників процесу збуту в цілях створення безперервного потоку реалізації товарів або послуг [5].

Основними засобами стимулювання збуту є: поширення зразків; купони; упакування за пільговою ціною; премії і залікові талони; експозиції і демонстрації товарів у місцях продажу; професійні зустрічі і спеціалізовані виставки; конкурси, лотереї, ігри [4].

Стимулювання збуту спрямоване як на споживачів, так і на продавців та ділових партнерів [3].

Стимулювання збуту головним чином направлене на споживача і має на меті забезпечити продаж товару, створити потік споживачів безпосередньо в тому місці, де здійснюється продаж товару [1]. Стимулювання споживачів може здійснюватися у таких формах, як: цінове стимулювання (знижки; спеціальні ціни; купони); “натуральне стимулювання” (безкоштовні зразки, бізнес-сувеніри); стимулювання активності споживачів (конкурси, ігри, безкоштовні сервісні послуги) [5].

Деякі підприємства вдаються лише до такого виду стимулювання, як зниження ціни на товар, вважаючи вигіднішим піти назустріч економічно виправданим побажанням споживача, аніж відповідати на запити індивідуума відносно якості і різноманітності продукції. Продаж за зниженими цінами ефективний тільки в тих випадках, коли ціна грає вирішальну роль при виборі того або іншого товару. При цьому споживачеві адресуються відповідні рекламно-інформаційні повідомлення з метою спонукати його до покупки в конкретній торговій точці. Недоліком цього виду стимулювання є те, що він не приводить до створення кола надійної, постійної клієнтури, а примушує покупця кидатися від однієї марки товару до іншої, відповідно до пропонованого зниження цін. Наслідки зниження цін повинні бути ретельно зважені, оскільки вони можуть виявитися небезпечними для підприємства [1].

Стимулювання торгового персоналу спрямоване на активізацію його діяльності. Стимулювання продавців може бути матеріальним (премії, коштовні подарунки) та моральним (гарантії зайнятості; створення дружньої, сприятливої атмосфери на роботі, перемога у конкурсі) [2].

Засоби стимулювання торговельних посередників розділяють на дві групи: фінансові пільги і пільги в натуральному вигляді [5]. Тільки цілеспрямовано впливаючи на торгового посередника шляхом організації продуманих стимулюючих акцій на всіх стадіях життєвого циклу товару, виробник може перетворити його на свого ефективного партнера [1].

Для обґрунтування комплексної програми щодо стимулювання збуту необхідно приймати рішення стосовно інтенсивності стимулювання, тривалості програми стимулювання, вибору календарних строків проведення програми, попереднього випробування програми стимулювання збуту, втілення в життя самої програми стимулювання збуту товарів та оцінки її результатів [3].

За можливості всі використовувані засоби стимулювання збуту слід заздалегідь протестувати і переконатися, що вони підходять і забезпечують необхідні результати. Тому виникає необхідність проведення тестів на основі представницької вибірки з цільової аудиторії, щоб ухвалити обґрунтоване рішення [1].

Засоби стимулювання забезпечують підприємству більш сильну та ефективну зворотну реакцію: на відміну від реклами, яка поширює інформацію про товари чи послуги, стимулювання збуту обґрунтовує необхідність їх придбання.

Список використаних джерел:

1. Доберчак Н. І. Теоретичні аспекти розробки програми стимулювання збуту / Н. І. Доберчак // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 89–92.

2. Кальницький А. Є. Стимулювання збуту: заходи та засоби, які допомагають при формуванні маркетингової діяльності підприємства / А. Є. Кальницький, Я. Ф. Копусяк // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2014. – № 1 (42). – С. 94–97.

3. Марищук Я. В. Удосконалення стимулювання збуту на підприємстві / Я. В. Марищук // Молодий вчений. – 2016. – № 118 (1). – С. 117–120.

4. Маркетинг : навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів. – 2-ге вид. / І. Д. Падерін, К. О. Сорока, К. В. Комарова ; за ред. академіка АЕНУ Н. І. Редіної. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2015. – 260 с.

5. Пацалюк К. О. Суть, цілі та завдання стимулювання збуту як елементу маркетингової комунікації / К. О. Пацалюк // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1 (11). – С. 106–113.

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ І НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Погоріла Я. О., студентка

(Науковий керівник – к.держ.упр., доцент Серьогін С. С.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Місцеві бюджети є основним джерелом економічного та соціального розвитку регіону та життєвого рівня населення в цілому. Фінансову основу місцевого самоврядування складають доходи місцевих бюджетів. А отже, механізм їх формування є досить актуальним на сьогоднішній день.

Аналіз механізму формування доходів місцевих бюджетів та визначення найсуттєвіших напрямів для його удосконалення.

Фінансову основу кожного місцевого самоврядування становлять доходи місцевих бюджетів. Наявність доходів місцевих бюджетів закріплює економічну самостійність місцевих органів влади, активізує госпо-

дарську діяльність, дозволяє їм розвивати інфраструктуру на підвідомчій території, розширювати фінансовий потенціал регіону, виявляти і використовувати резерви фінансових ресурсів, що розширює можливості місцевих органів влади у більш повному задоволенні потреб населення [3].

Формування доходів місцевих бюджетів здійснюється відповідно до положень і норм чинного законодавства і зокрема засад Бюджетного кодексу України, а саме ст. 64, 66 та 69.

У Законі України “Про місцеве самоврядування в Україні” передбачено, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом джерел, та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов’язкових платежів [2].

Згідно Бюджетного кодексу України доходи місцевих бюджетів поділяються на чотири розділи [1]:

- 1) податкові;
- 2) неподаткові надходження;
- 3) доходи від операцій з капіталом;
- 4) офіційні трансферти.

Головною складовою доходів місцевих бюджетів в Україні є державні податки, що зараховуються до бюджету відповідного рівня згідно з нормативами відрахувань або закріплюються за державним та місцевими бюджетами [7]. На сьогоднішній день частка податкових надходжень до місцевих бюджетів становить більше 50 %.

За відсутності в достатньому обсязі власних доходів видатки місцевих бюджетів забезпечуються за рахунок надання трансфертів із державного бюджету, які відіграють важливу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів та частки ВВП, яка перерозподіляється через систему трансфертів. Практика свідчить, що питома вага трансфертів у доходах місцевих бюджетів має сталу тенденцію до зростання. Отже, можна говорити про недостатній рівень автономності місцевих бюджетів [6].

На даний момент формування доходів місцевих бюджетів в Україні характеризується низьким рівнем фіскальної спроможності місцевих податків і зборів; їх низькою питоною вагою у валовому внутрішньому продукті й у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів тощо [4].

З метою зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів доцільно вжити таких заходів [5]:

– перерозподілити частину надходжень із державного до місцевих бюджетів, зокрема частину податку на прибуток підприємств, частину ресурсних платежів, збір за забруднення навколишнього природного середовища;

– прорахувати можливості зменшення частки трансфертів і збільшення частки цільових субвенцій у трансфертах із Державного бюджету України;

- дотримуватися цільового та ефективного витрачання коштів місцевих бюджетів, особливо із бюджету розвитку;
- необхідно активно залучати інвестиції в інтелектуальний розвиток, тобто підвищувати кваліфікацію діючих кадрів.

На мою думку, наведені заходи зможуть створити не лише підґрунтя для соціально-економічного розвитку регіонів, а й сформуєть пряму залежність між фіскальною активністю місцевих органів влади та їх інвестиційними можливостями.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 – VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР із змінами і доповненнями. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Заюкова М. С. Проблеми формування надходжень до місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / М. С. Заюкова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/24_NNP_2013/Economics/3_144092.doc.htm
4. Макогон В. Методологічні аспекти формування доходів місцевих бюджетів / В. Макогон // Вісник КНЕУ. – 2009. – № 4. – С. 92–99.
5. Науменко А. М. Напрями підвищення доходності місцевих бюджетів / А. М. Науменко // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 127–131.
6. Синявська Л. В. Формування доходів місцевих бюджетів / Л. В. Синявська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Economics/3_107947.doc.htm
7. Слухай С. В. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні / С. В. Слухай // Фінанси України. – 2007. – № 8. – С. 63–72.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Усик К. Ю., студентка

(Науковий керівник – к.держ.упр. Черба В. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Віднедавна для України стала досить актуальною проблема збільшення чисельності вимушених переселенців із зони АТО. Люди в цих регіонах відчували реальну небезпеку їх життю та життю своїх близьких. Багато з них зробили вибір на користь безпеки за межами рідних областей. Але, разом з тим, вони втратили роботу, помешкання, майно, фінансові кошти, документи тощо. Згідно цього, держава повинна швидко реагувати, тобто створювати низку нормативно-правових актів, щодо

забезпечення прав та свобод вимушених переселенців. Однак держава зводить додаткові бюрократичні бар'єри, істотно ускладнюють реалізацію переселенцями їхніх законних прав. Аналіз юристів показує, що чиновники прагнуть скоротити кількість переселенців, які отримують соціальне забезпечення.

Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, як показала практика, виявився не результативним, і народні депутати Верховної Ради запропонували на розгляд законопроект № 1835. На перший погляд, документ спрямований на задоволення потреб переселенців у тимчасовому житлі, працевлаштуванні, відновленні загублених документів, освіті, але оцінки юристів показують, що реальних важелів допомоги в ньому немає. Водночас уряд прийняв Постанову, яка створює бюрократичні перешкоди переселенцям в реалізації своїх законних прав [2]. Якщо розглянути ситуацію з юридичної точки зору, то проблему дефіциту житла повинна вирішити норма проекту, згідно якої переселенці зможуть поза черги отримати житлову площу на деякий період часу. Але, житло з комунального та державного фондів в умовах нинішньої ситуації в країні не надається ні у власність, ні в користування, тому внесення таких змін тільки призведе до існування ще одного декларативного положення.

Також однією із проблем для переселенців є влаштування дітей у дитячі садочки, школи, а також у ВНЗ. Очевидно, автори законопроекту не замислювались над тим, що діти не можуть бути прийняті до школи, дитячих садочків поперх встановленої санітарної норми. Так само і студенти не можуть бути зарахованими у ВНЗ, якщо немає вільних місць державного замовлення. У всякому випадку, у супроводжувальних документах до законопроекту відсутні будь-які данні о наявності вільних місць в дитячих садочках, школах, ВНЗ для зарахування переселенців [4]. Але найбільшою проблемою для переселенців є працевлаштування. Роботодавці не завжди готові брати на роботу переселенців. Адже вони шукають не тимчасових робітників, а постійних. Також, існує така практика, коли переселенцям відмовляють лише через стереотипи щодо них. Звичайно, роботодавці відрізняються один від одного за рівнем соціальної відповідальності, і серед них існують й такі, які готові надавати роботу саме переселенцям. Переважна більшість переселенців походять з індустриальних регіонів, і їх професійні навички є не затребуваними на новому місці. З цього виникає питання перекваліфікації. І хоча вже існує можливість здобувати навички у таких сферах, як ресторанна справа, професія офіціанта. Маркетинг, копірайтинг, фотошоп, IT, перекваліфікація вимагає багато часу, а робота переселенцям потрібна майже одразу. Звісно, важко визначити, на яку професію перекваліфікуватися, не знаючи, чи буде можливість знайти роботу за новою спеціальністю. То-

му переселенці потребують допомоги у виборі нової спеціальності, виходячи з їх навичок та інтересів, а також потреб на ринку [3].

Також, держава могла б розвивати депресивні регіони за рахунок переселенців. Тобто, замість пільг переселенцям, надавати пільги районам або стимулювати підприємців використовувати конкурентні переваги цього регіону та розпочинати там маленькі виробництва. Переважна більшість переселенців, які мали малий або середній бізнес у зоні АТО вважають, що держава не має заважати їм вивезти звідти своє обладнання та рухоме майно, а навпаки створити всі умови для цього. Міжнародна практика показує, що один із найкращих способів допомогти внутрішнім вимушеним переселенцям – це спростити їхню інтеграції в суспільство, якщо повернення додому є неможливим. Для цього потрібно ухвалити адекватне законодавство для вимушених переселенців, яке дозволяє їм бути активними громадянами й частиною цілого суспільства. Мета – сприяти легшій інтеграції в місцеву громаду, уникаючи напруженості з рештою населення [1]. На жаль, в нашій державі переважають радянські методи управління. Через це існує безліч заплутаних і безглузких бюрократичних процедур, які створюють великі складнощі для переселенців. Зазвичай громадяни всіма відомими шляхами обходять ці процедури, але ніколи ще не було такого, щоб так багато громадян стикнулися з однаковими проблемами одночасно. І якщо тепер їм не допомогти, не поставитися співчутливо, ми ризикуємо отримати ще один соціальний вибух і розкол, а не єдину Україну. Що на тлі ще триваючої АТО може остаточно підірвати нашу й без того розхитану державу.

Список використаних джерел:

1. Блудова М. В. Проблеми створення нових робочих місць для вимушених переселенців за допомогою іноземних інвестицій / М. В. Блудова // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – № 3. – С. 49–51.
2. Афанасьєв К. К. Дотримання прав і свобод вимушених переселенців на території України: окремі проблемні питання / К. К. Афанасьєв // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2014. – Вип. 3. – С. 150–159.
3. Черняк Є. О Зростання внутрішньої міграції в Україні: переваги та недоліки для вітчизняних підприємств, вплив на конкурентоспроможність країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.gov.ua/?op=1&z=3534>
4. Нітова М. А. Особливості міграції населення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>
5. Міграційний профіль України 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/images/files>

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Роздобудько П. Ю., студент

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Новікова Л. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Збільшення інтересу і прагнення українських комерційних банків бути причетними до всесвітнього процесу глобалізації потребують адаптації їх управлінських систем до високих світових стандартів та професіоналізму в управлінні фінансовими потоками. У зв'язку з цим, надзвичайно важливого значення набуває проблема організації та вдосконалення фінансової роботи в банках, впровадження сучасних засад фінансового менеджменту, що базуються на управлінні активами і зобов'язаннями банку, плануванні доходів і видатків, оцінці фінансових ризиків, притаманних банківській діяльності.

Проблемам фінансового менеджменту комерційних банків присвячено наукові праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: І. А. Бланка, А. М. Герасимовича, О. В. Дзюблюка, А. А. Мещерякова, Л. О. Примостки, М. І. Савлука, П. Роуза, Дж. Сінкіта інших. Однак, незважаючи на численні публікації з досліджуваних питань, у банківській практиці не існує однозначності розуміння ролі фінансового менеджменту в системі управління банківською діяльністю з урахуванням ризику в умовах глобалізації, вдосконалення якого зумовлює його актуальність.

На теперішній час змінюваність і непередбачуваність є основними характеристиками відсоткових ставок, що обумовлює необхідність пошуку нових підходів до одночасного управління співвідношенням обсягів активів і зобов'язань та строками фінансових потоків комерційного банку. Серед сучасних підходів, для зваженого управління активами та зобов'язаннями з метою максимізації прибутку за допустимого рівня ризику, а також контролю рівня ризику ліквідності, поширення набув геп-менеджмент. Головна ідея геп-менеджменту полягає в тому, що розмір та вид гепу мають відповідати прогнозам зміни відсоткових ставок і робочому циклу, а також загальним принципам розвитку економіки [2, 57]. У процесі реалізації управління гепом необхідно досягти відповідності між видом гепу (додатний чи від'ємний) та прогнозами зміни напрямку, швидкості й рівня відсоткових ставок з конкретним часовим інтервалом.

Тому, в умовах підвищеного ризику, пов'язаного з невизначеністю зміни відсоткових ставок, з метою удосконалення існуючої стратегії фінансового менеджменту на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк", доцільно використання геп-менеджменту, що дозволить здійснювати оперативне керування активами банку з мінімізацією ризику.

Результати аналізу, проведеного у відповідності до запропонованого методу, з визначенням кумулятивного “розриву” та відсоткового ризику, свідчать, що в 2013–2015 рр., ПАТ КБ “Приватбанк” проводив достатньо ризиковану політику управління активами і пасивами, про що свідчить те, що банк мав найбільшу незбалансованість активів і зобов’язань: “від 24 годин до 7 днів”, “від 1 до 3 місяців”. Протягом цих періодів банк мав від’ємний кумулятивний розрив, і якщо б ставки на ринку підвищувались, то банк отримав би збиток. На кінець аналізованого періоду банк ліквідував розриви та звів ризику до мінімуму. Але протягом проблемних періодів показники індексу відсоткового ризику та коефіцієнту ризику суттєво перевищують нормативні та рекомендовані (10–15 % та 1 відповідно) [1]. Це значить, що в разі зміни процентних ставок банк не мав би достатніх ресурсів для погашення вимог. Коефіцієнт ризику у відповідні періоди також був вищим за 1 (одиницю), тобто банк не мав би можливості покривати збитки за рахунок капіталу на всіх проблемних інтервалах “від 24 годин до 7 днів”, до “від 1 до 3 місяців”. Банк мав додатний геп тільки на інтервалі “24 години” і якщо в цей час відсоткові ставки на ринку зростали б, то маржа банку також мала б рости.

Так, якщо активи та зобов’язання згруповані за термінами виконання, то позитивне значення кумулятивного розриву показує, що ризик ліквідності відсутній у розглядуваному періоді. Від’ємний розрив означає, що зобов’язання, термін виконання яких настає в цьому періоді, перевищують розмір активів, які будуть повернені до банку в той самий час. Через це можуть додатково знадобитися ліквідні кошти, а отже, підвищитися рівень ризику ліквідності. Таким чином, метод кумулятивного “розриву” дає змогу виконувати не лише основне завдання— зважено управляти активами та зобов’язаннями з метою максимізації прибутку за допустимого рівня ризику, а й контролювати рівень ризику ліквідності.

Отже, застосування в практиці фінансового менеджменту у ПАТ КБ “Приватбанк” геп-менеджмент, дає змогу управляти співвідношенням чутливих активів і зобов’язань, не лише у певний момент часу, а й враховувати при цьому часовий компонент та надає передумови до здійснення процесу консолідації банківських активів, як інструменту забезпечення фінансової стійкості та управління ризиком в умовах глобалізації. Це створить основу для формування цілісної системи технологій фінансового менеджменту ПАТ КБ “Приватбанк”, які відповідатимуть етапу нової стратегії розвитку українських комерційних банків в умовах глобалізації фінансових відносин та складатимуться зі скоординованих і впорядкованих управлінських процедур.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт ПАТ КБ “ПриватБанк” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.privatbank.ua>
2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : навчальний посібник / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ. – 2004. – 468 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Коваль А. М., студентка

(Науковий керівник – д.е.н., професор Лисяк Л. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Аграрна галузь України на сьогодні формує близько 12 % ВВП країни [2]. Її подальший розвиток на інтенсивній основі дозволить забезпечити продовольчу та, в певній мірі, економічну безпеку країни.

Масштаби і успішність функціонування аграрних підприємств залежать від активності інвестиційної діяльності. Водночас аналіз сучасного економічного стану аграрних підприємств свідчить, що вагомою проблемою є нестача власних інвестиційних ресурсів, які можуть бути використані для реалізації виробничих проектів (розширення виробництва, упровадження новітніх технологій, модернізація виробничого процесу тощо). Найбільш гостро проблему недостатнього інвестиційного забезпечення відчують малі і середні агропідприємства, а також домогосподарства, адже близько 80 % інвестицій припадає на великі підприємства, зокрема, підприємства з іноземним капіталом [2]. При цьому незначною є пряма державна інвестиційна підтримка аграрного сектору (кошти державного бюджету складають лише 2–3 % загального обсягу інвестицій у галузі), що різко відрізняється від закордонної практики (20–40 %) [2].

Інвестиційні ресурси аграрного підприємства формуються за типовою схемою, властивою всім підприємствам, але існують деякі особливості притаманні саме цим підприємствам. По-перше, це сезонність сільськогосподарського виробництва, яка впливає на необхідний обсяг і структуру інвестиційних ресурсів на певних часових проміжках. По-друге, необхідно враховувати і природні процеси, внаслідок яких підприємство може понести певні втрати. По-третє, в аграрній галузі значну увагу потрібно приділяти витратам майбутніх періодів, які повинні враховуватися при оцінці обсягів необхідних інвестиційних ресурсів.

Постійна потреба в інвестуванні у виробничий процес при сезонній нерівномірності надходжень доходів від основної діяльності зумовлює необхідність використання різних джерел інвестицій у виробництво: власних (прибуток, амортизаційний фонд, кошти засновників тощо), по-

зикових (емісія облігацій, банківські та державні кредити, лізинг тощо), залучених (кошти, отримані від емісії та продажу акцій, безоплатно надані на цільове інвестування, внески сторонніх інвесторів до статутного фонду підприємства) [3]. Аналіз свідчить, що найпоширенішим методом фінансування аграрного сектору на сьогодні є використання власних внутрішніх коштів підприємства.

Зважаючи на високий рівень фізичного зносу основних виробничих засобів підприємств аграрного сектору, необхідним є застосування такого інвестиційного механізму модернізації матеріально-технічної бази, як лізинг. У порівнянні з іншими джерелами (банківський кредит, купівля з відстроченням платежу тощо) лізинг має ряд переваг, зокрема використання нової техніки та високих технологій без попереднього викупу, лізинг допускає стовідсоткове кредитування, можливість оренди устаткування лише на час його фактичного використання тощо [3].

Незважаючи на те, що аграрна галузь є однією з найбільш привабливих для інвесторів (так, у 2015 р. інвестиції в сільське господарство склали близько 1 млрд дол. США), однак інвестиційні ресурси, які залучаються, є незначними порівняно з ресурсами, інвестованими в промисловість та будівництво [2].

Реальним джерелом розвитку аграрних підприємств розглядається венчурний капітал. Проте в Україні за рахунок венчурного капіталу до цих пір не було профінансовано жодної компанії в аграрному секторі.

Варто відмітити погіршення умов залучення позикових коштів у вигляді банківського кредиту. Так, у 2014 р. середня ставка кредитування в національній валюті для підприємств агросектору зросла на 1,5 % і становила 21,5 %, відбулося скорочення банками програм кредитування аграрної галузі та посилення вимог кредиторів до позичальників [1]. Як наслідок, на 28 % зменшилася кількість агропідприємств, які взяли кредити. При цьому, у 2015 р. агропідприємства залучили кредити загальним обсягом 7,6 млрд грн, що у 1,3 раза більше, ніж у 2014 р. (5,6 млрд грн). Процентні ставки, під які залучалися кредити у 2015 р., по Україні досягли 36 %, що значно вище за показник 2014 р. [1].

Такі умови кредитування можуть призвести до уповільнення розвитку галузі, унеможливають впровадження сучасних технологій, які вимагають значних інвестицій та мають тривалий термін окупності.

Таким чином, пошук та залучення інвестицій в аграрну сферу є гострою необхідністю, адже саме інвестиції є основою становлення сучасного аграрного підприємства, його інноваційного розвитку. Для активізації залучення в аграрний сектор інвестиційних ресурсів необхідним є створення сприятливого інвестиційного клімату в країні та аграрній галузі зокрема, а також посилення державної інвестиційної підтримки аграрного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Смолянська О. Ю. Теоретичні аспекти управління джерелами інвестиційної діяльності підприємств АПК / О. Ю. Смолянська, Ю. В. Смолянський // Економічні науки. – 2013. – Вип. 1 – С. 214–218.
4. Величко Т. Г. Лізинг як інвестиційний механізм модернізації матеріально-технічної бази підприємств АПК / Т. Г. Величко // Культура народів Причорномор'я. – 2014. – № 13 – С. 10–12.

ТОРГОВА МАРКА ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дегтярьова Є. М., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Сорока К. О.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Тематика розробки торгового знаку є досить актуальною на даний час. Через те, що в Україні відбувається бурхливий розвиток підприємств різних форм власності, торгова марка є невід'ємною частиною їхньої діяльності, але, насамперед, торговельних підприємств.

Під час розробки стратегії маркетингу конкретних товарів виробник має вирішити, чи буде він пропонувати їх як марочні (це може підвищити його ціннісну значимість, що є важливим аспектом товарної політики).

Торгова марка (МТ) – це ім'я, термін, символ, знак, рисунок чи їх поєднання. За умови розробки марочного товару виробник повинен прийняти рішення про якість та інші прикметні риси, що будуть підтримувати позиції марки на ринку. Якість – це здатність товару виконувати свої функції, яку можна прорахувати.

Перше рішення, яке повинна прийняти організація, що випускає товар, – чи буде присвоєна цьому товару марочна назва. Нині навіть сіль, цукор, сірники пакуються в оригінальне упакування, на банани, ківі, мандарини клеять марку підприємства-виробника. Навіть запчастини до автомобілів (свічі, фільтри) мають марочну назву [1, 75–76].

Торгові марки ідентифікують джерело виробника товару, вказуючи споживачам або організаціям на відповідальність конкретного виробника або дистриб'ютора. Споживачі можуть оцінювати товари залежно від їх маркування. Споживачі можуть оцінювати марки на підставі досвіду використання цього товару та його маркетингової програми.

Влучна назва значною мірою сприяє успіху товару. Пошук найкращої назви торгової марки – важка задача. Її рішення починається з ретельного аналізу товару та його переваг, цільових ринків та запропонованих маркетингових стратегій.

В ідеалі назва торгової марки повинна мати такі якості:

- вона повинна злегка натякати на переваги та якості товару;
- вона повинна легко вимовлятися, добре розпізнаватися та запам'ятовуватися (краще за все обирати короткі назви);
- вона повинна бути індивідуальною;
- вона повинна легко (і зі збереженням змісту) перекладатися на іноземні мови.

Назва повинна бути такою, щоб її можна було зареєструвати та забезпечити юридичний захист [2, 253].

Елементи торгової марки – це засоби ідентифікації і диференціації марки, придатні для офіційної реєстрації як товарні знаки. Більшість сильних торгових марок використовують відразу декілька елементів. Компанія Nike використовує відомий логотип, гасло «JustDoIt» і міфологічне ім'я «Nike» – Ніки, крилатої богині перемоги.

Досить важливим чинником при виборі торгової марки підприємством служать критерії вибору її елементів. Вибираючи елементи торгової марки, використовують шість критеріїв (у кожному конкретному випадку, звичайно, є і свої додаткові міркування): запам'ятовуваність, значущість, привабливість, можливість перенесення, можливість адаптації, можливість захисту.

Щоб впровадити торговельну марку, компанії можуть застосувати різні стратегії: 1) використання марок виробника; 2) впровадження власних марок роздрібних торговців; 3) застосування змішаних.

Та потрібно також пам'ятати, що чим успішніша торгова марка, тим більша вірогідність, що її можуть використати неправомірно, найчастіше це відбувається в мережі Інтернет. Найбільш розповсюдженим способом неправомірного використання торговельних марок є використання на веб-сторінках тотожних позначень або позначень, схожих до ступеня змішування з певними торговельними марками [3].

Отже, з усього вище сказаного можна зробити висновок, що використання торгової марки є дуже важливим для ефективної діяльності підприємства. Насамперед для того, щоб отримати максимальний прибуток, необхідно продавати якомога більше продукції. А для цього потрібно збільшити попит у покупців в даних товарах, в чому і сприяє підприємцям добре створена торгова марка. Вона допомагає розрекламувати товари на широкий загал, тим самим спонукаючи попит у покупців.

Список використаних джерел:

1. Маркетинг : навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Падерін І. Д., Сорока К. О., Комарова К. В. ; за ред. академіка АЕНУ Н. І. Редіної. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2015. – 260 с.

2. Армстронг Г. Маркетинг. Загальний курс / Г. Армстронг, Ф. Котлер. – К. : Діалектика, 2010. – 608 с.

3. Прудкий О. Захист прав на використання торговельних марок в інтернеті [Електронний ресурс] / О. Прудкий // Юрист&Закон. – 2014. – Режим доступу : <http://www.lcfgroup.com.ua/news/publications/1675/>

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ТА ЇЇ РОЛЬ У СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Губенко Я. Я., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Терещенко Т. Є.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Нині тенденції розвитку економіки і банківського сектора України підтверджують необхідність його реформування з метою створення системи, яка б користувалася довірою економічних суб'єктів, ефективно і повною мірою виконувала б функції фінансового посередництва та сприяла розвитку економіки в цілому. Сучасні банківські установи залишаються в нестійкому фінансовому стані, їх надійність викликає сумнів. Недовіра до окремих банків негативно позначається на ситуації загалом в банківському секторі, стримує інвестиційну активність населення і підприємств, уповільнює притік зарубіжного капіталу до України.

Наявність проблем в банківському секторі може привести до спаду в кредитуванні, інвестиціях, споживанні і виробництві та зниження ефективності всієї фінансової системи. Забезпечення фінансової стабільності банківського сектора залежить від фінансової стійкості окремих кредитних організацій. Саме фінансова стійкість банків визначає ставлення до них вкладників і клієнтів, оскільки банк є господарюючим суб'єктом, що працює, в основному, з залученими коштами.

У сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки дослідженню поняття стійкості банку повинно приділятися чи не найбільше уваги, оскільки саме стійкість є запорукою розвитку банківських установ на сьогоднішній день. На сьогоднішній день не сформовано єдиного підходу до визначення фінансової стійкості банку як економічної категорії, адже науковці всього світу так і не змогли дійти згоди що ж собою являє фінансова стійкість банківської установи.

Так, В. В. Пірог зазначає, що фінансова стійкість – характеристика стану рівноваги, що відображає здатність зберігати певні властивості, функціональне призначення незмінним, незважаючи на можливі ризики, вплив зовнішніх факторів та внутрішні трансформації [1].

Н. І. Шпаковська встановлює, що фінансова стійкість є тотожним поняттям стабільності, як здатність опинитися в привілейованому, відносно менш уразливому положенні під час криз та здатність їх переборювати [2].

Ю. С. Довгаль розглядає фінансову стійкість як складову загальної стійкості банку, до якої, крім фінансової, віднесено капітальну, організаційну та комерційну [3].

На основі опрацьованих вище наукових тверджень було вибрано визначення, яке, з нашої точки зору, найбільш широко характеризує дане явище: фінансова стійкість банку – це стан, при якому банк є платоспроможним, ліквідним, має достатню величину регулятивного капіталу для покриття всіх фінансових ризиків, а також залишається достатньо рентабельним, тобто використовує свої активи максимально ефективно.

Фінансова стійкість є основним елементом стабільності банку. Вона відповідає стану розподілу та використання фінансових ресурсів, що забезпечує розвиток банку на підставі зростання норми нагромадження та раціоналізації структури капіталу у процесі збереження платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику. Проте, зважаючи на стан банківської системи в Україні сьогодні, можна сформулювати певний перелік проблем, які негативно позначаються на ефективності її функціонування впродовж тривалого часу. Серед таких: низький рівень капіталізації банків, високий рівень залежності ресурсів банків відзовнішніх запозичень, низька якість банківських активів, висока вартість банківських послуг, що зумовлює зменшення попиту на них серед населення [3].

Тож для покращення ситуації у банківському секторі доцільно впровадити певні заходи, а саме: стабілізація національної валюти (регулювання пропозиції іноземної валюти зниження доларизації вітчизняної економіки), стабілізація банківської системи (обмеження боргового тиску на позичальників, поліпшення управління ризиками), активізація процесів реорганізації та реструктуризації банків (законодавче врегулювання заходів по стабілізації діяльності банків).

Отже, вітчизняна банківська система знаходиться у пошуку вирішення проблеми посилення власної фінансової стійкості. Банківські установи повинні формувати політику розвитку, спираючись на вектор забезпечення фінансової стійкості.

Визначення та систематизація факторів впливу на фінансову стійкість нададуть можливість оцінити кількісний вплив цих факторів на діяльність конкретного банку, виявити проблемні місця функціонування установи та вчасно сформулювати заходи щодо вирішення наявних проблем. Дослідження та врахування цих факторів надасть можливість забезпечити успішне функціонування банківської установи, а в комплексі – фінансової системи країни.

Список використаних джерел:

1. Пірог В. В. Вплив ризиків на фінансову стійкість комерційного банку / В. В. Пірог // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2014. – № 2. – С. 173–178.

2. Шпаковська Н. І. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості банків / Н. І. Шпаковська // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 3. – С. 100–105.

3. Довгаль Ю.С. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення / Ю. С. Довгаль, Р. О. Чамара // Фінансовий простір. – 2015. – № 1. – С. 130–136.

АНАЛІЗ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Синюк А. О., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Архирейська Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

На сучасному етапі економіка України в першу чергу потребує розробки ефективної державної політики, реалізація якої допомогла б досягти сталого соціально-економічного розвитку країни та стабільності основних макроекономічних показників. Саме бюджетно-податкова політика є головним інструментом досягнення цих цілей. Сьогодні в Україні, на жаль, не має єдиного підходу та напрямів до застосування бюджетно-податкових важелів. Це створює перешкоди для розробки довгострокових програм розвитку та гальмує процес подолання кризових явищ в економіці нашої країни. Саме тому, аналіз основних тенденцій та особливостей реалізації бюджетно-податкової політики України на сучасному етапі розвитку є особливо актуальним.

Бюджетно-податкова політика – складова фінансової політики держави у сфері оподаткування, державних витрат та державного бюджету, спрямована на забезпечення зайнятості населення і стримування інфляційних процесів. Вона є інструментом перерозподілу ВВП за допомогою системи оподаткування, бюджетних витрат та соціальних трансфертів.

Одним з найважливіших макроекономічних аспектів прибуткової частини бюджету, є загальне податкове навантаження на економіку, тобто сума всіх зібраних податків відносно до ВВП (табл.1).

Таким чином, як видно з таблиці 1, рівень бюджетного податкового навантаження та рівень загального податкового навантаження протягом 2011–2015 років зменшується. У 2015 році значно збільшився рівень податкового навантаження з ввізного мита (на 137,5 %) та акцизного податку (на 17,2%), однак податкове навантаження на працю зменшилося (на 16,03%). Однак, загальний рівень податкового навантаження на економіку країни залишається досить високим, що свідчить, насамперед, про фіскальний характер податкової політики.

**Рівень податкового навантаження на економіку України
у 2011–2015 рр. (у відсотках до ВВП)**

Показники	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
Рівень бюджетного податкового навантаження	25,7	25,5	24,4	23,5	23,4
Зокрема з податку на доходи фізичних осіб	4,6	4,8	5,0	4,8	4,7
З податку на прибуток підприємств	4,2	4,0	3,8	2,6	2,1
З податку на додану вартість	13,3	13,1	12,5	12,1	12,6
З акцизного податку	2,6	2,7	2,5	2,9	3,4
З ввізного мита	0,8	0,9	0,9	0,8	1,9
Податкове навантаження на працю	10,7	11,2	11,5	10,6	8,9
Рівень загального податкового навантаження	36,4	36,7	35,9	34,1	33,6

Отже, як видно з табл. 1, рівень бюджетного податкового навантаження та рівень загального податкового навантаження протягом 2011–2015 років зменшується. У 2015 році значно збільшився рівень податкового навантаження з ввізного мита (на 137,5 %) та акцизного податку (на 17,2 %), однак податкове навантаження на працю зменшилося (на 16,03 %). Однак загальний рівень податкового навантаження на економіку країни залишається досить високим, що свідчить насамперед про фіскальний характер податкової політики.

Що стосується видаткової частини зведеного бюджету, то у 2015 році по відношенню до попередніх років спостерігається збільшення витрат на виплату відсотків за запозиченнями (12,2 %), збройні сили (7,6 %), транспорт (4,8 %). Однак, за всіма іншими статтями наявне зменшення фінансування. Зокрема, протягом 2011–2015 років спостерігається тенденція до зменшення витрат на сільське господарство з 1,8 % у 2011 році до 0,9 % у 2015, що є пріоритетною галуззю для розвитку в Україні.

Розгляд доходів і видатків державного бюджету дозволяє виявити проблему існування дефіциту державного бюджету. Ця проблема є актуальною не лише для України, а й для багатьох країн світу. Перевищення видатків державного бюджету над доходами спричиняє необхідність пошуку податкових джерел їх фінансування, які в свою чергу також потребують обслуговування, що призводить до подальшого збільшення навантаження на видаткову частину бюджету.

Показники дефіциту/профіциту зведеного державного бюджету України представлені в табл. 2 (табл. 2).

**Показники дефіциту/профіциту зведеного державного бюджету
України за 2011–2015 рр. (млн грн)**

Рік	Доходи	Видатки	Дефіцит (-) (профіцит (+))
2011	395 868	416 854	-20 986
2012	442 250	492 455	-50 205
2013	428 558	505 844	-77 286
2014	436 443	523 126	-86 683
2015	593 440	717 607	-124 167

Як видно з табл. 2 обсяг дефіциту бюджету держави кожного року збільшується у 2015 році склав 124 167 млн грн, що на 43,2 % більше, ніж у 2014 році.

Отже, можна зробити висновок, що функціонування системи державних фінансів та бюджетно-податкової системи України зокрема в сучасних умовах не можна назвати ефективним. Аналіз зведених бюджетів за останні 5 років свідчить про наявність дефіциту, який збільшується кожного року. Крім того, значне податкове навантаження свідчить про необхідність ефективних заходів реалізації податкової політики в Україні.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ У РЕГІОНІ

Козова Д. В., Омельницька Ю. Е., студентки

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Безробіття виступає центральною проблемою у сучасному суспільстві, яка є актуальнішою у період переходу України до ринкової економіки та набуває більшої гостроти у період світової економічної кризи [1].

Тема є актуальною для сьогоднішнього не тільки в Україні, а й у інших країнах. За даними ООН у світі кожний третій працездатний не має роботи взагалі або має випадковий чи сезонний зарібок (750 млн осіб). Тому безробіття є центральною соціальною проблемою сучасного суспільства.

А ось найновіші дані з безробіття в Україні. За даними Державної служби статистики України, станом на 1 вересня 2015 року кількість зареєстрованих безробітних становила 414,7 тис. осіб.

Тому мета роботи полягає у вивченні методологічних питань статистичного дослідження безробіття.

Група відомих економістів України Б. Гаврилишин, С. Мочерний, М. Павловський, Ю. Геєць, І. Лукінов та інші, вважають дієвим заходом щодо боротьби з безробіттям активну регіональну політику, передусім державні асигнування на розвиток відсталих регіонів. Серед опосеред-

кованих важелів впливу мають місце надання податкових пільг і дотацій підприємствам та компаніям за створення робочих місць, компенсації витрат, пов'язаних з пошуком роботи та працевлаштуванням, прямі виплати підприємцям за кожного працевлаштованого, тобто широке впровадження економічно-заохочувальних заходів [2].

На підставі даних державної статистичної звітності розраховується величина прихованого видимого безробіття. Для цього використовується формула:

$$B_{\text{пр}} = \frac{H}{D},$$

де $B_{\text{пр}}$ – приховане видиме безробіття (на підприємстві, у закладі, організації), осіб;

H – кількість неявок на роботу з ініціативи адміністрації, людиноднів;

D – кількість робочих днів у звітному періоді, днів.

Розрахунки за наведеною нижче формулою виконуються для кожного підприємства, організації, закладу і можуть бути згруповані за галузями народного господарства. Також установлюється чисельність вивільнених B , які вийдуть на повний ринок праці, за такою формулою:

$$B = K * B_{\text{пр}},$$

де – приховане видиме безробіття, осіб;

K – коефіцієнт, який змінюється від 0 до 1 й визначається за результатами інтерв'ювання керівників за формулою:

$$K = \frac{3 * K}{H},$$

де 3 – кількість звільнених робітників у народному господарстві у зв'язку зі скороченням штатів, реорганізацією виробництва, використанням нової техніки тощо, осіб;

K – коефіцієнт, який відбиває погіршення економічних умов у регіоні;

H – неявки на роботу з ініціативи адміністрації, людиноднів.

Коефіцієнт K бажано розраховувати для кожного підприємства (організації, закладу), проте допустимо визначати тільки його середньогалузевий рівень [2].

Для з'ясування кількості тих, хто стоїть на обліку в службі зайнятості з числа вивільнених робітників, застосовують форми № 4-ПН, 2-ПН

або результати соціологічних опитувань з-поміж робітників кожної галузі. При підготовці програм зайнятості рекомендується використовувати наявну статистичну інформацію, соціологічні дослідження заходів з наукового забезпечення програми. З цією метою визначається частка звільнених, яка фактично є на обліку в службі зайнятості, d :

$$d = \frac{Z'}{Z_1},$$

де Z' – кількість звільнених, які звернулися за звітний період до служби зайнятості з питань працевлаштування, осіб;

Z_1 – кількість звільнених за звітний період, осіб.

Для вирішення проблеми безробіття держава має широко впроваджувати такі методи регулювання зайнятості населення, як розвиток розгалуженої системи державної служби зайнятості, професійної орієнтації, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів; надання підприємцям субсидій, премій та податкових пільг для найму додаткової робочої сили або переведення частини працівників на скорочений робочий день; державну підтримку нетрадиційним сферам зайнятості; стимулювання підприємців до навчання, перекваліфікації й подальшого працевлаштування додаткової робочої сили; залучення приватного (як вітчизняного, так й іноземного) капіталу в райони зі стійким рівнем безробіття; стимулювання осіб, що отримують державну допомогу, до пошуку робочих місць

Такі методи мають суттєво змінити динаміку безробіття в Україні.

Список використаних джерел:

1. Архієреєв С. І. Курс економічної теорії : навч. посібн. / С. І. Архієреєв, Н. Б. Решетняк. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2007. – 331 с.
2. Бараник З. П. Статистика ринку праці : навч. посібн. / З. П. Бараник. – К. : КНЕУ, 2005. – 167 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Вербицька К. С., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Сорока К. О.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Нині стан ринку банківських послуг в Україні можна охарактеризувати як висококонкурентний. За таких умов найбільш важливими завданнями стають відновлення ефективності діяльності банків, укріплен-

ня конкурентних позицій та відновлення довіри з боку населення до комерційних установ [3]. Утілити перелічені завдання у життя можливо за допомогою якісного банківського маркетингу.

На думку фахівців в сфері маркетингу Ж.-Е. Мерсьє та Ж.-Е. Пасіні, при врахуванні певних факторів банки мають можливість підвищити прибутковість своєї діяльності у розрахунку на одного споживача банківських послуг в розмірі 50–100 %. Серед основних таких факторів вони відзначають:

1) врахування життєвого циклу клієнта – ймовірність підвищення рентабельності на 25–50 %;

2) розробка стратегії залучення нових та утримання існуючих клієнтів – ймовірність підвищення рентабельності на 20–40 %;

3) пошук нових, альтернативних каналів збуту банківських послуг – ймовірність підвищення рентабельності на 5–10 % [5].

Це свідчить про необхідність розвитку маркетингових інструментів та впровадження їх в діяльність банку.

Специфікою банківського бізнесу є те, що, обслуговуючи клієнта, банк продає йому банківську послугу – здійснюючи продаж, пропонує клієнтові певний рівень сервісу. Розглянемо етапи взаємодії з клієнтами під час персонального продажу банківських продуктів: встановлення контакту; виявлення потреб клієнта за методикою СПН; проведення презентації продуктів/послуг; робота із запереченнями; завершення продажу; післяпродажна опіка.

Запропонована послідовність етапів взаємодії з клієнтами сприяє збільшенню обсягів продажу банківських послуг і розвитку довгострокових відносин, які направлені на збереження наявної клієнтської бази банку.

Далі розглянемо маркетинг у сфері соціальних медіа – це новий канал комунікації з клієнтами та інструмент дослідження уподобань аудиторії, який активно використовують на даному етапі [1].

Згідно досвіду зарубіжних та вітчизняних дослідників, для успішного просування в соціальних мережах банк повинен правильно обрати цільову аудиторію, створити унікальний і цікавий контент сторінки, постійно оновлювати інформацію, бути чесним із користувачами соціальної мережі, виділяти активних користувачів [4]. Привабливість соціальних мереж у тому, що банки мають можливість:

– анонсувати нові банківські продукти, прес-релізи, інформувати наявних і потенційних клієнтів про проведення заходів, які можуть бути корисними для клієнтів;

– здійснювати моніторинг потенційних клієнтів на стадії підготовки до видання кредиту;

- оперативно обмінюватися інформацією між співробітниками банку в режимі он-лайн, передавати інструктажі, проводити навчання;
- підвищити частоту відвідування офіційного сайту банку;
- надавати допомогу клієнтам;
- популяризувати банківський бренд і підвищити ступінь впізнання фірмового стилю банку;
- проводити рекламні кампанії;
- підтримувати зворотній зв'язок [1].

Отже, можемо сказати, що сучасні тенденції банківського маркетингу дозволяють значно покращити ефективність діяльності вітчизняних банківських установ. Проте на разі існують проблеми, які обмежують впровадження сучасних маркетингових інструментів. По-перше, це низький рівень витрат вітчизняних банків на маркетинг.

Крім того, в результаті фінансової кризи, яка розпочалася у 2008 р., у вітчизняній банківській системі рівень довіри до банків значно знизився. Саме цей факт є важливим стимулом до застосування нових маркетингових інструментів та заходів в діяльності банку, що допоможе відновити довіру клієнтів до всієї банківської системи та до конкретних банків зокрема, а також значно підвищити ефективність їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Веселова М. Ю. Нові тенденції маркетингової діяльності комерційних банків: зарубіжний досвід / М. Ю. Веселова // Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2014. – № 3. – С. 217–222.
2. Веселова М. Ю. Сучасні тенденції застосування маркетингу в банках України / М. Ю. Веселова // Молодий вчений. – 2016. – № 1 (28). – С. 26–30.
3. Івахно В. В. Маркетинг та його специфіка в банківській сфері України [Електронний ресурс] / В. В. Івахно // Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5045/1/Івахно%20В.%20В.%20Маркетинг%20та%20його%20специфіка%20в%20банківській%20сфері%20України.pdf>
4. Маркетинг : навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів, 2-ге вид. / Падерін І. Д., Сорока К. О., Комарова К. В. ; за ред. академіка АЕНУ Н. І. Редіної. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2015. – 260 с.
5. Радченко О. В. Сучасні тенденції розвитку банківського маркетингу та проблеми його впровадження в банках України [Електронний ресурс] / О. В. Радченко // Режим доступу : <http://www.fkd.org.ua/article/viewFile/29022/26141>

РОЛЬ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ У ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

*Мажула О. В., аспірантка
(Київська міська митниця ДФС, м. Київ)*

У сучасних умовах світового економічного розвитку, коли відбувається перерозподіл зон впливу, сфер діяльності, зникають географічні кордони та на їх місці з'являються економічні, перед державами виникає потреба в обранні правильного напрямку щодо розвитку власного ресурсного, економічного потенціалу. Головним завданням при цьому виступає – формування механізму взаємодії усіх економічних інститутів та виокремлення ефективних інструментів впливу на учасників економічного процесу.

У рамках зазначеного, сучасний етап економічного розвитку варто розглядати як процес становлення нових інститутів, які здійснюватимуть нові форми управління національною економікою в умовах лібералізації міжнародних економічних процесів.

В ідеалі держава на сьогодні має здійснювати лише законодавчий контроль та розробку дієвої системи захисту економіки. Головними суб'єктами на ринку повинні виступати підприємства, домогосподарства і навіть окремо взяті особистості. За даних умов повинні бути створені та успішно функціонувати нові інститути управління та координації діяльності, впроваджені програми соціального розвитку населення, здійснюватися стимулювання державотворчих процесів, посилені взаємозв'язки між торговими партнерами, прискорено обмін оперативною інформацією, застосовано сучасні інформаційні системи, передбачено використання сучасних технологій роботи. Крім цього держава має виступати активним учасником міжнародних процесів, формувати підґрунтя для посилення зв'язків із головними країнами-партнерами та мінімізувати вплив у стратегічні сфери державного управління інших держав.

Однак і нині переважна більшість держав все ще залишається активним учасником ринкових процесів, але це найчастіше відбувається у тих країнах, де економіка потребує постійного контролю, а державне регулювання є вирішальним у процесі розподілу економічних благ.

Держава є не лише регулятором, але й активним учасником ринкових процесів. Вона визначає правила гри і при цьому отримує фінансову вигоду. В таких країнах інституційні перетворення здійснюються в уповільненому форматі. Досить часто уже існуюча модель економічного розвитку переноситься в дану країну без урахування стану економіки та накладається поверх існуючої. При цьому інститути, які вже існують не зникають, а функціонують паралельно та водночас мають протилежні пріоритети у вирішенні одних і тих самих проблем. Такі дії спричиняють

несприйняття соціумом можливих позитивних результатів, що може запропонувати дана модель. Державні ж органи влади водночас конкурують один з одним тоді коли мають працювати злагоджено з метою подолання тіньового сектору економіки.

Стимулювання процесів захисту економічних інтересів держави на сучасному етапі ґрунтується у значній мірі на дослідженні взаємопов'язаності та взаємозумовленості основних макроекономічних процесів із існуючими інститутами регулювання. Залучення ж іноземного досвіду має передаватися в рамках його імплементації до процесів, що відбуваються у внутрішньому середовищі держави. При цьому має здійснюватися всебічний аналіз факторів, які можуть вплинути на стабільність економічного та соціального розвитку, державний суверенітет.

Однак при ослабленій економіці, відсутності коштів у державній казні на найнеобхідніші соціальні програми, масове зубожіння населення проведення масових економічних реформ стає неприйнятним народом, що у свою чергу призводить до невдоволеності урядом та відсутності бажання до проведення даних реформ.

Отже, до загальних потреб, які країна має в процесі інституціоналізації економічної системи можливо віднести:

- реформування усієї системи державної влади;
- підвищення рівня життя населення;
- необхідність створення нових форм функціонування підприємств як у сільському господарстві, так і промисловості;
- перегляд всієї системи захисту зовнішньоекономічних інтересів;
- розробка спільно з міжнародними організаціями структури державних органів, яка буде прийнятна для держави;
- переорієнтація економіки на галузі, які мають більший потенціал;
- формування нової системи економічної безпеки держави тощо.

При цьому формування нової системи економічної безпеки держави повинно враховувати сучасний стан економіки, обирати метод моделювання, який найбільш повно та точно надаватиме характеристику економічної ситуації.

ЕФЕКТИВНІСТЬ БЮДЖЕТНИХ ВАЖЕЛІВ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Григораши О. В., викладач

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Державна підтримка і розвиток малого підприємництва має місце в усіх провідних країнах світу та представлена у різних формах. В ринкових умовах господарювання необхідність стимулювання малого підприємництва як чинника створення ВВП, забезпечення населення робочими

місцями та двигуна інноваційного розвитку в Україні залишається актуальним питанням. Несистемне здійснення бюджетної підтримки знижує її ефективність, а невиконання регіональних програм за видатками унеможливує вплив держави на розвиток підприємництва.

Для оцінки результативності впливу бюджетних важелів на розвиток малого підприємництва, необхідно проаналізувати рівень зв'язку між показником затрат (обсягом фактичного фінансування заходів програм за рахунок бюджетних коштів) та показниками якісного розвитку малого підприємництва: частка реалізованої малими підприємствами продукції в загальному обсязі, рівень зайнятості у малому підприємстві та частка підприємств, що впроваджували інновації.

Вихідні дані щодо обсягів фінансування регіональних програм розвитку малого та середнього підприємництва в Україні та результативних показників розвитку малого підприємництва представлено в табл. 1. Наразі інформація щодо фінансування регіональних програм у 2014–2016 рр. в офіційних джерелах не опублікована.

Таблиця 1

**Фінансування регіональних програм розвитку
малого підприємництва в Україні у 2006–2013 рр.**

Показники	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Фактично профінансовано, млн грн, в т.ч.:	66,7	53,1	36	17,9	18,6	18,7	14,9	21,7
– частка реалізованої МП продукції (А), %	18,8	18,1	16,5	16,8	14,4	13,1	16,0	16,6
– рівень зайнятості на МП (В), %	24,7	25,1	25,6	26,7	27,2	26,9	26,7	27,1
– питома вага підприємств, що впроваджували інновації (С), %	11,2	14,2	13	12,8	13,8	16,2	17,4	16,8

Джерело: складено автором на основі [1–4]

Застосовуючи стандартну функцію ЛИНЕЙН електронної системи Excel, побудуємо моделі зв'язку обсягу фінансування регіональних програм з показниками розвитку. Результати оцінки параметрів занесемо в табл. 2.

Дослідження, проведене відповідно до сформульованих завдань, дає можливість зробити такі висновки.

Аналіз фінансування регіональних програм розвитку і підтримки малого підприємництва засвідчує систематичне невиконання програм за видатками починаючи з 2007 р., що є одним із факторів зниження ефективності бюджетних важелів стимулювання на розвиток підприємницької активності.

**Оцінка параметрів моделей зв'язку фактичного обсягу фінансування
регіональних програм із результативними показниками**

Частка реалізованої МП продукції А, %		Питома вага зайнятих у МП В, %		Питома вага підприємств, що впроваджували інновації D, %	
$a_1 = 0,0732$	$a_0 = 13,9659$	$b_1 = -0,0493$	$b_0 = 27,8115$	$d_1 = -0,0899$	$d_0 = 17,275$
$Sa_1 = 0,030$	$Sa_0 = 1,079$	$Sb_1 = 0,01$	$Sb_0 = 0,35$	$Sd_1 = 0,034$	$Sd_0 = 1,221$
$R^2 = 0,4956$	$S = 1,4148$	$R^2 = 0,8087$	$S = 0,4587$	$R^2 = 0,5363$	$S = 1,601$
$F_a = 5,895$	$df = 6$	$F_b = 25,368$	$df = 6$	$F_c = 6,939$	$df = 6$
$ta_1 = 2,43$	$ta_0 = 12,94$	$tb_1 = -5,04$	$tb_0 = 79,49$	$tc_1 = -2,63$	$tc_0 = 14,15$

Розраховано автором

Бюджетні видатки на фінансування заходів регіональних програм на 50 % обумовлюють зростання частки реалізованої малими підприємствами продукції. При цьому при скороченні загального обсягу видатків має місце зростання рівня зайнятості у малому підприємстві та частки підприємств, що впроваджували інновації.

Така суперечлива тенденція пояснюється низькою ефективністю бюджетних важелів у порівнянні з податковими у період 2010–2013 рр., на застосування яких була спрямована державна підтримка і які можна вважати ефективними. Можна зробити припущення про те, що застосування податкових та бюджетних важелів стимулювання одночасно здійснило б позитивний вплив на розвиток малого підприємництва. Обсяг бюджетних видатків, спрямований на кредитування інвестиційних проєктів та компенсацію відсотків за кредитами, були настільки незначними і несистематичними, що ефективність таких бюджетних важелів стимулювання розвитку малого підприємництва протягом аналізованого періоду можна вважати низькою.

Список використаних джерел:

1. Квасниця О. В. Моніторинг та оцінка результативності регіональних програм розвитку малого підприємництва в Україні / О. В. Квасниця // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка” : збірник наукових праць / ред. кол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем’янчук. – Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2013. – Вип. 24. – С. 163–168.
2. Інформація про виконання в Україні заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва за 2007–2010 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
3. Про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні за 2012–2013 рр. [Електронний ресурс] : Аналітичний

звіт Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua>

4. Розвиток підприємництва [Електронний ресурс] : Статистична інформація Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

СИСТЕМА БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК СПОСІБ ДОСЯГНЕННЯ БЕЗБИТКОВОСТІ ТА ВИСОКОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Задорожна В. В., студентка

(Науковий керівник – викладач Григораши О. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Сьогоднішні умови світової фінансово-економічної кризи свідчать про поглиблення кризового стану світової економіки. Спад одного з найважливіших показників економічного зростання – реального ВВП, починаючи з 2010 р. й до цього часу, відображає глобальну проблему втрати конкурентних позицій багатьох держав світового гео економічного простору.

Слід зазначити, що підприємства металургійного комплексу відіграють значну роль в економічному зростанні України, адже обсяг реалізованої продукції підприємств цього виду промислової діяльності складає в середньому до 20 % ВВП країни [1]. У період кризи рентабельність металургійного комплексу значно знизилася і до сьогодні стійкої позитивної динаміки не спостерігається, що безпосередньо негативно впливає на конкурентні позиції металургійних підприємств. З огляду на це ефективна система бюджетного управління може якісно змінити підходи до управління потоками підприємств.

У контексті проблеми низької ефективності діючої системи бюджетування на промислових підприємствах, науковці виокремлюють наступні причини:

- відсутність стратегічної орієнтації і реалізації бюджетування;
- панування жорстких фіксацій періодів (12 місяців) при недостатніх знаннях про майбутнє;
- епізодичність планування поточних та нефінансових показників [2].

На нашу думку, будь-яка система бюджетування базується на певному використовуваному алгоритмі або механізмі її реалізації, а вже потім на системі показників, за допомогою яких бюджети розробляються.

Д. Маргішвілі [3] зазначає, що “...однією з задач бюджетування є визначення додаткових потреб фінансування, які виникають у результаті збільшення об’ємів реалізації продукції”. У цьому контексті автор пропонує показник економічної доданої вартості (economic value added –

EVA). Показник відображує додавання вартості до ринкової вартості підприємства та дає оцінку ефективності діяльності підприємства через визначення того, як це підприємство оцінюється ринком (1):

$$EVA = NP - IC * WACC, \quad (1)$$

де NP – чистий прибуток;

IC – інвестований в підприємство капітал;

WACC – середньозважена ціна капіталу.

Не менш важливо, за якими етапами буде відбуватися процес бюджетування на підприємстві. Наприклад, на думку В. Колосок [4], можна виокремити такі етапи впровадження бюджетування на підприємстві:

1 етап – розробка моделі структури, що дозволяє встановити відповідальність за виконання бюджетів і контролювати джерела виникнення доходів і витрат;

2 етап – визначення основної логічної схеми формування зведеного бюджету підприємства;

3 етап – формування обліково-фінансової політики організації, тобто правил ведення й консолідації бухгалтерського, виробничого й оперативного обліку відповідно до обмежень, прийнятих при складанні та контролі (моніторингу) виконання бюджетів;

4 етап – розробка регламенту планування, що визначає та закріплює процедури планування, моніторингу та аналізу причин невиконання бюджетів, а також поточного коригування бюджетів;

5 етап – робота зі складання операційного та фінансового бюджетів на планований період, проведення сценарного аналізу, корегування системи бюджетування за результатами аналізу її відповідності до потреб.

Отже, проведений аналіз дозволяє нам зробити висновок, що проблема підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємств металургійного комплексу відіграє надзвичайну роль у підвищенні конкурентоспроможності держави, що зумовлюється секторальною структурою економіки України та актуальними реаліями сьогодення, зокрема, поглибленням світової фінансово-економічної кризи. Враховуючи вихід на світовий ринок таких крупних економічних акторів, як Китай та Індія, проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняних металургійних підприємств та лімітування їх витрат можуть бути вирішені за допомогою якісного бюджетування та коректних, відповідних актуальним світовим тенденціям, місій, комплексного підходу до вибору базових фінансових показників планування діяльності, визначення чіткої схеми центрів фінансової відповідальності та кола учасників бюджетного процесу.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Вербовецька С. Г. Процес бюджетування на машинобудівних підприємствах / С. Г. Вербовецька // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – № 1 (4). – С. 33–37.
3. Маргишвили Д. С. Формирование системы бюджетирования в управлении промышленными предприятиями (на примере предприятий машиностроения) : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. экон. наук / Д. С. Маргишвили. – Санкт-Петербург, 2009 – 22 с.
4. Колосок В. Бюджетування структурних підрозділів Гірничометалургійного холдингу / В. Колосок // Економіка. – 2012. – № 2. – С. 29–35.

ДЕРЖАВНЕ ЗАМОВЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Беспалова А. В., аспірантка

(Науковий керівник – д.е.н., професор Маніуров І. Г.)

(Науково-дослідний економічний інститут

Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, м. Київ)

У системі регулювання міжнародних торгівельно-економічних відносин, інтенсивне формування якої відбувається в останні десятиріччя, можна виділити п'ять взаємопов'язаних рівнів: корпоративний, національний, міжнаціональний, наднаціональний, глобальний — використання в торговельній практиці широкого спектра правил і принципів, що стало результатом багатосторонніх домовленостей у межах міжнародних організацій, сферою діяльності яких є сприяння розвитку та регулювання міжнародної торгівлі. При цьому глобальний рівень регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин у сучасних умовах інтернаціоналізації об'єктивно стає пріоритетним, визначає можливості та межі застосування регулятивних інструментів на інших зазначених рівнях [2].

У сучасних умовах глобалізації, лібералізації світової торгівлі та загострення конкуренції на світових ринках, поряд із збільшенням обсягів експорту не менш важливим видається поліпшення його структури. Все більш очевидно, що економічний розвиток стимулюється не експортом взагалі, а експортом з переважанням готової продукції, що може реально пожвавити внутрішньо економічні процеси та стати підґрунтям для стабільного економічного зростання. Структура економіки загалом та експорту зокрема, повинна забезпечувати високий рівень конкурентоспроможності, а на цій основі – соціально-економічного розвитку країни [4].

Лібералізація зовнішньої торгівлі відіграє стратегічно важливу роль у перехідній економіці, стимулюючи розвиток ринкових відносин.

З цієї точки зору можна виділити найважливіші цілі лібералізації зовнішньої торгівлі:

- включення вітчизняних виробників у конкурентну боротьбу на зовнішньому ринку і підвищення міжнародної конкурентоспроможності національного виробництва;

- через прийняття жорстких умов конкурентної боротьби на світових ринках змусити вітчизняні підприємства знижувати витрати, удосконалювати технології, підвищувати якість продукції, сприяючи підвищенню ефективності всієї національної економіки;

- відкриття для національних виробників нових ринків збуту (маркетинг) [3].

На практиці лібералізація зовнішньої торгівлі на початковому етапі здійснення економічних реформ стає у багатьох випадках вимушеним кроком, оскільки дозволяє знизити гостроту кризи в економіці і прискорити досягнення макроекономічної стабілізації, без якої неможливий початок структурних перетворень, саме тому в контексті нових економічних зрушень хотілося б виокремити роль такого інструменту, як державне замовлення.

Зміна соціально-економічного клімату дозволяє державі більш інтенсивно брати участь у формуванні ринкових умов господарювання. Для стимулювання конкуренції держава може не тільки використовувати законодавство, а й методи прямого економічного впливу на підприємницькі структури. Одним з таких методів є розміщення замовлень на поставку товарів, виконання робіт, надання послуг для державних потреб.

Державне замовлення є головним інструментом реалізації завдань державної інвестиційної діяльності, що фінансується з бюджетних джерел. Водночас інститут державного замовлення є одним з елементів системи підтримки економічної і соціальної стабільності, забезпечення поступального зростання економіки. Державне замовлення здійснюється для вирішення загальнонаціональних завдань, де панує пріоритет задоволення потреб суспільства, що реалізується через виконання державою своїх організаційно-господарських функцій. Однією з них є забезпечення поставок товарів, робіт або послуг для державних потреб через механізм інституту державних закупівель.

Крім того, державне замовлення є методом управління, який, забезпечуючи безпосереднє сполучення інтересів держави і підприємців, володіє значним адміністративним потенціалом не тільки в частині спрямування творчої діяльності останніх на вирішення поточних і перспективних завдань суспільного розвитку, але і дозволяє на макрорівні здій-

снювати вплив на економіку. Створення ефективного механізму державного замовлення має виключно важливе значення також в контексті оптимізації бюджетних витрат. Державні органи управління України та місцеві Ради народних депутатів України мають право розміщувати, як правило, на конкурсній основі державні замовлення на виробництво, експорт й імпорт товарів серед суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. При цьому суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності приймають державні замовлення виключно на добровільних засадах на умовах і в обсязі, які визначаються цивільно-правовими договорами (контрактами), що укладаються між цими суб'єктами та державним замовником [1]. Разом з тим іноземні суб'єкти господарської діяльності користуються рівними правами і повинні нести рівні обов'язки з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України в разі проведення конкурсу на розміщення державного замовлення.

Світова практика показує, що в економічно розвинених країнах державні замовлення широко використовуються як один з елементів системи підтримки економічної і соціальної стабільності, забезпечення поступального зростання економіки за рахунок селективної підтримки підприємництва. Держава, за допомогою державних закупівель, має можливість цілеспрямованого впливу на підприємництво, що може бути використано в сучасних посткризових умовах для додання динаміки і напрямки розвитку економіки в цілому. Саме тому, державне замовлення може мати якісний вплив та винятково підкреслити переваги лібералізації зовнішньої торгівлі, які традиційно вбачають у зростанні ефективності виробництва, абсорбції нових технологій, підвищенні спеціалізації, переміщенні ресурсів на користь експортного сектора тощо.

Список використаних джерел:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 21.
2. Немиро А. С. Тенденції на світовому ринку небанківських фінансових послуг внаслідок лібералізації міжнародної торгівлі послугами / А. С. Немиро // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 17. – С. 58–61.
3. Носова С. С. Основи економіки / Носова С. С. – М. : КНОРУС. – 2006.
4. Океанова З. К. Економічна теорія : підручник для вузів / Океанова З. К. – М. : Дашков і К, 2009.
5. Черкас Н. І. Лібералізація зовнішньої торгівлі як чинник підвищення конкурентоспроможності експорту / Н. І. Черкас // Вісник ЛКА. – Серія економічна. – Вип. 23 –. – 2006. – С. 218–221.

МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Котко О. К., аспірантка

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Одним із регуляторів інвестиційної політики в країні є держава. Залежно від того на скільки вдалою є політика держави можна спрогнозувати кількість інвестицій та їх ефективність. Залучення інвестицій призводить до відтворюючих процесів, розширення виробничих потужностей, вирішення соціальних, економічних проблем тощо. За відсутності дієвих механізмів здійснення державної інвестиційної політики важко визначити основні напрями державного регулювання інвестиційних процесів.

Державне регулювання – це сукупність інструментів, за допомогою яких відповідні органи держави на базі законодавства та в межах своєї компетенції здійснюють вплив на процес функціонування тієї чи іншої сфери суспільного життя [1, 324]. Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється шляхом прямих та непрямих методів впливу. До прямих належить нормативно-правова база, що регламентує інвестиційну діяльність, фінансова підтримка (субвенції, дотації), державна експертиза, захист інтересів учасників, встановлення державних стандартів та норм тощо. До непрямих ми можемо віднести бюджетно-податкову політику, створення сприятливих умов для інвесторів, грошово-кредитну політику, регулювання діяльності фондового ринку тощо.

Основними механізмами здійснення державної інвестиційної політики в умовах функціонування ринкової моделі економіки є: нарощування інвестиційного капіталу, диверсифікованого за формами та видами джерел походження, з перевагою приватного інвестиційного капіталу над державним, збільшення кількості суб'єктів і об'єктів інвестування, розвиток внутрішнього ринку і його інституцій, які забезпечують реалізацію інвестиційного попиту та пропозиції, мобілізацію вільних коштів та їх подальше інвестування у реальний сектор економіки [2, 231].

На нашу думку, механізм здійснення державної інвестиційної політики повинен базуватися на формуванні привабливого інвестиційного іміджу. Формування позитивного іміджу для країни є одним із стратегічних завдань, тому що з формуванням позитивного цілісного образу про країну у свідомості громадян, бізнес спільноти та країн можна непрямо впливати на розвиток національного господарства країни.

Кожна країна має паспорт інвестиційної привабливості (InvestmentCountryProfile, далі – ICP), який характеризує країну з найкращої сторони та розкриває переваги від ведення бізнесу саме в цій країні. ICP систематично оновлюється, демонструючи потік інвестицій як в країну так і з країни, а також відображає діяльність ТНК. ICP складається з: ос-

новних характеристик, опису ресурсів та даних, статистики прямих іноземних інвестицій і діяльності ТНК [3].

Вивчення ІСР формує певне враження про країну з подальшим вивченням фактів, історії та аналізу ризиків. З економічної точки зору імідж держави дозволяє визначити успішність країни, рівень позиціонування в міжнародному середовищі, з урахування макроекономічних показників, відгуків країн-партнерів. Розглядаючи імідж держави через призму привабливості визначаючими факторами є: фізичні характеристики (природні ресурси, географія, демографічні процеси), культурні (культура, історія, традиції, цінності), відносини (міжнародна співпраця, репутація) економічні показники, що характеризують рівень та якість життя населення (рівень інфляції, макроекономічні показники, інвестиційна політика), політична ситуація (рівень корупції, злочинності, стабільності). Зазначені фактори створюють відповідне середовище, з якого можна попередньо оцінити на скільки країна може задовольнити потреби потенційного інвестора та бути цікавою в рамках співпраці.

Отже, механізм здійснення державної інвестиційної політики повинен враховувати формування привабливого іміджу та базуватися на таких принципах:

- 1) збільшення довіри серед населення до держави в усіх сферах;
- 2) створення безпечних умов для здійснення господарської діяльності;
- 3) створення сприятливого середовища для економічного розвитку;
- 4) створення позитивного враження у цільовій аудиторії;
- 5) гарантування виконання своїх зобов'язань перед учасниками інвестиційного процесу;
- б) вибору ніші та отриманні конкурентних переваг;
- 7) підтримки та підвищення іміджу держави з використанням інструментів маркетингу.

Список використаних джерел:

1. Кравчун О. С. Механізми державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / О. С. Кравчун // Теорія та практика державного управління. – Вип. 3 (38). – С. 323–332. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/UJRN/Trdu_2012_3_46

2. Порвін М. Ю. Визначення шляхів вдосконалення державної інвестиційної політики в Україні [Електронний ресурс] / М. Ю. Порвін // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – 2013. – Вип. 1. – С. 227–241. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/Nrzd_2013_1_20.pdf

3. United Nations Conference on Trade and Development [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.unctad.org/en/Pages/DIAE/FDI%20Statistics/InvestmentCountryProfiles.aspx>

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ткаченко Ю. О., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., Піменова М. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Доходи державного бюджету – це фінансові ресурси держави, що використовуються для виконання функцій, закріплених законами за державою.

Доходи державного бюджету утворюються за рахунок надходжень на безповоротній основі, справляння яких передбачене законодавством України. Завдяки бюджету відповідно до Конституції України держава повинна мати можливості зосередити фінансові ресурси на важливих ділянках економічного та соціального розвитку.

В залежності від порядку формування системи державних доходів, їх можна розділити на:

- централізовані – кошти, які залишаються в розпорядженні держави в результаті розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, що поступають для формування централізованих грошових фондів держави;

- децентралізовані – доходи, які залишаються в розпорядженні державних підприємств, установ і організацій при розподілі та перерозподілі валового внутрішнього продукту.

Головним джерелом доходів бюджету є національний дохід. Основними методами, які використовуються органами державної влади для перерозподілу національного доходу і утворення бюджетних доходів, є податки, збори, неподаткові платежі, позики, емісія грошей.

Формування вітчизняного бюджетного законодавства здійснюється з урахуванням таких умов:

- наукового обґрунтування, яке базується на всебічному врахуванні об'єктивних економічних законів і закономірностей розвитку суспільства;

- вивчення і використання попереднього досвіду господарського і фінансового будівництва національної економіки;

- врахування власних помилок і помилок інших держав під час формування окремих напрямів економічної політики.

Для удосконалення механізму формування доходів Державного бюджету України необхідно:

- прийняття ефективного й забезпечення стабільності чинного законодавства, його простоти й однозначності в трактуванні, а також розробки відповідного дієвого механізму планування та регулювання податкового навантаження;

- проведення інвентаризації діючих пільг, пільгових режимів на предмет відповідності їх вимогам часу та ефективності;

- прийняття спеціального закону про пільги, визначення змісту, статусу, об'єкта й суб'єктів, необхідності їх і напрямів фінансування;
- запровадження державного обліку та контролю за використанням коштів непрямого бюджетного фінансування;
- пошуку резервів мобілізації доходів бюджету за рахунок впровадження оподаткування нерухомості;
- розширення податкової бази за рахунок легалізації та регулювання доходів юридичних і фізичних осіб;
- уніфікації акцизного збору, платежів за спеціальне використання природних ресурсів як податку та зменшення рівня непрямого оподаткування в частині справляння ПДВ.

З метою забезпечення сталої тенденції зростання доходів бюджету необхідно запровадити механізм стимулювання інтересів територій щодо розширення податкової бази та забезпечення легалізації “тіньових” доходів.

Одним із головних напрямів пошуку резервів забезпечення стабільного надходження платежів і приросту доходів бюджету залишається реалізація важливого принципу побудови бюджетних відносин розмежування та закріплення податків, зборів і обов'язкових платежів за окремими ланками (рівнями) бюджетної системи.

Для ефективного формування доходної частини бюджету є детальний аналіз виконання кожної статті протягом попередніх років та врахуванням певних об'єктивних причин відхилення від передбачених показників.

Прискорити здійснення адміністративної реформи з ціллю скорочення бюджетних витрат на утримання виконавчої влади за рахунок оптимізації структури та функцій державного апарату.

Список використаних джерел:

1. Ружицький І. Формування доходів бюджету в контексті бюджетної безпеки / І. Ружицький // Економіка та держава: міжнародний науково-практичний журнал. – 2013/2. – № 7. – С. 80–82.
2. Мазур В. Л. Нереалізовані можливості наповнення бюджету України / В. Л. Мазур, М. В. Тимошенко // Економіка України. – 2012. – № 11. – С. 38–47.
3. Омельчук В. Аналіз доходної частини бюджету України // Вісник (Київ. ін-т бізнесу та технологій). – 2014. – № 2 (24). – С. 40–42.
4. Касперович Ю. В. Формування неподаткових надходжень бюджету в системі фінансово-економічного регулювання / Ю. В. Касперович // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 9–10 (2). – С. 55–58.
5. Тарангул Л. Л. Особливості формування міжбюджетних фінансових потоків в умовах запровадження в Україні бюджетної децентралізації / Л. Л. Тарангул, Т. А. Коляда // Фінанси України. – 2015. – № 3. – С. 30–44.

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ВИДАТКАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Абдін А. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Роменська К. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У національній бюджетній практиці програмно-цільовий метод (далі – ПЦМ) визначається як метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу [3]. Для програмно-цільового методу управління видатками місцевих бюджетів характерній такий підхід: процес починається із зосередження уваги спершу на результатах, яких необхідно досягти в державному секторі а також ставиться питання, які ресурси слід використати для їх досягнення [4].

Бюджет, складений на основі ПЦМ, значно відрізняється від традиційного постатейного бюджету саме фінансуванням програми, а не установ та працівників. Елементами ПЦМ є стратегічне планування, середньострокове планування, головні розпорядники, бюджетна програма, паспорт бюджетної програми, у якому відображаються мета, завдання, напрями діяльності та результативні показники.

У вітчизняних умовах впровадження цього методу на місцевому рівні відбувається в рамках проекту “Реформа місцевих бюджетів в Україні”, що має за мету зробити місцеві бюджети України більш ефективними, прозорими і підзвітними громадянам [6]. Проте практика застосування ПЦМ у бюджетному процесі України свідчить, що в більшості випадків на місцевому рівні застосування даного методу поки що носить епізодичний та несистемний характер: лише окремі міста України планують бюджет за цим методом, і зовсім незначна кількість виконує його згідно з вимогами методики застосування ПЦМ [5].

Для України як для держави, що порівняно нещодавно розпочала запроваджувати ПЦМ у бюджетному процесі, корисно вивчати досвід інших країн, які здійснюють аналогічні перетворення в бюджетній сфері. Однією з країн, бюджетна практика якої може бути корисною у вітчизняних умовах, є Сполучені Штати Америки (далі – США). На думку експертів, досвід США дає найкраще уявлення про еволюцію практики програмно-цільового бюджетування [1]. У США принципи програмно-цільового бюджетування і система показників результативності також були впроваджені на місцевому рівні. Кожен штат самостійно розробив систему цілей і показників та прийняв рішення про те, якого типу програмно-цільового бюджетування він дотримується. Виокремлюють три типи бюджетних реформ на рівні штатів.

Перший тип – найбільш вільний і масштабний, виходить за рамки чистого бюджетного планування і бюджетного циклу, спрямований на досягнення найвищих результатів. Реформи такого типу провели Орегон, Мінесота, Юта. Штатом встановлюються довгострокові цілі, які задають бюджетні обмеження, після чого одразу розробляється програма і встановлюються пріоритети щодо витрачання коштів на найближчі роки. Другий тип реформи передбачає концентрацію особливої уваги на ефективності та результативності саме тих послуг, які вже надаються у даний момент, і швидкому переведенню їх до нової системи бюджетування, а не перегляду всієї системи в цілому. Подібна реформа проведена в Техасі. Третій тип передбачає фокусування на управлінських аспектах.

Регіональні органи виконавчої влади наділяються свободою розпорядження коштами в обмін на прийняття зобов'язань по досягненню деяких заданих цільових рівнів. Цей тип застосовується в штатах Каліфорнія, Массачусетс і Міссісіпі [5]. Досвід Сполучених Штатів Америки може бути корисним для України щодо методології застосування ПЦМ, особливо стосовно розробки системи моніторингу та оцінки показників результативності.

Для повноцінного застосування програмно-цільового бюджетування в Україні необхідні системні зміни. По-перше, модернізація всієї системи стратегічного планування і прогнозування. Цей крок має врахувати структурні реформи в Україні, спрямовані на підвищення ефективності функціонування галузей і підвищення якості надання державних послуг. По-друге, удосконалення методики бюджетування (зокрема програмно-цільового бюджетування на основі принципу “базового” бюджетування), з огляду на світовий досвід, зокрема досвід США. Ця методика повинна бути науково обґрунтованою, максимально адаптованою до вітчизняних фінансових реалій та враховувати останні досягнення західної практики бюджетування [2]. Отже, в контексті управління бюджетом за програмами, ПЦМ сприяє його зрозумілості для звичайних громадян. Завдяки цьому діяльність влади стає прозорою, а відповідальність покладається на конкретних виконавців. Прозорість бюджету та доступ до інформації – це основи ефективного бюджетного процесу.

Список використаних джерел:

1. In Search Of Results: Performance Management Practices [Електронний ресурс] // OECD. – 1997. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/dataoecd/10/60/1902712.pdf>

2. Белец Ж. А. Державне регулювання застосування програмно-цільового методу бюджетування в практиці розвинених країн світу [Електронний ресурс] / Ж. А. Белец // Ефективність державного управління. – 2014. – Вип. 39. – С. 295–302. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/>

3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51.

4. Корнієнко Н. М. Теоретичні та практичні засади програмно-цільового методу планування бюджетних видатків [Електронний ресурс] / Н. М. Корнієнко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – Вип. 1. – С. 70–78. – Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2012_1_10

5. Потеряйло І. В. Застосування програмно-цільового методу планування видатків місцевих бюджетів / І. В. Потеряйло // Вісник КНТЕУ “Фінанси та банківська справа”. – 2011. – № 6. – С. 74–81.

6. Проект “Реформа місцевих бюджетів в Україні” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mbr.-ukr.org>

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Дегтярєва Є. М., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Чупілко Т. А.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Для України, як і для більшості держав світу, державні запозичення є основним джерелом покриття дефіциту бюджету. Наявність державного боргу, його розміри, розміщення і методи погашення прямо чи опосередковано впливають майже на всі сторони економічного життя держави. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього державного боргу, а також відповідно зростання витрат на його обслуговування обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу, а відтак і пошуку шляхів удосконалення механізму його управління.

У цій роботі проведено аналіз динаміки зовнішнього та внутрішнього боргу України. Побудовано, оцінено у порівнянні економетричні моделі запозичених та повернутих коштів державою, а також зовнішнього та внутрішнього боргів.

В Україні за роки її незалежності формування державного боргу відбувалося значною мірою хаотично, під впливом потреб оперативного фінансування, поточних потреб бюджетних видатків, що наклало свій відбиток на його структуру та обсяги.

Особливо гостро питання державної заборгованості постає в останні роки у зв'язку із стрімким зростанням заборгованості держави на фоні падіння економіки в результаті економічної кризи 2008 року, досить повільного її відновлення, а також особливого стану, в якому Україна опинилася останнім часом. В таких умовах катастрофічно зростає боргова залежність країни, а отже її економічна безпека, виникає реальне підґрунтя втрати економічної незалежності країни.

Державний борг України складається з двох частин: зовнішнього боргу та внутрішнього боргу. Проаналізовано співвідношення динаміки внутрішнього та зовнішнього боргу України до загальної суми державного боргу України.

За період 2007–2014 рр. спостерігається динаміка зростання суми внутрішнього боргу України по відношенню до загальної суми державного боргу України, тобто зростає частка запозичення держави у юридичних осіб та банків України. Співвідношення між складовими частинами внутрішнього боргу кардинально змінилось: якщо у 2007 р. співвідношення складало 50 % до 50 %, то у 2014р. частка заборгованості перед банківськими установами складає лише 1,6% від загального обсягу внутрішніх запозичень.

Розмір зовнішнього боргу України за 2007–2014 рр. збільшувався за близьким до лінійного закону. Відповідно, збільшувалася його частка у загальній сумі державного боргу. Економетрична модель, побудована за однорідними даними з 2007 по 2013 рр. є адекватною з надійністю 0,9, але має невисоке значення коефіцієнту детермінації та статистично значимі параметри з рівнем значимості 0,15.

На жаль, 2014–2015 рр. не мають спільної з попередніми роками тенденції внаслідок ускладнення політичної та економічної ситуації. За останні два роки загальна тенденція зростання зовнішнього боргу вже не підпорядковується лінійному закону. Спостерігається тенденція до збільшення частки зовнішнього боргу у загальному обсязі боргу.

Для моделювання запозичених та повернутих коштів пропонуються експоненціальні моделі. При аналізі спостерігаються нестабільні запозичення з коефіцієнтом детермінації 0,66 та більш стабільні повернення коштів з коефіцієнтом детермінації 0,85.

На сьогодні маємо на кожного українця \$1000 іноземним позичальникам та 13 000 грн українським банкам. В Україні за рік зменшився державний борг на \$4,32 млрд (6,19 %) за рахунок списання та реструктуризації. Борг зріс на 470 млрд грн унаслідок девальвації національної валюти з 15,77 грн/\$ (кінець 2014 р.) до 24 грн/\$ (кінець 2015 р.). На сьогодні борг складає \$65,15 млрд без врахування відсотків, які потрібно погасити до 2026 р. Із них 2/3, або \$43,4 млрд зовнішнього боргу, приблизно 550 млрд грн, тобто 1/3 – внутрішнього боргу.

Багато країн живе із запозиченнями, навіть розвинуті держави. В рейтингу МВФ до найбільших позичальників відносяться Японія (246 % ВВП, або \$23 тис. на душу населення), Греція (173 % ВВП, або \$53 тис. на душу населення), Італія (134 % ВВП, або \$42 тис. на кожного). Україна в рейтинг top-20 не потрапила (борг складає менше 100 % ВВП).

Проведений аналіз динаміки та структури внутрішнього та зовнішнього державних боргів України та боргової політики держави в цілому

й оцінювання рівня боргової безпеки дозволяє констатувати, що за міжнародними стандартами тягар боргу для України є надто загрозливим для економічної безпеки України. Україна перебуває у стані критичної залежності від зовнішнього фінансування, і поки що має змогу своєчасно та в повному обсязі покривати свою заборгованість валютними надходженнями від експорту та за рахунок нових запозичень. Стрімке зростання державного боргу здійснює тиск на державний бюджет і всю фінансову систему країни.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Губа М. О., к.е.н., доцент кафедри,

Воробйова Т. Р., студентка

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У сучасних умовах розвитку економіки країни та міжнародних економічних відносин важливу роль відіграє становлення централізованих фінансових фондів. Варто зазначити, що в основному формування відбувається за рахунок податкових надходжень.

Важливу роль у забезпеченні доходів держави відіграє напрям адміністрування непрямих податків, завдяки якому забезпечується в середньому 50 % структури доходів Зведеного бюджету України.

Непрямі податки включаються до цін товарів та послуг і, отже, сплачуються за рахунок цінової надбавки. У цьому випадку розмір податку для платника прямо не залежить від його доходів. Держава використовує непрямі податки як регулятор цін, впливаючи на платоспроможний попит населення та на рівень споживання в суспільстві.

Тема адміністрування непрямих оподаткування в Україні залишається актуальною, тому що у наш час сфера функціонування непрямих податків розширюється, а їх значення у перерозподіленні національного доходу зростає. Разом з тим непрямі податки стали важливим способом впливу на процес споживання, а отже – і на процес виробництва.

Система непрямих оподаткування в Україні включає в себе три загальнодержавні податки: податок на додану вартість, акцизний податок та мито.

Податок на додану вартість (ПДВ) – це загальнодержавний непрямий податок, який сплачується на кожному етапі руху товару від вироб-

ника до кінцевого споживача, включається до ціни товару на стадії продажу (відчуження), впливає на обсяги і структуру споживання [2].

Акцизи являють собою непрямі податки на споживання окремих товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, які включаються до ціни цих товарів (продукції) [2].

Мито – це вид митного платежу, що стягується з товарів, які переміщуються через митний кордон України (тих, що вивозяться або слідуєть транзитом) [1].

Переваги непрямих податків пов'язані насамперед з їхньою роллю у формуванні доходів державного бюджету. І, отже, при вмілому їх засто- суванні вони виступають бути дієвим фінансовим інструментом регулю- вання економіки. Таким чином, постає необхідність у виокремленні їх наступних переваг.

1. Непрямі податки характеризуються високою швидкістю над- ходження до бюджету, оскільки їх перерахування відбувається відразу після реалізації товару чи послуги.

2. Непрямі податки застраховані від ризику несплати у разі нерен- табельного виробництва, оскільки вони не залежать від прибутку підприємства.

3. Непрямим податкам властива постійність надходжень до Держ- бюджету, зважаючи на наявність потреби населення у систематичному споживанні товарів і послуг.

4. Використовуючи непрямі податки, держава отримує можливість регулювати рівень споживання населенням певних груп товарів, у ви- гляді стимулювання споживання корисних або стримування споживання небезпечних для здоров'я населення груп товарів, передусім продоволь- чого характеру.

Проблематикою ефективного функціонування системи непрямих оподаткування в Україні є перевага непрямих податків над прямими, що обумовлена низьким рівнем життя населення та непрозорістю фіскаль- ного законодавства країни.

Аналізуючи ті властивості непрямих податків, які характеризують їх з негативного боку, слід насамперед виділити головну: сплата непрямих податків не залежить від розміру доходу платників. Це створює си- туацію, коли бідніше населення несе значно більший тягар сплати не- прямих податків.

Ураховуючи вищезазначене, вважаємо, що державі необхідно пос- тійно контролювати фіскальну та регулюючу роль непрямих податків на макрорівні (у вигляді, насамперед, запровадження пільг). Універсаль- ність непрямих податків та розширення їх бази оподаткування стримує інвестиційний та споживчий попит у зв'язку із зростанням цін, але да- ний фактор залежить також від зміни податкових ставок та еластичності ринкового попиту. Найбільший вплив на цінову складову чинить ПДВ,

адже він є універсальним щодо оподаткування категорій товарів. Через це зміна його ставок може відобразитися на обсягах виробництва, споживання та, відповідно, цінах товарів, що оподатковуються. Цінова ситуація на макроекономічному рівні може змінюватися також і під впливом акцизного податку та мита, які застосовуються до структуроутворюючих видів продукції.

Як висновок слід зазначити, що на сьогоднішній день застосування непрямого оподаткування є одним із основних способів наповнення бюджету як в Україні, так і в багатьох інших країнах світу. Отже, фіскальний ефект від застосування непрямих податків в Україні набуває вагомого значення, і відповідно посилення адміністрування за фіскальною функцією повинно стати основною метою податкової політики на сучасному етапі з метою забезпечення фінансових потреб держави, її економічного зростання та розвитку, у вигляді встановлення гармонізації між інтересами держави та інтересами платників податків.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України.
2. Податковий кодекс України.

СУЧАСНИЙ СТАН ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Воробйова Т. Р., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Інфляція – одна з найгостріших проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, яка негативно впливає на всі сторони життя суспільства.

Її наслідками є знецінення результатів праці, зниження життєвого рівня населення, знецінення грошових заощаджень, перешкоджання довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню країни. За високого рівня інфляції спостерігається зростання цін, що веде до зниження купівельної спроможності населення, падіння реальних доходів і темпів виробництва зі всіма витікаючими з цього соціально-економічними показниками. Інфляційні процеси можуть відбуватися внаслідок скорочення товарної маси при незмінній кількості паперових грошей в обігу.

Отже, інфляція є порушенням процесу суспільного відтворення внаслідок перенасичення сфери обігу грошовими знаками понад реальні потреби господарського комплексу та їх знецінення.

Сучасній інфляції властивий ряд характерних особливостей: якщо раніше інфляція носила локальний характер, то зараз – всеосяжний; якщо раніше вона охоплювала певний період, тобто мала періодичний характер, то нині є “хронічною”. Зростання інфляції практично завжди

пов'язане з високою, хоча і неповною зайнятістю та великим обсягом національного виробництва. І навпаки, зниження інфляції збігається за часом зі спадом виробництва і зростанням безробіття.

Інфляція впливає на всі сфери людського життя. Особливо відчувають цей вплив населення та підприємства країни. Інфляційний ризик – це ризик того, що під час зростання інфляції одержувані грошові доходи знецінюються з погляду реальної купівельної спроможності швидше, ніж зростають. У таких умовах усі несуть реальні втрати.

Не лише населення і підприємства, а й держава зацікавлені у зниженні можливих втрат, пов'язаних з ризиком зростання інфляції. На думку переважної більшості вітчизняних економістів є вже розроблені і запропоновані методи боротьби з інфляцією, на які варто звернути увагу, а саме адміністративні й економічні.

Адміністративні методи – це встановлення державою обмежень на підвищення цін та контроль за доходами.

Економічні методи впливають на інфляцію попиту та інфляцію витрат. Їх поділяють на 2 групи. Перша група – сукупність заходів антимонопольної політики, друга – це заходи, які сприяють зменшенню витрат виробництва, податків на бізнес, імпортного мита на ввезені засоби виробництва та стимулювання технічного прогресу.

За даними Державної служби статистики України інфляція в 2015 році склала 43,3 % (за даними табл. 1). У грудні було зафіксовано зростання споживчих цін (інфляцію) на 0,7 %.

Ціни на продукти харчування та безалкогольні напої за рік підвищилися на 41,5 %, на алкоголь – на 22,7 % на одяг і взуття – на 35 %, на житлово-комунальні послуги – на 103 %, на побутову техніку – на 36 %, на послуги, пов'язані з охороною здоров'я, – на 29,1 %, на освіту – на 24,2 %.

Інфляція у 44 % – найвища з 1995-го року, коли ціни зросли на 181,7 %. У кризовий 2008 рік, коли долар подорожчав більш ніж в півтора рази, рівень інфляції склав 22,3 %, а в 2014 році, коли сталася анексія Криму та почалася війна на Донбасі, інфляція склала 24,9 %.

Таблиця 1

Зведена таблиця індексів інфляції з 2015 по січень 2016 року

Рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	За рік
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	100,9

У світі є дві головні концепції антиінфляційних заходів, що спираються на кредитно-грошову та фіскальну політику. Перший метод реалізується шляхом змін у системі оподаткування (як правило, підвищення податків) та введенням жорсткого державного контролю за цінами та заробітною платою. Другий метод – це індексація доходів, застосування механізму корегування процентних ставок відповідно до темпів інфляції та інші.

В Україні існують такі методи регулювання інфляції:

- антиінфляційне оподаткування;
- скорочення податків;
- регулювання цін в умовах інфляційної нестабільності;
- контроль за рухом іноземної валюти.

До того ж необхідним є повна адаптація усіх економічних інституцій до функціонування в умовах інфляції.

В сучасних умовах в Україні для здійснення виваженої антиінфляційної політики слід здійснювати прогнозування інфляційних процесів, розробляти і реалізовувати валютну політику курсоутворення, організації руху іноземної валюти, її залучення до інвестиційного процесу, організувати її конвертацію у вітчизняну грошову одиницю. Для цього необхідно, на основі чіткого статистичного відображення основних макроекономічних показників у сфері товарного і грошового обігу, розробляти моделі можливих інфляційних змін у грошовій сфері.

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Фрейдін М. Ю., Сухопар К. Ю., студенти

(Науковий керівник – к.е.н., старший викладач Сальникова Т. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Світова фінансово-економічна криза, розпочавшись у США, охопила й інші країни, в тому числі й Україну, ставши серйозною загрозою не тільки для розвитку фінансового, але й реального сектора її економіки. Головним інститутом, на який покладаються завдання щодо врегулювання розвитку кризових процесів і нейтралізацію їхніх наслідків для економіки є Національний банк України.

Як центральний банк країни, Національний банк проводить антикризові заходи, застосовуючи основні інструменти грошово-кредитної політики, які через трансмісійний механізм впливають на макро- і мікрорівень розвитку України, зменшуючи негативний вплив розгортання кризових явищ, що і зумовлює актуальність цього дослідження [1].

Національний банк повинен досягати цінової стабільності шляхом дотримання кількісних цілей щодо інфляції. Такі цілі встановлювати-

муться Радою Національного банку на підставі пропозицій Правління Національного банку та матимуть на меті поступове зниження інфляції в Україні до рівнів, сумісних із ціновою стабільністю. Середньострокова ціль щодо інфляції повинна дотримуватися рівня 5 % (для річного приросту індексу споживчих цін) і досягатиметься поступово [2].

Також ми вважаємо, що монетарна політика Національного банку має бути спрямована й на виконання таких цілей, як нарощення і в подальшому – підтримання достатнього рівня міжнародних резервів та здійснення контролю за зростанням грошових агрегатів відповідно до програми співпраці з МВФ.

Уведення режиму ІТ є раціональним кроком для створення середовища з низькою стабільною інфляцією, як підтверджує практика більш розвинених країн. У такому середовищі:

- 1) інфляція більше не стане причиною стурбованості домашніх господарств і підприємств;
- 2) довіра до національної валюти буде зміцнюватися;
- 3) реальна вартість доходів і заощаджень населення буде зберігатися;
- 4) економічні агенти не застосовуватимуть іноземну валюту як засіб обміну, накопичення та міру вартості;
- 5) низькі номінальні процентні ставки підтримуватимуть інвестиційний процес й економічне зростання.

Ураховуючи зміни в макроекономічному середовищі та комплексні реформи, які наразі тривають, в українській економіці в найближчі роки очікується значна структурна трансформація. Крім того, відкрита економіка України залишатиметься вразливою до зовнішніх шоків [1].

Також, враховуючи нестабільні економічну ситуацію і ринкові очікування, відновлення міжнародних резервів розглядається як одне з важливих завдань Національного банку на найближчі кілька років. Достатній рівень міжнародних резервів слугуватиме стабілізуючим захисним механізмом у фінансовій системі та економіці для нівелювання впливу зовнішніх шоків.

Завданням Національного банку буде поступова переорієнтація уваги громадськості з коливань обмінного курсу на рівень інфляції. Це може бути зроблено тільки шляхом розроблення послідовної, прозорої грошово-кредитної політики, спрямованої на забезпечення стабільності цін. Суттєвих зрушень в очікуваннях можливо досягти лише після досягнення успіху в зниженні інфляції та її утриманні на стабільно низькому рівні [3].

Національний банк досягатиме встановленої цілі щодо інфляції насамперед шляхом коригування ключової процентної ставки – процентної ставки за операціями регулювання ліквідності, які мають найбільший вплив на стан грошово-кредитного ринку.

Отже, ми вважаємо, що для досягнення вищезазначених цілей Національний банк України повинен.

1. Вести зважений антикризовий менеджмент.
2. Стабілізувати національну валюту, банківський сектор та інфляційні процеси на основі вивчення зарубіжного досвіду протидії фінансовим кризам.
3. Утримувати курс гривні на стабільному рівні за рахунок введення обмежень у вигляді валютного коридору.
4. Використовувати актуальну бюджетну політику за для розвитку фінансового ринку.
5. Ефективно співпрацювати з Урядом України та іншими установами в розбудові відповідних інституційних умов для раціонального функціонування режиму ІТ.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко О. В. Антикризова програма дій уряду України на 2014–2024 рр. [Електронний ресурс] / Пилипенко О. П. // Я-Корреспондент. – 16 июля 2013. – Режим доступу : <http://www.blogs.korrespondent.net/blog/users/3218410-antykryzova-prohrama-dii-uriadu-ukrainy-na-2014-2024r>
2. Семенова Ю. С. Таргетування інфляції: світовий досвід та можливості застосування в Україні / Ю. С. Семенова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008 . – № 1. – С. 10–14.
3. Національний банк України: Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=10465306>

ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ (НА ПРИКЛАДІ ДИТЯЧИХ ТОВАРІВ)

Бондар А. А., Подзігун М. А., студентки

(Науковий керівник – к.б.н. Булейко А. А.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Зовнішньоекономічні зв'язки в сучасних умовах стають потужним засобом прискорення науково-технічного розвитку та інтенсифікації економіки. Нині оволодівати найновішими досягненнями науки і техніки без інтенсивного обміну науковими дослідженнями, різноманітними товарами означає нераціонально використовувати власні ресурси, витрачати час і темпи розвитку.

Зовнішня торгівля як вид діяльності надає можливість різним країнам продемонструвати свої переваги; за цих умов споживачі мають великий вибір товарів, ціна та якість яких варіюється. Кожен товар має свої споживчі характеристики, найважливішою з яких є оригінальність.

Оригінальність будь-якого товару характеризується певною сукупністю специфічних властивостей, завдяки яким один товар відрізняється від іншого. Зазначимо, що в період формування ринкових відносин, приватизації торгівельних та промислових підприємств, окрім оригінальної продукції на ринках збільшується кількість фальсифікованих товарів.

Фальсифікація (від лат. falsifico – підробляю) – дія, спрямована на обман покупця чи споживача шляхом підробки об'єкта купівлі-продажу з корисливою метою. Фальсифікація товарів, як правило, спрямована на погіршення їхніх споживчих властивостей або зменшення кількості товару при збереженні характерних, але несуттєвих для його використання за призначенням властивостей.

Попередження фальсифікації та контрафакції – одна із найбільш актуальних проблем сучасності, яка хвилює владу різних країн, виробників, продавців, суспільних організацій і, звичайно, споживачів. Придбання багатьох товарів супроводжується для споживачів з певних ризиком для їх життя, здоров'я, майна.

Проблема фальсифікованих товарів в Україні стає все більш актуальною. За даними фахівців Держспоживстандарту близько 90 % всієї продукції, що продається в країні, – підробка.

Потрібно відмітити, що дитячі товари входять в трійку найбільш підроблюваних, поряд з лікарською та харчовою продукцією. Так за даними президента Асоціації індустрії дитячих товарів, небезпечний фальсифікат займає сьогодні на ринку до 40 % продукції, а в деяких секторах ця цифра сягає 50 %.

Так, в листопаді 2014 року дослідницька компанія VIJresearch (США) опублікувала результати опитування, згідно з яким 58 % американських батьків відмовляються купувати іграшки для своїх дітей, які виготовлені в Китаї. Аналогічні дослідження, проведені в Україні, дали близький результат: 60 % респондентів упевнені, що китайські іграшки виготовлені зі шкідливих для здоров'я матеріалів.

Побоювання батьків знаходять реальне підтвердження. Держспоживстандартом проведено 185 тис. досліджень дитячих товарів по всій країні. Виявлено, що майже 50 % перевірених товарів не співпадало вимогам якості та безпеки, які встановлені українськими нормативними документами.

Небезпечні речовини є практично скрізь. Було виявлено фальсифіковані китайські товари з підвищеним вмістом шкідливих для здоров'я фенолів та формальдегідів, у дитячій зубній пасті виявлена токсична речовина – діетиленгліколь. У солодощах масово застосовують заборонений барвник і трансізомери, які призводять до серцево-судинних та онкологічних захворювань, особливо у дітей. Небезпечні речовини Держ-

споживстандарт знайшов і в одязі малюків. В основному китайського і турецького виробництва.

Фальсифіковані товари надходять в Україну не тільки з Китаю, але і з інших азіатських країн (В'єтнам, Гонконг, Індія та ін.). На їх частку приходить до 80 % фальсифікованих імпортованих товарів. З Європейських країн багато фальсифікованої продукції надходить із Польщі.

У зв'язку з актуальністю виникаючих проблем сьогодні як ніколи кожному споживачеві необхідні державна підтримка та захист від цих негативних явищ. Захист прав споживачів – це комплексна, багатоаспектна проблема, яка безпосередньо пов'язана із зміцненням національної безпеки держави та захистом її громадян. Вона стосується всього ланцюгавиробничих відносин (товаровиробник–торгівля–споживач), де кожна ланка має свою специфіку й особливості [1].

Так, на сьогодні нормативно-правова база у сфері прав споживачів в Україні нараховує більше ніж 50 законів і підзаконних актів. Але в порівнянні з іншими державами це незначна кількість. Наприклад, у Канаді в кожній провінції діє по 5–6 місцевих законів із захисту прав споживачів, тобто їх – майже 300, а є ще й федеральні, кількість яких перевищила сотню. В Австрії діє 200 законів, у США – понад 150, у Німеччині – близько 80 законів, а також понад 300 урядових постанов [2].

Незважаючи на те, що прийнято велику кількість нормативних актів, в жодній з країн поки не склалося цілісної, внутрішньо узгодженої системи відповідних законодавчих норм у сфері захисту прав споживачів.

На жаль, тенденція росту кількості законодавчих актів найчастіше не зменшує число порушень у даній сфері. Багато фахівців бачать “корінь зла” у слабкому та недосконалому нормативно-правовому забезпеченні. З цим не можна не погодитися “чинне законодавство поки що має прогалини і нечіткості з цього питання і потребує удосконалення” [3]. Однак проблема не тільки в недосконалості законодавчих норм, а скоріше в їх виконанні, так більшість прав споживачів залишаються “паперовими нормами”, які в реальному житті важко використати.

Отже, захист національних інтересів в умовах глобалізації нашої держави залежить від економічного контролю, насамперед, фальсифікованих товарів.

Список використаних джерел:

1. Дослідження ринку товарів і послуг. – Полтава, 1999. – 195 с.
2. Захист прав споживачів: соціально-правовий аспект / за заг. ред. Л. В. Ніколаєвої. – К. : КНТЕУ, 2002. – 311 с.
3. Іваненко Л. Реалізація права споживачів на придбання товару належної якості / Л. Іваненко, О. Язвінська // Право України. – 2003. – № 8. – С. 73–77.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Мироненко А. О., студентка

(Науковий керівник – к.е.н. Піменова М. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

На сьогодні банківська система впливає на розвиток не тільки фінансово економічної площини Україна а й на національну економіку в цілому. В сучасних тенденціях розвитку фінансових ринків світу проглядається політика глобалізації та лібералізації. Ці факти світового розвитку нашою думкою про те що ефективне та раціональне функціонування даної системи дозволить нашій країні успішно співпрацювати з фінансовими ринками інших країн, залучаючи великі інвестиції на взаємовигідних умовах задля залучення прогалін у промисловому, продовольчому, оборонному секторах держави. Всі вищевказані факти впливають на підвищення інтересу до вивчення основних проблем функціонування банківської системи України та розробки основних шляхів вирішення досліджуваних проблеми у сфері ринку фінансових послуг.

Серед усіх методів найбільш раціональним інституціонально-економічний підхід до визначення банківської системи, як поняття. Адже він розкриває зміст функціонування банків та інших кредитних установ не тільки з позицій інституціонального змісту, а й з боку економічної доцільності роботи даних структур [1]. Аналіз банківської системи використовуючи інституціонально-економічний підхід виявив основні недоліки функціонування фінансових структур [3]:

- недостатній рівень капіталізації;
- низький рівень застосування банківського маркетингу для формування та закріплення позитивного іміджу банківського сектора;
- слабка структура менеджменту та корпоративного управління;
- відсутність у банківських установах ефективних механізмів та інструментів управління ризиками;
- недостатній рівень планування та реалізації стратегії розвитку, особливо інноваційного;
- низька рентабельність активів банків;
- “середня” якість банківських послуг/продуктів та обслуговування клієнтів;
- “слабка” конкурентоспроможність банківських і фінансово-кредитних структур України.

Ефективне управління банківською системою, на нашу думку, можна сформулювати як сукупність настанов та цілей [4]:

- посилення національної економічної безпеки;

- залучення оптимального обсягу іноземних інвестицій до банківського сектора України;
- пошук шляхів вдосконалення банківського сектора з урахуванням світової практики, застосування міжнародних нормативних стандартів, що регламентують банківську діяльність;
- посилення ролі державних банків у банківському секторі та збільшення можливостей зростання їх частки у загальній кількості банківських установ;
- встановлення оптимальних пропорцій між приватними, державними та іноземними банками;
- розробка системи заходів щодо консолідації банківського сектора України;
- підвищення ефективності державного регулювання банківського сектора;
- спростити порядок реєстрації та встановлення пільгових економічних нормативів для регіональних та кооперативних банків;
- розробка систему контролю за банківськими об'єднаннями;
- розробка систему підтримки банківського сектору для усунення негативних тенденцій;
- забезпечення інноваційного розвитку банківського сектора;
- застосування сучасних ІТ-технологій у роботі з клієнтами для підвищення якості банківських послуг/продуктів та обслуговування відповідно до міжнародних стандартів якості;
- впровадження маркетингових інструментів та заходів для покращення іміджу та підвищення ступеня довіри населення до банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Андриевская И. Прозрачность банковской системы и конкуренция: межстрановой анализ / И. Андриевская, М. Семенова // Вопросы экономики. – 2014. – № 9. – С. 96–112.
2. Лисенок О. В. Прогнозування фінансової стійкості банківської системи / О. В. Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 2. – С. 24–28.
3. Аналітичний огляд банківської системи України за 1 півріччя 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2_kv_2015.pdf
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Давидько С. В., Пінчук А. В., студенти

(Науковий керівник – старший викладач Фоміних В. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Проблема боротьби з легалізацією грошових коштів і іншого майна, які мають незаконне походження в останній час набула великої небезпеки у всьому світі [1]. Актуальність дослідження обумовлюється різким збільшенням кількості злочинів, пов'язаних із відмиванням “брудних грошей”, та проблемами, з якими зіткнулися правоохоронні органи і органи державної фіскальної служби при кваліфікації таких злочинів.

На перший погляд, відмивання “брудних” коштів є таким собі безневинним діянням – ніхто ж не звернеться до правоохоронних органів із заявою про те, що став жертвою “відмивання”.

А якщо ви задалися питанням чому ця кримінальна процедура приховування доходу називається “відмивання”, то ось вам історія.

Термін “відмивання” історично пов'язаний з одним із перших та найбільш відомих способів легалізації злочинних доходів (коштів), які у 20–30-х роках минулого сторіччя кримінальні угруповання США, що отримували надприбутки від незаконної торгівлі горілчаними виробами під час дії “сухого закону”, показували (легалізували) їх, як здобуті внаслідок прання білизни, тобто “відмиті” через мережу пралень, що належала їм, хоча насправді такого доходу від прання білизни не можна було отримати [2].

Поглянемо на доволі популярну схему нелегального транспортування готівки: кур'єр перевозить валізу з готівкою в загальному багажі або посилає в спеціальному міжнародному пакеті. Досить часто кур'єри перетинають кордон із двома однаковими валізами. В одній – гроші, в іншій – особисті речі. У випадку виявлення митниками валіз з грошима, кур'єр відмовляється від нього, стверджуючи що переплутав багаж, оскільки валізи ідентичні. Значні суми грошей перевозяться в більшості випадків у контейнерах, що рідко підлягають перевірці.

Кошти транспортуються в іншу державу, серед яких перевага надається тим, де не проводиться валютний контроль, але в той же час існує законодавство з охорони банківської таємниці. У такій країні готівка лягає на депозитний рахунок у банку або іншій фінансовій організації, звідси по закінченню визначеного періоду часу гроші можуть бути переведені в будь-якому напрямку за бажанням клієнта. Вже після проведення цієї операції гроші “відмиваються” і їхнє злочинне походження фактично не можливо встановити, тобто вони одержують легальний статус. Крім цього, існує чимало інших засобів контрабанди готівки, зокрема, телеграфні перекази у виді касових або коштів, видача грошей безпосередньо юристу компанії ніби для здійснення операцій тощо [3].

Глобалізація та розвиток технологій дали змогу злочинцям легше переказувати, приховувати та відмивати доходи від злочинів. Отже, ефективна законодавча база, спрямована на протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, повинна забороняти таку діяльність, маючи на меті криміналізацію економічних злочинів [3].

Аналізуючи вищевикладений матеріал, ми можемо виділити нову форму відмивання “брудних” грошей – це відмивання “брудних” грошей посадовими особами органів державної влади. Підтвердження цьому є заява Міністра юстиції України Павла Петренка, який зазначив: що оточення экс-президента Віктора Януковича незаконно вивело за кордон близько \$100 млрд, а розкрадання державних коштів здійснювалося на всіх рівнях [4]. Тобто на рівні Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства Внутрішніх Справ та Міністерства органів доходів та зборів посадові особи яких виводили з України кошти за кордон, до держав де не проводиться валютний контроль, з метою надання їм легального статусу.

До речі, про законодавчу базу. На міжнародному рівні наявне загальне визначення поняття “легалізація”, а на національному таке визначення відсутнє навіть у примітці до ст. 209 Кримінального Кодексу, що вже говорити про регулювання відносин в інформаційному середовищі.

І ось настав 2014 рік, Україна усвідомила що легалізація доходів має місце серед економічних відносин, і для боротьби з цим явищем з’явився закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”.

Україні потрібно сформувати працюючу систему протидії легалізації незаконних доходів, адже це є передумовою розбудови ефективно працюючої економіки. Система протидії легалізації повинна включати єдиний орган фінансового нагляду, що визначає законність операцій, що підпадають під фінансовий моніторинг, та розробляти методологію моніторингу фінансових операцій.

Список використаних джерел:

1. Бандурка А. М. Україна проти “відмивання брудних” коштів : монографія / А. М. Бандурка. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2004. – 228 с.
2. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник / Воронова Л. К. – К. : Прецедент ; Моя книга, 2006. – 448 с.
3. Дудоров О. Чи спливають “брудні гроші” на поверхню. Легалізація злочинних прибутків; проблеми кримінально-правової протидії / О. Дудоров // Віче. – 2010. – № 1. – 210 с.
4. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dyvys.info/polityka/yanukovych-i-ko-vyvely-za-kordon-blyzko-100-mlrdpetrenko.html>

ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Персенко Л. І., аспірантка

(Науковий керівник – д.е.н., професор Власюк В. Є.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Дослідження проблем щодо входження економіки України в глобальну економічну систему розглядаються в різних ракурсах та вивчаються широким колом науковців. Однак, питання впливу глобалізаційних процесів на формування економічних інтересів регіону потребує розвитку та вивчення.

Особливістю процесів глобалізації є бурхливий розвиток фінансової галузі, що призвело в кінцевому підсумку до її відриву від своєї матеріальної основи – виробництва. Фінансова галузь набула самостійного значення і стала розвиватися майже ізольовано від галузей реального сектора економіки. В цілому її гіпертрофований розвиток, що відбувся в першу чергу в розвинених капіталістичних країнах, призвів до зміни пропорцій, що складаються між виробництвом і споживанням, споживанням і накопиченням. Фінансовий ринок, призначення якого полягає, в першу чергу, в мобілізації тимчасово вільних грошових коштів і їх перерозподілу між різними секторами економіки, перестав повною мірою виконувати свої функції.

Глобалізація на регіональному рівні визначається через прояв та актуалізацію низки явищ, як то: інтернаціоналізацію великої кількості господарських та виробничих процесів; створення ефективніших форм господарської діяльності; переорієнтацію виробництва на нові ринки; доступом до світового інформаційного простору з характерним йому вільним поширенням інформації, технологій та знань; підвищенням значення інновацій; універсалізацією стандартів; доступом до глобальних ринків капіталу; доступом до ширшого кола послуг; якісно новим ставленням до використання робочої сили; створенням нових принципів залучення та формування трудового ресурсу; об'єднанням інфраструктур (транспортних, інформаційних банківських та ін.); створенням якісно нових вимог до факторів виробництва та їх розповсюдженням; вільним поширенням результатів економічної діяльності, розвитком торгівлі; зміною традицій та металевих якостей народонаселення; інтенсифікацією міграційних процесів; соціальними та демографічними змінами.

На сучасному етапі всесвітньої глобалізації та інтеграції у розвитку України ключове значення набувають саме питання регіонального розвитку, пов'язані з реалізацією економічних інтересів.

Сутність реалізації економічних інтересів регіону полягає в можливості і здатності його економіки поетапно покращувати якість життя населення на рівні загальноприйнятих стандартів, протистояти впливу внут-

рішних і зовнішніх загроз при оптимальних витратах всіх видів ресурсів і невиснажливого використання природних факторів, забезпечувати соціально-економічну та суспільно-політичну стабільність регіону [2].

Отже, процеси, породжені глобальними змінами, відбуваються вкрай динамічно. На сьогодні не створено методичних, організаційних та правових основ управління регіоном. Тому виникає сповільнення темпів економічного розвитку та виникнення негативних структурних перетворень економічної системи, які можуть впливати на реалізацію економічних інтересів як на державному так і на регіональному рівнях.

Трансформація економічних відносин під впливом глобалізаційних процесів обґрунтовує потребу формування сучасної регіональної політики, яка враховує виробничі та соціально-економічні ресурси окремо взятого регіону, його інфраструктуру та систему зовнішніх економічних зв'язків, з метою поліпшення якості життя населення та забезпечення стабільності функціонування економічних систем усіх рівнів.

Мова не йде не стільки про вирівнювання соціально-економічного розвитку усіх регіонів, скільки про створення стратегічних та тактичних методів розвитку окремо взятого регіону, виходячи з його економічних інтересів, і оцінки його ролі та значення в контексті загального середовища держави. Також мова йде про створення умов, в яких регіон упевній мірі може реалізувати свої соціально-економічні інтереси. При цьому потрібно враховувати, що всі державоутворюючі механізми перебувають під впливом змін породжених процесом глобалізації.

Стабільність та високий рівень розвитку регіону, які є можливими за умов забезпечення реалізації економічних інтересів, досягаються за рахунок продуманої та виваженої регіональної політики держави та внутрішньої політики регіонів. Так, справедливо підмічено, що “економічна безпека регіону визначається можливістю держави відстоювати та забезпечувати інтереси власних громадян усупереч будь-яким інтересам та процесам у зовнішньому середовищі” [3].

Отже, в умовах глобалізації посилюється взаємодія між суб'єктами господарювання. На інтернаціональному рівні відбувається реалізація системи економічних інтересів гео економічних суб'єктів зусиллями об'єктів регіональної, міжнародної та глобальної виробничої інфраструктури.

Взаємодія інтересів є основним змістом економічного життя як окремого суспільства, так і гео економіки в цілому. Різновекторна спрямованість економічних інтересів, пошук шляхів їх узгодження і реалізації є внутрішнім джерелом розвитку будь-якої економічної системи, її трансформації як на мікро-, макро-, так і на міжнародному рівні. Водночас напрямок цього розвитку задається безпосередньо економічним змістом самих інтересів.

Список використаних джерел:

1. Євдокименко В. К. Функції регіонального управління економікою: глобалізаційний вимір : [монографія] / В. К. Євдокименко. – Чернівці : Прут, 2006. – 272 с.
2. Сухоруков А. І. Ефективність соціально-економічного розвитку та економічна безпека регіону (на прикладі Закарпатської області) / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2013. – 32 с.
3. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів : навч. посіб. / М. О. Джаман. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.

СТРАХУВАННЯ ЕКСПОРТНИХ КРЕДИТІВ

Скорик К. І., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Івашина С. Ю.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Страховання експортних кредитів – вид страхування, який має на меті захист від ризиків, пов'язаних із наданням експортного кредиту. Своєю чергою експортний кредит – це комерційний (товарний) кредит, учасниками якого є сторони зовнішньоторговельної угоди (експортери та імпортери). Кредит надається у вигляді відстрочки платежу або передплати товару [1].

Основною метою даного виду страхування є захист експортера від надзвичайного фінансового і комерційного ризиків, що виникають у стійких економічних умовах, які не можуть бути передбачені, незважаючи на зусилля експортера.

Наразі фінансова підтримка експорту виступає одним із пріоритетних напрямів політики уряду будь-якої держави, яка прагне забезпечення високої конкурентоспроможності своїх компаній на світовому ринку, що дозволяє їм досягати успіхів у гострій конкурентній боротьбі та отримувати вигідні замовлення. Нині Експортні кредитні агентства (ЕКА) функціонують у більшості країн Східної Європи і Прибалтики. Найбільш відомими в світі є французьке агентство COFACE та німецьке страхове товариство HERMES, а також кредитно-страхові агентства Польщі (KUKI), Італії (SAGES.P.A), Іспанії (CESCE SA), Угорщини (MENIB), Канади (EDC), Швейцарії (ERG), Великобританії (ECGD) та США (OPIC) [2]. За експертними оцінками в середньому діяльність ЕКА може забезпечити додатково 12 % приросту експорту країни, а один додатковий долар бюджету ЕКА – приблизно \$302 додаткового експорту [3].

Що стосується України, то на початку 2016 року Національний банк України не підтримав ідею створення у найближчі кілька років в країні Експортно-кредитного агентства (ЕКА) через низький рейтинг України і браку необхідних коштів. Зважаючи на відсутність належних механізмів державної підтримки страхування та фінансування експорту в Україні,

вітчизняні підприємства-експортери працюють в умовах нерівноправної конкурентної боротьби на міжнародних ринках товарів і послуг. Загальний обсяг експорту України в 2015 р. склав 38 134 807,8 тис. дол., а в 2014 р. – 53 901 689,1 тис. дол. США. Інакше кажучи у 2015 році, порівняно з 2014 роком, експорт зменшився на 15 776 881,3 тис. дол. США (на 70,75 %) [4].

Позитивним аспектом до створення НЕКА є більша гнучкість у залученні іноземних запозичень. Основною діяльністю експортно-кредитного агентства має стати:

- забезпечення стабільності експорту у формі товарного кредитування, перш за все, високотехнологічних товарів, українських виробників на основі захисту українських експортерів від ризику неплатежів, а також покращення доступу до обігового капіталу та здешевлення кредитних ресурсів;

- забезпечення стабільності банківської системи України шляхом захисту українських банків від ризику фінансових втрат;

- підвищення конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках і, зокрема, у міжнародних тендерах;

- використання механізму, який забезпечує державну підтримку експорту при одночасному захисті гарантійних коштів держбюджету;

- впровадження сучасних, офіційно визнаних СОТ і ОЕСР фінансово-кредитних технологій у зовнішній торгівлі та механізмів державної підтримки експорту [5].

Тому для прискорення процесу становлення та активізації діяльності експортерів було б доцільно сформувати Національне експортне кредитне агентство (НЕКА) як державну установу, що буде забезпечувати фінансування за рахунок коштів державного бюджету, здійснювати страхування та надання гарантій пріоритетним експортоорієнтованим підприємствам, а також поширювати співпрацю із міжнародними ЕКА, іноземними банками через запровадження механізмів перестрахування.

Список використаних джерел:

1. Страхування експортних кредитів [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.studme.com.ua/1151040911749/menedzhment/strahovanie_eksportnyh_kreditov.htm

2. Тимофієва Г. С. Страхування експортних кредитів як один з пріоритетних напрямків підтримки зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств / Г. С. Тимофієва, Л. М. Прокопчук // Науково-виробничий журнал. – 2013 – № 46 – С. 89–91.

3. Ляхова О. О. Експортні кредитні агентства як ефективний інструмент фінансового стимулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. О. Ляхова, С. В. Урванцева // EconomicAnnals-XXI. – 2015 – С. 23–26.

4. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Непрядкіна Н. В. Перспективи розвитку експортного фінансування в Україні із залученням експортних кредитних агентств / Н. В. Непрядкіна // Бізнес Інформ. – 2014 – № 4 – С. 25–29.

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОРИСТУВАННЯ БАНКІВСЬКИМИ ПОСЛУГАМИ В УКРАЇНІ

Лапик Т. Л., Панчук О. С., студентки

(Науковий керівник – старший викладач Беркут О. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Інтернет-банкінг є найперспективнішим і швидкозростаючим сегментом банківської діяльності та стає невід'ємною частиною обслуговування в банках.

Глобальна мережа Інтернет, поступово перетворюючись на одне з основних джерел інформації та будучи ефективним засобом її передачі, не могла не зацікавити банківські інститути з точки зору можливості використання у власній діяльності. Перші сайти комерційних банків в Інтернеті з'явилися на початку 1990-х років [1, 206].

Правовідносини, які виникають за допомогою Інтернету, останнім часом набувають все більшого поширення. Зокрема, базовий Закон “Про банки і банківську діяльність” не містить визначень “електронний банкінг”, “Інтернет-банкінг” або “банківське обслуговування за допомогою Інтернету” [4].

Першим кроком до законодавчого регулювання е-банкінгу було прийняття Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг” [5], а також Закону України “Про електронний цифровий підпис” [6].

Головною мотивацією банків у впровадженні Інтернет-банкінгу є підвищення конкурентоспроможності на ринку банківських послуг. Також, з цією “новинкою” пов'язана швидкість зростання користувачів послугами того чи іншого банку.

Першим українським банком, який запровадив серед своїх послуг Internet-банкінг, був ПриватБанк. Це відбулося у 1998 року. Серед банків, які активно просуваються на шляху освоєння Інтернет-банкінгу можна виділити ПриватБанк, УкрСиббанк, Укрсоцбанк, Укрексімбанк, ПУМБ, Universal bank, Альфа-Банк, ОTR Bank, Дельта-банк тощо [3, 209–213].

Розглянемо варіант інтернет-банкінгу на основі “Приват24”. “Приват24” найбільший в Україні інтернет-банкінг та платіжна система, працює з 2001 року, належить ПриватБанку. Доступ до системи може

бути здійснений як через Web-версію так і через мобільні додатки. Має три мови: англійську, російську та українську версії. Можливості системи полягають у наступному: контроль грошових операцій, управління своїми заощадженнями; переказ коштів на будь-яку картку світу; оплата за комунальних послуг; поповнення рахунку мобільних операторів; купівля квитків на авіа, автобусні та залізничні перевезення, на спортивні заходи, концерти, кіно, бронювання готелів тощо.

За даними ПриватБанку, мобільними додатками Privat24 користуються понад 2,5 млн користувачів смартфонів, серед них 1,8 млн на ОС Android і понад 500 тис. на iPhone.

10 грудня 2014 року кількість користувачів мобільного додатку Privat24 для ОС Android перевищила 2 млн встановлень [3, 97].

Проте існує ряд причин, які гальмують розвиток Інтернет-банкінгу в Україні. Однією з них є нерозвиненість вітчизняного законодавства. Банки зупиняє законодавство, яке досить важко поєднати з новими електронними засобами ведення банківського бізнесу, а також недовіра і страх клієнтів перед використанням електронних документів і пристроїв. Друга причина полягає в консервативності деяких клієнтів. Завжди буде категорія клієнтів, яка буде більше довіряти традиційній практиці отримання фінансової послуги у відділеннях банку [2].

Однак сучасні Інтернет-технології дозволили банкам істотно прискорити та спростити документообіг, знизити собівартість банківських операцій, зменшити обсяг паперової роботи. Інтернет-банкінг підвищує комфорт і дозволяє банку отримувати додатковий комісійний дохід [7, 227].

Отже, на сьогоднішній день розвиток інтернет-банкінгу в Україні відповідає потребам клієнтів. Однак для того, щоб інтернет-банкінг став помітним на ринку, необхідно розширювати спектр послуг та звичайно використовувати "інтернет-банкінг" як своєрідний рекламний хід, піар. Таким чином, це дозволить не тільки полегшити процес користування банківськими послугами та зменшити кількість витраченого часу у чергах відділень, але й значно підняти рейтинг банку та збільшити кількість потенційних клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Єгоричева С. Б. Банківські інновації : навч. посібн. / С. Б. Єгоричева. – К. : Центр учбової літератури. – 2010. – 206 с.
2. Борисова І. С. Інтернет-банкінг як перспективний напрям розвитку ринку банківських послуг [Електронний ресурс] / І. С. Борисова, Т. С. Галінська, В. І. Лихопій. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.3/49.pdf>
3. Великий В. К. Успіх в онлайні / В. К. Великий // Бібліотека ПриватБанку. – 2015. – Вип. 1. – С. 1–97.

4. Про банки та банківську діяльність :Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями)

5. Про електронний цифровий підпис : Закону України від 22.05.2003.

6. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р.

7. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс] : Закон України від 22.05.2003 № 852-IV Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=8>

8. Засадна Х. О. Про захист послуг Інтернет-банкінгу / Х. О. Засадна // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2008. – № 3. – С. 225–229.

МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ РЕГІОНУ

Падерін І. Д., д.е.н., професор,

Новак Є. Е., аспірант

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Для ефективного розвитку малого та середнього бізнесу України і регіонів необхідними є обґрунтовані управлінські рішення, які повинні сприйматися як державою, так і представниками бізнесу. Сьогодні понад 40 % малих та середніх підприємств України є збитковими. Підвищення ефективності малого та середнього бізнесу в умовах ринкової економіки є важливим теоретичним та практичним завданням для сталого розвитку економіки. Розробка механізмів стратегічного управління дозволить малим та середнім підприємствам ефективно працювати і виконувати важливі функції для держави. Саме це зумовило актуальність даного дослідження.

Аналіз публікацій з даної тематики підтверджує її актуальність, але в існуючих наукових працях мало уваги приділяється побудові механізмів стратегічного управління ефективністю саме на малих та середніх підприємствах, які мають свою специфіку і є важливим аспектом розвитку економіки.

Відповідно до ст. 63 Господарського кодексу України (ГПК) встановлено наступні критерії малого та середнього бізнесу. Згідно з п. 7 ст. 63 ГКУ малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної 500 тис. євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Середніми підприємствами визначаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік переви-

щує п'ятдесят осіб, але не перевищує тисячу осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік знаходиться в межах від 50 тис. євро і до 5 млн євро за середньорічним курсом НБУ щодо гривні.

В Україні розвиток малого та середнього підприємництва наштовхується на безліч перепон, серед яких:

– об'єктивними проблемами малого та середнього підприємництва, пов'язаними з внутрішніми властивостями цього економічного явища і загальними проблемами перехідного періоду;

– штучно створені проблеми, що перешкоджають нормальному розвитку підприємницької активності.

Механізм стратегічного управління малого та середнього бізнесу включає аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, а також реалізація заходів підвищення економічної ефективності.

Аналіз дає нам змогу зрозуміти реальний стан економіки регіону, а також виявити певні проблеми в створенні та розвитку підприємств. Розглянемо ці проблеми та визначимо шляхи вирішення задля створення дієвого механізму.

Ліва частина підприємств Дніпропетровської області займаються промисловою діяльністю. Тому в таких підприємств розвиток інновацій має бути чи не найголовнішою метою. Труднощі виникають із-за існуючої в країні системи стандартизації, яка потребує додаткових коштів на складання технічних характеристик продукту, що стане базою для створення інновації. Друга проблема, що гальмує розвиток малих та середніх підприємств – це економічно небезпечна податкова політика, що проведена в нашій країні. Вона йде врозрід із встановленою у світі практикою й сучасними світовими тенденціями розвитку економіки. Треба звільнити малі підприємства від податків на інвестиції, увезені технології, потрібні податкові пільги на період становлення малого підприємства. Цілком очевидна необхідність диференційованого податкового підходу до підприємств різного профілю діяльності. Наступна причина небажання підприємців розвивати виробництво незахищеність від політичної й економічної нестабільності. Представники малого та середнього бізнесу у своїй діяльності випробовують практично ті ж ризики, що й будь-яке велике підприємство, при цьому, його захищеність від таких ризиків фактично набагато менша.

Нині вкрай необхідно зосередитися на проблемі формування та вдосконалення правової бази розвитку підприємництва. Розв'язання наявних проблем його розвитку в Україні, створення належного середовища потребують докорінної переорієнтації державної політики розвитку підприємництва. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному житті суспільства, тому формування та вдосконалення нормативно-правової бази було і залишається провідним напрямом сприяння розвитку підприємництва в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ансофф М. Стратегічний менеджмент / Ансофф Н.
2. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. Герасимчук
3. Сахарчук Є. І. Організаційний механізм управління якістю підготовки фахівців в педвузі / Є. І. Сахарчук // Університетське управління. – 2004. – № 3. – С. 63–67.
4. Дикань В. Л. Економічний механізм підприємства : навч. посібн. / В. Л. Дикань, І. М. Писаревського. – Харків : Транспорт України, 2002. – 128 с.
5. Падерін І. Д. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на стратегії підприємств малого та середнього бізнесу / І. Д. Падерін, Є. Е. Новак // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 3 (41). – С. 135–141.
6. Господарський кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 № 436-IV: текст із змін. станом на 01.05.2015 р. / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – К. : Укрправінформ, 2015. – 213 с.

СТАН ЗОВНІШНЬОГО БОРГУ УКРАЇНИ ЯК АСПЕКТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Агапова В. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Зайцев В. Є.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Фінансова безпека є важливою складовою економічної та національної безпеки, що характеризує спроможність держави ефективно використовувати фінансові ресурси та забезпечувати їх стійкість до несприятливих обставин. Зовнішній напрям фінансової безпеки базується на забезпеченні незалежності та дотриманні фінансового суверенітету. З цього погляду можливими загрозами виступають проблеми критичного обсягу зовнішніх запозичень, ефективності їх обслуговування, залежності політичної, економічної ситуації від стану зовнішньоторгових відносин країни.

Наявність у держави зовнішнього боргу є об'єктивно зумовленим явищем. Зовнішні запозичення дозволяють країнам та суб'єктам господарювання інвестувати і споживати понад обмеження отриманих доходів національного виробництва – для країни в цілому та доходів від підприємницької діяльності – для господарюючих одиниць, і, по суті, це є додатковим до мобілізації внутрішніх заощаджень джерелом фінансування.

Багатоаспектність зовнішнього боргу та зовнішньоторгових відносин, як економічних категорій характеризуються діалектичною сутністю, а звідси – і полярність наслідків. З одного боку, результатом може бути пришвидшення економічного зростання, а з іншого – якщо країна запозичує кошти за кордоном, вона повинна задекларувати проблему ефективного управління боргом в якості одного з основних політичних

завдань, більше того, недоречні ризики, надмірні іноземні запозичення будуть генерувати збільшення зобов'язань з обслуговування боргу, що може стримувати отримання майбутніх економічних вигод, у тому числі економічного зростання.

Відповідно до статистичних даних валового зовнішнього боргу України (рис. 1.) його обсяг на 1 січня 2016 року відносно до 1 січня 2005 року становив 387,41 % – 118,7 млрд дол. США. Протягом 12 років частка зовнішнього боргу сектора загального державного управління трималась близько 20–30 %, і лише на 01.01.2009 становила 11,76 %. З 2005 по 2008 роки частка НБУ зменшувалась з 5,53 % до 0,58 %, і знову зросла, досягши максимуму 01.01.2011 – 6,4 %. У 2016 частка складала 5,65 %. Частка фінансових установ становила у 2005 році 8,67 %, у 2016 – 10,8 %. Найбільшого значення вона сягала у кінці 2008 року – 38,83 %. Найбільшу частку зовнішнього боргу займає борг інших секторів економіки: близько 40–50 % впродовж 2005–2016 років.

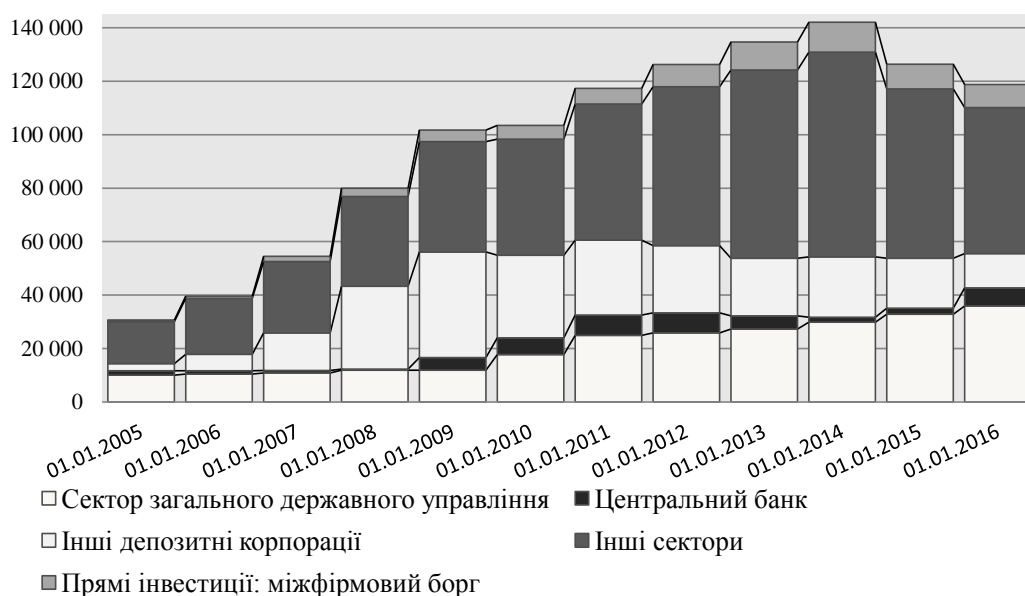

Рис. 1. Структура валового зовнішнього боргу України на 1 січня протягом 2005–2016рр¹, млн дол. США

Джерело: розраховано автором на основі звітів НБУ

Порівнюючи данні можна зробити висновок, що зовнішній борг України зменшувався протягом двох останніх років, але за рахунок скорочення боргу приватного сектора: 01.01.2016 року його частка становила 64,06 % – найменше значення за десятиліття. При цьому, збільшення

¹З початку 2014 року дані без урахування статистики за Автономною Республікою Крим

зовнішнього боргу відбулось у секторі загального державного управління (протягом 12 років він постійно зростає, досягнувши максимуму на початку цього року – 36 млрд дол. США) та центрального банку – 35,94 %, внаслідок залучення позик у 2014 році від міжнародних фінансових організацій та країн: ЄС – 1,6 млрд євро, Світового банку – 1,3 млрд дол. США, Канади – 0,2 млрд дол. США та Японії – 0,1 млрд дол. США., у рамках кредиту “Stand-by” Уряд та НБУ отримали 4,6 млрд дол. США, планове погашення за кредитами МВФ становило 3,7 млрд дол. США. Також 2014 року було розміщено єврооблігації під гарантії Уряду США на 1 млрд дол. США. Чисті залучення Уряду та НБУ у 2015 році в рамках кредиту EFF становили 5,2 млрд дол. США, від інших офіційних кредиторів Уряд отримав 1,4 млрд дол. США та 1,1 млрд євро.

Таким чином, сигналом загрози фінансовій безпеці України можна визначити фінансову залежність від зовнішніх кредитів, особливо, що стосується державного сектора. Особливої уваги також потребує зростання обсягу боргу за 2015 рік з 93,9 % до 131,3 % ВВП.

Секція 2. Міжнародні економічні відносини: актуальні проблеми управління та регулювання зовнішньоекономічної діяльності

CREDIT RISK-MANAGEMENT OF BANKS

Seleznyova Yu. O., Grushko T. I., students

(Scientific Supervisor – Ph. D., Docent Velichkin V. O.)

(University of customs and finance, Dnepropetrovsk)

The problem of credit risks occupies for today a ponderable place among all possible risks of the banking system. In connection with the sharp worsening of the financial state of borrowers and the impossibility to pay after own obligations before banks the borrowers must to accept the corresponding measures in relation to the minimization of credit risks and the support of stable activity.

The question of credit risk-management and determination of his essence was studied by the home and foreign scientists as: Yu. Butel', N. I. Versal', V. V. Vitlyns'kyj, V. V. Galasyuk, A. P. Kovalev, S. M. Pavlyuk, O. G. Savchenko, I. S. Horuzhij, O. Baranovs'kyj, O. Vasyurenko, V. Mishhenko, A. Moroz et al. But problem of estimation and management credit risks in a home bank sector need the further scientific research.

The risk of banks, which is related to crediting, not only influences negatively on profitability and solvency of bank establishment, and also generates the other risks: risk of liquidity, risk of loss of reputation, risk bankruptcy and loss of capital, risk of ineffective activity, currency risk.

A credit risk is a present or potential risk for the earnings and capital, which arises up through the insolvency of side that assumed an obligation, to execute the terms of any financial acceding to bank establishment, or by other method to execute the undertaken obligations.

The formalized process is named a management the credit risk of bank with the clear sequence of the stages, mechanisms and methods, by means of that a bank finds out the risks, their level estimates, the monitoring carries out and the risk positions controls. It is possible to distinguish also three the basic tasks of management of the bank credit risk:

– the warning of risk, that by the liquidation of pre-conditions of origin of the credit risk in the future arrived;

– the support of risk at certain level, that the inhibition of requirements assumes a bank in relation to the level of risk, that by a central banksated;

– the minimization of risk at the some set terms, that the complex of measures of direct influence on a credit risk embraces.

The credit risk-management of bank comes true on two levels in accordance with the reasons of his origin:

– at the level of each separate credit;

– at the level of credit brief-case on the whole.

To the known methods of risk-management of separate credit belong:

- the estimation of solvency of borrower,
- the structurization of credit operations,
- the credit monitoring,
- the control after the allotted credit and the state of mortgage.

The Ukrainian banks do not have for today the only methodology of estimation of solvency of the borrowers. The every bank develops independently the points of view to the estimation of solvency. They are fixed in the interbank documents and determined with the requirements “The conversion about the order of forming and the drawing on reserves of Ukraine banks for the compensation of possible losses on the active bank transactions (№ 23 from 2012)”.

Although the National bank of Ukraine offered the normative methodology of estimation of credit risks of the borrowers - juridical person, the banks elect the methodologies, that is sent to the artificial overstating of the real financial state of borrowers in the practice. It is conditioned by the aspiration to minimize the forming of backlogs after credits. Therefore there are the suggestions in relation to the increase of classification of credit risks of the operations of banks with the juridical person.

Class of credit (before 2012)	Risk rating (№ 23 at 2012)	A quantitative size of risk is for VAR	
		before 2012	Position № 23 2012
standard	slight risk	0	1–6 %
under control	moderate risk	10 %	7–20 %
substandard 1	extensive risk 1	30 %	21–35 %
substandard 2	extensive risk 2	40 %	36–50 %
discreditable 1	heavy risk 1	50 %	51–75 %
discreditable 2	heavy risk 2	75 %	76–99 %
uncollectible	realized risk	100 %	100 %

The risk-management for the support of liquidity and the avoidance of bankruptcy is the major task of the banking system. The clear organization of credit process conduces to minimization of credit risk. The reduction to the risk during the realization of credit operations is possible to attain on the basis of complex study to the of borrower.

Thus the credit risk-management is a necessary condition for the effective operating of banks. The maximization of income during the realization of bank transactions maybe exactly during the minimization of losses from risks.

List of sources used:

1. Demchik I. Upravlenie kreditnym riskom: finansovo-pravovoj analiz / I. Demchik // Bankovskij menedzhment. – 2012. – № 6. – S. 13–19.

2. Dovgan' Zh. Upravlinna kreditnimi rizikami bankiv / Zh. Dovgan' // Visnik NBU. – 2010. – № 8. – S. 52–55.

3. Zajchenko Ju. P. Ocenka kreditnyh bankovskih riskov s ispol'zovaniem nechetkoj logiki / Ju. P. Zajchenko // Sistemnidoslidzhennja ta informacijni tehnologii. – 2010. – № 2. – S. 37–54.

4. D'jakonov K. M. Optimizacija riziku kreditnogo portfelja banku / K. M. D'jakonov // Nauka j ekonomika. – 2010. – № 2. – S. 35–41.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Тарасенко К. М., аспірантка

(Науковий керівник – д.держ.упр., професор Борисенко О. П.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Сьогодні для міграційних процесів в Україні характерна тенденція до інтелектуалізації складу еміграції. Цю тенденцію перш за все спричинили фінансово-економічна проблеми останніх років, наслідком яких стала економічна криза. Адже за її умов значна частка висококваліфікованих фахівців не отримує належного застосування для своїх знань та кваліфікації на батьківщині. Тому зростає відсоток трудових мігрантів з України, зайнятих на роботах, що потребують високої кваліфікації – у медицині, науці, сфері високих технологій, фінансовому секторі.

Головним чинником, що стимулює трудову міграцію, є різниця в оплаті праці. За даними різних соціологічних опитувань, середньомісячний заробіток трудового мігранта коливається від 700 до 900 доларів. А середня зарплата в Україні, що ледь перевищує 100 Євро, є майже у 20 разів меншою, ніж в Італії, в 6 разів меншою, ніж у Польщі.

Масштабність трудової міграції українців напряму пов'язана з економічним становищем країни. ВВП на душу населення з урахуванням купівельної спроможності в Україні, за даними Світового банку, суттєво ступається країнам призначення українських працівників [1, 319–320]. У 2013 р. цей показник в Україні був меншим, ніж в Італії, Іспанії в 4 рази, в Чехії – в 3 рази, Польщі – більш, ніж в 2,5 рази. Звідси – низька платоспроможність, яка паралізує бажання працівника трудитися далі й породжує еміграційні настрої, особливо коли йдеться про висококваліфікованих спеціалістів [3].

Хоча номінально середня заробітна платня в 2014 р. зростала, інфляція – сягнула майже 25 %, а в 2015 року високий показник зміни індексу споживчих цін ще більше прискорився – до 34,5 %, у річному співставленні – ценайвищий показник за останні два десятиліття. Такий стрибок не став несподіванкою – відчутне коливання обмінного курсу валютної пари UAH/USD спровокувало паніку на споживчому ринку. Населення будь-що намагалося витратити гривневі заощадження на то-

вари тривалого використання “перед остаточним знеціненням гривні”. А вже середня реальна зарплатня в грудні 2014 р. становила лише 86,6 % від рівня грудня 2013 р. Стрімке подорожчання комунальних послуг, вартості проїзду на транспорті, ліків, продуктів відбувається і по цей день.

На початку 2015 р. статистика зафіксувала зменшення уже не лише реальної, а й номінальної зарплатні в багатьох галузях. Тому в лютому 2015 р. реальна зарплата впала до 82,2 % показника для лютого 2014 р. При цьому понад 60 % працівників у 2014 р. отримували заробітну плату нижче середнього рівня, а 5,2 % – нижче прожиткового мінімуму, який до того ж є очевидно заниженим.

Враховуючи вкрай скрутну економічну ситуацію мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія заморожені, а разом з ними і всі соціальні виплати, які вираховуються від цих показників. У минулому, 2015 році, було прийнято рішення про обкладання податком пенсій, які перевищують розмір трьох мінімальних зарплат, а також про невиплату 15 % пенсії працюючим пенсіонерам.

Не лише за рахунок внутрішніх переміщених осіб зростає чисельність українців, позбавлених можливості власною працею забезпечити собі отримання хоча б мінімальних доходів. Рівень безробіття (за методологією МОП) збільшився з 9,3 % в 2014 р на 9,7 % у 2015. Причому рівень безробіття молоді до 24 років сягнув 23 %. Зростає й такий показник як рівень зареєстрованого безробіття: на 1 березня 2015 р. на обліку у Державній службі зайнятості перебували 521,3 тис. громадян, тоді як середньорічний показник у 2014 р. становив 460 тис. [2].

Таким чином, різке скорочення доходів населення, падіння рівня життя та поширення бідності висуває перед багатьма українцями проблему виживання, що спричиняє стрімке бажання шукати кращі умови для життя за кордоном.

За природним спадом населення (- 6,31 %) Україна займає 1 місце в світі. У даній проблемі трудова міграція відіграє провідну роль. Трудова міграція, як масове явище, не сприяє наповненню пенсійного і соціального фондів через відсутність відрахувань від заробітної плати заробітчанин [3].

Отже, міграційна політика повинна мати два аспекти: заходи запобігання виїзду українців за кордон і створення стимулів для повернення мігрантів. Тобто забезпечити максимально ефективне використання наявного трудового потенціалу шляхом створення нових робочих місць через зростання обсягів інвестицій в основний капітал та інноваційний розвиток; удосконалити політику доходів, перш за все за рахунок підвищення рівня оплати праці, оскільки заробітна плата має відповідати рівню затрат на відтворення робочої сили; створити стимули для повернення до України мігрантів, що раніше виїхали на роботу за кордон на постійне місце проживання чи за трудовими контрактами, в першу чергу, висококваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел:

1. Борисенко О. П. Зовнішньоекономічна політика держави: концепція, стратегія, механізми реалізації: монографія. / О. П. Борисенко. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 404 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Звіт щодо методології організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи – Будапешт, 2013. – 98 с.

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Петруня В. Ю., к.е.н., доцент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Середовище діяльності підприємств прийнято поділяти на внутрішнє та зовнішнє. Перше контролюється самим підприємством – його власниками та менеджерами. Друге – це зовнішнє оточення підприємства, певна данність для нього. Взаємодія, взаємозв'язок внутрішнього та зовнішнього середовища полягає насамперед у впливі останнього на внутрішнє середовище підприємства. Завдання управління полягає в тому, щоб найкращим чином адаптувати внутрішнє середовище до вимог та тенденцій зовнішнього.

Зовнішнє середовище підприємства має багато складових. Зокрема, прийнято його поділяти на мікро- та макросередовище. Перше є насамперед суб'єктивним, – його формують споживачі, конкуренти, постачальники, торговельні посередники, контактні аудиторії тощо. Друге можна назвати суб'єктно-факторним. Основний його суб'єкт – держава, основні фактори – макроекономічні, технологічні, ресурсні, політико-правові тощо.

Підприємства можуть працювати як у національному (внутрішньому) середовищі, так і виходити за його межі, потрапляючи тим самим в “інше” (зовнішньоекономічне) середовище. Останнє може мати такі основні форми: експорт товарів або розміщення виробництва на території іншої країни. Діяльність підприємства в “іншому” середовищі означає його вихід та закріплення на зовнішньому ринку. В ньому відображається один із елементів пошуку підприємством найбільш привабливих, вигідних умов підприємницької діяльності.

Зовнішньоекономічні компоненти присутні, як правило, й у національному (внутрішньому) середовищі діяльності підприємств. Це, зокрема,

можуть бути: а) іноземні компанії-конкуренти, які експортують свою продукцію на даний ринок; б) іноземні компанії, які розмістили своє виробництво на даному ринку; в) іноземні компанії, які є постачальниками для підприємств даного ринку сировини, комплектуючих тощо; г) держава, як регулятор зовнішньоекономічних процесів.

У цілому, можна сказати про те, що чим сильнішою є інтегрованість національної економіки у світову, тим більшого значення набувають зовнішньоекономічні чинники у національному економічному середовищі. Економічна глобалізація підсилює залежність багатьох національних економік від світової економіки, від світових економічних процесів. Глобалізаційний вплив є досить відчутним для великої кількості національних економік, в тому числі для економіки України. Цей вплив на середовище діяльності підприємств має екзогенний характер.

Зростання ролі зовнішньоекономічних чинників у національному економічному середовищі актуалізує питання ролі держави, у даному випадку як важливого регулятора цього середовища. Ринкове саморегулювання не може дати адекватної відповіді щодо забезпечення захисту національних економічних інтересів. Характеристики середовища діяльності підприємств в умовах дії глобалізаційних чинників змінюються, завдання держави ускладнюються. Глобалізацію можна вважати дуже відповідальним викликом для інститутів регулювання економіки. Глобалізація ускладнює управлінську діяльність, зокрема його аналітичну складову та висуває нові вимоги до здатності інститутів регулювання адекватно-своєчасно реагувати на зміни відповідними управлінськими рішеннями.

Міжнародний рух капіталу в сучасних умовах є інтенсивним процесом. Він є значною мірою саморегульованим, діють економічні інтереси суб'єктів бізнесу, механізми регулювання через конкуренцію та ціноутворення. Проте те їх недостатньо для забезпечення захисту національних економічних інтересів. Державне втручання є необхідним і важливим. Ефективне регулювання потребує правильних управлінських рішень. Серед них: якісний аналіз ситуації, тенденцій та можливих змін; постановка стратегічних та тактичних цілей; визначення пріоритетів; розгортання системи планів з необхідними атрибутами; реалізація та контроль планів.

Економіка України потребує іноземних інвестицій. Саме суттєве їх розширення має бути ключовою стратегічною метою та пріоритетом у діях держави. Лібералізація митних бар'єрів спрощує міжнародну торгівлю. Лібералізація має бути регульованим, селективним процесом. Вона має бути тісно прив'язаною до національних економічних інтересів. Лібералізація має йти поруч з управлінськими діями, спрямованими на розширення потоку іноземних інвестицій в українську економіку.

Мова насамперед йде про прямі іноземні інвестиції. Саме інвестиції обумовлюють зміни в конкурентоспроможності економіки.

Другим пріоритетом державного впливу має бути підвищення ефективності державної підтримки експортної діяльності українських підприємств. Останнім потрібна політична, організаційна, інформаційна та економічна підтримка. Відповідна підсистема зовнішньоекономічного регулювання має бути адекватно налагодженою, гнучкою, прозорою та ефективною. Важливо в державного управлінні виходити з того, що укладання угод про лібералізацію торгівлі є важливою діяльністю держави, але набрання ними юридичної сили ще не означає автоматичного відкриття іноземних ринків для українських експортерів. Тим більше, коли партнери по угоді представляють економіки різного рівня розвитку та конкурентних можливостей. Відкритий ринок не завжди перетворюється на доступний ринок.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Ватченко О. І., аспірантка

(Науковий керівник – д.е.н., професор Жадько К. С.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Доходи населення займають важливе місце в системі як суспільного, так і індивідуального відтворення. Вони є основою зростання добробуту, оскільки в умовах ринкової економіки саме вони визначають міру забезпеченості благами і можливості задоволення матеріальних і духовних потреб людей. Доходи – це весь валовий продукт або та його частина, що відокремилася в процесі розподілу і перерозподілу і, яку суб'єкт економічних стосунків отримує для задоволення особистих або виробничих потреб.

Доходи мають подвійну природу. Першоджерелом їх створення є суспільне виробництво, але остаточно доходи населення формуються в результаті розподілу.

Дохід визначають на мікро- та макро рівнях [1]. Вивчення напрямків та джерел формування доходів населення на макроекономічному рівні дає в цілому характеристику результативності функціонування економічної системи. На основі макроекономічного підходу оцінюється роль населення у відтворенні ВВП. При мікроекономічному підході досліджуються процеси формування, розподілу, перерозподілу та використання доходів на рівні окремих підприємств, домогосподарства або груп населення.

При визначенні доходів населення можна виділити наступні підходи: перший – загальнотеоретичний – розвивається в рамках економічної теорії; другий – застосовується в прикладних економічних і соціологічних науках [2]. У першому випадку поняття доходів визначається у вза-

емозв'язку з процесом виробництва – як дохід власників факторів виробництва. І відповідно до цього виділяють доходи – заробітну плату, відсоток, ренту, прибуток. Часто поняття “дохід” використовується саме як синонім якої-небудь факторної форми. У прикладних економічних дисциплінах доходи населення аналізуються з позиції джерел їх формування, а також значення в життєдіяльності людини.

Марксистська теорія в якості факторів виробництва виділяє робочу силу людини, предмет праці і засоби праці, підрозділяючи їх на дві великі групи: особистий фактор виробництва і речовий фактор. У марксистській концепції доходи здійснюють взаємозв'язок виробництва і споживання. Вони спрямовані на забезпечення життєдіяльності людей, оскільки людина є головним економічним результатом споживання. З суспільної точки зору доходи виражають стосунки між людьми з приводу використання благ в цілях відтворення робочої сили – особистого фактора виробництва.

Неокласична теорія виділяє чотири групи факторів виробництва: земля, праця, капітал, підприємницька діяльність. Підприємець – став невід'ємною частиною ринкового господарства. Підприємницька діяльність розглядається як специфічний фактор виробництва, який через знання, ініціативу і ризик підприємця забезпечує взаємодію всіх інших факторів. У реальному житті підприємець прагне знайти таке поєднання факторів виробництва, при якому забезпечується найбільший вихід продукції при найменших витратах. Виробничі ресурси, що залучаються до господарської діяльності завжди мають своїх власників (землі, капіталу, праці, знань і так далі) і жоден з них не передасть безоплатно право використання того або іншого ресурсу іншим особам.

У розвинених країнах світу ефективна економіка передбачає співіснування, у межах однієї держави, різних економічних секторів: сектор домашніх господарств, сектор підприємств, сектор державних установ та зовнішній сектор. Домогосподарства і підприємства утворюють приватний сектор економіки. Функціонування підприємств і домашніх господарств ґрунтується на використанні чинників виробництва і отриманих від їх використання відповідних доходів, які формують матеріальну базу для можливості здійснення витрат.

У кожній країні склалася своя національна модель формування, розподілу і перерозподілу доходів населення, яка визначається мірою розвитку ринкових відносин, стану економіки держави, соціального забезпечення, особливостями історичного розвитку, культури і т. і. На процес формування доходів населення впливають демографічні, економічні, географічні, соціальні, політичні, інституційні чинники, пов'язані з окремою людиною, підприємством, домогосподарством, розвитком країни.

Кожний член суспільства буде мати доходи, якщо у державі основним принципом стане такий: “Робота повинна бути для всіх, хто хоче, може і

здатний працювати”. Коли одне з дієслів випадає, то для гуманізації стосунків у суспільстві, а також підтримки внутрішнього попиту втручається держава. Вона надає окремим групам населення, не пов’язаним з участю в господарській діяльності нині або у минулому, соціальну допомогу [3].

Результати політики доходів і заробітної плати відбиваються в динаміці соціальної напруженості – участі в страйках, акціях протесту і т. п. Їх зниження свідчить про ефективність політики доходів і заробітної плати.

Список використаних джерел:

1. Т. В. Чернова Межрегиональная дифференциация денежных доходов населения Ростов н/Д: Изд-во СКНЦ ВШ, 2002. – 192 с.

2. Такмакова Е. В. Доходы населения как экономическая категория и показатель развития экономики. Российское предпринимательство. 2010 – № 7–2 (163) – С. 9–13.

3. Ватченко О. Б. Дослідження структури доходів населення в умовах трансформаційних змін в Україні / О. Б. Ватченко, К. О Коржовська. Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка “Економіка і регіон” № 4(35). – 2012. – С. 146–151.

ПРИЙНЯТТЯ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Горяченко Ю. Г., к.е.н., доцент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Основним управлінським рішенням на макрорівні є забезпечення національної безпеки. Відповідно до останньої редакції Закону України “Про основи національної безпеки України” [1] загрозами національним інтересам і національній безпеці України у внутрішньополітичній сфері є:

– “велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів;

– нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості;

– критична залежність національної економіки від кон’юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку” [1].

Серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України: “у зовнішньополітичній сфері – проведення активної міжнародної політики України з метою створення сприятливих зовнішньополітичних умов для прогресивного економічного і соціального розвитку України”. До того ж, обраний Україною курс на поглиблення партнерства з Європейським Союзом зобов’язує приділяти першочергову увагу державному управлінню процесами регулювання зовнішньо-

економічної діяльності. Все це вказує на та своєчасність досліджень з питань управління та регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аспекті прийняття державно-управлінських рішень.

Безперечно, регулювання зовнішньоекономічної діяльності як процес налагодження партнерської взаємодії та економічних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (держави, органів місцевого управління зовнішньоекономічною діяльністю, недержавних органів управління економікою, міжнародних організацій) набуває особливої гостроти у зв'язку з появою цілої низки національних та глобальних викликів.

На меті регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні є стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків, забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України тощо.

Специфіка управлінських рішень у сфері національної безпеки країни, зокрема, проблеми регулювання зовнішньоекономічної діяльності, чітко окреслені у Законах України: “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, “Про зовнішньоекономічну діяльність”, “Про основи національної безпеки України”, Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України” від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України” [1–4].

Вагомий внесок у розроблення проблем регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аспекті прийняття державних управлінських рішень зробили вітчизняні і зарубіжні вчені Ю. Битяк, Ю. Дьомін, Ю. Козак, Р. Марутян, А. Омельченко, Д. Приймаченко, С. Сорокіна та інші.

Сьогодні безперечним є той факт, що Україні потрібно інтегруватися у світову економіку, а без членства в ЄС подібна інтеграція є ілюзорною. Членство в ЄС передбачає членство у всіх договорах і відповідність національних законодавчих та адміністративних торговельних механізмів нормам, що містяться у цих договорах. Якщо законодавчий і адміністративний механізми держави-члена ЄС не стикуються з відповідним механізмом країни, що не є учасницею ЄС, виникають проблеми, насамперед тарифні перешкоди, які зачиняють ринки для товарів держави – не члена ЄС чи такі, що дуже обмежують її експорт [5].

Як відомо, саме митне регулювання є одним із найважливіших механізмів впливу держави на зовнішньоекономічну діяльність. Отже, саме підвищення ефективності прийняття управлінських рішень у цій сфері є запорукою забезпечення зовнішньоекономічних інтересів і пріоритетів держави. До позитивних управлінських рішень можна віднести суттєве збільшення кількості нульових ставок серед пільгових ставок ввізного мита, приведення до міжнародних стандартів пунктів пропуску тощо.

Перспективи подальших розвідок стосуються інституційних засад удосконалення державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про основи національної безпеки України : Закон України / Відомості Верховної Ради України, 2003, № 39, ст.351 з останньою редакцією від 07.08.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України / Відомості Верховної Ради України, 2010, № 40, ст.527 з останньою редакцією від 01.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
3. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України / Відомості Верховної Ради України, 1991, № 29, ст. 377 останньою редакцією від 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України № 287/2015 з поточною редакцією від 26.05.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran7#n7>
5. Марутян Р.Р. Прийняття державно-управлінських рішень у сфері національної безпеки: принципи наукового аналізу та управлінської діяльності / Р. Р. Марутян //Аналітика і влада. – 2011. – № 4. – С. 110-115.

ПРОБЛЕМА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Довганинець Т. І., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Дубицький Д. П.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Інтенсивний розвиток міжнародних економічних відносин став визначальною особливістю функціонування світового господарства на початку ХХІ століття. Жодна країна не спроможна самостійно забезпечити високий економічний розвиток без використання переваг міжнародних економічних відносин, тому країни намагаються залучатися до процесів інтеграції. Саме інтеграційні процеси спонукають суб'єктів господарювання здійснювати зовнішньоекономічну діяльність (далі – ЗЕД).

Вихід вітчизняних підприємств на зовнішні ринки сприяє розширенню мережі збуту, посиленню їх конкурентоспроможності перед тими суб'єктами господарювання, які проводять свою діяльність лише в межах внутрішнього ринку. ЗЕД є одним з найважливіших чинників розвитку національної економіки, адже сприяє пристосуванню економіки України до системи світогосподарських відносин, формуванню еко-

номіки відкритого типу. Таким чином, розвиток ЗЕД підприємств є суттєвим чинником підвищення ефективності господарської діяльності як на мікро-, так і макрорівнях.

Одним із засобів завоювання Україною конкурентоспроможного місця на світовій арені високий рівень управління ЗЕД вітчизняних підприємств. Менеджери підприємств несуть величезну відповідальність при прийнятті управлінських рішень у сфері ЗЕД, що визначають майбутнє підприємства. Найчастіше результативність діяльності менеджерів оцінюється за фінансовими показниками. Тому актуальним стає проведення аналізу та оцінка стану ЗЕД підприємства. Проте, не всі управлінці вітчизняних підприємств приділяють достатньо уваги аналізу ЗЕД, а деякі навіть не вбачають за потрібне здійснювати його, і це стає гострою проблемою в управлінні.

Для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень у сфері ЗЕД, необхідно правильно організувати процес здійснення аналізу ЗЕД. Бажано, щоб на підприємствах організовувалися аналітичні відділи або, у разі фінансової недоцільності створення відділу, функції проведення аналізу ЗЕД покладалися на конкретну особу (осіб) із числа управлінського персоналу.

Аналіз ЗЕД підприємства являє собою комплексне системне вивчення проведення міжнародних комерційних операцій, функціонування відповідних структурних підрозділів підприємства з метою отримання об'єктивної оцінки досягнутих результатів, виявлення причин відхилень та шляхів підвищення ефективності ЗЕД.

Для проведення аналізу ЗЕД підприємства, а саме по виконанню експортно-імпортних операцій, на нашу думку, доцільним є використання аналітичних показників, які можна згрупувати у наступні групи:

- абсолютні показники (обсяг експорту (імпорту); обсяг накладних витрат на виконання зобов'язань зовнішньоторгових контрактів; кількість та сума отриманих рекламацій у виконанні зобов'язань зовнішньоторгових контрактів; кількість задоволених рекламацій);

- відносні показники (індекси динаміки експорту та імпорту: за вартістю, фізичним обсягом, ціною, кількістю та за структурою; коефіцієнти виконання зобов'язань з експорту та імпорту: за вартістю, фізичним обсягом, за ціною; середня тривалість обороту експортно-імпортних операцій; коефіцієнт віддачі коштів від експортно-імпортних операцій);

- показники структури ЗЕД (товарна структура ЗЕД; географічна структура ЗЕД; структура накладних витрат ЗЕД);

- показники ефективності ЗЕД (валютна ефективність експорту (імпорту); інтегральна ефективність експорту (імпорту); економічна ефективність експорту (економічна ефективність реалізації експортної продукції, ефективність реалізації експортної продукції на внутрішньому

ринку, ефективності використання виробничих фондів під час експорту); економічна ефективність імпорту; економічний ефект експорту (імпорту); інтегральний економічний ефект) [1, 65].

На нашу думку, із вищезазначених груп, визначальними є показники ефективності ЗЕД, оскільки вони виступають чіткими індикаторами доцільності здійснення тих чи інших операцій.

Слід зазначити, що рівень ефективності ЗЕД на пряму залежить від витрат, яких зазнає підприємство під час здійснення такої діяльності. Особливо актуальною у сенсі управління витратами є проблема зменшення собівартості транспортних витрат. При поставці товарів в основному розглядають у даній послідовності такі витрати: пакування, навантаження, транспортування до основного транспорту, перевантаження, митне оформлення експорту, страхування, основне перевезення, митне оформлення імпорту, перевантаження, транспортування до місця призначення, розвантаження. Накладання тих чи інших витрат на підприємство, яке виступає експортером чи імпортером, здійснюється за допомогою правил Інкотермс 2010 – комплексу міжнародних правил з тлумачення найбільш використовуваних торговельних термінів в галузі міжнародної торгівлі. Терміни Інкотермс дають можливість управлінцям проаналізувати, які саме витрати понесе суб'єкт господарювання, здійснивши експортну чи імпортну операцію на умовах того чи іншого терміну, а також, які найвигідніші умови йому обрати, щоб забезпечити мінімізацію витрат при поставці товарів та ефективно здійснювати ЗЕД.

Список використаних джерел:

1. Гринишин Г. М. Методика аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / Г. М. Гринишин // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2014. – № 1. – С. 63–73. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ptmbo_2014_1_8.pdf.

ІНОЗЕМНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Добролежжа К. М., Іванченко М. О., студентки

(Науковий керівник – к.е.н., доцен Осацька Ю. Є.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Питання залучення та використання іноземних інвестицій в економіку України постає дуже гостро. Україна зацікавлена у залученні і оптимальному використанні іноземних інвестицій, однак для цього необхідно створити ефективну систему державного регулювання інвестиційної діяльності. Вирішення даного питання повинно стати пріоритетним, адже від ефективності інвестиційної політики залежить стан ви-

робництва, положення та рівень технічного оснащення основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних та екологічних проблем.

Іноземні інвестиції згідно з Законом України “Про режим іноземного інвестування” [4] – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об’єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Залучення іноземних інвестицій, на думку Прокопчук О. А. [2], дає змогу країні-реципієнту отримати ряд вигод, основними з яких є: поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту. Ми погодимося з цим, враховуючи, що іноземні інвестиції також можуть принести і ряд загроз для економіки країни, наприклад, надмірне використання ресурсно-сировинної бази, неконкурентоспроможність вітчизняних виробників, порівняно з іноземними, відтік капіталу за кордон.

Основну частку іноземних інвестицій в економіку України становлять прямі інвестиції як різновид іноземних інвестицій, призначених для виробничої сфери, які дають змогу інвестору отримати контроль над підприємствами-об’єктами вкладень.

Обсяг залучених в країну прямих іноземних інвестицій зростає з року в рік, при цьому темпи щорічного приросту є відносно невисокими. Сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні на 01.01.2015 р. становив 45916 млн дол., що на 21,05 % менше обсягу інвестицій на початок 2014 р. [3].

Основними інвесторами іноземного капіталу в Україні були Кіпр (13710,6 млн дол. США або 29,9 % загального обсягу акціонерного капіталу), Німеччина (5720,5 млн дол. США або 12,5 %), інші країни світу (5639,2 млн дол. США або 12,2 %). До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 82,7 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови, Франція, Швейцарія, Італія.

За галузями економіки іноземні інвестиції станом на 01 січня 2015 р. розподілені таким чином, що найбільша питома вага припадає на інвестування фінансової та страхової діяльності (25,1 % загального обсягу прямих іноземних інвестицій) та переробної промисловості (27,4%). У розвиток сільського господарства у 2014 році було інвестовано всього 1,3% загального обсягу іноземних інвестицій. Найбільшими інвесторами сільського господарства України були Кіпр (224,2 млн. дол. США), Німеччина (65,3 млн. дол. США), Велика Британія (34,8 млн. дол. США), Польща (32,5 млн. дол. США) та США (19,5 млн. дол. США).

Погодимося з рядом українських науковців [1, 2] про те, що до основних стримуючих приплив іноземного капіталу чинників відносяться нестабільне законодавство; відсутність надійних гарантій захисту від його змін для іноземних інвесторів; високий рівень інфляції; невисокий рівень розвитку інфраструктури, яка могла б забезпечити оперативний зв'язок України з іншими країнами; відсутність чіткої державної стратегії щодо заохочення інвестицій; значний податковий і адміністративний тиск; складність реєстраційних, ліцензійних, сертифікаційних та митних процедур; слабка розвиненість фондового ринку і ринку капіталів; нестабільна політична ситуація в країні.

Таким чином, Україна має потужний потенціал та потребує іноземних інвестицій в економіку. Слід звернути увагу на вищезазначені фактори, які стримують розвиток повноцінного співробітництва в сфері інвестування, зокрема, розвивати фондовий ринок, забезпечувати прозору діяльність інститутів спільного інвестування, спрощувати регуляторні процедури ведення бізнесу, удосконалювати системи захисту іноземних інвестицій, підвищити ефективність галузевого розподілу іноземних інвестицій, а також розвивати ключові галузі економіки.

Впровадження наведених вище заходів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості економіки України на міжнародному ринку капіталів, що прискорить процес нарощування фінансово-економічного потенціалу держави та покращить добробут населення, шляхом розвитку соціальної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Звягіна К. С. Проблеми іноземного інвестування в Україні / К. С. Звягіна // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право. – 2013. – № 1. – С. 98–100.

2. Прокопчук О.А. Іноземні інвестиції в економіку України: тенденції та перспективи / О. А. Прокопчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. – № 1 (3). – С. 200–206.

3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України: статистичний збірник / І. С. Петренко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 46 с.

4. Закон України “Про режим іноземного інвестування” : за станом на 11.08.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.

ПРИЧИНИ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

*Житникова Ю. В., Ванічкіна М. О., студентки
(Науковий керівник – к.е.н., доцент Осацька Ю. Є.)*

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

В умовах глобалізації світового господарства та міжнародних економічних відносин зростання масштабів трудової міграції характерне для всіх регіонів світу і груп країн, проте інтенсивність міграційних процесів є різною. Відмінності в рівні розвитку національних економік, рівнях заробітної плати та умов праці, системах освіти і охорони здоров'я породжують міжнародну міграцію робочої сили в основному з країн, що розвиваються в розвинуті країни.

Політична та економічна нестабільність в Україні, низький рівень заробітної плати у всіх секторах її економіки, зростання безробіття, поширення бідності й високий рівень майнового розшарування населення штовхають українців в еміграцію у пошуках кращого життя. Сьогодні Україна стала однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі. Однак оцінити обсяги трудової міграції українців за кордон досить проблематично, що зумовлено відсутністю однозначної інформації щодо її кількості та регіональних особливостей. Дані вітчизняної офіційної статистики навіть приблизно не відбивають дійсних масштабів трудової міграції громадян України. За різними експертними оцінками, кількість міграційних поїздок українських громадян за кордон коливається у межах від 4 до 7 млн. осіб або від 8,6 до 15,1% чисельності усього населення України та від 19,5 до 34,1% економічно активного населення працездатного віку [2].

Одним із найбільш важливих чинників, що спонукає трудові ресурси переміщуватись за кордон в пошуках працевлаштування, є розмір заробітної плати. В Україні середня заробітна плата в 2015 році складала 3990 грн., що в середньому складає 180 дол. США [4]. Наприклад, в порівнянні з Польщею, середня заробітна плата в Україні в 6 разів менша, а порівняно з США – в 30 разів. Тому низький рівень оплати праці змушує українців виїжджати за кордон з метою працевлаштування або зміни постійного місця проживання.

Наступним, не менш важливим чинником, є високий рівень безробіття в Україні, що зумовлено економічною ситуацією, закриттям підприємств, масовим скороченням робочих місць. За даними офіційної статистики у 2015 році зареєстрована кількість безробітних становила 490,8 тис. осіб. Слід зазначити, що майже 98% безробітних шукали роботу або намагались почати власну справу, а середня тривалість пошуку роботи складає півроку.

Окремо можна виділити міграцію висококваліфікованих працівників, що отримала назву інтелектуальна міграція. Специфіка сучасної еміграції українських висококваліфікованих фахівців полягає в тому, що це потік осіб з високою професійною мотивацією: для них характерна пріоритетність можливостей професійної реалізації і задоволення професійних очікувань та вимог перед чинником географічного місця використання своїх знань. Для

багатьох з них це означає не лише і не стільки ментальну орієнтованість на конкретну країну-реципієнта, скільки орієнтованість на своє професійне співтовариство, якому властиві елементи транснаціоналізованості. В той же час, не слід занижувати і такий вагомий чинник інтелектуальної міграції як економічний, оскільки для більшості українських вчених важливе значення має так званий чинник благополуччя: гідний рівень заробітної плати, високий рівень матеріально-технічного оснащення робочого місця, хороші умови праці і життя [3].

Поширення міграції населення здійснює неоднозначний вплив на стан національної економіки. З метою нейтралізації негативних наслідків і посилення позитивного ефекту, одержуваного країною в результаті трудової міграції, держава має забезпечити:

1) спрямування економічної політики держави на створення сприятливих умов для ведення середнього, малого бізнесу та самозайнятості, формування привабливого внутрішнього ринку праці, створення додаткових робочих місць;

2) здійснення ефективного валютно-кредитного регулювання та створення сприятливого валютного клімату з метою заохочення валютних переказів трудових мігрантів;

3) створення сприятливих соціально-економічних умов для заохочення внутрішньої трудової міграції, як альтернативи зовнішній трудовій міграції;

4) оптимізацію державної міграційної політики України;

5) заохочення повернення емігрантів на батьківщину, сприяння їх зайнятості в державному та приватному секторах, розробку програм їх професійного навчання та перенавчання;

б) захист прав громадян, що працюють за кордоном;

7) регулювання імміграції, заохочуючи приїзд більш освічених та кваліфікованих іммігрантів [1].

Список використаних джерел:

1. Кириленко О.М. Розвиток міграційних процесів в Україні / О. М. Кириленко, В. О. Ільєнєко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2014. – Т. 1. – №. 37.

2. Корогодова О. О. Оцінка впливу міжнародної міграції на розвиток економіки України / О. О. Корогодова, О. С. Бабанина // Економічний вісник Національного технічного університету України. – 2014. – №. 11. – С. 47–53.

3. Прохоренко Н. Є. Інтелектуальна міграція: причини та чинники / Н. Є. Прохоренко // Соціопростір: міждисциплінарний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи. – №1'10. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.sociology.kharkov.ua/socioprostir/files/magazine/1_2010/2_6_1.pdf

4. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ЗАЛУЧЕННЯ КАПІТАЛУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Фірсова А. С., Забоєнко В. О., студенти

(Науковий керівник – старший викладач Фоміних В. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Питання залучення інвестиційного капіталу є вирішальними для розвитку економіки будь-якої країни. Сьогодні, від їх рішення значною мірою залежить подолання кризового стану економіки, відновлення та зростання виробничого капіталу, підвищення рівня виробництва та конкурентоспроможності продукції. В Україну надзвичайно повільно надходять прямі іноземні інвестиції, їх сучасний обсяг аж ніяк не відповідає ні потребам вітчизняної економіки, ні потенціалу іноземних інвесторів.

Успішне проведення ринкових реформ в Україні неможливе без ефективною структурно-інвестиційною політикою перебудови економіки з метою створення сприятливого інвестиційного клімату. Перспективою виходу України з кризи може бути створення потужної виробничої бази за участю інвестованого капіталу. В її основі повинні лежати передові технології, новітня техніка, організаційно нові форми праці [1, 250].

В умовах значного дефіциту внутрішніх фінансових ресурсів в Україні актуальним стає залучення іноземних інвестицій. В українській економіці необхідність іноземних інвестицій обумовлена низкою причин.

По-перше, іноземні інвестиції поповнюють обмежені внутрішні заощадження та сприяють фінансуванню на мікрорівні (підприємство), мезорівні (галузь) та макрорівні. Вони використовуються для фінансування поточного рахунку платіжного балансу, який є характерною рисою перехідної економіки. Це зумовлено необхідністю імпорту обладнання для модернізації і реструктуризації економіки, що, в свою чергу, сприятиме майбутньому економічному зростанню і розвитку.

По-друге, вони забезпечують обмін виробничим досвідом і, по-третє, полегшують доступ до зовнішніх ринків.

На динаміку надходження зовнішніх коштів одночасно впливають кілька основних факторів: політичні; економічні (валютний, інфляційний, вартісний, кон'юнктурний); соціальний; технологічний.

Факторами, через які не відбувається іноземне інвестування, є: відсталість інфраструктури; нерозвиненість сировинної бази; зовнішня заборгованість; невисокий рейтинг кредитоспроможності; знецінювання національної валюти; низькі доходи споживачів; проблеми з репатріацією прибутків; політична нестабільність [3, с.65].

З кожним роком частка України у світових обсягах інвестицій скорочується і в 2013 р. становила вже менш як 0,2 % . Події 2013–2014 рр. в Україні суттєво погіршили національну економічну ситуацію та трансформували зовнішньоекономічну діяльність нашої держави. Збройний

конфлікт на Сході України, звуження або закриття ринку Росії мали вкрай негативний вплив на платіжний баланс країни.

З початку 2014 року Україна втратила 13592,1 млн. дол. (у т. ч. за рахунок курсової різниці – 12246,5 млн. дол.) інвестицій, у той час як приплив капіталу становив лише 2451,7 млн. дол. США. Сукупний обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31 грудня 2014 р. становив 45916,0 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складає лише 1072,0 дол.

За країнами походження найбільшими інвесторами України, на яких припадає майже 83 % загального обсягу прямих інвестицій, є: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія. Структура прямих інвестицій у розрізі країн-донорів свідчить про вкрай низький рівень інтересу і довіри до України з боку її стратегічних політичних партнерів (Польщі, Німеччини та США). Слід також зазначити, що в 2014 році відбулося падіння інвестицій навіть з Кіпру, через який український і російський бізнес реінвестують кошти в Україну [2, 286].

Отже, можна стверджувати, що пріоритетними шляхами вирішення проблем іноземного інвестування мають бути:

– покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення загального (податкового, земельного, корпоративного, митного) та спеціального законодавства, що регулює відносини при здійсненні інвестування відповідно до європейських норм;

– розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури, а саме: становлення індустрії прямого інвестування та венчурного капіталу, створення умов для залучення інвестицій на ринках капіталу;

– запровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування;

– створення сучасної системи державних гарантій захисту іноземних інвестицій та врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу тощо.

Список використаних джерел:

1. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В. С. Кравців, М. І. Мельник, В. Б. Антонов; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2012. – 366 с.

2. Сімонова М. В. Оцінка інвестиційної привабливості України на основі аналізу методик, розроблених провідними міжнародними організаціями / М. В. Сімонова. – Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2012. – № 1 (59). – С. 283–287.

3. Худавердієва В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України / В. А. Худавердієва // Фінанси України. – 2013. – № 6 – С. 62–71.

СВІТОВИЙ РИНОК ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Петушко І. В., студент

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Малюта І. А.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

На сучасному етапі розвитку глобальної економіки всі процеси та явища економічного життя розвиваються під значним впливом процесу глобалізації та інтернаціоналізації. Характерною ознакою глобалізації є посилення взаємодії, взаємозалежності всіх процесів в економіці і суспільному житті. Світова торгівля – одна з багатьох сфер світової економіки, де найяскравіше проявляються наслідки глобалізації. Сучасна трансформація економічних процесів була б неможливою без інформаційної революції і оволодінням комунікаційними системами нових засобів зв'язку. І тому саме від того, з якою інтенсивністю буде розвиватися СРТП, з якою швидкістю країни будуть підтримувати та стимулювати в себе його розвиток, буде залежати загальний стан розвитку всього глобального простору та розвитку суспільства в цілому.

Щоб детально зрозуміти зміни, що відбуваються на сучасному етапі розвитку світового ринку телекомунікаційних послуг (далі СРТП) треба визначити основні його складові. СРТП складається з двох взаємопов'язаних кластерів – галузей телекомунікацій (ТК) та галузей інформаційних технологій (ІТ), які можуть розглядатися як окремі ринки. На даний момент не існує єдиної класифікації інформаційно-комунікаційного ринку (далі ІКР), розділ СРТП на сектори залежить від того, яка саме організація здійснює аналіз та дослідження ринку.

СРТП все динамічніше розвивається з кожним роком і здійснює все більший вплив на всі сфери людської життєдіяльності. Стрімкі темпи його зростання зумовлені бурхливим розвитком науки та техніки.

В 2014 році СРТП зайняв п'яту позицію в списку найбільш експортованих та імпортованих послуг з показниками відповідно 381,2 та 240,2 млн \$. При цьому питома вага СРТП в загальному обсязі експорту та імпорту послуг становить відповідно 7,7 % та 5 %, а це свідчить про те, що цей сектор економіки займає важливе місце в світовій торгівлі [1].

Експорт телекомунікаційних послуг протягом 2010–2014 років показав незначні темпи приросту – в середньому експорт зростав на 7,7 % за рік. Імпорт телекомунікаційних послуг за відповідний період часу також показав незначні темпи приросту – 6,8 %.

Сьогодні найбільшими експортерами телекомунікаційних послуг є такі країни як Ірландія – з обсягом 57,6 млн \$, Індія – 55,7 млн \$, США – 34,2 млн \$, Німеччина – 29,4 млн \$ та закриває цю п'ятірку Велика Британія – 21 млн \$ (станом на кінець 2014 р.). До 2014 року лідерські позиції серед експортерів займала Індія, але в 2014 році на перше місце за обсягами експорту вийшла Ірландія [1].

Що до найбільших імпортерів телекомунікаційних послуг, то тут дещо інша ситуація – перше місце посідає США з обсягом 32,4 млн \$; далі йде Німеччина – 26,2 млн \$, Франція – 20,2 млн \$, Швейцарія – 13,4 млн\$ та також п'ятірку закриває Велика Британія – 12,6 млн \$. В даному секторі позицію лідера США зберігає уже протягом п'яти років [1].

Телекомунікаційний ринок України виник та почав розвиватися з появою першого мобільного оператора в 1991 році. За 25 років свого існування цей ринок став одним із найвизначніших секторів української економіки.

За останні п'ять років для розвитку телекомунікаційного ринку України притаманні високі темпи розвитку, так середній темп зростання експорту телекомунікаційних послуг за період з 2010 по 2014 рік в середньому становить 130,3%. Якщо ж за базовий рівень брати обсяги 2010 року, то темпи зростання перевищують позначку у 215 %, тобто обсяги експорту зросли за цей період більш як у два рази [1].

Імпорт телекомунікаційних послуг розвивається дещо нижчими темпами – середній темп приросту становить лише 15%. До 2013 спостерігалася тенденція до зростання обсягів імпорту телекомунікаційних послуг, після 2013 відбулося падіння на 24,2%.

Основними представниками послуг телекомунікаційних послуг на теренах України є такі компанії – ПрАТ “Київстар” з загальною кількістю абонентів понад 26,3 млн. та часткою ринку у розмірі 44,4 %; ПрАТ “МТС” – 22,7 млн. та часткою 38,3 %; ТОВ “Астеліт” – 10,3 млн. та часткою 17,3 % (станом на 2014 р.) [2].

Найбільш значним і впливовим гравцем даного ринку є ПрАТ “Київстар”, він має багато можливостей, грамотне використання яких сприяє його утриманню на лідерських позиціях. Компанія постійно бере участь у благодійних акціях, пропонує абонентам найбільш оптимальні умови співробітництва та постійно запроваджує новітні пакети послуг, що є найбільш потрібними на сучасному етапі розвитку [2].

Стрімкі показники розвитку СРТП на сучасному етапі зумовлюються в основному порядком тим, що сучасна ера інформаційного суспільства базується на постійному застосування високих технологій та обробці масивних потоків інформації. Сьогодні телекомунікації є невід'ємною частиною сучасного суспільства, в тому числі і України, вони призначені для задоволення потреб усіх верств населення у телекомунікаційних послугах.

Список використаних джерел:

1. Trademap.Intracen [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.trademap.org/>
2. Яременко С. С., Дослідження конкурентоспроможності послуг оператора мобільного зв'язку [Електронний ресурс] // Європейський вектор економічного розвитку, 2015. № 1 (18): 227-235, – Режим доступу : <http://duer.edu/uploads/vidavnitstvo14-15/12143.pdf>

RISKS IN BANKING AND MANAGEMENT MECHANISM

*Piddubna Ya. V., Zavgorodnya D. V., students
(Scientific Supervisor – Ph.D., Docent Velichkin V. A.)
(University of customs and finance, Dnepropetrovsk)*

The bank activity accomplishes in the conditions of vagueness. A vagueness depends on many factors, influence of that it is difficult or impossible to prognosticate or to provide for. The decisions, accepted in the conditions of vagueness generate the bank risks, which, in turn, can result in the origin of undesirable consequences. The bank activity is characterized by the higher level of riskiness comparatively with other types of activity and accompanied by numerous risks that arise up during the realization of active and passive operations [1].

The banks aim to get a most income. But this aspiration is limited to possibility to sustain the losses.

There are the general reasons of origin of the bank risks and the tendency of change of the heir level. At the same time, analyzing the risks of the Ukrainian banks on the modern stage, it is important to take into account:

- the crisis state of economy of the transitional period, that is expressed by not only the falling of production, by the financial instability of many organizations but also the elimination of row of the economic connections;
- the instability of the political position; the absence or imperfection of the some basic legislative acts, the disparity between a legal base and the really present situation; the inflation et al [2].

The types of the bank risks were distinguish:

- credit;
- percent;
- market;
- currency;
- liquidity.

The credit risk is most widespread from the all bank risks. The accumulation of credits and other debt obligations is the indicator of transition of the finance-credit system to the more saturated by money and financial instruments the state from one side, but from other – the excessive expansion of banks is accompanied by the increase of part of “bad” and off-grade assets [3].

The theory of bank (in particular, economic) risks passed a long way from the first statements of a question [4, 5] to the numerical determinations of concrete risks [6, 7]. The basic leit-motif of this way - an income is a benefit for the acceptance of risk.

Therefore the necessity of development of measures appears on management risks that would minimize the scales of influence of risk (on the example of currency risk (figure 1)

A control after the bank risks, their analysis and management by them shows a one of the major factors that determine the profitability of bank on a prospect. A process of management bank risks fall into four successive stages that come on the corresponding stages of process of crediting.

Authentication is the determination of source of risk, the sphere of distribution and possibility of risk situations.

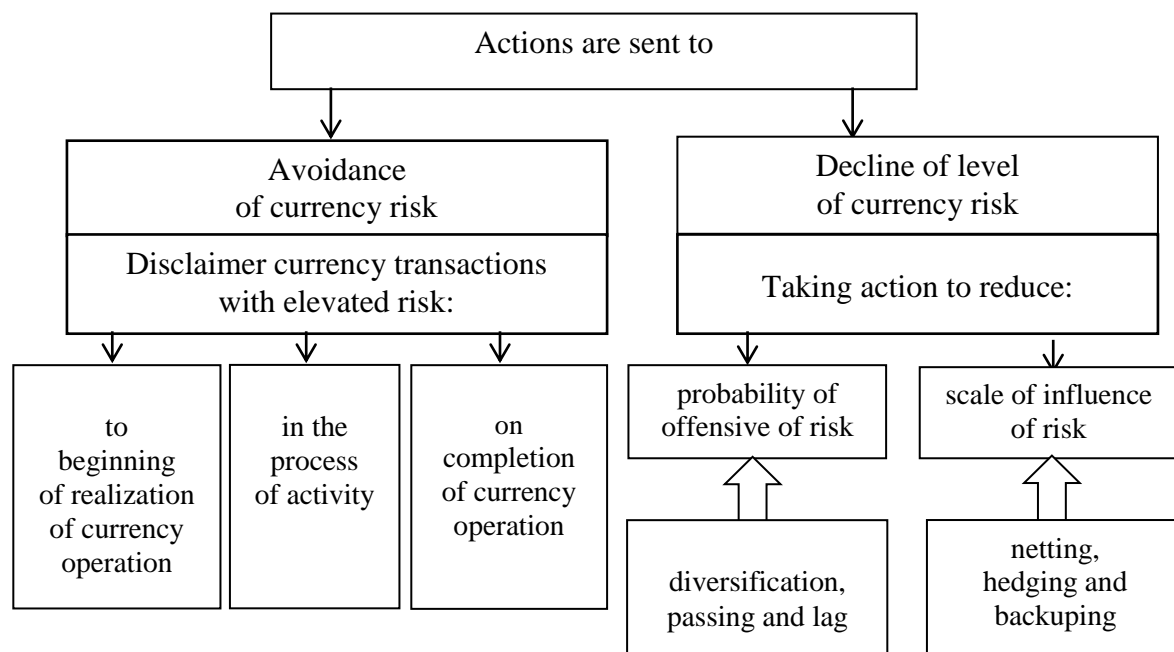

Figure 1. Measures on adjusting of currency risk of bank [8]

Quantification is the quantitative estimation of probability of offensive of risk and possible losses after a credit operation.

Minimization is the decline of the risk level through the use of specific methods of management for every his kind.

Monitoring is the system of measures, which sent to realization of control after a risk object and the timely reacting on the possible changes of certain parameters of activity.

Thus, the bank risks are the probability of deviation from the pre-arranged (expected) performance of bank indicators through the realizations of active and passive operations, the their organization, the state of corporate management and influence of factors of the environment, consequences of that can be negative, zero or positive.

List of sources used:

1. Kovbasûk T. Ì. Depozitni riziki v bankivskij diãlnosti / T. Ì. Kovbasûk // Upravlinnã rozvitkom. – 2013. – № 17 (157). – S. 96–98.

2. Vorobec Ì. Ì. Rizik âk ob'ektivna ekonomična kategoriã bankivskoï diãlnosti / Ì. Ì. Vorobec // Naukovì zapiski. – 2013. – № 23.– S. 271–279.

3. Sisoêva L. Ū. Osoblivosti proâvu sistemnih rizikiv bankivskoï diâlnosti / L. Ū. Sisoêva // Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni. – 2013. – № 12 (151). – S. 23–29.

4. Bessis J. Risk-Management in Banking / Joel Bassis.-Chichester: John Wiley & Sons Publ, 2010. – 840 s.

5. Keynes John Maynard. Trestise on Probability / J. M. Keynes.-London: McMillan and Co.limited, 1921. – 560 s.

6. Meždunarodnyj standart ISO 31000-2009 – Risk-menedžment. Principy i rukovodstva / ISO (Meždunarodnaâ organizaciâ standartizacii) pri UNITED OON, 2009.

7. Pro porâdok formuvannâ ta vikoristannâ bankami Ukraïni rezerviv dlâ vidškoduvannâ možlivih vtrat za aktivnimi bankivs'kimi operaciâmi: Postanova Pravlinnâ NBU vid 25.01.2012 // Zakonodavçi i normativni akti z bankivskoï diâlnosti. – NBU. – 2012. – № 1.

8. Sopko V.V. Mehanizm kontrolû valûtного riziku banku / V. V. Sopko // Visnik KNTEU. – 2015. – № 1.– S. 103–120.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Дубровіна Н. В.

(Львівська митниця ДФС, м. Львів)

Лусакова І. М.

*(відділ державної реєстрації речових прав на нерухоме майно ДМУЮ,
м. Дніпропетровськ)*

В умовах глобалізації світової економіки і підвищення ролі зовнішньоекономічної діяльності підприємства важливим завданням є управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Сучасні процеси глобалізації світового економічного розвитку не оминають Україну, яка поступово інтегрується до міжнародної економіки. Основним суб'єктом сучасних міжнародних економічних відносин виступає підприємство як ключова ланка ринкової економіки.

Вихід підприємства на зовнішні ринки сприяє пристосуванню економіки до системи світогосподарських відносин, формуванню економіки відкритого типу. Саме тому регулювання та розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств – це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах усієї країни.

Глобалізація відкриває практично необмежені можливості для всесвітнього розвитку, однак темпи її поширення не рівномірні. Процес інтеграції у міжнародну економіку відбувається в одних країнах швидше, ніж в інших. У країнах, що зуміли досягти інтеграції, спостерігаються більш високі темпи зростання економіки та добробуту. У свою чергу,

підвищення рівня життя створило можливості для розвитку демократії і просування вперед у вирішенні таких економічних питань, як захист навколишнього середовища і поліпшення умов праці.

Процес глобалізації розгортається в певних, властивих саме йому формах: у збільшенні обсягів та диверсифікації структури міжнародної торгівлі; в міжнародних прямих і портфельних інвестиціях; у міжнародній міграції робочої сили; у зростаючому використанні знань, технологій, менеджменту, маркетингу, що продукуються в більш розвинутих країнах, а використовуються в економічних системах, які поступово інтегруються у світогосподарські процеси.

Перед вітчизняними підприємствами постають значні труднощі при освоєнні закордонних ринків. Вони зумовлені такими чинниками як: недосконалість форм фінансових розрахунків, нерозвиненою транспортною та ринковою інфраструктурою договірно-правовою базою, практикою регулювання митних процедур і оподаткування. Одним з найбільш гальмуючих факторів розвитку зовнішньоекономічних відносин в нашій країні є високий рівень бюрократії. Більш високий рівень державного регулювання у порівнянні з іншими країнами, що несе за собою проблеми в узгодженні різних питань у міністерствах, відомствах, місцевих адміністраціях та передбачає чималі витрати часу і зусиль суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Ще однією вагомою перешкодою є недостатньо розвинута система міжнародних банківських розрахунків. Це є гальмівною ланкою різних валютних потоків українських учасників світового ринку та сприяє підвищенню рівня кредитних і валютних ризиків тощо.

Важливим чинником, що впливає на ЗЕД підприємства є його імідж як міжнародного партнера на світовому ринку. Це зумовлено тим, що керівники, які відповідають за зовнішньоекономічні зв'язки компанії проводять міжнародні операції, які не відповідають світовим стандартам. Тут варто наголосити на ключову роль тіньового прибутку та капіталу.

Для України характерні низькі показники експорту високотехнологічних товарів та послуг. Це віддзеркалює недосконалу структуру конкурентних переваг української економіки, яка базується передусім на цінових факторах та порівняльних перевагах у вартості природних ресурсів та робочої сили. Сьогодні наша країна орієнтується швидше на отримання короткострокових результатів від здійснення експортно-імпортних операцій і практично не враховує вимоги світового ринку в напрямку підвищення інноваційності промислового виробництва.

Ефективна зовнішньоекономічна діяльність сприяє відтворенню експортного потенціалу країни, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту, залученню іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпеченню економічної безпеки України.

В українській економіці на даному етапі необхідний сильний поштовх для інноваційного розвитку. Таким інерційним важелем для сти-

мулювання інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах України може стати прагнення активно інтегруватися в світовий економічний простір, намагання країни не лише пристосуватися до вимог світового ринку, а й стати повноцінним його учасником, прагнення отримати результати в довгостроковій перспективі, а не орієнтуватися на короткострокові вигоди. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності активно використовує адміністративні важелі для досягнення балансу експорту та імпорту, такі як спеціальні митні тарифи, політика протекціонізму, але це не сприяє здоровій конкуренції та розвитку підприємств.

Українські підприємства часто просто не можуть вийти на світовий ринок через жорсткі умови конкуренції у кожній ніші. Тому увагу необхідно зосередити саме на побудові потужних конкурентних переваг, адекватних вимогам світового ринку.

ПРОБЛЕМИ ТРАНЗИТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ І ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВІДПОВІДНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Шатрова К. І., аспірантка

(Науковий керівник – д.держ.упр., професор Івашова Л. М.)

(Університет митної справи та фінансів, Дніпропетровськ)

На даний час залізничний і автотранспортний транзит через Росію поки що залишається основним маршрутом доставки українських експортних вантажів до Центральної Азії. При цьому експорт тільки аграрної продукції до цих країн складає близько 4 % від загального експорту сільськогосподарської продукції з України [1].

В умовах загострення торгівельно-економічних відносин між Україною та Російською Федерацією, транзит через територію Росії українських товарів до країн сходу (Азербайджану, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану, Китаю та інших) з 4 січня 2016 року перебуває у, так званій, транзитній блокаді [2], яка виникла у результаті введення у дію Постанови Уряду РФ від 1 січня 2016 року № 1 “Про заходи щодо реалізації Указу Президента Російської Федерації” від 1 січня 2016 року № 1 “Про заходи щодо забезпечення економічної безпеки та національних інтересів Російської Федерації при здійсненні міжнародних транзитних перевезень вантажів з території України на територію Республіки Казахстан через територію Російської Федерації”.

На такі дії з боку Російської федерації українська сторона відповіла тією ж монетою, а саме зупинкою російських фур на кордоні України з Росією. Зупинка російських фур на території України призвела до зупинки ук-

раїнських вантажівок на території Росії, що спричинило зриви термінів поставки вантажів. За словами перевізників – членів АсМАП, це є загрозою для їх бізнесу. Така ситуація може призвести до втрати ринків країн Азії, на які Україна поставляє товари, адже місце національних перевізників займуть сусідні країни, які будуть вважатись більш надійними [3].

Розуміючи важливість якнайшвидшого вирішення цього питання, Міністерство інфраструктури доклало певних зусиль у переговорах з Росією щодо розблокування українських вантажів та забезпечення їх безперешкодного транзиту територією Росії.

Хоча транзитні перевезення були відновлені, непередбачувана політика Росії, в тому числі, і в транзитних питаннях, актуалізує необхідність подальшого розвитку Україною альтернативного транзитного коридору в Центральну Азію через країни Кавказу.

Тому запуск Україною альтернативного транзитного маршруту в Китай в обхід РФ, яким 15 січня з Іллічівська відправився демонстраційний рейс контейнерного поїзду за маршрутом Україна – Грузія – Азербайджан – Казахстан – Китай (через Каспійське і Чорне моря) є одним з шляхів вирішення проблем транзиту вантажів з України до Азії. Даний маршрут є новим напрямом “Шовкового шляху” та альтернативою, яка дозволить перенаправити вантажопотоки у східному напрямку в обхід території Росії. Він включає паромні переправи Чорного та Каспійських морів (Іллічівськ – Батумі і Алят – Актау-Порт) і має стати конкурентним в порівнянні з традиційним сухопутним маршрутом.

Аби організувати курсування поїзду Міністерство інфраструктури, ПАТ “Українська залізниця” та Координаційний Комітет Транскаспійського міжнародного транспортного маршруту провели значну та кропітку роботу ще у 2015 році. Включення України у Великий Шовковий шлях було вперше зафіксовано в українсько-китайському міжвідомчому протоколі. Для запуску контейнерного поїзду були узгоджені технологія, прискорені терміни доставки, тарифні умови, визначені оператори поїзду. Орієнтовний склад контейнерного поїзду становив 20 вагонів. Міністерство інфраструктури повідомило, що перший тестовий рейс, успішно дістався пункту призначення 31 січня, а також допоміг виявити можливі “вузькі місця” і зрозуміти, як уникати їх у майбутньому [4].

Не зважаючи на конфронтацію торгівельно-економічних відносин з Росією, що негативно впливає на транзитні перевезення українських товарів, інституції, які регулюють це питання домоглися позитивних результатів. Таких, як вирішення проблеми з зупинкою транзитних товарів на території РФ та створення альтернативних маршрутів доставки, а саме “Новий шовковий шлях”. І це не лише доставка вантажів від України до Китаю, але й розвиток торгових відносин з іншими ринками, зокрема Казахстану та Ірану. Але успіх “Нового шовкового шляху” напряму за-

лежить від якості управлінських рішень менеджерів, що відповідають за реалізацію цього транзитного проекту, від того, наскільки ефективно вони будуть його комерціалізувати.

Список використаних джерел:

1. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/e_iovt/arh_iovt2015.htm
2. Щодо ситуації з перетином українськими товарами кордону Україна – Російська Федерація станом на 4 січня 2016 р. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=bfa95df4-7f32-432e-9a2f-721451f4ade1&title=SCodoSituatsiiZPeretinomUkrainskimiTovaramiKordonuUkrainaRosiiskaFederatsiiaStanomNa4-Sichnia2016-R->
3. Щодо обмеження в'їзду і транзиту через територію РФ. Асоціація міжнародних автомобільних перевізників України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.asmap.org.ua/index1.php?id=63436&langid=1>
4. Міністерство інфраструктури відкрило альтернативний шлях доставки вантажів з України до країн Середньої Азії. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mtu.gov.ua/news/25246.html>

ПОНЯТТЯ “ГЛОБАЛІЗАЦІЯ”, “ГЛОКАЛІЗАЦІЯ”, “ГЛОБАЛЮЦІЯ” В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Свистун К. О., аспірант

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Ватченко О. Б.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Сучасні процеси розвитку країни та регіонів неможливо розглядати без врахування глобалізації. В умовах сьогодення актуальним стає питання щодо інтегрування економіки України, її підприємств і більшості економічно активного населення до світової економіки.

Манфред Б. Стегер вказує, що глобалізація – ровесниця людства, і викремлює п'ять чітких історичних періодів:

1) доісторичний (10000 до н. е. – 3500 до н. е.);

2) досучасний (3500 до н. е. – 1500 н. е.);

3) ранньосучасний (1500–1750);

4) сучасний (1750–1970);

5) найновіший (з 1970-х р.) [1, 15], тому глобалізацією прийнято називати сукупність явищ, які об'єднані такими процесами, як деколонізація, постіндустріалізація та інформатизація.

Сам термін “глобалізація” виник і набув поширення в середині 80-х р. XX століття і його застосування в основному пов'язують з іменем

американського соціолога Роланда Робертсона, який у 1985 р. дав тлумачення цьому поняттю, а згодом, у 1992 р. видав книгу під однойменною назвою.

Ентоні Гіденс характеризує глобалізацію “як інтенсифікацію всесвітніх суспільних відносин, які сполучають віддалені локальності таким чином, що локальні події набувають своєї форми під впливом подій, які стаються за багато кілометрів від них, і навпаки” [4, 64]. Йоахім Ренстих дає глобалізації таке визначення – це “процес зростання розмаху й глибини взаємодії та взаємозалежності між соціальними одиницями в глобальній світ-системі” [5, 2003]. Валентина Воронкова вважає, що глобалізація – це процес, який визначається ринковими, а не державними силами, і знижує бар’єри між суверенними державами; ціни, рівень і якість охорони здоров’я, рівень доходів, відсоткові банківські ставки мають в даному випадку тенденцію до вирівнювання на світовому ринку [1, 16].

До типових рис процесу глобалізації в сучасному світі належать: поширення цивілізацій за межі їх виникнення, економіка знань, зростання ролі енергозберігаючих та ресурсовідновлювальних технологій, з подальшою їх дифузією з країн більш розвинених до країн менш розвинених; міжкультурна комунікація, розвиток нових світових ринків, громадянського та наднаціонального інформаційного суспільства, у т. ч. відкритої мережевої економіки, або вікіноміки [2, 1].

У другій половині ХХ століття в економічній науці і в практиці світового бізнесу виникло поняття “глокалізація” (від “glocalization” = “global” + “localization”). В сучасних умовах, поняття глокалізації означає діалектичне поєднання глобальних (світових) і локальних (місцевих) процесів і характеризується специфічними формами переплетення культур, традицій, ментальних характеристик і комунікативних практик, що з’являються в результаті залучення регіональних особливостей у глобальні потоки [2, 2]. Завдяки глокалізації відбулося японське економічне диво і став можливим успіх Японії в конкурентній боротьбі на світових ринках [6, 39].

Проникнення глобалізації в економічне, політичне і культурне життя України пов’язане не лише з традиційним перетином кордонів держави в процесі товарообігу. Це викликає потребу в розширенні цього поняття, що є обумовленим викликами часу та національними інтересами України.

Поняття “глобальюція” (від “globalution” = “global” + «revolution») дослівно означає “революція ззовні”, смисл якої полягає в активній позиції громадян, які повинні “робити все можливе, коли свідомо, а коли й несвідомо”, для того, щоб інтегрувати власну державу в глобальну систему [3]. Глобальюція в Україні є особливо необхідною в сьогоденних умовах боротьби з корупцією, а також в цілях європейської інтеграції, оскільки збільшення контактів України з ЄС дасть змогу наблизитись ближче до загальноєвропейських стандартів прозорості, підзвітності, відповідальності та управління.

Безперечно те, що Україні необхідно переймати зарубіжний досвід. За умов, коли вплив глобалізації на Україну буде супроводжуватись активністю громадян, спрямованих на пристосування до світової системи в місцевих умовах, а також доповнюватись непримиримою і принциповою діяльністю щодо викорінення корупції на всіх рівнях влади з наближенням законодавства України до європейських стандартів і норм, наша країна зможе нарешті посісти повноправне та гідне місце в світовій спільності, а українці – бути конкурентними гравцями на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Список використаних джерел:

1. Воронкова В. Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком / Гуманітарний вісник ЗДІА. – 04/2008 . – С. 15–34.
2. Осійчук М. С. Глокалізація як чинник модернізації державного управління // Електронний ресурс – [Режим доступу] : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10omsmdu.pdf>
3. Томас Л. Фрідмен. Лексус і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію / Пер. з англ. М.Прокопович і Р.Скакуна. – Львів, 2002 / Електронний ресурс. – [Режим доступу] : <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/friedman/lexus09.htm>
4. Giddens A. The Consequences of Modernity. – Cambridge: Polity Press, 1990. – P.64.
5. Rennstich J. K. Three steps in globalization // Gills B. K. and Thompson W. R. (eds). Globalization and Global History. – New York : Routledge. – P.2003
6. Swyngedouw E. A. The Mammon Quest. Glocalisation, Interspatial Competition and Monetary Order: the Construction of New Spatial Scales // Cities and Regions in the New Europe: the Global-Local Interplay and Spatial Development Strategies. – London: Belhalen. 1992. – P. 38–51.

ТЕХНОЛОГІЯ РТВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕДІЙНОЇ РЕКЛАМИ

Бондаренко Д. С., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Сорока К. О.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

В сучасному інформаційному суспільстві стрімкий розвиток технологій призводить до поступового витіснення класичних маркетингових кампаній найбільш технологічними засобами.

Інтернет-маркетинг – найбільш прогресуючий засіб рекламування у XXI ст. Одним із найзатребуваніших елементів цієї системи є медійна реклама, тому основою рекламного ринку в мережі Інтернет є розміщення банерних оголошень.

RTB (RealTimeBidding) – технологія продажу та закупки реклами у мережі “Інтернет” шляхом програмованих онлайн-аукціонів. Лотом в такій системі виступає показ реклами, у якості продавців – сайти з рекламними площами для банерів, а у якості покупців – рекламні системи, що представляють інтереси рекламодавців. Кожний показ викупється за долі секунди під час завантаження Інтернет-сторінки, при цьому система є повністю автоматизованою і незалежною від сторін.

В цій системі основними автоматизованими інструментами є:

1. DSP (Demand Side Platform) – платформа, що представляє інтереси рекламодавця та дозволяє робити ставки на показ;
2. SSP (Supply Side Platform) – платформа, що представляє інтереси продавців та дозволяє виставляти рекламні площі на продаж;
3. DMP (Data Management Platform) – база відомостей про користувачів.

Таким чином, платформа SSP відображає пропозицію, а DSP - попит. Аукціон відбувається в такій послідовності:

1. Користувач мережі Інтернет відвідує сайт видавника (Publisher);
2. Браузер відсилає запит на показ реклами відвідувачу в SSP;
3. Із збережених у браузері даних про користувача (геолокація, стаття, вік, запити в пошукових системах тощо), SSP класифікує запит за максимальною кількістю параметрів для формування лота для продажу;
4. SSP передає зібрану інформацію системі DSP, де зацікавлені рекламодавці роблять ставки на лот, та за необхідності запитують додаткові дані на біржі DMP (тип устрою, бренд устрою тощо);
5. SSP обирає переможця та продає лот за ціною, попередньою від найвищої;
6. Відвідувач бачить на екрані рекламу від учасника аукціону, що переміг.

Технологія RTB дає брендам можливість максимально ефективно звертатися до своєї цільової аудиторії. Таким чином, рекламні агентства отримують в своє розпорядження інструмент, що дозволяє купувати виключно цільову аудиторію за оптимальною вартістю; сайти можуть дорожче продавати своє рекламне місце, а користувач бачить тільки дійсно актуальні для нього рекламні оголошення.

Інтернет-маркетинг в Україні має менший розвиток, ніж у Західних країнах, і навіть у порівнянні із Росією. При цьому медійна реклама займає лідируючі позиції. Серед рекламних форматів переважають банери: на них припадає 49,1 % всіх бюджетів на медійну інтернет-рекламу [1].

Оскільки ринок RTB в Україні почав формуватися нещодавно, на сьогоднішній день працюють 10 DSP-платформ, однак виключно українських-лише дві. Складність представляє відслідковування тенденцій розвитку RTB, оскільки звітів про об’єм продажів через аукціон в реальному часі в Україні ВРК не надає. Для контролю використання бюджетів рекламо-

давця використовують верифікацію результатів проведених кампаній дослідницькими незалежними бюро, такими як TNS, Gemius, InMind.

Слабкий розвиток RTB-сервісів в Україні можна пояснити невеликою кількістю власних постачальників інформації, які б могли збирати, обробляти та продавати неперсоніфіковану інформацію про користувачів мережі.

В українській мережі Інтернет для власних платформ DMP є інформація лише про 10% користувачів, при цьому попадання в цільову аудиторію, яка відповідає заданим параметрам рекламодавця, складає менше 5% [2]. Великий обсяг інформації про користувачів зарубіжні платформи отримують із соціальних мереж, таких як “ВКонтакте”, “Facebook”, в Україні ж власних подібних баз даних нема, тому і масив інформації замалий для ефективного проведення рекламної кампанії.

Окрім того, більше 80% рекламодавців у світі, за дослідженням американської дослідницької лабораторії “eMarketer” [3], не можуть відслідкувати, де саме розміщене їх оголошення, та не мають змоги переконатися у якості контенту на сайті розміщення. Український ринок не виключення.

Тому варто зауважити, що система RTB в українських реаліях має значні недоліки та потребує детальнішої розробки механізмів, пристосованих саме для вітчизняної аудиторії, але в перспективі RTB на українському ринку займе своє місце за аналогією з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Інтернет Асоціація України [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – [Київ: Інтернет Асоціація України, 2014]. – Режим доступу : www.inau.ua

2. UMH group [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – [Київ: Український медіа холдинг, 1994-2011]. – Режим доступу : <http://www.umh.com.ua>

3. eMarketer [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – [New York: eMarketer Inc., 1996-2016]. – Режим доступу : <https://www.emarketer.com>

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ПОПИТУ НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ

Шершень А. В., студентка

(Науковий керівник – к.т.н., доцент Мормуль М. Ф.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровск)

Фармацевтичний ринок України – це складний, сильно фрагментований структурний елемент системи охорони здоров'я. Динаміка розвитку ринку, прибутковість роботи підприємств галузі в значній мірі залежить від великої кількості факторів. Головним завданням учасників фармацевтичного бізнесу на сучасному етапі має бути розробка ефективних та дієвих стратегій підвищення їх конкурентоспроможності з ураху-

ванням позитивного або негативного впливу кожного з чинників, а також загальними тенденціями розвитку вітчизняної фармгалузі. На сьогоднішній день наша країна має великі можливості для розвитку фармацевтичної галузі. Це розвинений ринок лікарських засобів, великий науковий потенціал, сучасна управлінська структура, а також досвідчені кадри і потенціал для фармацевтичної освіти.

Розглянемо фактори попиту на лікарські засоби.

До факторів попиту на лікарські засоби належать:

- властивості лікарського засобу (ефективність, наявність побічної дії тощо);

- терапевтичні властивості лікарського препарату стосовно до інших лікарських засобів;

- категорії лікарів, які можуть виписувати рецепти на даний лікарський засіб;

- добова доза, періодичність вживання лікарського засобу, тривалість курсу лікування;

- характеристика і величина сегмента можливих споживачів (вікова група, рівень доходів тощо);

- можлива тривалість життєвого циклу лікарського засобу тощо.

Загальновідомо, що ринок не реагує на потреби, не забезпечені платоспроможністю споживача (хворого, його родини, лікувально-профілактичної установи). Основними факторами, що впливають на величину попиту на лікарські засоби, є:

- рівень захворюваності населення;

- потреба хворого у конкретному препараті, що виходить з певної форми хвороби і визначається лікарем;

- вартість лікарського засобу;

- ціна препаратів-аналогів;

- купівельна спроможність хворого, яка визначається його доходом або доходом його сім'ї.

При визначенні вихідної ціни на лікарський засіб дуже важливо встановити взаємозв'язок між ціною і попитом на нього (обсягом його збуту) та визначити цінову еластичність попиту.

На цінову еластичність попиту лікарського засобу впливають такі фактори:

- взаємозамінність препарату – чим більше лікарських засобів-аналогів на ринку, тим вища еластичність попиту на нього (один лікарський препарат можна замінити іншим з такою ж активною речовиною);

- важливість ліків для споживача (якими можуть стати інноваційні лікарські препарати) – попит найчастіше є нееластичним;

– питома вага лікарського засобу в доході споживача – чим більше місце займають лікарські засоби у бюджеті споживача, тим вищою буде цінова еластичність попиту на нього;

– фактор часу – чим довший період для прийняття рішення, тим еластичніший попит на лікарський засіб. Це пов'язано з тим, що багато споживачів після підвищення ціни на препарат може споживати його за звичкою.

Попит стає нееластичним за таких обставин:

– препарат не має або майже не має замінників;

– препарат має унікальні або виняткові властивості;

– сформувалася стійка прихильність значної частини ринку до певної товарної марки;

– споживачі вважають, що підвищення ціни пов'язане з поліпшенням якості лікарського засобу або з інфляційними процесами в економіці;

– відсутні конкуренти.

Метою встановлення ціни на лікарський засіб є максимальне задоволення запитів та бажань споживачів при оптимальному використанні ринкового цінового механізму. З одного боку, ціна повинна створити прибуток, з іншого боку, занадто висока ціна може негативно вплинути на попит та обсяг виторгу від реалізації лікарських засобів.

Головними чинниками, під впливом яких формується ціна, є:

– собівартість лікарського засобу, яка визначає мінімальну ціну на нього і не забезпечує отримання прибутку;

– виняткові якості та відмінні особливості лікарського засобу, аналогів якого на ринку немає;

– ринкова ситуація з реалізації аналогічних препаратів фірм-конкурентів;

– зовнішні фактори маркетингового середовища, в якому функціонує фармацевтичне підприємство.

Отже, ємкість ринку лікарських препаратів залежить від різних факторів. До загальних, тих що впливають на реалізацію товарів масового споживання, належать рівень цін, чисельність і матеріальне благополуччя населення, його культурний рівень. У той же час, споживання лікарських препаратів має свої відмінності і головними факторами, що його зумовлюють, є захворюваність населення, інші особливості споживання, пов'язані з чисельністю лікарів, рівнем і доступністю медичної та лікарської допомоги, методиками лікування, появою нових ефективних препаратів.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ КОНФЛІКТ УКРАЇНИ І РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА РОЛЬ СОТ У ВИРІШЕННІ ЦЬОГО ПИТАННЯ

Луньова О. Є., студентка

(Науковий керівник – к.держ.упр., доцент Тоцька Т. С.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

27 червня 2014 р. в ході засідання Ради ЄС Президентом України П. Порошенком та керівництвом Європейського союзу і главами держав та урядів 28 держав – членів ЄС була підписана економічна частина Угоди про асоціацію з ЄС. З 1 січня 2016 року згадана частина угоди набула чинності та передбачає застосування положень поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі України і ЄС. На думку Сесилії Мальмстрьом, Комісара ЄС з питань торгівлі, поглиблена і всеосяжна зона вільної торгівлі відкриє Україні можливості стабілізувати, диверсифікувати та розвивати свою економіку задля добробуту всіх українців [1].

Таким рішенням України, розпочати реалізацію положень щодо поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі з ЄС, Російська Федерація була не задоволена та відповідно до Указу Президента Російської Федерації від 16 грудня 2015 р. № 628 “О приостановлении Российской Федерацией действия Договора о зоне свободной торговли в отношении Украины” призупинила дію Договору про зону вільної торгівлі держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, підписаного 18 жовтня 2011 р. Причиною призупинення Російською Федерацією дії Договору про зону вільної торгівлі держав – учасниць СНД стало побоювання РФ про заповнення російського ринку дешевими європейськими товарами або українськими товарами, що були витіснені європейськими з українського ринку [2]. Указом Президента Російської Федерації від 16 грудня 2015 року була призупинена дія Договору про зону вільної торгівлі з Україною та запровадженні щодо України наступні заходи:

1) збільшення ввізного мита на українські товари з 0 % до 5–20 %;

2) введення ембарго на ввезення товарів, країною походження яких є Україна, та, перелік яких зазначений в додатку до Постанови Уряду РФ від 7 серпня 2014 року № 778;

3) введення транзитних обмежень:

3.1) міжнародні транзитні автомобільні та залізничні перевезення вантажів з території України на територію Республіки Казахстан через територію РФ можуть здійснюватися тільки з території Білорусі;

3.2) повне зупинення транзиту будь-яких товарів українського походження через територію РФ незалежно від країни кінцевого призначення [3].

У відповідь на дії Російської Федерації Україна відповідно до Постанови КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1146 “Про ставки ввізного мита стосовно товарів, що походять з Російської Федерації” та Постанови КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1147 “Про заборону ввезення на митну те-

риторію України товарів, що походять з Російської Федерації” запровадила певні обмежувальні заходи на торгівлю з РФ.

Застосування Росією, членом СОТ, ембарго на ввезення української продукції, створення перешкод у здійсненні транзиту через її територію та стягнення зборів з імпортованих товарів задля захисту вітчизняних товарів є прямим порушенням правил членства в СОТ. Відповідно до цього, 13 січня 2016 р. Україна була змушена звернутися до СОТ, членом якої вона є, із заявою щодо дискримінаційних дій з боку Російської Федерації [3].

Треба зазначити, що в СОТ не існує чіткого алгоритму вирішення конфліктів між її членами. Наразі вирішення торговельного конфлікту між Україною і Росією відбувається шляхом проведення трьохсторонніх консультацій, результат, кількість та тривалість яких є не визначеною. У вирішенні цього конфлікту СОТ не ініціює впровадження будь-яких санкційних заходів проти Росії, а виступає за знаходження компромісу, якого в певному питанні ці країни вже досягли.

Спільним заходом, який запровадили Україна і Росія у торговельному питанні проти одна одної, було обмеження транзиту, що проходив через їх території. 25 лютого 2016 року Україна і Росія почали вирішувати конфлікт та прийшли до компромісу, обопільно відновивши транзитні вантажні перевезення [4].

Таким чином, торговельний конфлікт між Україною і Росією є наочною демонстрацією зіткнення зовнішньоекономічних інтересів двох країн. Незважаючи на те, що ці країни є членами СОТ, це не є гарантією миттєвого успішного вирішення питання, а, навпаки, потребує тривалого та уважного розгляду задля ухвалення оптимального рішення.

Список використаних джерел:

1. Набуття чинності торгової частини Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом[Електронний ресурс] / Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2016/2016_01_08_uk.htm, вільний. – Загол. з екрану.

2. Закрытие зоны свободой торговли: какими будут последствия для Украины и России[Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://glavred.info/ekonomika/zakrytie-zony-svobodoy-torgovli-mezhdu-ukrainoy-i-rossiey-kakimi-budut-posledstviya-dlya-stran-349365.html>

3. Філіпчук В., Бочі А., Кіщенко С., Окисюк А., Перебийніс В., Поворозник В., Яснюк В. Торговельна війна Росії проти України: хто переможе? / В. Філіпчук, А. Бочі, С. Кіщенко, А. Окисюк, В. Перебийніс, В. Поворозник, В. Яснюк // InsideUkraine. – 2016. – Вип. 55. – С. 1–6;

4. Україна і РФ починають торговельну суперечку до СОТ: чи можлива “мирова угода” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/ukrainy-i-rf-nachinayut-torgovuyu-spor-vozmozhno-li-mirovye-soglashenie-i-s-kem-realno-schitaetsya-moskva-666923.html>, вільний. – Загол. з екрану.

TRANSFORMATION OF RELATIONSHIP BETWEEN EU AND UKRAINE AGAINST A BACKGROUND OF SIGNING ASSOCIATION AGREEMENT

Demianenko Yu. I., student

(Scientific Supervisor – Ph. D., Docent Totskaya T. S.)

(University of Customs and Finance, Dnepropetrovsk)

Opening the European market for Ukraine and signing the Association Agreement with the EU is certainly important and necessary step to ensure its further integration into the global economy. Relationship with the EU is a key priority for Ukraine's foreign policy and at the same time is a stimulus for internal transformations in the country.

Association Agreement between Ukraine and the EU, including the agreement of a Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) is an integral undoubtedly the most ambitious package of agreements since the independence of our country. The economic part of the agreement covers all important areas and industries of Ukraine, demonstrating the desire of the parties to transfer cooperation to a new level and significantly closer economic system of Ukraine to the corresponding systems of EU countries. The economic part of agreement is based on the mutual liberalization which is primarily referred the key international component of economic relations - international trade.

Transformation of relationship between EU and Ukraine and taking the necessary steps to signing the Association Agreement conditionally can be divided into several stages:

I stage – the **beginning of partnership between EU and Ukraine** by signing the Agreement of the Partnership and Cooperation which entered into force in 1998. This agreement was preceded by an Association Agreement and provided a comprehensive framework for cooperation between the EU and Ukraine in key areas of reform. On this stage Ukraine became a priority partner country within the European Neighbourhood Policy (ENP) and the Eastern Partnership (EaP) [1].

II stage – **the deepening of relationship**. In March 2007, the European Union and Ukraine started negotiations on a new enhanced agreement to replace the current agreement. Later the document was named the Association Agreement. The name corresponds to ambitious goal: to achieve political association and economic integration in relationship between EU and Ukraine. These negotiations lasted 5 years and led to a new stage in relationship.

III stage – **preparation for signing the Association Agreement**. On 10 December 2012, the Council of the European Union adopted Conclusions on Ukraine that affirmed the EU's commitment to signing the Agreement as soon as Ukraine had taken determined action and made tangible progress towards achieving the benchmarks set out in the Conclusions.

IV stage – **signing the Association Agreement.** On 21 March 2014, the EU and Ukraine finally signed the political part of the Association Agreement, underlining its commitment to proceed to the signature and conclusion of the remaining parts of the Agreement, which together with the political provisions constitute a single instrument. The Association Agreement has special provisions which are expressly provided for the application on the basis of reciprocity of the principle of national treatment in bilateral trade in goods in accordance with Article III of GATT 199423.

V stage – **ratification of the Agreement.** The Association Agreement must be ratified by the European Parliament, all 28 EU Member States and Ukraine for its the entry into force. Ukraine has completed the ratification procedure on September 16, 2014. Now all European countries have also completed the ratification procedure.

VI stage – **implementation of the provisions which are mentioned in the agreement.** Signing the Association Agreement and particularly, establishing the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) it's an opportunity for Ukraine to modernize its trade relations and develop economy at all by the opening markets via the progressive removal of customs tariffs and quotas, and by an extensive harmonization of laws, norms and regulations in various trade-related sectors, creating the conditions for aligning key sectors of the Ukrainian economy to EU standards.

Implementation of the provisions which are mentioned in the agreement started on 1 of January 2016 by applying zero rates of customs duties to certain types of import goods, including import of industrial goods, with some exceptions for Ukrainian automobile sector; certain food products which are listed in the DCFTA, such as condiments and a number of agricultural goods, such as certain types of corn and wheat, vegetable seeds etc. Ukrainian exporters have a possibility to save €487m annually due to reduced EU import duties.

VII stage – **future cooperation according to the provisions of the Association Agreement.** The EU estimates that even basic implementation of the DCFTA will add about 6% to the Ukrainian gross domestic product (GDP) in the medium term and 12% in terms of increased prosperity for Ukrainians [2]. Full implementation of reforms set out in the Association Agreement will contribute to even greater GDP growth by promoting technology transfers, improving the business climate and eliminating corruption.

Consequently, Ukraine has already fulfilled all necessary steps towards signing the Association Agreement and therefore brought relationship with EU to a new level. Today Ukraine has a unique chance to approach its economic system to the EU standards and modernize its economy in all spheres. Therefore it is necessary not to stop on this way and continue a deep cooperation with EU.

List of sources used:

1. Офіційний сайт Європейської служби зовнішньої політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eeas.europa.eu/ukraine/>
2. Офіційний сайт Європейської комісії з торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/>, Офіційний документ Європейської комісії "EU-Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area"

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКУ

Шейко Ю. С., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Комарова К. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Сучасні кризові явища, які охопили світову економіку і поширилися на українську, спричинені, зокрема, і проблемою лідерства. Розвиток лідерства набуває найбільшого значення в період фундаментальних змін, невизначеності, не прогнозованості внутрішнього та зовнішнього середовища організації. Потрібні швидкі рішучі кроки, що мають генерувати та реалізовувати лідери, що опираються на стратегічне мислення.

Актуальним стає питання простежити тенденції розвитку лідерства в сучасних умовах, виявити основні здібності, якими мають володіти нові лідери, визначити їхню роль у створенні та реалізації стратегії, а також запропонувати систему формування лідерства в організації.

Інтерес до лідерства виник ще в глибокій старовині. Феномен лідерства впродовж століть хвилював свідомість багатьох дослідників. Марвін Бауер (Marvin Bower), наприклад, вважає, що лідерство – це прийняття на себе відповідальності за всю компанію для досягнення вагомих результатів.

Сучасний світ живе під значним впливом американських шкіл менеджменту, які вважають, що завжди потрібно прагнути лідерства, керуючись його зовнішньою привабливістю, адже це дає змогу підкорювати інших, виявити свою зверхність. Але, сьогодні, в умовах ХХІ століття, сучасне лідерство перестає бути індивідуальним. Нове конкурентне середовище диктує нові вимоги до сучасних лідерів: здатність фокусуватися на вертикальному (самостійному) розвитку компетенцій, здатність формувати команду відповідальних та інноваційних лідерів. Стратегічне лідерство має вирішальне значення для успіху організації. Стратегічне лідерство - це здатність передбачати майбутнє, проявляти гнучкість, мислити стратегічно і співпрацювати з оточуючими з метою проведення змін, спрямованих на посилення конкурентоспроможності організації [1, 286].

За результатами дослідження Центру креативного лідерства США (Center for Creative Leadership), керівникам у найближчому майбутньому доведеться зіткнутися із збільшенням складності змін як усередині са-

мих організацій, так і поза компаніями. Фахівці CCL виділили такі основні тренди лідерства: збільшення рівня складності нових завдань; інноваційна революція; співпраця націй; мистецтво віртуального лідерства; удосконалення тайм-менеджменту; автентичність як найвища цінність; фізичне здоров'я лідерів [3].

На розвиток лідерства в майбутньому найбільший вплив матимуть глобалізація і зміни внутрішньої структури організацій. Сучасні організації мають бути: орієнтованими на зовнішні фактори, відкритими до навчання та більш толерантними до ризиків. Тому, ключовим трендом в управлінні сучасною організацією є перехід від автократичного стилю управління до демократичного, робота у співпраці з клієнтами, перехід від ієрархічних до адаптивних організаційних структур, управління на основі бізнес-моделі, розвиток командної роботи, створення ефективних віртуальних команд, делегування повноважень, а також негайного зворотного зв'язку. Сучасне лідерство ґрунтується на глобальному стратегічному мисленні. Це пов'язано з подальшою глобалізацією ринків, ростом глобальної торгівлі, використанню інтегрованих глобальних технологій. Важливу роль у процесах глобалізації економіки відіграє здатність лідера працювати в умовах різноманітності робочої сили, орієнтуватися на розвиток партнерських відносин та альянсів.

Нова парадигма лідерства повинна бути профілактичною, а не лікувальною. Результати роботи лідерських команд будуть виражені і в створенні адекватних зважених стратегічних управлінських рішень, і в ефективній реалізації стратегії [2, 90].

За результатами проведеного дослідження можна дійти таких висновків:

1. На основі існуючих стилів, концепцій і моделей лідерства, які започатковані і розвинені вітчизняними й закордонними дослідниками лідером можна визначити особистість, яка здобуває послідовників і хто, з притаманним йому власним почерком, вказує іншим шлях у досягненні спільної мети, вміє будувати міцні відносини з ними, користується повагою і авторитетом завдяки якостям, що мають найвищу цінність для команди.

2. До якостей, які мають бути притаманні сучасному лідеру варто віднести: професіоналізм, компетентність, здатність до креативного мислення й бачення стратегії розвитку, чесність, інтелект, ерудиція, енергійність, стійкість поглядів і упевненість в собі, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення, піклування про постійне професійне зростання персоналу.

3. Тривалість лідерства залежить від тривалості неформального впливу лідера на його послідовників, які йдуть за ним у досягненні мети. Щоб подовжити цей вплив лідеру необхідно докласти неабияких зусиль у постійній роботі над собою. Крім того тривалість лідерства залежить і від його життєвого циклу.

Список використаних джерел:

1. Комарова Е. В. Лідерство : учебное пособие для студентов Вузов / Е. В. Комарова, Н. И. Редина, С. А. Шмелева. – Днепропетровск: ДГФА, 2008. – 286 с.
2. Мягкова О. В. Сучасні теорії, концепції та стилі лідерства// - 2011. – С. 89–94.
3. Center for Leadership (CCL®) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ccl.org/leadership/russian/index.aspx>

МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ

Вощина М. О., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Ковальчук Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Вихід на європейський ринок для українських підприємств в умовах світової фінансової кризи та істотного зниження платоспроможності споживачів на внутрішньому ринку є доволі актуальним питанням. Водночас нестача фінансових коштів, незадовільний стан основних засобів, невідповідність продукції міжнародним стандартам, а також застарілість технологій є для багатьох підприємств одними з основних причин, що перешкоджають виходу на закордонні ринки.

1 січня 2016 року набули чинності статті Угоди про асоціацію між Україною, Європейським Союзом та його країнами-членами щодо торгівлі та пов'язаних питань. Лібералізація торгівлі, яка за цим наступає, чинить додатковий конкурентний тиск на українські підприємства, але водночас пропонує нові можливості для залучення інвестицій, технологічної модернізації і, зрештою, виходу на європейські та міжнародні ринки. Український бізнес має постійно шукати нові можливості розвитку, у тому числі, через вихід на зовнішні ринки й нарощування експорту.

На сьогоднішній день існує велика кількість бар'єрів для експорту, і далеко не всі з них можуть бути усунені через запровадження зони вільної торгівлі. До таких бар'єрів можна віднести не лише брак фінансових ресурсів, який є зовнішнім обмеженням, але й мовно-культурні бар'єри, технологічну відсталість виробництва, брак загальної підприємницької культури тощо. Ця друга група факторів представляє собою головно внутрішні обмеження, які можуть бути усунені/знижені через освіту та самоосвіту українських підприємців. Підприємцям необхідно вивчати алгоритми виходу на ринки ЄС та роботи на них, логіку та технологію пошуку партнерів та перевірки їхньої надійності, сучасні інструменти отримання інформації про єдиний ринок ЄС, а також нарощування зв'язків з інституціями, що надають різноманітну допомогу у виході на європейські ринки. [2, 91]

Існує думка, що вплив нових умов на вітчизняний бізнес чи не цілком залежить від політики та заходів української влади. Таким чином, підприємці виступають за протекціоністські кроки, максимальну підтримку економічних галузей, експорту, надання фінансових гарантій тощо.

Не відкидаючи важливості політичних факторів і рішень для підтримки бізнесу, варто все ж розуміти, що вплив нових умов на українські підприємства є у рівній мірі й відповідальністю самого бізнесу, а також його здатністю до самовдосконалення та самоорганізації, чутливості до нових тенденцій та рівня підприємницьких амбіцій.

Щоб вийти українським компаніям на ринок ЄС потрібно звернути увагу на ключові тренди, тобто дотримуватися типового алгоритму виходу на європейський ринок:

- на сайті Європейської служби підтримки експорту можна зібрати необхідну інформацію про нормативне регулювання та вимоги до товару/ послуг, квоти, мита та тарифи, що застосовуються до товару/послуг, які планують експортувати;

- статистична інформація Європейської служби підтримки експорту може бути використана при аналізі експорту продукції в країни ЄС. У такий спосіб можна визначити динаміку на конкретному ринку продукції та країни:

- пошук ділових партнерів, налагодження зв'язків з бізнес-асоціаціями;

- вибір оптимальної юридичної структури виходу на ринок;

- стандартизація та оформлення упаковки, виконання місцевих технічних та реєстраційних вимог;

- отримання сертифікату походження EUR.1.

Менеджмент та маркетинг на міжнародній арені є дуже складним, тому що охоплює не тільки збут, але й інші сфери діяльності підприємства, зокрема виробництво, НДДКР, постачання, фінанси тощо. Тут необхідне глибоке розуміння соціально-економічних та національно-культурних умов, що склалися в країні, де підприємство планує здійснювати свою діяльність.

Крім того є ряд ключових проблем виходу на європейський ринок:

- відсутність відповідних стратегій: більшість компаній зазнають труднощів з пошуком бізнес-партнерів та з тим, як запропонувати їм свою продукцію, доступ до асоціацій у ЄС;

- відсутність належного підтвердження того, що продукція відповідає європейським вимогам;

- недостатність дослідження культури споживання європейців

- брак оборотних коштів на підприємствах;

- незнання законодавства та регулювання в ЄС.

Отже, зазначені особливості значно підвищують загальний комерційний ризик підприємницької діяльності на європейському ринку. Тому

підприємству необхідно дуже ретельно обміркувати стратегію виходу на зовнішні ринки.

Список використаних джерел:

1. Мирошніченко О. Інтернаціоналізація бізнесу та вихід на ринки Європейського Союзу // Базовий посібник з інтернаціоналізації бізнесу і виходу на ринки Європейського Союзу. – 2015. – С. 11–14.
2. Чухрай Н. І., Сухомлин Л. Є. Проблеми виходу українських підприємств на європейський ринок, 2010. – С. 90–94.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК СКЛАДНИК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сірко А. Ю., аспірантка

(Науковий керівник – д.е.н., професор Жадько К. С.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Складність сучасних ринкових відносин та посилення впливу зовнішніх дестабілізаційних факторів на діяльність підприємств, обумовлюють необхідність внесення істотних змін до системи управління їх господарською діяльністю. За таких умов на підприємствах на перший план виступають економічні критерії ефективності, які зумовлюють необхідність застосування адекватних інструментів в системі управління, важливим з яких є економічний аналіз.

Концептуальну основу економічного аналізу складає єдність методологічного й організаційного забезпечення прийняття і оцінки ефективності виконання управлінських рішень у часі та просторі зміни та розвитку економічних систем будь-якого рівня.

Виділяючи цільові спрямування економічного аналізу у прикладному аспекті пріоритетною слід визнати систему аналітичного забезпечення стратегічного та тактичного управління.

У зв'язку із динамічними змінами економіки на мікро та макрорівнях не існує стандартів і методів управління, кожна конкретна ситуація потребує своїх методів розробки й прийняття управлінських рішень. Чим вищий ступінь аналітичної обґрунтованості управлінських рішень, тим менший ризик, нижча ціна можливих негативних наслідків від прийняття неякісних управлінських рішень. Об'єктивність управлінських рішень є прямим наслідком об'єктивності аналітичних висновків.

Отже, необхідно зауважити, що економічний аналіз як основний чинник підвищення ефективності діяльності підприємства має сприяти тому, щоб вироблені управлінські рішення відповідали таким вимогам, як оптимальність, ефективність, своєчасність, об'єктивність, обґрунтованість, гнучкість, дієвість [1].

У сучасних економічних дослідженнях особливої актуальності і значущості набув вибір організаційної форми проведення економічного аналізу індивідуально для кожного підприємства [2].

Систематизація поглядів науковців щодо раціональної організації економічного аналізу на підприємствах свідчить, що така організація передбачає дотримання певної послідовності виконання аналітичної роботи. Найдоцільніше здійснювати її поетапно:

- Підготовка та опрацювання вихідних даних для отримання аналітичної інформації.

- Вивчення аналітичної інформації; оцінювання стану і досягнутих результатів діяльності господарства; формулювання висновків та пропозицій.

- Розробка заходів і прийняття господарських рішень за результатами аналізу [3].

Головним в організації економічного аналізу є його проектування. Процес проектування полягає у послідовній регламентації:

- цілей і підцілей аналізу, функцій і завдань;
- процесу аналізу (процедурно-організаційної побудови);
- результатів процесу аналізу, виду і форми вихідних аналітичних документів – періодичності та строків їх представлення;
- засобів розв'язання задач і виконання процедур, враховуючи склад і джерела отримання вхідної інформації, а також обчислювальну та організаційну техніку;
- методик розв'язання задач і виконання процедур, способів виконання процедур;
- відповідальності за безперервність процесу аналізу;
- взаємодії в процесі аналізу кедрівників різних рангів [4].

Водночас економічний аналіз – не є простим інструментом чи сукупністю технічних прийомів, а виступає об'єктивно зумовленим порядком аналітичних процедур, що їх проводять стосовно даних, для отримання необхідної інформації. Цей порядок визначається термінами і факторами. Перші характеризують мету, об'єкти, методи, другі – взаємозв'язок між ними. Такий поділ потребує залучення математичного апарату.

Сучасний економічний аналіз повністю змінює свою модель від оцінно-статистичного до пошуково-прогностичного з вибором оптимальних управлінських рішень у зоні невизначеності та ризику. Сама ж методика конкретних аналітичних досліджень має бути наближеною до господарських потреб підприємства, відповідати повсякденним запитам управління, бути надійним економічним інструментом управління підприємством.

Отже, економічний аналіз господарської діяльності є важливим елементом у системі управління виробництвом, діючим засобом вияв-

лення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково обґрунтованих планів-прогнозів і управлінських рішень і контролю за їхнім виконанням з метою підвищення ефективності функціонування підприємства.

Таким чином, комплексна цілісна методика аналізу системи управління повинна охоплювати всі її елементи, включаючи організаційні структури виробництва й управління, забезпечуючи підсистеми, економічні методи управління, можливості реорганізації систем управління, а також формування їх на нових об'єктах.

Список використаних джерел:

1. Мних Є. В. Економічний аналіз : [підручник] / Є. В. Мних. – [2-ге вид., перероб. та доповн.] – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 472 с.
2. Маркин Ю.П. Экономический анализ: учеб. пособ. / Ю.П. Маркин. – М. : Издательство “Омега_Л”, 2011. – 450 с.
3. Мних Є. В. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації // Бухгалтерський облік та аудит. - 2006. - №1. - С. 55-61.
4. Шило В. П. Аналіз фінансового стану виробничої й комерційної діяльності підприємств / В. П. Шило – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 238 с.

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ІНВЕСТОРІВ ВІД РОЗМІЩЕННЯ ВИРОБНИЦТВ В УКРАЇНІ

Абдін А. В., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Ковальчук Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Однією із провідних умов розвитку економіки України є активізація інвестиційного процесу. Сучасні умови здійснення виробничо-господарської діяльності підприємств України потребують додаткового залучення капіталу від іноземних інвесторів. Залучення іноземних інвестицій сприяло б безперервній діяльності підприємств та покращенню стану економіки загалом. Світова практика свідчить, що залучення ресурсів у вигляді інвестицій є дієвим способом підвищення рівня національної економіки [1].

Інвестиційний клімат – комплексне поняття, яке може бути визначено як сукупність економічних, правових, політичних і соціальних факторів, що визначають рівень сприятливості умов для інвестування, в тому числі іноземного, що сформувалися в певній країні чи на певній території [2].

Позитивні особливості економіки України як об'єкта інвестування:

1. Розвинутий людський капітал. Більшість спеціалістів до сьогодні визнають високий інтелектуальний рівень працівників України та акцентують увагу на рівні кваліфікації робочої сили. Також важливо зазначити, що вартість трудових ресурсів на ринку праці України відносно не висока. Таким чином інвесторів приваблює співвідношення між кваліфікаційним потенціалом і ринковою ціною робочої сили.

2. Транзитне положення країни та природні ресурси. Мова йде про територіально розвинуту залізничну мережу, наявність морських портів, магістральних трубопроводів тощо. Географічно Україна розташована в самому центрі Європи, на кордоні розширеного ЄС [2].

3. Внутрішній споживчий ринок. За чисельністю населення Україна є однією з найбільших країн у Європі. Всупереч тенденції щодо загального зменшення чисельності населення за кількісним показником споживчий ринок залишається дуже великим. До того ж купівельна здатність в цілому незначна, але факт масштабу сам по собі формує інвестиційну привабливість [1].

4. Фінансово-банківська система. Здебільшого це пов'язано з появою в банківському секторі міжнародних фінансових груп. Іноземна присутність у вітчизняних фінансових установах набула значного масштабу: так, наприклад, за останні 10 років на український банківський ринок вийшли такі відомі іноземні оператори, як "UniCredit", "Reiffeisen", "BNP Paribas", "Swedbank", "Erste" й інші. Одночасно потрібно зазначити й те, що національний регулятор банківського сектору – Національний банк України – покращив регулювання банківського сектора, забезпечення його надійності [2].

Специфічні умови української національної економіки визнають існування особливих проблем формування її інвестиційного клімату:

– високе податкове навантаження, відсутність пільг для виробничих інвестицій, надмірний випуск облігацій державної внутрішньої позики для поповнення державного бюджету [3];

– надмірна демонетизація ВВП, внаслідок чого підприємства втратили необхідні обсяги оборотних засобів і грошових коштів, що наштовхнуло їх переходити на бартерні розрахунки [3];

– сучасний ринок не використовує величезну частку виробничого потенціалу через його низьку конкурентоспроможність, високе фізичне та моральне зношення [3];

– психологічні бар'єри (недостатнє знання економіки, політики, культури держави, мови тощо);

– недосконале інформаційне середовище країни;

– низький інституціональний рівень розвитку;

– бюрократизм.

Репутація України як країни інвестиційних можливостей падає через загальну кризову ситуацію. На жаль, для більшості галузей описані непривабливі риси є “стоп-сигналами” для інвесторів, і переваги не здатні реабілітувати проект у їхніх очах. Однак не все втрачено. Є така ніша, яка завдяки своїй інтерактивності може мінімізувати вплив тих проблем. Ідеться про ІТ-технології та наукові інновації. Ставка на технології та науку не є кардинально новим вектором розвитку. Свого часу цю спеціалізацією визнали пріоритетною “азійські тигри” [4]. ІТ-start-up здатні змінити ситуацію, адже відкривають для інвесторів певні переваги. Насамперед це сприятливий податковий клімат для розвитку галузі. За Податковим кодексом України, з 1 січня 2013 року до 1 січня 2023 року ІТ-компанії звільняються від сплати податку на додану вартість, а податок на прибуток із 2015-го сплачують за ставкою 18 %.

Список використаних джерел:

1. Бут І. О. Інвестиції як основа структурних зрушень в економіці / І. О. Бут // Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремий бізнес. – Дніпропетровськ. – 2008. – Т. 1. – С. 3–4.
2. Геращенко С. О. Інвестиційний клімат країни як складова оцінювання середовища бізнесу/ С. О. Геращенко, В. Ю. Петруня // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. – 2012. – № 1. – С. 64–70. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2012_1_12
3. Федорчук І. В. Інвестиційний клімат України: чинники формування та напрями щодо його покращення / І. В. Федорчук // Бізнес-навігатор. – 2015. – № 1. – С. 81–86. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2015_1_16
4. Інвестування в Українські ІТ-Start-Up – Ризик чи Виграш // voxukraine – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://voxukraine.org/2015/12/30/investuvannya-v-ukrainski-it-start-up-rysyk-chy-vygrash-ua/>

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олійник В. А., Шаровський В. І., студенти

(Науковий керівник – старший викладач Фоміних В. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Зовнішньо економічна діяльність є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу. Зовнішньо економічна діяльність – це процес розвитку господарських зв’язків між національними суб’єктами суспільного виробництва та їх зарубіжними партнерами як на території України, так і за її межами.

Розвиток зовнішньо економічної діяльності – суттєвий чинник підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємств, так і в масштабах усієї країни. Зовнішньо економічні зв'язки відіграють важливу роль у національній економіці, забезпечують економічне зростання та створюють конкурентне ринкове середовище [1, 405].

Міжнародне економічне співробітництво є одним із головних факторів розвитку економіки кожної країни. У всіх країнах без винятку, а особливо в державах з транзитивною економікою, де економічні відносини нестабільні, державне втручання в розвиток зовнішньо економічної діяльності (ЗЕД) є об'єктивною необхідністю. Це пов'язано переважно із захистом національних інтересів при здійсненні зовнішньо економічної діяльності, більш повного її використання як фактора економічного зростання.

Сучасний етап розвитку світового господарства та розвиток міжнародних інтеграційних процесів потребує від держав переходу до інноваційного типу економічного розвитку. В умовах сучасної жорсткої конкуренції на міжнародному ринку важко говорити про самостійність розвитку економіки країн та, зокрема, зовнішньо економічної діяльності без державного управління. Приклад багатьох розвинених країн, таких як Японія, США, Німеччина показує, як своєчасне втручання держави, спрямоване на інноваційний вектор, привело до високого рівня економічного розвитку.

Глобалізація економічних процесів, поглиблення міжнародного розподілу праці, формування світових товарних і фінансових ринків, інтегрування національних економік у світову економічну систему зумовлюють суттєве зростання ролі зовнішньо економічних відносин, а відтак підвищують значення властивих державі функцій з їх регулювання [2, 462].

Головною особливістю глобалізації на мікроекономічному рівні є передусім загальна стратегічна орієнтація компаній на ринки збуту по всьому світі, на такі ж джерела постачання, а також, звичайно, на розміщення виробництва в різних країнах.

Процес глобалізації в процесі свого розвитку потребує підтримки державної влади, її макроекономічної політики. Глобалізація економічної діяльності наполегливо вимагає її лібералізації, тобто скорочення або усунення обмежень на шляхах міжнародної торгівлі, іноземних інвестицій, міжнародних фінансових операцій.

Ефективна взаємодія економіки України та світового господарства можлива лише за умов створення в країні високо розвинутого експортного комплексу, структурні й функціональні ознаки якого повинні визначатися в контексті основних тенденцій розвитку сучасного міжнародного бізнесу, стратегічних планів розвитку країни та її національних інтересів. Разом з тим необхідно забезпечити можливість адаптації національних підприємств до змінних умов міжнародного середовища шля-

хом вибору відповідних напрямів діяльності, які забезпечать досягнення поставлених цілей навіть у разі виникнення негативних факторів і непередбачуваних обставин [1, 407].

Сучасні реалії переконливо доводять, що для стабільного й поступального розвитку економіки країни необхідні заходи, які спрямовані на використання тих переваг, що дає міжнародний поділ праці. Об'єктивною необхідністю є обмін світовими досягненнями науки й техніки та їх повсюдне запровадження. Зовнішньо економічна діяльність – невід'ємна й дуже важлива сфера господарської діяльності, яка за умов ефективного використання всіх форм та методів міжнародних економічних відносин сприяє підвищенню продуктивності праці, якості продукції і дає змогу всім учасникам отримати максимальну вигоду від такої діяльності [1, 402].

У загальному вигляді міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і таким чином збільшувати загальний об'єм виробництва [2, 462].

Таким чином, фундаментальною основою підрозділу зовнішньо економічної діяльності підприємства є міжнародна економіка – частина теорії ринкової економіки, що вивчає закономірності взаємодії господарських суб'єктів різної державної належності в галузі міжнародного обміну товарам.

Список використаних джерел:

1. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства / М. І. Дідківський. – К. : Знання, 2014. – 462 с.
2. Кайтанський І. С. Проблеми та шляхи організації управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах глобалізації / І. С. Кайтанський // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. – Вип. 51. – Херсон : Айлант. – 2013. – С. 402–407.

ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОМАНД

Котенко В.С., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Ковальчук Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У ХХІ столітті міжнародні компанії відіграють дуже важливу роль у процесах, що відбуваються у світовій економіці. У таких компаніях працюють люди різних національностей, що значно ускладнює соціально-економічні відносини через розбіжності у культурних цінностях, які поділяють працівники колективу.

Особливості управління персоналом міжнародної компанії висвітлюють у своїх працях К. В. Савченко, В. І. Черкасов; П. І. Юхименко описує правила створення успішних команд у міжнародних корпораціях та розподілу завдань між їх членами; Є. Г. Панченко розглядає питання управління змінами та організаційним розвитком міжнародних корпорацій; О. А. Кириченко дає характеристику чинникам, які ускладнюють процес управління персоналом у міжнародних корпораціях; Г. Л. Чайка розглядає вплив національних особливостей ділових культур на спілкування з партнерами, а також роль менеджменту у формуванні культури організації.

Детального опрацювання потребують питання визначення оптимального управлінського впливу на кожному етапі функціонування міжнародної команди.

Міжнародна команда – це група людей різних національностей, в якій кожен виконує свою роль. Керувати такою командою повинен компетентний менеджер, який здатний ефективно розподілити обов'язки між представниками різних національностей, делегувати їм відповідні повноваження та доручити виконання правильно підібраного завдання.

Бар'єрами комунікацій у міжнародній команді можуть бути:

– різне сприйняття інформації в контексті своєї ділової культури. Це відбувається тому, що поведінку людей іншої національності часто розуміють неправильно;

– мовні бар'єри, використання сленгів;

– національна стереотипізація. У людини звичайно викликає образ, коли підводять всіх людей певної національності під один, як правило, негативний образ;

– етноцентризм – протиставлення однієї нації іншій як більш розумній, багатшій тощо;

– відмінності у порядку спілкування. Так, американці чи європейці можуть під час розмови змінювати тему розмови, тоді як для людини східної національності це не є властивим;

– дотримання ритуалів;

– відповідність формального та реального змісту. У кожного народу є ідіоми, які іноземець може не зрозуміти;

– ставлення до часу. Для європейського та американського менеджменту дотримання визначеного часу є важливим;

– дотримання норм моралі, звичаїв, традицій, ігнорування яких може спровокувати конфлікти;

– розуміння середовища. Для європейської та американської культури бізнесу переговори можливі лише в офісі.

Менеджеру, для того щоб успішно долати при спілкуванні з іноземцями бар'єри на шляху до взаєморозуміння, необхідно:

– по-перше, поважати історію, традиції та культуру народу, розуміти, яким чином ті чи інші національні психологічні та культурні особливості позначаються на менеджменті конкретної країни, конкретної корпорації і, відповідно, враховувати це в своїй діяльності;

– по-друге, розвивати у собі постійний інтерес до вивчення культури того народу, з представниками якого доведеться мати справу [3].

Для створення успішної багатонаціональної команди необхідно ретельно вивчити менталітет тієї чи іншої нації, ознайомитися з традиціями, особливостями процесу прийняття рішень та здійснення організаційних змін. Тому слід дотримуватись таких правил організації командної роботи в міжнародних корпораціях, що дозволяють досягти найвищої продуктивності:

- утворення команди, до складу якої входить не більше 10 осіб;
- поєднання працівників різних національностей, які компетентні в певній галузі знань;
- організація робочого місця кожного працівника з урахуванням культурних норм;
- постановка реалістичної мети;
- постійний нагляд за роботою міжнародної команди [2].

Отже, для успішного подолання бар'єрів комунікацій у багатонаціональній команді менеджеру необхідно розуміти культурні особливості її членів, щоб уникати непорозумінь. Постійне вивчення менеджером історії, традицій, звичаїв народів світу допоможе йому уникати небажаних конфліктів в організації.

Список використаних джерел:

1. Панченко Є. Г. Міжнародний менеджмент [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Є. Г. Панченко. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с. – Режим доступу : <http://lection.com.ua/managment/mizhmanag/priynyattya-rishen-u-mizhnarodnih-korporatsiyah-mizhnarodniy-menedzhment>.

2. Савченко К. М. Міжнародний менеджмент [Електронний ресурс] : конспект лекцій / К. В. Савченко. – Суми : СумДУ, 2009. – 154 с. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.Ua/bitstream/123456789/2625/1/mignarodnij_menedgment.doc.

3. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера [Електронний ресурс] : навч. по-сіб. / Г. Л. Чайка. – К. : Знання, 2005. – 442 с. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-7196.html>.

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Велика Я. Ю., студентка

(Науковий керівник – д.е.н., доцент Осадча Н. В.)

(Університет митної справи і фінансів, м. Дніпропетровськ)

В усіх країнах зовнішньоекономічна діяльність практично є частиною зовнішньої політики, а тому її потрібно врегульовувати з боку держави.

Зовнішньоекономічна діяльність виявляється у формах обміну матеріальними товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці, результатами виробничо-технічного співробітництва між країнами.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств здійснюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Міністерство економіки та зовнішньої торгівлі України, Державна митна служба України, Антимонопольний комітет України, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі й органи місцевого управління в межах повноважень, визначених законодавством (ст. 7–23 Закону про ЗЕД).

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється відповідно до Митного кодексу України, закону про зовнішньоекономічну діяльність та інших законів.

Існує два методи митного регулювання: тарифні і нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний тариф є систематизованим зведенням ставок митних зборів, вживаних до товарів при переміщенні через митний кордон. При цьому систематизація переліку товарів здійснюється за певними ознаками і проти кожного з товарів указується одна або декілька ставок митних зборів.

У тарифі ставки мита визначають у відсотках до митної вартості товарів. Таке мито називається адвалерним. В окремих випадках ставки вказано у встановленому грошовому розмірі стосовно фізичної одиниці товару-штуки, одиниці ваги, одиниці місткості (мито специфічне) або у комбінованому вигляді-поєднанні двох попередніх видів ставок (мито комбіноване) [2].

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється для забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України, стимулювання структурних змін в економіці та створення найсприятливіших умов для залучення економіки нашої держави до системи світового поділу праці та наближення її до ринкових структур розвинених країн світу.

Так, в Україні діють:

– національний режим, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов'язків, не менший ніж

суб'єкти господарської діяльності України. Національний режим застосовується щодо всіх видів господарської діяльності іноземних суб'єктів цієї діяльності, пов'язаної з їх інвестиціями на території України, а також щодо експортно-імпортних операцій іноземних суб'єктів господарської діяльності тих країн, які входять разом з Україною до економічних союзів;

– режим найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків та зборів, якими користується іноземний суб'єкт господарської діяльності будь-якої іншої держави, щодо якої діє згаданий режим, за винятком випадків, коли зазначені мита, податки, збори та пільги по них встановлюються в рамках спеціального режиму, визначеного нижче. Режим найбільшого сприяння надається на основі взаємної угоди суб'єктам господарської діяльності інших держав згідно з відповідними договорами України та застосовується у сфері зовнішньої торгівлі;

– спеціальний режим, який застосовується на територіях спеціальних економічних зон, а також на територіях митних союзів, до яких входить Україна, і в разі запровадження будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами за участю України.

Цілями митного регулювання товарообміну між країнами повинно бути участь в реалізації торгово-політичних завдань по захисту ринку, стимулюванню розвитку національної економіки, сприянню проведенню структурної перебудови і інших завдань економічної політики країни.

На сучасному етапі розвитку економіки України проведення ефективної митної політики є одним із основних засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств з огляду на важливість інтеграції у світовий торговельний простір.

У сучасних економічних системах розвинених держав мито застосовується не як засіб поповнення державної скарбниці, а як дієвий інструмент регулювання економічної та політичної співпраці в системі міжнародної торгівлі. Чого не можна сказати про Україну, тому що при частій зміні влади і нестабільній ситуації в країні саме за допомогою митного регулювання поповнюється державна скарбниця.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”.
2. Дідківський М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник / Микола Дідківський. – К. : Знання , 2006. – 462 с.
3. Ківалов С. Митна політика України :Видавництво “Юридична література”, 2002.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник/ Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, І. Ю. Сіваченко та ін.; Мін-во освіти і науки України, Одеський державний економічний ун-т. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 791 с.

ВПЛИВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ НА МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тишковська К. С., Жураківський М. І., студенти

(Науковий керівник – д.е.н., доцент Осадча Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

В зв'язку зі вступом України до Світової Організації Торгівлі виникла необхідність адаптації зовнішньоекономічної діяльності підприємств на зарубіжних ринках.

Вступ України до СОТ посилює проблему вибору захисних інструментів митного регулювання підприємств – суб'єктів ЗЕД, адже необхідно уникати торгівельних конфліктів з основними країнами-імпортерами української продукції та разом з тим дотримуватися умов, висунутих СОТ.

Основними інструментами митного регулювання, які спрямовані на захист національного товаровиробника, згідно законодавства України є митний тариф та особливі види мита.

Основним інструментом митного регулювання для захисту національних підприємств є митний тариф. Так, до 1996 р. регуляторна політика у сфері ЗЕД була досить ліберальною, а середньоарифметична ставка мита сягала 6,3–6,7 %. Починаючи з 1996 р. запроваджуються протекціоністські заходи, відповідно, зростає середньоарифметична ставка ввізного мита (до 12,54 % у 1998 р.). У 2001 році було зменшено загальний рівень мита до 10,6 % [1].

В результаті приведення ставок імпортного мита на товари у відповідність із рівнем на 2009 рік, у порівнянні з 2008 роком середньоарифметична ставка ввізного мита по всьому Митному тарифу зменшилась з 5,45 до 5,43 %, у тому числі на продовольчі товари – з 9,16 до 9,15 %, на промислові товари – з 4,22 до 4,18 % [3].

Станом на 2010 рік середньоарифметична ставка ввізного мита зменшилась з 5,43 до 5,42 [3].

Загалом, на 2011–2015 р. ставки ввізного мита зменшені лише на окремі товари, що майже не призведе до зменшення рівня середньоарифметичної ставки мита за всією товарною номенклатурою.

З проведеного аналізу митних ставок, можна зробити висновок, що вступ до СОТ призвів до зменшення ставок ввізного мита, що позитивно позначається на імпортерах. Загалом вступ до СОТ зробив Митний тариф більш стабільним та стійким. Це створює умови для встановлення стабільних цін на внутрішньому ринку та дає можливість українським виробникам проводити більш стійку цінову політику.

В даний час Україна доволі стримано користується захисними механізмами, дозволеними в СОТ. По відношенню до України найбільша частка відвертих дискримінаційних заходів припадає на країни СНД [2].

В Україні торговельні розслідування порушуються та проводяться Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі, Міністерством економіки та торгівлі України, Державною фіскальною службою України. В рамках СОТ моніторинг антидемпінгових розслідувань здійснюється Комісією із антидемпінгових заходів, якій звітуються країни.

Починаючи з 2004 року спостерігається значне скорочення антидемпінгових позовів та заходів України із країнами-членами СОТ. Характерно, що у 2008 та 2009 році спостерігалася повна відсутність антидемпінгових заходів з боку України. Зменшення застосування антидемпінгового мита в Україні пов'язане не лише із забороною його застосування без повідомлення до СОТ та проведення розслідування, а ще й з ускладненням процедури розгляду позову[2].

Вступ до СОТ не надав тих переваг, на які очікувалося. До України в значній мірі застосовуються дискримінаційні заходи з боку країн ЄС та СНД, при цьому кожна відповідь українського виробника може спричинити негативні наслідки, бо може порушувати домовленість із СОТ. Проте, необхідно використовувати усі можливості захисту національного виробника та застосовувати особливі види мита при розрахунку збитків понесених, через дискримінаційні заходи з боку інших країн.

Головний наслідок вступу України до СОТ – випереджаючі темпи зростання імпорту перед експортом. Тому необхідно оволодіти дозволеними засобами захисту внутрішнього ринку. Це необхідно й через те, що українські товаровиробники зіткнулися зі зростанням протекціоністської політики з боку країн-членів СОТ. Для цього вітчизняні підприємства повинні вивчити та використовувати всі захисні інструменти митного регулювання ЗЕД, які дозволяють правила СОТ.

Серед основних захисних інструментів митного регулювання ЗЕД можна виділити митний тариф та особливі види мита. Після вступу до СОТ середньозважена ставка ввізного мита значно зменшилася, що позитивно сказалося на імпортерах, але для вітчизняного виробника позитивним є відносна стабільність митного тарифу, що позначається на цінах на внутрішньому ринку. Щодо застосування особливих видів мита, то тут необхідно відзначити дискримінацію України з боку країн СНД. Адаже застосування особливих видів мита вимагає підтвердження того, що були понесені збитки.

Загалом вступ до СОТ надав вітчизняним виробникам нові можливості, які необхідно використовувати у своїй діяльності. Хоча й виникають певні складнощі та порушення, але Україні необхідно адаптуватися до нових умов та використовувати усі захисні інструменти митного регулювання ЗЕД, які надає СОТ.

Список використаних джерел:

1. Аналіз соціально-економічних наслідків членства України в СОТ. – К. : ІЕДПК, 2011. – 58 с.
2. Наслідки вступу до СОТ для української економіки: оцінка цінової конкурентоспроможності / А. Баяр, І. Кобута, Є. Шкарбан. – К. : 2007. – 39 с.
3. Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період. – К. : НІСД, 2011. – 72 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У РЕГУЛЯТОРНІЙ СИСТЕМІ СОТ

Берега Л. С., Кирнос А. В., студенти

(Науковий керівник – д.е.н., доцент Осадча Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Концепція національних економічних інтересів є визначальною у формуванні та проведенні зовнішньоекономічної, у тому числі торгової політики держав в умовах розвитку глобальної торгової системи СОТ, однак її ефективна реалізація наражається на ряд складнощів, уникненню яких сприятиме: ідентифікація та структуризація національних економічних інтересів на основі їх чіткої класифікації та визначення пріоритетності; моніторинг та прогнозування порогових рівнів основних макроекономічних показників національного розвитку; своєчасне та повноцінне виявлення реальних та потенційних загроз економічній безпеці держави; системна оцінка ефективності процесу забезпечення національних інтересів. Така концепція повинна відображати активну політику держави, спрямовану на використання наявних можливостей торгово-економічного співробітництва.

На сучасному етапі розвитку регуляторної системи СОТ, її правила та механізми у цілому забезпечують можливості реалізації національних економічних інтересів на внутрішньому та зовнішньому ринках при зростаючій ролі нетарифних методів та інструментів регулювання сфери послуг. Крім них, для захисту своїх прав та забезпечення інтересів, кожна країна повинна використовувати процесуальні механізми СОТ, до яких належать системи проведення багатосторонніх торгових переговорів та врегулювання суперечок. В процесі взаємодії з країнами-членами необхідно враховувати опрацьовані світовою практикою комерційної дипломатії принципи, підходи та методи переговорів, країнові стратегії, а також специфіку проведення торгової політики країни в багатосторонній торговій системі.

Членство в СОТ накладає на країн-членів суттєві обмеження у регулятивній сфері, практично унеможлиблює використання методів пря-

мого директивного впливу на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, передбачає забезпечення рівного доступу іноземних виробників та постачальників на національний ринок товарів та послуг. Тому необхідними стають: системна гармонізація законодавства, відповідні, як правило, значні інституціональні зміни, суттєве корегування економічної політики тощо. Важливо, щоб узгоджені з вимогами і правилами СОТ національні регуляторні механізми сприяли ефективному розвитку країни.

Нерівномірність економічного розвитку країн, необхідність підвищення конкуренції на світових товарних і регіональних ринках зумовлюють застосування урядами протекціоністських заходів. У сучасній глобальній торговій системі регулювання національного та регіонального протекціонізму є виправданим за умов його обґрунтованості, селективності, тимчасового характеру, спрямованості на модернізацію, реструктуризацію та підвищення конкурентоспроможності певних галузей або секторів економіки. В СОТ це обумовлено спеціальними захисними механізмами з використанням адаптаційних періодів.

Враховуючи, що СОТ має найменші можливості щодозахисту базових національних економічних інтересів, пов'язаних зі створенням конкурентних переваг на світових ринках та забезпеченням зростання добробуту нації, стратегія реалізації національних економічних інтересів України в цій організації повинна включати комплекс заходів з підвищення національної конкурентоспроможності шляхом мобілізації науково-технологічного потенціалу та утвердження інноваційної моделі розвитку. Принципово важливими компонентами такої стратегії є соціальна адаптація до нових реально конкурентних умов діяльності та масштабна інформаційна підтримка здійснюваних заходів.

Список використаних джерел:

1. Порох А. Формування передумов інтеграції України у світове господарство // Міжнародна економіка. Наук. зб., вип. 26 / Відп. ред. В. Є. Новицький. – К. : ІСЕМВ, 1999. – С. 154–163 (0,6 др. арк.).
2. Олефір А. О. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : монографія / За наук. ред. канд. екон. наук. доц. Т. М. Циганкової. – К. : КНЕУ, 2003. – 660 с. (Особисто автору належать 5,1 друк. арк.: розділи 3 “Процесуальні механізми системи світової торгівлі” та 5.3 “Процес приєднання України до СОТ”).
3. Олефір А. О. Практика застосування тарифних та нетарифних заходів країнами-членами СОТ// Економіст. № 12 / Гол. ред. Ю. Коваленко. – К. : Колегіум, 2004. – С. 47–49 (0,6 друк. арк.).

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Отрошко К. О., Кацуба Ю. О., студенти

(Науковий керівник – д.е.н., доцент Осадча Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Особливості зовнішньоекономічної діяльності будь-якої країни зумовлені загальним економічним становищем, формою устрою, політичним спрямуванням, певними культурними особливостями та традиціями ведення бізнесу, що склалися протягом багатьох років. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні також має ряд характерних особливостей зумовлених не лише зазначеними факторами, а й проблемами пост-соціалістичних перетворень.

Повноцінне функціонування економіки жодної країни не може відбутися без розвиненої системи зовнішньоекономічної діяльності. Включення національної економіки в систему світових господарських процесів позитивно впливає на розвиток економіки країни, сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів і, тим самим, підвищенню рівня життя населення.

Зовнішньоекономічна діяльність може здійснюватися, наприклад, під час експортно-імпортних операцій, за допомогою підприємств із іноземними інвестиціями, а також на основі спільної підприємницької діяльності.

Експортно-імпортні операції можуть виконуватися двома шляхами: прямим і непрямим. При прямих операціях підприємство веде експортно-імпортну діяльність самостійно, використовуючи при цьому власні спеціалізовані служби, і навіть діючи через зарубіжних агентів. При непрямих операціях експортно-імпортна діяльність ведеться через незалежних посередників – міжнародних торговців.

Прямі операції вимагають серйозних початкових капіталовкладень, підготовлених кадрів, розгалуженого апарату і великого досвіду. Тому зазвичай ведуться великими підприємствами, які володіють значними ресурсами. Непрямі операції притаманні порівняно для невеликих підприємств, початківців міжнародної комерційної діяльності, котрі прагнуть уникнути властивого їй ризику.

Розрізняють активні і пасивні експортно-імпортні операції. Активні пов'язані у реалізації стратегії просування на закордонні та вітчизняний ринки, пасивні - ставлять за мету рішення повсякденних завдань, наприклад ліквідацію тимчасового дефіциту певного товару, реалізацію надлишків сезонних товарів, тощо.

Для успішної експортної діяльності фірмі необхідно створити спеціальний відділ, що займався б зовнішньоторговельними операціями на підприємстві. Створення таких зовнішньоекономічних відділів виправдано, якщо:

- частка експорту велика в загальному обігу;
- зовнішньоторговельні операції здійснюються регулярно;
- випускається продукція з високим рівнем конкурентоспроможності, бажано унікальна за своїми властивостями;
- невисокий рівень конкуренції на відповідному сегменті світового ринку;
- продукція не потребує серйозної адаптації до закордонних розумів використання;
- на підприємстві є необхідна кількість фахівців із зовнішньоекономічної діяльності.

Якщо ж створити зовнішньоекономічний відділ на підприємстві можливості немає, тоді слід залучати торгове посередництво, яке містить у собі значне коло послуг, зокрема з пошуку закордонного контрагента, підготовки й укладання угоди, кредитування сторін і надання гарантій, оплати товару покупцем, проведення транспортно-експедиторських операцій і страхування товарів при транспортуванні, виконання митних формальностей, проведення рекламних і інших заходів щодо просування товарів на закордонні ринки, здійснення технічного обслуговування й проведення інших операцій.

Дослідження вітчизняних науковців підтверджують той факт, що всі українські суб'єкти міжнародної діяльності зустрічаються з двома основними проблемами. По-перше, специфіка ефективної міжнародної спеціалізації України вимагає розробки обґрунтованих маркетингових програм та організації державної підтримки щодо створення міжнародних конкурентних переваг для українських промислових товарів на світових ринках. По-друге, необхідною є конкретна адаптація міжнародного досвіду до умов перехідної економіки з метою формування власної бізнес - та маркетингової стратегії українських підприємств, що функціонують у міжнародному середовищі.

Зміцнення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств, а не штучне їхнє відгородження від зовнішнього конкурентного середовища є одним із центральних завдань уряду. Політика нарощування конкурентоспроможності повинна бути активною, спрямованою на створення стійких конкурентних переваг у найсучасніших і найдинамічніших секторах економіки. Це потребує стимулювання таких чинників конкурентоспроможності, які пов'язані із сучасним науково-технічним прогресом, оперативним створенням новітніх товарів і впровадженням сучасних технологій міжнародного маркетингу.

Таким чином, управління ЗЕД підприємств є досить складним і важливим процесом. Для ефективного його здійснення закономірним є створення спеціалізованого на проведенні експортних операцій відділу. Передумовами створення такого відділу можна вважати великі об'єми експорту, регулярність здійснення експортних операцій та інше.

Секція 3. Митна справа: проблеми модернізації в умовах здійснення світової торгівлі та захисту національних інтересів

**ВПЛИВ МУЗЕЙНИХ АНОТАЦІЙ НА ОФОРМЛЕННЯ
ДОКУМЕНТІВ НА РОЗШУК ЗБРОЇ,
ЩО МАЄ КУЛЬТУРНУ ЦІННІСТЬ**

Літвінов В. В., к.і.н., доцент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

В музеях України зберігаються великі колекції холодної та вогнепальної зброї, яка періодично потрапляє на розшук та, відповідно, в розшук правоохоронними органами. Ця обставина, як не дивно, піднімає не одну, а декілька проблем. Не будемо зупинятись на всіх, включаючи умови зберігання експонатів в державних та приватних колекціях, проблему чорного ринку, та інше... Розглянемо лише особливості атрибуції зброї в трьох музеях України, як одну з основних умов повернення незаконно вилучених експонатів на їх законне місце перебування.

Виданий “Каталог культурних цінностей, викрадених з державних музеїв, заповідників, установ та приватних колекцій”, містить 58 повідомлень про викрадені предмети холодної та вогнепальної зброї. Подібна публікація повинна не просто заспокоювати керівництво та співробітників постраждалих музеїв, але і переконувати їх в швидкому та невідворотному тріумфу справедливості. Але, познайомившись з наведеними в цих орієнтуванні даними, не можна не згадати випадок з порцеляновим сервізом, який належав професору Миколаю Єгоровичу Жуковському (1847-1921) і був вилучений у власника під час чергового “обшуку” зимою 1917-1918 року. Після черги відвідань “революційних активістів” професор звернувся з листом до нової влади. Як результат йому на квартиру було доставлено порцеляновий сервіз, але не той, хоча і на ту саме кількість персон, що і вилучений. Трудно сказати, чим керуються співробітники українських музеїв, публікуючи ті данні, які вони публікують, але ще складніше зрозуміти, на що вони розраховують, подаючи подібну інформацію до правоохоронних органів.

Перш за все, в цьому розділі “Каталогу” нема жодної фото викрадених предметів.

По-друге, в описі вогнепальної зброї, виготовленої наприкінці XIX – на початку XX ст.. в 7 випадках з 7 відсутні данні про серійні номери, які вибиті на корпусі і є яркою особистою прикметою.

В-третьє, з 58 випадків в жодному нема даних про масу викраденого виробу.

В-четвертих, данні про розміри довільно подаються в 28 випадках з 44 описів холодної зброї. В жодному описі не були наведені данні про довжину, ширину, товщину; в 16 випадках наводяться данні про довжину

і ширину клинка. Опис вогнепальної зброї не містить і цих даних, за винятком двох турецьких пістолів, хоча і в їх описі відсутні данні про калібр.

В-п'ятих, в 13 випадках описів відсутня будь яка згадка про матеріали з якого виготовлено зброю.

В-шостих, вік виробу вказано в 45 випадках з 58.

Враховуючи дивовижно системне не бажання керівництва та співробітників Дніпропетровського історичного музею імені Д. І. Яворницького співпрацювати з нами в цьому питанні, ми вимушені були вивчати етикетки, які розміщені поруч з експонатами в основній експозиції. Аналогічна робота була проведена у львівському Арсеналі та київському музеї Великої Вітчизняної війни і під час трьох тематичних виставок, які проходили у Дніпропетровську. В результаті наших спостережень ми можемо відзначити загальний, можна сказати системний підхід в складанні супровідних даних, які дивним чином співпадають з даними в орієнтуванні на розшук.

Почнемо з Києва. Етикетки, які розташовані поруч з експонатами, в більшості дають інформацію лише про те, кому належали ці предмети, рідше згадується марка зброї, як у випадку з пістолетом “Зауер”, Л. Павличенко, або з саморобним автоматом Д.І. Бакраїдзе. Чотири експонати з основної експозиції супроводжуються етикетками з тактико-технічними даними (калібр, маса без патронів, прицільна дальність, скорострільність, кількість патронів у магазині).

Подібну ситуацію можна побачити і у львівському Арсеналі, який є “профільним” музеєм. На наведеному нижче фото можна побачити, що всі експонати супроводжуються етикетками приблизно однакового змісту “Рапіра”, або “Шпага чиновницька” без “зайвих” пояснень. І таких прикладів безліч.

Про зброю, що експонується в ДІМ в етикетках міститься ще менше інформації, ніж у київському музеї – не завжди точна атрибуція холодної зброї та країни виробника¹ (особливо в другому та третьому залах, присвячених історії козацтва у XVI-XVII ст. та Російській Імперії XVIII – XX ст.), повне ігнорування інформації о розмірах та часткова згадка про матеріал. В якості приклада: “Шпаги урядовців. Російська Імперія друга половина XIX ст.”, або “Пістолет “Маузер” Ф.Ф. Резанова делегата І з'їзду КП(б)У”.

Подібну картину можна спостерігати і в чернігівському історичному музеї ім. Тарновського

---

¹ Літвінов В.В. Проблема термінології при атрибуції холодної зброї. // Митна справа в Україні: теорія і практика: матер. міжнар. наук.-практ. конф.-форуму випускників, курсантів, студентів та молодих науковців. – Д. : АМСУ, 2008. – С. 239–242.

Літвінов В.В. Труднощі використання термінів при атрибуції холодної зброї. // Культура народів Причорномор'я. Симферополь, 2013. – № 254. – С. 161-166.

Своєрідним виключенням з правила стало оформлення експозиції виставки вогнепальної зброї з фондів львівського Арсеналу і ДІМ в жовтні 2004 року. Наведу лише зміст двох етикеток:

“Рушниця мисливська. Львів. Майстер Т. Вісьньовецький. Друга половина ХІХ ст. Сталь, дерево, кування, гравіювання, таушировка, позолота, різьблення. Калібр 10,6 мм”.

“Пара пістолетів ХVІІІ ст. Залізо, срібло, дерево, кування, таушировка, травлення, різьблення”.

Наведені вище приклади підкреслюють гостру необхідність переходу всіх державних колекцій на єдиний стандарт в атрибуції експонатів для уникнення повторення історії з китайським порцеляновим сервізом професора Жуковського, звичайно, в тому випадку, коли державі буде що повертати потерпілим.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ І СПРОЩЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТОРГОВЕЛЬНОГО ЛАНЦЮГА ПОСТАЧАННЯ

Бережнюк І. І., аспірант

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Коляда С. П.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Зростання зовнішніх загроз та порушення економічної та політичної стабільності у світі призводить до необхідності перегляду моделі функціонування міжнародної торгівлі у напрямку підвищення рівня забезпечення національної безпеки, безпеки громадян та економічних операторів. Зокрема, терористичні акти в США, Іспанії, Великобританії та Франції призвели до зміни правил взаємодії усіх учасників міжнародного торговельного ланцюга постачання, висуваючи на перший план необхідність максимального контролю за рухом товарів в процесі зовнішньоекономічної діяльності. Відмітимо, міжнародний торговельний ланцюг постачання включає всі процеси, що відбуваються в рамках транскордонного руху товарів від місця походження до місця кінцевого призначення.

Однією з перших рефлексій світової економічної спільноти на зазначені виклики було прийняття Рамкових стандартів забезпечення безпеки та сприяння міжнародній торгівлі ВМО (SAFEWCO) (далі – Рамкові стандарти ВМО), які стали базовим міжнародним документом у сфері забезпечення міжнародної торгівлі. Відмітимо, Рамкові стандарти ВМО є юридично обов’язковим документом, який містить стандарти із забезпечення безпеки ланцюга постачань та спрощення процедур міжнародної торгівлі, а також дозволяє реалізовувати інтегроване управління ланцюгом постачань для всіх видів транспорту.

Рамкові стандарти безпеки ВМО зумовили розробку заходів з підвищення безпеки міжнародного ланцюга постачання й на національних рівнях, зокрема в США реалізована програма С-ТРАТ (Customs-Trade

Partnership Against Terrorism), яка спрямована на підвищення рівня безпеки перевезень товарів шляхом посилення контролю за рухом контейнерів завдяки попередньому інформуванню. Ця Програма передбачає поєднання усіх учасників міжнародного ланцюга постачання, а саме: виробника, перевізника (експедитора), імпортера і продавця товару на території США. Для учасників програми С-ТРАТ встановлюються 3 рівня безпеки, які контролюються фахівцями з безпеки ланцюжків постачання Бюро митно-прикордонної охорони США (U.S. CBP – U.S. Customs and Border Protection).

В ЄС заходи, направлені на підвищення безпеки міжнародного ланцюга постачання були реалізовані у так званих «поправках безпеки до Митного кодексу ЄС» (Security Amendment to the Customs Code). Зокрема, в 2005 р. були узгоджені ініціативи щодо підвищення рівня забезпечення безпеки країн-членів ЄС, громадян та бізнес-спільноти шляхом прийняття Регламенту ЄС № 648/2005. Відповідно до цього, в європейському законодавстві були закріплені ініціативи Митної безпеки ЄС, а саме:

– вимога економічним операторам надавати митним органам інформацію про намір ввезти/вивезти товар до прибуття на митну територію ЄС (ст.36а/182а);

– забезпечити надійним економічним операторам спрощення процедур торгівлі (концепція УЕО (концепція уповноважених економічних операторів, ст. 5а);

– впровадити механізм встановлення єдиних для країн ЄС критеріїв ризику для відбору товарів з високим ступенем ризику порушення митного законодавства шляхом застосування комп'ютеризованих систем (ст.13).

Крім того, в 2006 р. Генеральною дирекцією з оподаткування та митної справи Європейської комісії (Taxation and Customs Union Directorate General) було розроблено Програму митної безпеки ЄС (*The EU Customs Security Programme*) (рис. 1).

Рис. 1 Митні підходи ЄС до безпеки

Програма митної безпеки ЄС охоплює діяльність, направлену на розробку та реалізацію заходів щодо забезпечення безпеки за рахунок підвищення ефективності митного контролю. Зокрема, з метою захисту внутрішнього ринку та міжнародного ланцюга постачань передбачається забезпечення митними органами відповідного рівня безпеки у тісній співпраці з економічними операторами. Крім того, Програмою передбачено відповідне збалансування умов міжнародної торгівлі шляхом надання певних спрощень сумлінним економічним операторам. Цією Програмою передбачено розвиток та впровадження конкретних заходів безпеки, а саме:

- забезпечення належного контролю безпеки для захисту внутрішнього ринку, а також тісна співпраця з основними торговими партнерами у світі, упродовж усього міжнародного ланцюга поставок;
- сприяння суб'єктам ЗЕД, які виявили бажання щодо підтримки безпечності усього ланцюжка поставок.

**МИТНА ПОЛІТИКА ЦАРСЬКОГО УРЯДУ,
СПРЯМОВАНА НА РОЗВИТОК ВУГІЛЬНОЇ
ТА МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
В НАДДНІПРЯНЩИНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ ст.**

Перетокін А. Г., к.і.н.

*(Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,
м. Дніпропетровськ)*

Встановленням високого мита вуглепромисловці Донбасу сподівались витіснити іноземне паливо з ринків Наддніпрянщини. У 1870-х рр. в результаті ряду причин власникам шахт не вдалось домогтись здійснення своїх побажань, продовжуючи наполегливо домагатись митного оподаткування іноземного вугілля. На рубежі 1870-80-х рр. почався новий етап боротьби навколо мита. Домагаючись введення мита, вуглепромисловці підкреслювали його значення для фіскальних інтересів казни і обіцяли збільшення державних доходів.

Особливо посилився тиск гірничопромисловців на уряд на початку 80-х рр. у зв'язку з економічною кризою і збільшенням ввозу вугілля за кордону. Кількість якого зросла з 73,4 млн. пудів у 1879 р. до 132 млн. у 1883, в тому числі через Азовське і Чорне моря відповідно з 15,5 млн. пудів до 20 млн.

Користуючись кризовим станом російської промисловості, власники шахт наполегливо закликали уряд захистити молоду вугільну промисловість Донбасу від іноземної конкуренції. Гірничопромисловці Наддніпрянщини підтримували встановлення мита на імпортні метали і вироби з них. Вони намагались створити сприятливі умови для розвитку вітчизняної металургійної промисловості.

У 1880 р. видобуток донецького вугілля складав 86,3 млн. пудів, що більш ніж у 14 разів перевищувало рівень видобутку 1860 р. Одночасно розпочалися спад виробництва вугілля та зниження цін на паливо. У 1883 р. працювало тільки 93 копальні, тоді як у попередньому році – 124, тобто стан кам'яновугільної промисловості залежав від так званих вугільних криз, які його значно ускладнювали і навіть погіршували.

На початку 80-х рр. держава сплачувала за імпордне мінеральне паливо 160 млн. крб. Донецьке кам'яне вугілля мало надходити на європейські ринки через порти Чорного моря, але уряд сплачував щорічно близько 5 млн. крб. сріблом за імпортоване вугілля, яке надходило саме в ці порти.

Паливо, сировина, метал і металеві вироби у Наддніпрянщині були дорожчими за імпортні. Уявлення про такий стан речей дають публікації гірничих інженерів М. С. Авдакова, Ц. М. Фронцевича, А. Ф. Мевіуса.

У 80-х рр. середня вартість одного пуда кам'яного вугілля на копальнях Донбасу становила 4-5 коп. Враховуючи розмір погашення капіталу, витрати на утримання адміністрації, транспортування до залізничних станцій відправлення, оренду складів, податки, один пуд вугілля коштував виробникові 6,5 коп. Перевезення Донецькою залізницею збільшувало його вартість удвічі, а Катерининською – до 17 коп. До кінця 80-х рр. вартість чавуну залишалася відносно високою (у два рази вищою, ніж на заводах Великої Британії).

Перспективи індустріального розвитку Росії залежали від типу урядової економічної політики. У 1880-і рр. вугільна та металургійна галузі промисловості регіону опинилися в точці біфуркації, тобто вибору стратегії та розвитку. Гостра полеміка точилася навколо таких питань, як тарифи на залізничне перевезення вугілля, мито на іноземні промислові товари і сировину, ефективність залізничного будівництва.

На своїх сторінках галузеві видання підраховували кількість золота та срібла, яку збереже державна скарбниця, звертали увагу читацької аудиторії на сприятливі наслідки зміни митного й тарифного законодавств для Наддніпрянщини. Коли нарешті визначили розмір мита на іноземне вугілля (у червні 1884 р.), М. С. Авдаков відреагував таким чином: “Мера эта является в самый критический момент для донецкой каменноугольной промышленности, в момент ее полного застоя. Даже открытие Екатерининской железной дороги не могло подействовать подобным оживляющим образом. Это величайший законодательный акт!”. Мито було підвищено на кам'яне та деревне вугілля, кокс, торф у портах Чорного моря до 2 коп., Балтійського моря – 0,5 коп., на західному кордоні – 1,5 коп. золотом.

Видання галузевої преси, публікуючи ці дані, надавали перевагу оптимістичним прогнозам спеціалістів і професіоналів. Підвищення ми-

та на вугілля та метал розглядалося як початок нової ери у розвитку металургійної промисловості у Наддніпрянщині. Повідомлялося, що підприємці розподілились на прибічників державного протекціонізму й фритредерства: “Предприниматели могут строить заводы без риска, рассчитывая на их доходность или им необходима помощь государства в какой форме?”, – ставив питання М. С. Авдаков. Частина підприємців висловлювалась на користь премій за вироблену продукцію казенних замовлень, інші бажали отримати гарантії прибутковості підприємства. Деякі розраховували на такі пільги та привілеї, які до того часу отримували іноземці або визначні заможні особи. М. С. Авдаков виступав від імені прогресивних підприємців регіону і доводив, що премії, субсидії, гарантії тощо – це застарілі складові твердої заступницької (протекціоністської) державної політики. Він визнавав ефективність державних замовлень тільки за відповідних умов, а саме: право на отримання замовлень на комерційній основі можуть мати заводи, які працюють виключно на вітчизняних сировині та мінеральному паливі.

Таким чином, до середини 1880-х рр., враховуючи економічну кон’юнктуру і зміну внутрішньополітичного курсу царизму, що склалися, гірничопромисловцям Донбасу вдалось домогтися часткового задоволення своїх вимог у митному питанні.

ДЕРЖАВНА МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Мосякіна О. А., аспірантка

(Науковий керівник – д.держ.упр., професор Івашова Л. М.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Митна політика України виступає різновидом державної політики, а її головним функціональним завданням є забезпечення захисту національних інтересів та національної безпеки України в політичній, економічній, соціальній, екологічній та інших сферах. Митна політика базується на базових національних інтересах та відповідних аспектах державної політики національної безпеки і здійснюється шляхом реалізації відповідних доктрин, стратегій, концепцій і програм у різних сферах державної діяльності, як внутрішніх, так і зовнішніх, відповідно до чинного законодавства та міжнародно-правових актів та звичаїв. В основному, засоби реалізації митної політики є задіяними при переміщенні фізичними та юридичними особами товарів через митний кордон України.[2] Митний кодекс України дає наступне визначення, що таке державна митна політика України, а саме: державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгів-

влі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.[1] Визначення сутності митної політики, неможливо без розгляду цілей, функцій митної політики, об'єкту та суб'єкту митної безпеки, визначень що таке митна служба тощо. Тому далі розглянемо саме ці пункти.

Цілями державної митної політики є забезпечення національних митних інтересів держави та їх безпеки. Функції митної політики – призначення й сукупність обов'язків по відношенню до держави; до основних функцій належать: фіскальна; економіко-регуляторна; інформаційно-статистична; захисна; контрольно-організаційна; міжнародно-політична. Національні інтереси держави, забезпечення та реалізація яких досягаються провадженням митної справи є митними інтересами. Оцінка стану задоволення митних інтересів – рівень митної безпеки. Митна безпека – це стан захищеності митних інтересів держави. Об'єкт митної безпеки є діяльність суб'єктів організації та забезпечення митної безпеки із забезпечення митних інтересів держави. Головний суб'єкт забезпечення митної безпеки – митна служба. Митною справою є засіб реалізації митної політики шляхом організації та провадження митної діяльності. А митна служба – орган виконавчої влади, який безпосередньо здійснює митну справу. [3] Діяльність мита, тобто форма здійснення митної справи, включає в себе митне регулювання, митні правила, митні процедури, боротьбу з контрабандою та порушеннями митного законодавства, інші засоби забезпечення митної безпеки та досягнення цілей і виконання завдань, установлених державою для митної служби.

Органи державної влади, функціями яких є формування законодавчої та нормативної баз в митній сфері; організація забезпечення надходжень доходів до Державного бюджету; участь у зовнішньоекономічній діяльності та сприяння їй, її митно-тарифне та нетарифне регулювання; захист від митного й економічного шахрайства; підготовка кадрового персоналу; захист культурного й інформаційного середовищ держави, все це є суб'єктами організації та забезпечення здійснення митної справи.

Отже, митна політика – система рамкових стандартів митного регулювання, зорієнтована на забезпечення економічних інтересів і цілей держави. Механізм формування та реалізації митної політики працює таким чином, що на етапі формування митної політики суспільні уявлення про митне регулювання та митну справу у взаємозв'язку та взаємозалежності з економічними інтересами і цілями держави впливають на визначення орієнтирів митного регулювання. У межах визначеної митної політики формується система митного регулювання, яка, окрім механізмів митно-тарифного та нетарифного регулювання, включає в себе митну систему.

Формування сучасної митної політики України враховує стан її економіки, геополітичне становище та необхідність залучення іноземних інвестицій, що не можливо зробити без політики фритредерства. Пояснюється це тим, що через країну проходять великі міжнародні транспортні артерії і Україна по суті є великим транспортним коридором. Будь-які спроби ускладнити пересування товарів по цих транспортних коридорах можуть призвести до важких наслідків для економіки. У той же час простежується тенденція до протекціонізму і захисту інтересів національного товаровиробника. На митну політику України впливають й суб'єктивні чинники, геополітичні тенденції, які змушують враховувати національні інтереси в митній політиці, захищати економічні інтереси як країни у цілому, так і її окремих регіонів.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України / Офіційний сайт ДСФУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/mk/rozdil-1/glava-1/>
2. Гребельник О.П. Митна справа. [текст] підручник. 4-те вид. оновл. та доповн. / О. П. Гребельник – К.: Центр учбової літератури, 2014. 472 с.
3. Митна політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Митна_політика

МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ – ФАКТОВА СКЛАДОВА МИТНОЇ ПРОЦЕДУРИ

Кунєва З. Ю., аспірантка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Кувакін С. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Одним із фундаментальних публічно-правових понять у митній сфері діяльності є поняття “формальності” та “митні формальності”, які визначають якість митного законодавства, результативність діяльності митних адміністрацій та забезпеченість прав і свобод їх клієнтів – юридичних і фізичних осіб.

У джерелах міжнародного права поняття “митні формальності” використовуються давно і широко. В українському митному законодавстві це поняття з'явилося у зв'язку з приєднанням у 2006 р. України до Міжнародної конвенції “Про спрощення і гармонізацію митних процедур” та прийняттям Митного кодексу України 2012 р.

У науковій літературі визначенню сутності та змісту правових понять “формальності”, “митні формальності”, “адміністративні формальності” до останнього часу приділяється дуже мало уваги.

У законодавстві України поняття “формальності” виникло завдяки або після приєднання України до Кіотської конвенції та введення понят-

тя “митні формальності” в Митний кодекс України, але у значенні іншому, яке закладено у першоджерелі. Таке інше значення, яке існує у Митному кодексі України, на думку автора, виникло на стадіях перекладу Кіотської конвенції та імплементації її положень у законодавство України. Спочатку відбулося ототожнення понять формальності та операції, а потім розкриття поняття формальності через зміст поняття операції. У Митному кодексі України ми маємо таке значення поняття у ст. 4: “митні формальності – сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і органами доходів і зборів з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи” [1]. Можна зробити висновок, що існує прив’язка певних митних формальностей до певних митних операцій, але який це зв’язок ще потрібно встановити.

Поняття “митні формальності” у загальному плані вже визначено Ю.Д. Кунєвим і Л.Р. Баязітовим: “Митні формальності – систематизована сукупність фактових передумов у кооперованих нормах діяльності для національних та іноземних сторін відносин, задіяних у сфері фізичного переміщення товарів через митні кордони” [2]. Але потребує подальшого з’ясування, що це за елемент адміністративної діяльності.

Можна зазначити, що *митні формальності є правовим засобом, пов’язаним з визначенням та правовою фіксацією низки юридичних фактів як неодмінних елементів фактового складу митної процедури.*

Специфікою митної процедури є те, що в ній поєднуються дві діяльності, відповідно *фактовий склад у вигляді митних формальностей повинен бути визначений в нормі права для двох сторін взаємодії в митній процедурі: митної служби та осіб яких це стосується.*

Відповідно до наведеного вище визначення “митні формальності” можна зазначити, що у юридичному процесі потрібна обов’язкова правова фіксація переходу від однієї операції з визначеним результатом до іншої за допомогою певної юридичної конструкції (поняття), яке отримало назву “формальність”.

В українському митному законодавстві та правозастосовчій практиці не відбувається чіткого виокремлення фактового складу реалізації права та законного інтересу. На стан такої невизначеності, в першу чергу, спрямована діяльність органу на який покладено завдання реалізації митного законодавства (митна служба) та діяльність органів публічної влади, які безпосередньо формують митне законодавство або приймають участь у цьому процесі. Відсутність чіткого визначення фактового складу у законодавстві призводить до низки негативних явищ, коли від осіб, яких це стосується під виглядом виконання митних формальностей вимагаються виконання додаткових дій, вимог, надання відомостей та документів, спираючись на твердження, що усе це обов’язкові для клієнта умови та зобов’язання на шляху до реалізації права та законного інтересу.

Визначено, що митні формальності є основним правовим засобом митної процедури, який одночасно визначає фактовий склад діяльності для двох сторін взаємодії в митній процедурі: публічної влади та громадян (митної служби та осіб яких це стосується), надаючи їм діям юридичної сили та визначаючи правову межу між приватним та публічним правом, приватним та публічним інтересом, тому вони повинні регламентуватися на законодавчому рівні.

Способом реалізації митних формальностей є їх вчинення, яке полягає у наданні юридичної сили тим подіям, обставинам і фактам, що підтверджують виконання, визначених у митному законодавстві умов реалізації зобов'язань сторін у митній процедурі.

Встановлено, що у більшості випадків, підміняється або ототожнюється значення поняття «митна процедура», «заходи митного контролю» значенням поняття «митні формальності», що вносить плутанину в праворозуміння та правозастосування основних понять митного законодавства в Україні.

Список використаних джерел:

1/ Митний кодекс України: Закон, Кодекс України від 13.03.12 № 4495-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

2. Кунєв Ю. Д. Визначення сутності та змісту основних митно-правових понять: “митні формальності” / Ю. Д. Кунєв, Л. Р. Баязітов // Вісник Академії митної служби України. Серія : “Право”. – 2014. – № 1. – С. 7–19.

МЕТОДИКА КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ У КОНТЕКСТІ БОРОТЬБИ З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ

Маковецький М. В., студент

(Науковий керівник – д.ю.н., професор Антонов К. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Серйозну загрозу для сучасного суспільства являють тероризм та інші злочини, під час вчинення яких застосовуються як знаряддя злочинну вибухові речовини та пристрої.

9 вересня 2010 р., Генеральною Асамблеєю ООН була проведена міжнародна конференція, на якій ООН рішуче засудила всі акти тероризму й одностайно схвалила Резолюцію, в якій закликала до глобального співробітництва та діалогу в боротьбі з міжнародним тероризмом.

Україна є учасницею деяких міжнародних угод, присвячених боротьбі з тероризмом, а саме: Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом 1977 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням

тероризму 1997 р. [1], Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом 1998 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму 2005 р..

Серед українських учених, які досліджують дану проблематику, потрібно відокремити праці В. Ф. Антипенка, В. О. Глушкова, Ю. А. Іванова, В. Н. Кубальського, Ю. В. Марченка, М. В. Семикіна, Г. П. Фердмана та багатьох інших.

Завдання експертних підрозділів правоохоронних органів України, що здійснюють експертно-криміналістичне супроводження розкриття й розслідування злочинів, учинених із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв, полягає в оперативному реагуванні на будь-які випадки виявлення й використання вибухівки, її повноцінне дослідження, встановлення способів виробництва та ймовірних джерел походження [4].

Головна мета криміналістичної вибухотехніки – слугувати інтеграційною теорією аналізу самих різних об'єктів дослідження і їх властивостей з тим, щоб подолати, теоретико-прикладну відчуженість предметних природних і юридичних наук в умовах їх диференціації, що склалася, в вирішенні задач розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв [3].

Вилучення слідової інформації спрямоване насамперед на виявлення та експертне дослідження вибухового пристрою [2]. Вивчаються засоби й матеріали, необхідні для проведення якісного огляду місця вибуху, інструментальні методи фіксації розташування та орієнтування об'єкта на місцевості [4].

Відповідно до п. 3 ст. 1 Міжнародної конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом ратифікованої ВРУ 29 листопада 2001 р. вибуховий або інший смертоносний пристрій означає: вибухову або запалювальну зброю чи пристрій, призначений або здатний заподіяти смерть, серйозне каліцтво або спричинити суттєві матеріальні збитки [1].

До основних чинників, що характеризують явище вибуху належать: екзотермічність реакції, значна швидкість реакції вибухового перетворення, великий тиск газоподібних продуктів, які в розширенні здійснюють механічну роботу.

Криміналістична методика дослідження продуктів вибуху не може бути сталою, оскільки залежно від результатів аналізу кожного дослідницького методу, методика подальшого дослідження може значно корегуватися [4].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку науки і техніки встановити конкретну марку та повний склад використаного заряду вибухової речовини в процесі дослідження її продуктів перетворення, як правило, не видається можливим.

Список використаних джерел:

1. Міжнародної конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом ратифікованої ВРУ 29 листопада 2001 р. [Інтернет ресурс] Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_374
2. Бахін В. П. Кримінальний вибух: поняття, характеристика, аналіз, розслідування / В. П. Бахін, М. А. Михайлов. – К. : НАВСУ, 2001. — 132 с.
3. Буханченко О. А. Криміналістична вибухотехніка, як окреме криміналістичне вчення / О. А. Буханченко // Науково-практичний журнал “Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)”. – 2010. – № 22. – С. 61–66.
4. Т. М. Івасишин Ю. М. Остапюк Особливості дослідження місця вибуху з метою ефективного пошуку вибухової речовини продуктів її перетворення та криміналістична інтерпретація результатів їх дослідження// Науково-практичний журнал “Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)”. – 2009. – № 21. – С. 61–66.

ПРО РАТИФІКАЦІЮ РІШЕННЯ РАДИ ГЛАВ УРЯДІВ СПІВДРУЖНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ “ПРО ПРАВИЛА МИТНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПЕРЕМІЩЕННЯМ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ТОВАРІВ, ЩО МІСТЯТЬ ОБ’ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ”

Андрушко А. П., студентка

(Науковий керівник – старший викладач Кийда Л. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Необхідність забезпечення надійного захисту й охорони об’єктів прав інтелектуальної власності викликана такими негативними політичними й економічними наслідками торгівлі контрафактною продукцією для країни, як ненадходження податків у дохідну частину бюджету, підрив легальної індустрії, призупинення процесів створення об’єктів інтелектуальної власності та їх залучення в господарський оборот, підрив авторитету держави, а також відмова іноземних компаній і держав від інвестицій як в окремі галузі, так і в національну економіку в цілому.

З метою налагодження взаємодії між митними органами держав-учасниць СНД у боротьбі з порушеннями прав інтелектуальної власності 21 лютого 2006 р. Президентом України було підписано Закон України “Про ратифікацію Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав від 28 вересня 2001 р. про Правила митного контролю за переміщенням через митний кордон товарів, що містять об’єкти інтелектуальної власності”.

Відповідно до цих Правил і національного законодавства держав-учасниць Угоди про співробітництво у сфері правової охорони й захисту

інтелектуальної власності (Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизія, Молдова, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна) здійснюється переміщення через митний кордон товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності.

Центральний митний орган кожної з держав-учасниць Угоди веде реєстр товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності. За внесення до реєстру справляються збори в розмірі й порядку, що визначаються національним законодавством держав-учасниць Угоди.

Правовласник чи інша особа, яка представляє інтереси правовласника, яка має достатні підстави вважати, що під час переміщення товарів через митний кордон порушені або можуть бути порушені його права на об'єкт інтелектуальної власності, має право подати заяву про захист прав інтелектуальної власності до центрального митного органу з проханням призупинити випуск контрафактних товарів. Така заява повинна супроводжуватися заставою, внесенням на депозит відповідної суми чи гарантійним зобов'язанням заявника, яке гарантує відшкодування витрат митним органам і компенсацію імпортеру, вантажоодержувачу, експортеру або власнику товарів у разі збитків або пошкоджень у результаті невинуватого призупинення випуску товарів.

Термін захисту прав установлюється центральним митним органом відповідно до національного законодавства з урахуванням строків, що зазначаються заявником, але не більше ніж два роки з моменту прийняття цього рішення. Термін може бути продовжений за наявності звернення заявника.

Центральний митний орган приймає рішення про внесення об'єкта інтелектуальної власності до реєстру, а в разі недотримання заявником установлених вимог або подання неповних чи недостовірних відомостей – про відмову в унесенні до реєстру, повідомляючи заявника про прийняте рішення в строк, установлений національним законодавством.

У разі, якщо під час пред'явлення митному органу товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, внесені до реєстру, митний орган виявляє ознаки того, що товари можуть бути контрафактними, випуск таких товарів призупиняється. У цьому разі митний орган може за своєю ініціативою вимагати від заявника надання на безоплатній основі будь-якої інформації або допомоги з метою визначення контрафактності підозрюваних товарів. Призупинення випуску може здійснюватися на строк, установлений національним законодавством.

У разі прийняття вповноваженими законодавством органами рішення про визнання товарів контрафактними такі товари випуску не підлягають. Вони підлягають знищенню або розпорядженню ними іншим способом у порядку, що визначається національним законодавством держав-учасниць Угоди.

У порядку, що визначається національним законодавством, митні органи можуть призупиняти випуск, здійснювати вилучення й уживати інших заходів до товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності та не внесені до реєстру, за наявності достатніх підстав уважати, що такі товари можуть бути контрафактними.

Ці Правила відповідно до національного законодавства можуть не застосовуватися щодо товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, переміщуються через митний кордон фізичними особами або відповідно до митного режиму “транзиту”, пересилаються в міжнародних поштових відправленнях, а також увезені на законних підставах на митну територію держави правовласником, випущені за його згодою в обіг і не призначені для виробничої або іншої комерційної діяльності за умови дотримання інших вимог, контроль за якими покладено на митні органи.

Список використаних джерел:

1. Рішення про Правила митного контролю за переміщенням через митний кордон товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності (укр/рос) №997_352 від 28.09.2001 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_352

КОНТРОЛЬ НА ОСНОВІ МЕТОДІВ АУДИТУ: ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ І ЙОГО АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ ЧИННОГО МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Кисель К. С., студентка

(Науковий керівник – д.ю.н, професор Кунєв Ю. Д.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Вступ. Контроль на основу методів аудиту – поняття, яке потребує ґрунтовного дослідження. У національному митному законодавстві даного терміну не впроваджено, проте у структурі Державної фіскальної служби створено органи, на які покладено здійснення митного аудиту (Департамент податкового та митного аудиту). Тому необхідно здійснити аналіз національного та міжнародного законодавства для усунення суперечностей, чіткого усвідомлення змісту поняття та доцільності його впровадження у вітчизняні нормативні акти.

Дослідження проблеми. Поняття “контроль на основі методів аудиту” вперше було використано у Міжнародній конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур 1973 р. (Кіотська конвенція) [1]. При цьому в чинному Митному кодексі України (далі – МКУ) такої форми митного контролю не існує.

Порівнявши автентичний текст Кіотської конвенції з текстом її офіційного перекладу стає очевидним внесення певних коректив у формулювання визначення даного поняття (табл. 1).

Таблиця 1

Оригінальний текст	Офіційний переклад	Буквальний переклад
“Audit-based control” means measures by which the Customs satisfy themselves as to the accuracy and authenticity of declarations through the examination of the relevant books, records, business systems and commercial data held by persons concerned.	“Контроль на основі методів аудиту” – сукупність заходів, за допомогою яких митна служба переконується у правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних, перевіряючи наявні у причетних до декларування осіб відповідні книги обліку рахунків, документи, облікову документацію та комерційну інформацію.	“Контроль на основі аудиту” або “аудиторський контроль” означає заходи, за допомогою яких митниця задовольняє свій інтерес щодо точності й достовірності декларацій шляхом перевірки відповідних книг, записів, бізнес-систем й комерційних даних у заінтересованих осіб.

Вищевказане поняття в законодавстві іноземних держав вживається у різних модифікаціях, серед яких є “перевірка” (аудиторська, митна), а також “митний аудит”, “митний пост-аудит” тощо.

Наприклад Китайська Народна Республіка у власному митному законодавстві оперує поняттям “пост-аудит”, який має 2 форми: звичайний аудит (планова перевірка підприємств-суб’єктів ЗЕД); особливий аудит (цілеспрямована перевірка конкретного підприємства на основі аналізу ризиків).

Митне законодавство Франції передбачає здійснення формальної перевірки (вибіркова перевірка відповідності виду, номенклатури, вартості та походження товарів представленим документам, перевірка обґрунтованості пільг тощо) та фундаментальної перевірки (суцільна перевірка правильності оформлення та повноти наявності всіх необхідних документів) [2].

В українському митному законодавстві панує поняття “документальна перевірка” (ст. 375 МКУ) [3].

Висновок. Серед зарубіжних країн, що приєдналися до Кіотської конвенції, панує широке різноманіття понять, які за змістом практично співпадають з поняттям “контроль на основі методів аудиту”, втім відрізняються за юридичною конструкцією.

Необхідно позбутися суперечностей у термінології, щоб запобігти неправильному розумінню даного напрямку контролю й суб'єкта його здійснення шляхом:

1) відтворення буквального перекладу даного терміна з оригінального тексту Кіотської конвенції, який не містить слова “методи”, завдяки чому зникне питання про суть та види цих методів;

2) обрання єдиного терміну для позначення діяльності митників щодо здійснення аудиту з метою усунення значної кількості понять, які є практично ідентичними за своїм змістом (наприклад “аудиторський контроль” або “митний аудит”);

3) закріпити на законодавчому рівні юридичну конструкцію поняття або шляхом створення нової норми, або шляхом нормативної фіксації ототожнення її з поняттям “документальна перевірка”.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU73025.html

2. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія; за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – 208 с. – (Митна справа в Україні. Том 25) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dndims.com/upload/files/monografia_mytny_audit.pdf

3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. – Ст. 552 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T124495.html

МИТНА ПРОЦЕДУРА ІМПОРТУ: ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ

Рошко О. М., студентка

(Науковий керівник – д.ю.н., професор Кунєв Ю. Д.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Розвиток Української держави супроводжується низкою викликів та проблем, зумовлених, з однієї сторони, євроінтеграційними процесами, і потребує адаптування вітчизняного митного законодавства до міжнародних норм і стандартів митної діяльності, а з іншої – з неможливістю виконувати поставлені завдання за умов нестабільного й не розвиненого національного законодавства у вказаній сфері.

Окремі аспекти терміну “митні процедури” досліджували такі вчені як: Баязітов Л. Р., Бережнюк І. Г., Додін Є. В., Денисенко С. І., Ківалов С. В., Кунєв Ю. Д., Мазур А. В., Хома В. О., Габричидзе Б. М., Матвієнко Г. В., Савченко М. С., Суркічін Г. Ф. та ін.

Як зазначають Кунєв Ю. Д. та Баязітов Л. Р., у міжнародних нормативно-правових актах, які вважаються одними з перших у сучасній системі міжнародного права, термін “митна процедура” застосовується вже досить давно. Факт застосування цього терміна у додатку до ст. 14 Міжнародної конвенції про спрощення митних формальностей 1924 року є одним з найбільш ранніх прикладів. Цей факт можна сприймати як підтвердження існування даного терміна” в національних практиках держав-підписантів і наявності в ньому правового змісту[1, 9].

Згідно п. 12 ст. 4 ММК ЄС, митна процедура означає будь-яку з наступних процедур, якої товари можуть бути поміщені в відповідно до цього Кодексу: а) випуск для вільного обігу; б) спеціальні процедури; в) експорт [2].

Легальне визначення поняття імпорту міститься у Розділі 1 “Імпортування” Спеціального додатку В до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур 1973 року.

Текст мовою оригіналу	Офіційний переклад українською мовою
“clearance for home use” means <i>the Customs procedure</i> which provides that imported goods enter into free circulation in the Customs territory upon the payment of any import duties and taxes chargeable and the accomplishment of all the necessary Customs formalities.	“випуск для вільного обігу” - <i>митний режим</i> , який передбачає, що ввезені товари отримують статус товарів у вільному обігу на митній території після сплати всіх необхідних ввізних мит та податків та виконання всіх необхідних митних формальностей.

У чинному МК України імпорт (випуск для вільного обігу) названо митним режимом, згідно з яким іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених ЗУ на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України (ст. 70, 74 цього Кодексу) [4].

Мета митної процедури імпорту – формулювання таких умов залучення товарів, переміщених через митний кордон, в економічний і культурний обіг, які б забезпечували необхідний баланс публічних і приватних інтересів.

Також доцільно навести науковий підхід вітчизняних вчених Кунєва Ю. Д. та Баязітова Л. Р, які схожим чином сутність митної процедури визначають як “сукупність умов і вимог” [1, 21].

До переліку умов, котрі утворюють елементний склад митної процедури імпорту, можна віднести:

1) визначення статусу товарів, до яких вона може і не може застосовуватися. Міжнародне та вітчизняне митне право чітко прописують, що дана процедура (“режим”) може бути застосована виключно до іноземних товарів (“imported goods”), надаючи при цьому визначення останніх; 2) визначення переважного напрямку переміщення товарів (товари мають переміщуватися як правило саме для їх ввезення на митну територію); 3) визначення мети переміщення товарів (полягає у вільному обігу товарів на митній території України); 4) визначення умов і вимог поміщення товарів (ст. 75 МКУ); 5) регулювання застосування заборон і обмежень; 6) встановлення строку здійснення митної процедури; 7) особливості завершення митної процедури.

Всі елементи митної процедури імпорту, тобто окремі умови включення товарів у вільний обіг, в кінцевому рахунку формують здатність цієї митної процедури впливати на процеси переміщення товарів.

Митна процедура імпорту визначає, з однієї сторони, об’єм прав і обов’язків суб’єкта зовнішньоекономічної діяльності по відношенню до товару під час його митного оформлення для випуску у вільний обіг, а з другої – права й обов’язки митного органу по застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності до такого товару.

Отже, митна процедура імпорту є сукупністю умов, що забезпечує дотримання вимог, обмежень, заборон та стягнення митних платежів при реалізації права на переміщення товарів через митний кордон.

Список використаних джерел:

1. Кунєв Ю. Д. Визначення сутності та змісту основних митно-правових понять: “митна процедура” / Ю. Д. Кунєв, Л. Р. Баязітов // Вісник Академії митної служби України. Серія : Право. – 2014. – № 2. – С. 7–23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2014_2_3

2. The Community Customs Code (Modernised Customs Code): Regulation (EC) No. 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0450&from=EN>

3. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

АНАЛІЗ ПІДСТАВ ДЛЯ ПОРУШЕННЯ СПРАВИ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Могильова О. Л., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Кувакін С. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У частині першій ст. 491 Митного кодексу України зазначаються три підстави для порушення справи про порушення митних правил:

1) безпосереднє виявлення посадовими особами органу доходів і зборів порушення митних правил;

2) офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, зазначені у частині першій ст. 319 Митного кодексу;

3) офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій [1].

Проте, на мою думку, офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, зазначені у частині першій ст. 319 Митного кодексу та офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій є лише *приводом* для порушення справи. *Єдиною фактичною підставою є безпосереднє виявлення посадовими особами органу доходів і зборів порушення митних правил.*

Відповідно до Тлумачного словника юридичних термінів за ред. В. Г. Гончаренка, *підстава* – це сукупність передбачених нормою обставин, умов, фактів, що забезпечують настання юридичних наслідків. *А привід* – це передумова існування, виникнення юридичних наслідків [2].

На підтвердження своєї думки привожу такі аргументи:

По-перше, самого офіційного письмового повідомлення не достатньо для складання протоколу про порушення митних правил, так як в ньому зазначається лише факт правопорушення та відсутні всі необхідні відомості. А так як порушення справи починається зі складання протоколу, то будь-які дії посадової особи органу доходів і зборів, здійснені для перевірки відомостей, зазначених у цих зверненнях не будуть мати ніяких правових наслідків, тобто не можуть бути доказом по справі.

По-друге, офіційне письмове повідомлення підлягає обов'язковій перевірці, адже посадові особи правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, зазначені у частині першій статті 319, митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій можуть помилково вважати, що у діях особи наявний склад порушення митних правил. Ст. 485 МКУ зобов'язує посадову

особу митного органу всебічно, повно та об'єктивно з'ясовувати всі обставини справи. Вирішення питання про наявність чи відсутність складу порушення митних правил віднесено лише до компетенції посадових осіб органу доходів і зборів.

По-третє, законодавець не уточнює коло осіб, уповноважених подавати офіційні письмові повідомлення, що здійснюють державний санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, екологічний та радіологічний контроль. Не зрозуміло чи це може бути лише керівник, чи будь-яка інша особа, яка безпосередньо здійснює дані види контролю. У такому випадку постає питання щодо офіційності даних письмових повідомлень.

У свою чергу, виникає питання: офіційні письмові повідомлення яких саме органів вважати повідомленнями саме правоохоронних органів як підставою для порушення справи про порушення митних правил. Єдина офіційна дефініція міститься в ч. 1 ст. 2 Закону України “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів” від 23 грудня 1993 року, згідно з яким *правоохоронні органи* – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [3]. Як бачимо, на законодавчому рівні відсутній вичерпний перелік правоохоронних органів.

Тож, підсумовуючи вищезазначене, зазначу, що отримання офіційного письмового повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, зазначені у частині першій ст. 319 Митного кодексу та офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій є лише приводом, передумовою для проведення дій з їх перевірки та уточнення відомостей, і лише у разі наявності складу порушення митних правил – складання протоколу.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 44–48. – ст. 552.
2. Юридичні терміни. Тлумачний словник / В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т. П. Базова та ін.; за ред. В. Г. Гончаренка. — 2-ге вид., – К. : Либідь, 2004. — 320 с.
3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), від 23.12.1993 № 3781-ХІІ.

ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ МИТНИХ ОРГАНІВ: ДОСВІД США

Євдосєєва А. В., студентка

(Науковий керівник – старший викладач Кийда Л. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Порядок застосування сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї посадовими особами Державної фіскальної служби України під час виконання службових обов'язків регулюється Митним кодексом України, а також Постановою Кабінету Міністрів України №1953 від 25 грудня 2002р. Тим не менш, на сьогоднішній день регулювання дій посадових осіб під час небезпечних чи загрозливих ситуацій не є достатньо ефективним та містить певні проблемні моменти. Прикладом для напрямку модернізації цієї сфери митного законодавства України може слугувати регулювання аналогічних питань у митному законодавстві США.

Порядок та правила застосування сили та зброї офіцерами митних органів США регламентовано «Інструкцією до застосування сили та зброї працівниками Бюро з митних питань та охорони кордонів США». Дана Інструкція складається з 13 розділів, які присвячені регулюванню наступних питань: право та порядок застосування сили офіцерами; облік, зберігання та володіння спеціальними засобами та зброєю; тренування, підготовка, перевірка офіцерів та інше. Окрім загальних правил та норм щодо порядку застосування сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї офіцерами митних органів США, в Інструкції також міститься набір типових моделей поведінки офіцерів відповідно до рівня небезпеки притаманної окремій ситуації. На думку авторів, вищезгадані моделі є достатньо простими та чіткими і водночас охоплюють достатньо широкий спектр потенційних загрозливих ситуацій.

Усього Інструкцією передбачено 6 можливих рівнів небезпеки та відповідних моделей поведінки. Дані моделі у загальних рисах описують найбільш ефективну послідовність дій та основну лінію поведінки офіцера відповідно до певної ситуації. Вони розташовані у напрямку зростання потенційної загрози та небезпечності ситуації. У нормативному акті також зазначається, що повне механічне відтворення цих моделей на практиці не є обов'язковим, адже кожна ситуація має індивідуальний характер та особливості, включаючи обставини конфлікту, рівень психологічної, професійної та фізичної підготовки офіцера тощо.

А. Cooperative controls (Спільні заходи) — перший і найнижчий рівень реакції офіцера на загрозливу ситуацію. Характерними особливостями цього рівня є: безпосередня присутність офіцера, вербалізація і застосування відповідних обмежень. Для результативного впливу на об'єкт правопорушень на цьому рівні, офіцер повинен виділятися та бути легко ідентифікованим як такий, що є співробітником правоохоронних органів. Це забезпечується обов'язковим носінням офіційної уніформи та/або використанням словесної ідентифікації та пред'явлення належного

посвідчення. Група офіцерів може підвищити рівень контролю за ситуацією, шляхом масової присутності, а також наявністю допоміжних спеціальних засобів.

В. Contact Controls (Контактні заходи) — це фізичні заходи, щое прийнятними, коли словесні команди і факт присутності офіцера не є ефективними для запобігання правопорушенню. При таких ситуаціях об'єкт правопорушень чинить найменший опір, а офіцерам на додаток до ефективної комунікації дозволено використовувати інші заходи, такі як стратегічне розташування, ескорт, спільна маніпуляція або іммобілізація.

С. Compliance Techniques (Техніка підкорення). Коли об'єкт активно чинить опір зусиллям офіцера, припинити правопорушення та забезпечити контроль над ситуацією, можливо шляхом техніки підкорення. Прикладом використання таких методів є використання газового балончика, стимуляція точки тиску, приголомшення, роззброєння. У ситуаціях, коли об'єкти чинять активний опір, офіцери повинні бути подумки і фізично готові застосувати засоби та необхідні методи вищого рівня.

Д. Defensive Tactics (Захисна тактика). Даним рівнем передбачено ситуації, коли об'єкт або вже напав на офіцера або виказує готовність і намір так вчинити. Під нападом тут маються на увазі дії, що призводять до тілесних ушкоджень. Рівень застосовуваної сили необхідний на цьому етапі повинен нейтралізувати або зупинити загрозу. Дозволяється застосування сконцентрованих ударів, що включають використання порожньо-ручних методів, а також гумових кийків.

Е. Deadly Force (Смертельна сила). Це найвищий рівень, який відповідає найбільш небезпечним ситуаціям. У офіцера є обґрунтоване переконання, що об'єкт правопорушення створює смертельну небезпеку або небезпеку серйозного тілесного ушкодження офіцеру або іншій людині, і у об'єкта є можливість, здатність і намір так вчинити. На даному рівні для встановлення контролю над ситуацією і запобігання серйозним тілесним ушкодженням або втраті життя дозволяється використання вогнепальної зброї, зброї впливу, порожньо-ручних методів або, при надзвичайній ситуації, саморобної зброї.

Розроблені американські моделі та рекомендації достатньо чітко та зрозуміло визначають поведінку офіцерів-митників під час загрозливих ситуацій. Також, на відміну від вітчизняного законодавства, вони позбавлені недоречних формальностей та некоректних формулювань, які можуть стати значною перешкодою для здійснення службових повноважень посадовими особами. Застосування західного досвіду покращить регулювання даної сфери, а також значно підвищить ефективність діяльності посадових осіб фіскальних органів під час загрозливих ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Use of Force Policy, Guidelines and Procedures Handbook. — May, 2014. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.cbp.gov/sites/default/files/documents/UseofForcePolicyHandbook.pdf>

ЕКСПЕРТИЗА ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Скосарева А. К., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Кувакін С. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Митний контроль є важливим та ефективним засобом забезпечення державної митної політики держави, законності та правопорядку в митній сфері. Одним з основних засобів митного контролю є експертиза. Часто виникає потреба визначити відповідність митної вартості товарів, зазначеної в декларації, встановити країну походження товарів тощо. Тому здійснення експертизи в галузі державної митної справи є дуже важливим питанням, що постає з практичних потреб здійснення державної митної справи і потребує детальної правової регламентації [1, 62].

Одночасно з поняттям митна експертиза, часто використовують поняття “митна діагностика”. Через відсутність фахових знань та недостатньої кількості інформації ці поняття часто ототожнюють, хоча їх зміст відрізняється. Діагностику в митній справі розглядають як збір інформації про об’єкт митного огляду та визначення його стану. Результуючим показником діагностики є отримання даних щодо доцільності митної експертизи згідно з існуючими нормами митного законодавства. Тож, експертиза є складовою частиною діагностики, індикатором доцільності провадження адміністративних дій [2, 143].

У монографічній роботі Л. В. Калаянної “Експертиза при провадженні справ про порушення митних правил та контрабанду”, авторка достатньо уваги приділила місцю та ролі висновку експерта в системі доказів у справах про порушення митних правил та контрабанду. Крім того, вчена також відзначила, що «в митній справі проводяться два види експертиз, один із яких – з ініціативи зацікавленого органу (особи) – учасника ЗЕД у зв’язку з необхідністю митного оформлення вантажів і багажів, що переміщуються цими суб’єктами через кордон (наприклад, культурних цінностей, предметів подвійного використання тощо), інший – використовується як джерело одержання доказів у справах про контрабанду та порушення митних правил”. Щодо цієї тези необхідно звернути увагу на наступне – експертиза в обох випадках є дією і може проводитись як у межах проведення митного контролю, так і у межах провадження справ про порушення митних правил [3, 190–191].

В дисертаційному дослідженні Г. Л. Карпенко “Експертиза в митній справі: організаційно-правовий аспект” детально досліджуються правові засади цієї процесуальної дії в митній справі, особливості її проведення, значення висновків експертних установ для вирішення питань у митній справі, правовий статус експертних установ, оцінка та сфера використання висновків експертизи в митній справі тощо. Авторка зазначає, що з боку закону чітких вимог до форми, структури та змісту експертного

висновку немає і на її думку висновки експерта – це “...відповіді на поставлені запитання особами, що проводять розслідування у справах, в яких на основі спеціальних пізнань затверджується існування чи відсутність певного факту. Зміст відповідей повинен суворо відповідати змісту поставлених запитань. У висновках обов’язково вказується об’єкт, стосовно якого експерт висловлює певне судження” [4, 158].

Експертиза при провадженні справ про порушення митних правил має свій специфічний предмет дослідження, з визначенням якого таку експертизу слід віднести до самостійного класу. У зв’язку з цим постає необхідність розробки та прийняття розгалуженого відповідного правового поля, основу якого складав би Закон України про експертизу в адміністративному процесі. Закон про експертизу в адміністративному провадженні визначає цілі, завдання, а також правові, організаційні, фінансові основи такого класу експертиз [5, 12]. Проте, на сьогодні, відсутні нормативи, яким повинні відповідати особи, які проводять експертизи у справах про порушення митних правил, унаслідок чого необхідно розробити такі нормативи професійно-морального плану і визначити кваліфікаційний орган (організацію), котрий визначає професійний рівень таких осіб. Необхідно внести доповнення і зміни до чинних положень КпАП і МК України про експертизу, наповнивши їх змістом про права та обов’язки учасників такої процесуальної дії, про форму й зміст процесуального документа, що містить рішення про призначення експертизи в цьому виді адміністративних проваджень. Доцільно визначити однакові вимоги до всіх, включаючи експертизу, деталізуючи окремі правові моменти її призначення та проведення, а також по оцінці їх висновків [1, 66–67].

Список використаних джерел:

1. Брачук, А. О. Митні експертизи: поняття, характеристика та види / А. О. Брачук // Митна справа. – 2015. – № 3. – С. 62–67.
2. Мельник, О. Г. Митна експертиза: сутність, призначення та види / О. Г. Мельник, В. С. Хмаренко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. – Львів: НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.6. – С. 142–146.
3. Калакайло Р. І. Стан наукових досліджень щодо процесуальних дій у справах про порушення митних правил / Р. І. Калакайло // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 10 квіт. 2014 р. – Житомир : ЖНАЕУ, 2014. – С. 190–191.
4. Карпенко Г. Л. Експертиза в митній справі: організаційно-правовий аспект: дис. ... кандидата юрид.наук: 12.00.07. – О., 2007. – 188 с.
5. Каляянова Л. В. Експертиза при провадженні справ про порушення митних правил та контрабанду: автореф. дис. ... к. ю. н. / Л. В. Каляянова. – 2001. – 19 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ ТА ПОРУШЕННЯМ МИТНИХ ПРАВИЛ

*Селезньов О. Ю.
(Одеська митниця ДФС, м. Одеса)*

Влада України, як суверенної держави, проводить власну податкову та митну політику, яка є вагомою складовою частиною зовнішньоекономічної діяльності. У системі державних органів виконавчої влади на Державну фіскальну службу покладені завдання, що характеризують її як багатопланову складну структуру. Сьогодні прийнято розподіляти визначену діяльність на податковий та митний напрямки. Одним з головних завдань останнього є боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил на кордонах України та під час здійснення митного контролю товарів, що забезпечує захист національних та економічних інтересів держави.

У даному випадку слід розрізнити контрабанду та порушення митних правил (далі – ПМП). Основним безпосереднім об'єктом контрабанди є встановлений порядок переміщення небезпечних товарів – обіг предметів дозвільної системи, громадської безпеки, здоров'я населення. Ми розглянемо ситуацію незаконного переміщення товарів економічної складової, сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів в умовах митних правил.

Висвітлене питання має загальнодержавне значення. Процес боротьби з незаконним переміщенням товарів щільно співвідноситься із питаннями забезпечення національної безпеки України, тому що такі операції завдають відчутної шкоди фінансовим інтересам країни, вітчизняному товаровиробнику, а також є одним із видів «тіньової» економіки. У сфері економічної діяльності вони відбивають доволі хиткий стан української економіки, що, в свою чергу, становить потенційну загрозу не лише становлення ринку, але й подальшого його розвитку саме в умовах глобалізації.

Обсяги незаконного переміщення товарів можна визначити, проаналізувавши різницю між всесвітнім експортом та імпортом, так як більшість “зниклих” товарів переміщено саме контрабандними шляхами. Наявність “чорного” ринку означає зменшення прибутку для компаній, які працюють легально, що, у свою чергу, слугує економічною основою існування організованих груп і злочинних організацій.

Нажаль світовий досвід є таким, що незаконне переміщення товарів стає найбільш поширеним при політиці уряду тієї чи іншої країни збільшення оподаткування імпортно-експортних операцій та підняття

внутрішніх податків. Практика більшості країн свідчить, що чітка класифікація правопорушень в сфері незаконного обігу товарів забезпечує об'єктивну оцінку результатів роботи національних контролюючих органів. З огляду на це, визначено основні типи правопорушень необхідного напрямку:

- порушення порядку переміщення товарів та транспортних засобів;
- порушення порядку митного контролю;
- порушення порядку митного оформлення;
- порушення порядку сплати обов'язкових платежів.

Але необхідно поглянути в корінь проблемної ситуації в розрізі кожного конкретного товару. Сьогодні можна все частіше спостерігати спроби незаконного вивозу з України заготовок бурштину та лісоматеріалів, які є продукцією виключно українського походження. Така ситуація висвітлює певний ланцюг від видобутку, обробки та фасування до транспортування та затримки цих товарів на кордоні. Якщо провести аналіз ввезених транспортних засобів громадянами, можна зробити висновок, що частина їх незаконно залишається в Україні без розмитнення та дозволу органів Державної фіскальної служби (далі – ДФС). Майже кожен випадок незаконного переміщення економічно важливого товару передбачає поетапне проходження певного ланцюга. В умовах складної економічної ситуації в країні, тотального скорочення чисельності особового складу митних органів ДФС та політики Уряду на збільшення податків – “контрабандний промисел” став одним із основних джерел існування для значної частини громадян України, елементом економічної основи протиправних угруповань. На основі цього, крім органів ДФС виділено центральні органи виконавчої влади, на які також покладено завдання щодо боротьби з незаконним обігом товарів. Такими органами виступають: податковий сектор ДФС; Державна прикордонна служба; Служба безпеки України; Міністерство внутрішніх справ; інші органи виконавчої влади, які, відповідно до своєї компетенції, сприяють підвищенню ефективності заходів щодо запобігання контрабандним проявам, видобутку та реалізації на внутрішньому ринку товарів з ухиленням від сплати податків.

Для вироблення напрямків удосконалення протидії незаконного переміщення та обігу товарів на сучасному етапі реформ та економічних зрушень є необхідність розгляду обставин, що сприяють таким діям та їх поширенню. Це соціально-економічні негаразди, пов'язані зі спадом вітчизняного виробництва у більшості галузей. Досить високі ставки мита на деякі товарні групи. Цей економічний чинник впливає на громадян та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, змушує їх шукати різноманітних протиправних способів ухилення від сплати податків, що, у свою чергу, впливає на загальний рівень правопорушень.

Створення надійних кордонів із “сірими зонами”, Росією, Молдовою, країнами Євросоюзу. Існує велика кількість різних шляхів, якими можна перетинати український кордон в обхід митного контролю. Наявна необхідність удосконалення законодавства з питань митного та зовнішньоекономічного регулювання, усунення існуючих протиріч у нормах дозвільної системи, податкового та митного законодавств. Доцільно провести аналіз та перевірку стану реалізації вже прийнятих нормативно-правових актів та державних програм по боротьбі з контрабандою та незаконним обігом товарів. Такий захід дозволить визначити ефективність та оцінити результат дій.

Потребує вдосконалення пошукова, аналітична робота, що, в свою чергу, вимагає постійної координації та взаємодії митних органів ДФС з усіма правоохоронними та контролюючими структурами, на всіх етапах зовнішньоекономічної діяльності – від видачі дозволів, укладання контрактів, видобутку, до контролю якості, реалізації та обігу товарів на ринку України.

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ У МИТНІЙ СФЕРІ

Гутченко К. А., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Варава В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

В юридичній літературі нашої держави, на жаль, питанням причин та умов митної злочинності організованими угруповуваннями зовсім не приділялося належної уваги. Можна лише відмітити, що вони на протязі існування суспільства не залишалися незмінними. Тому змінювалася й система протидії порушенням митного законодавства. Особливо це стосується кінця ХХ – початку ХХІ століття в Україні, коли ці порушення скоювалися в умовах радикальних соціально-економічних перетворень, коли на зміну тотального контролю держави прийшов механізм регулювання торгових зв'язків учасників міжнародного ринку з використанням інструментів і методів, традиційних для країн з ринковою економікою.

Узагальнивши результати експертного опитування працівників Державної митної служби України, проведеного у 2012 році, можна відзначити наступне. Оцінюючи причини вчинення зовнішньоекономічних злочинів, більшість опитаних (35,2 %) найвпливовішими факторами назвали економічні (несприятливий інвестиційний клімат, економічна нестабільність, низька купівельна спроможність населення, фіскальний характер митно-тарифної політики). 53,9 % опитаних в якості найбільш результативних заходів протидії організованій злочинності у зовнішньоекономічній сфері визначили удосконалення митно-тарифного регулювання в напрямку зниження тарифів, оптимізацію та стимулювання законної підприємницької діяльності у зовнішньоекономічній сфері.

Контрабанда вчинена злочинними угруповуваннями –це загроза національній та міжнародній безпеці, про що свідчать її основні риси, характер і наслідки прояву, а саме:

- контрабанда є одним із видів транснаціональної організованої злочинності;

- високий рівень контрабанди як форми організованої злочинності створює атмосферу суспільної недовіри до уряду й державних установ;

- існування контрабанди сповільнює процес розвитку правової ринкової економіки;

- суспільна небезпека контрабанди полягає в тому, що під час незаконного переміщення через митний кордон товарів і предметів порушується порядок державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

- контрабанда вчинена групою злочинців тісно пов'язана з іншими видами злочинності (зокрема, з хабарництвом і корумпованістю державних посадових осіб, тероризмом та відмиванням грошей, вивезенням культурних цінностей країн);

- контрабанда сприяє незаконному обігу в Україні й світі наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, завдає шкоди здоров'ю людей, відносинам співпраці держав у боротьбі з міжнародним наркобізнесом;

- контрабанда зброї є одним з особливо небезпечних її напрямків, оскільки неконтрольовані розповсюдження й нагромадження зброї сприяють дестабілізації політичної ситуації у світі;

- особливості та небезпечність контрабанди ядерних матеріалів зумовлює важливість безпеки ядерних об'єктів.

Враховуючи все вищенаведене можна дійти висновків: по-перше-одним із суттєвих факторів, що призводять до поширення злочинності у зовнішньоекономічній сфері, є прорахунки митної політики держави, а саме недоліки митно-тарифного та нетарифного регулювання цієї сфери та зумовлені цим деформації економіко-правової свідомості, що й означає кримінальну економічну поведінку та кримінальну організованість у даній сфері.

По-друге, неефективне виконання митними органами покладених на них обов'язків і завдання сприяє контрабандному ввезенню товарів на територію України. Сьогодні, можна констатувати, що контрабанда як різновид транснаціональної організованої злочинності є не лише загрозою національній безпеці а й міжнародній безпеці, що впливає із наслідків її прояву:

- соціальних – підривання суспільної довіри до державної влади та державних установ; підривання здоров'я населення через незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин;

– правових – порушення законодавства, неефективні спроби боротьби із цими порушеннями та недосконалість законодавчого поля загалом гальмують розвиток правової держави;

– економічних – знижує ефективність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності адже деформує ефект від застосування різноманітних методів та засобів впливу; незаконний обіг валюти порушує валютний баланс та підриває валютну політику;

– політичних – незаконний обіг зброї, що підриває політичну стабільність та сприяє підтримці сепаративних настроїв і тероризму; контрабанди ядерних матеріалів порушує ядерний баланс та ставить під загрозу безпеку ядерних об'єктів;

– культурних – вивезення культурних цінностей призводить до втрати національного багатства та культурної спадщини нації.

ДОБІР КАДРІВ ДО МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕФОРМ ТА ІТ-ТРЕНДІВ

Штельманчук К. В., студентка

(Науковий керівник – д.і.н., д.держ.упр., професор Ченцов В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Україна переживає складний процес трансформації економіки, що супроводжується глибокими змінами на всіх рівнях державного управління. Багато держслужбовців прагнуть адаптуватися до нових умов, а управлінці шукають оптимальні способи добору кадрів на державну службу. Професійний добір персоналу в значній мірі визначає результативність управління персоналом та роботи системи взагалі, тому в сучасних організаціях йому надається належна увага [1, 61]. Оновлення персоналу в ДФС викликано декількома причинами: 1) необхідністю запобігання корупційним діянням; 2) потребою у впровадженні новітніх методів і технологій митного адміністрування; 3) зміни парадигми роботи державного службовця від “слуги держави” до “слуги народу”.

Українська митниця оновлює кадровий склад – про це звітують представники ДФС. Водночас і представники бізнес-середовища, і експерти поки ще не бачать істотних позитивних змін у роботі митниці. Фахівці закликають уряд розпочати реформи з конкурсного набору до органів доходів і зборів. За словами Костянтина Лікарчука, найскладнішою з-поміж усіх змін у роботі митниці виявилася заміна старих кадрів, які можуть бути причетними до корупції та контрабанди [2]. Не згасає й рівень недовіри бізнесу до митних органів [3]. До того ж, обґрунтованість прийняття на державну службу тих чи інших осіб нерідко викликає сумніви у суспільства, що значною мірою зменшує рівень довіри до працівників митних органів.

Необхідність подолання корупції та задоволення інших портеб, що виникли у зв'язку з підписанням Україною Угоди про асоціацію з ЄС, відсутність довіри бізнесу та суспільства органам ДФС, радикальні методи відстоювання своїх інтересів громадянами України вимагають підвищення результативності добору кадрів в органи державного управління.

Гасло Всесвітньої митної організації 2016 року – “Цифрова митниця” [4]. Саме тому, одним із способів вирішення проблеми добору кадрів, я вбачаю відкритий доступ до інформації щодо процесу проходження конкурсу на заміщення посад у органах ДФС із залученням сучасних цифрових технологій.

Для втілення цієї ідеї я пропоную скористатися принципами пілотного проекту “ProZorro”. Ця система електронних державних закупівель працює з лютого 2014 року, а наразі Верховна Рада України ухвалила проект закону “Про Публічні Закупівлі”, згідно якого протягом 2016 року всі державні закупівлі будуть переведені в електронну систему ProZorro. Цей пілотний проект, який створили волонтери, вже знайшов своє втілення у на Законі та новій системі закупівель, яка вже показала свою ефективність [5].

Аналогічний ресурс можна створити й для задоволення кадрових потреб державних органів у т. ч. й митних органів. На такому ресурсі необхідно публікувати оголошення про проведення конкурсу, а під час його проведення – список учасників, та результати проходження ними кожного етапу конкурсу. При цьому, доступ до такої інформації треба зробити публічним.

Одна з основних ідей, які закладалися в систему ProZorro при її створенні – “Всі бачать все”. Тобто, описану вище інформацію можуть побачити не тільки учасники конкурсу, а й журналісти, громадські активісти та інші інтернет-користувачі. Для цього (за аналогією з ProZorro) треба запустити сервіс аналітики проходження конкурсу, доступ до якої відкрито для будь-якого інтернет-користувача, де в режимі реального часу можна слідкувати, як той чи інший орган добирає кандидатів на посади, спостерігати, як змінюється рейтинг кандидатів і через кілька хвилин дізнатися імена «переможців» конкурсу.

Приклад роботи системи: припустимо, ви помітили, що по конкурсу пройшла людина, яка не відповідає вимогам для заміщення посади. В цьому випадку ви можете залучити громадськість, або звернутися до ЗМІ. Публікація в медіа – вже підстава для втручання правоохоронних органів (в порядку ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України, наприклад). Правоохоронні органи зобов'язані реагувати негайно, як ланка правоохоронної системи держави, а це означає, що громадяни не будуть порушувати громадський порядок у випадку незгоди з тим чи

іншим рішенням державних органів, а відповідні органи будуть безперешкодно займатися розслідуванням цих порушень в межах чинного законодавства. Громадськість у такому випадку буде активним учасником та контролером процесу добору на державну службодійсно гідних кандидатів.

Список використаних джерел:

1. Крушельницька О. В. Управління персоналом : навч. посіб. / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук. – К. : Кондор, 2006. – 308 с.
2. Митниця бачить свої реформи, бізнес – ні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/27173237.html>
3. “Казка для бідних”: прем’єр має намір віддати митниці в управління “західним” компаніям [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/nation/1405218-kazka-dlya-bidnih-prem-er-mae-namir-viddati-mitnici-v-upravlinnya-zahidnim-kompaniyam>
4. International Customs Day 2016 Digital Customs: Progressive Engagement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wcoomd.org/en/about-us/international-customs-day/icd-2016.aspx>
5. ProZorro – пілотний проект електронної системи публічних закупівель, що дозволяє онлайн продавати Державі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prozorro.gov.ua/>

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

Іваниця К. О., студентка

(Науковий керівник – старший викладач Кийда Л. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Державна митна політика - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.

Митні інтереси України - це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи.

У свою чергу державна митна справа являє собою встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справ-

ляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу.

Національні інтереси – життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток.

Під поняттям “національні інтереси” ми розуміємо категорію, що відображає міру самосвідомості самовираження народу, характеристику суспільної єдності, політичний принцип. Національні інтереси є активним фактором об'єднання етносів, концесій та громадян, що забезпечує духовну цілісність суспільства і сприяє розгортанню інтелектуального і морального потенціалу нації.

Вагомим фактором національних інтересів є державне забезпечення духовного відновлення України, збереження й зміцнення моральних цінностей суспільства, традицій патріотизму, гуманізму, культурного й наукового потенціалу країни.

За умов перехідного стану, у якому перебуває наша країна, коли досі залишаються невирішеними багато з аспектів політичної й економічної трансформації, національні інтереси мають відігравати вирішальну роль. У Законі України “Про основи національної безпеки України” визначені пріоритетні національні інтереси України на сучасний момент, узагальнивши які, українські науковці визначили основний національний інтерес України. Це відродження і зміцнення власної державності, відтворення національної економіки, ідентифікація громадян як громадян України.

В сфері митної справи захист національних інтересів найяскравіше спостерігається під час здійснення заходів нетарифного регулювання. Згідно з митним кодексом такими заходами ми можемо вважати не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини.

До нетарифних заходів регулювання відносяться:

1) заборони експорту та імпорту. Це вимушені заходи, визнані міжнародною практикою. Заборони можуть виступати у відкритій і закритій формі. Різновидом заборони відкритої форми являються часткові заборони, які, в свою чергу, можуть мати безумовний і умовний характер. Заборони безумовного характеру встановлюються на імпорт товарів, здатних заподіяти шкоду різним сферам життєдіяльності держави. Умовні заборони використовують тоді, коли постачальник імпоротної продукції не дотримується встановлених правил і норм. Крім постійно;

2) кількісні обмеження експорту та імпорту. Вони являються традиційними методами кількісного обмеження в міжнародній торгівлі. До них відносяться квотування і ліцензування.

Квотування являє собою лімітування розміру імпорту (експорту) з допомогою квот (контингентів). Квота – це встановлення у вартісному чи фізичному вираженні певного об'єму експорту (імпорту) на визначений період (рік, квартал, і т. ін.). Квотування здійснюється з метою ліквідації торгового і платіжного дисбалансу з окремими країнами; регулювання попиту і пропозиції на внутрішньому ринку; виконання міжнародних зобов'язань і досягнення взаємовигідних домовленостей.

Спираючись на визначення прикладом заходів нетарифного регулювання може бути наявність відповідних дозвільних документів на продукцію, яка ввозиться (сертифікатів, свідоцтв, ліцензій і т. д.). Наприклад, сертифікат відповідності, сертифікат походження, свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей. Також це може бути проведення різних видів контролю, таких як радіологічний (на всі види товарів), ветеринарний, санітарно-епідеміологічний, фітосанітарний, екологічний та інші, щоб переконатися в безпечності товару для народу України.

Отже, захист національних інтересів забезпечить збереження національної спадщини та суверенності української держави.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ І ПРЕКУРСОРІВ

Чуміна К. Г., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Варава В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Через своє стратегічне географічне положення Україна є важливим шляхопроводом для контрабанди наркотиків. На боротьбу з цим явищем в Україні функціонує система органів, серед яких є органи ДФСУ. Однак, практика виявляє ряд проблем у боротьбі із контрабандним переміщенням наркотичних засобів.

Однією із проблем у протидії контрабанді наркотичних речовин є також інформаційна незабезпеченість. Так, постійне удосконалення способів та форм контрабандного перевезення наркотичних засобів вимагає від митних органів відповідного знання та сучасного обладнання для своєчасного виявлення контрабанди наркотиків [1, 121–122].

Також відсутність у Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів таблиці із аналогами наркотичних засобів (та розрахунком їх ваги), унеможлиблює виявлення фактів контрабандного переміщення цих речовин, що переміщуються без дозволу.

Комплексний характер контрабанди наркотиків вимагає об'єднання зусиль митних та інших правоохоронних органів для злагодженого співробітництва [2, 391]. Крім тогоодним із напрямків державної політики у сфері обігу наркотиків є розвиток міжнародного співробітництва у цій сфері.

Митні органи ДФС спільно з митними органами суміжних держав у контексті протидії контрабанді наркотиків можуть обмінюватись інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій та систем. Щодо обміну інформацією між митними службами держав, то цій формі міжнародного митного співробітництва присвячено положення більшості двосторонніх міжурядових і міжвідомчих договорів України з питань державної митної справи. Але процедура обміну інформацією між правоохоронними органами різних країн є досить тривалою (30 днів).

Неодноразово висувається ідея розробки і впровадження спільної інформаційно-комп'ютерної бази, що з'єднувала б у єдину комп'ютерну мережу та забезпечувала б обмін даними між митними та правоохоронними органами [2, 394; 3, 221]. Також доцільним є визначення як індикатора ризику АСАУР місце відправлення, призначення, або маршрут транзиту вантажів для запобігання контрабанді, що переміщується під видом інших товарів.

Як зазначає Марущак В. П., згідно з експертними оцінками міжнародне співробітництво митних і правоохоронних органів на практиці виявляє себе досить слабо, оскільки інформація щодо боротьби зі злочинністю, як правило, приховується від представників правоохоронних структур іноземних держав [5, 33].

Крім інформаційного обміну митні органи у співробітництві можуть проводити спільні заходи, спрямовані на запобігання, виявлення і припинення контрабанди, такі як контрольовані поставки наркотичних засобів та переміщення товарів під негласним контролем, оперативна закупка [4].

Однак, крім існуючих форм взаємодія між митними органами кількох держав додатково може виявлятися в наступних діях: 1) спільна підготовка кадрів і підвищення їх кваліфікації; 2) проведення нарад і семінарів із метою обміну досвідом роботи; 3) здійснення спільних наукових досліджень для розробки заходів боротьби з контрабандою наркотичних засобів; 4) створення спільних груп для боротьби з контрабандою нарко-

тичних засобів; 5) обмін досвідом використання технічних засобів контролю, спеціально тренованих собак [2, 394].

Таким чином, поширеність злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, вимагає постійного вдосконалення діяльності правоохоронних органів і розвитку вітчизняного законодавства у вказаній сфері. При цьому принцип взаємодії визнається одним із пріоритетних у запобіжній діяльності міжвідомчих міжнародних структур.

Список використаних джерел:

1. Проблеми протидії контрабанді наркотичних засобів та шляхи їх розв'язання / Д. Стригун // Юридична Україна. – 2010. – № 2. – С. 120–122. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2010_2_23

2. Пріоритетні напрямки міжвідомчого міжнародного співробітництва щодо запобігання контрабанді наркотичних засобів / Г. В. Кириченко // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – Вип. 71. – С. 391–395. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_71_60

3. Вдосконалення протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / С. О. Сорока // Університетські наукові записки. – 2008. – № 2. – С. 208–213. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2008_2_39

4. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10.

5. Марущак В. П. О состоянии преступности в отношении культурных и исторических ценностей на территории Российской Федерации / В. П. Марущак // Сборник докладов и нормативно-правовых актов государств-участников СНГ по проблемам сохранения культурных ценностей. – М.: Кодекс, 2001. – С. 28–33.

ПРОБЛЕМАТИКА МИТНОЇ ОЦІНКИ ТОВАРІВ ЗА МЕТОДАМИ НА ОСНОВІ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ВАРТОСТІ

Тесленко В. А., студентка

(Науковий керівник – к. держ. упр., доцент Тоцька Т. С.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Поняття митної вартості є однією з найбільш важливих категорій як в системі митного оподаткування, так і в системі митного контролю та митного оформлення.

Функціональне призначення митної вартості товарів полягає в тому, що на її основі розраховуються більшість платежів, що здійснюються на митниці, – митний тариф, митні збори, акцизний збір та податок на додану вартість.

До одного з основних елементів митного контролю належить контроль правильності визначення митної вартості товарів (ст. 54 МКУ). Наявність загальнодоступної методики і встановлених правил визначення митної вартості забезпечує усім учасникам зовнішньоекономічної діяльності рівні умови і дає змогу істотно підвищити впевненість при організації зовнішньоторговельних операцій, заздалегідь прорахувати всі необхідні економічні параметри укладених угод. Використовуючи різні методики визначення митної вартості, держава може посилювати фіскальну спрямованість митних платежів, застосовуючи, наприклад, комбіновані ставки мита, може стимулювати товаропотік у певному напрямі або, навпаки, перешкоджати імпорту чи експорту товару у випадках формування митної вартості на адміністративно-фіксованій системі цін (мінімальні чи індикативні ціни).

На сьогодні застосовується шість методів її визначення (ст. 57 МК).

На практиці рідко використовують 4-ий та 5-ий метод визначення митної вартості товарів, проте можна визначити переваги цих методів. Їх застосування дозволяє більш точно визначити митну вартість товарів, тобто додати витрати, пов'язані з транспортуванням, навантаженням, страхуванням вантажу тощо, або, навпаки, відняти такі витрати. Саме таким чином можна розрахувати дійсну митну вартість товарів і визначити, на скільки вона занижена. Перевага методу на основі віднімання вартості полягає в тому, що від ціни товару віднімаються всі витрати понесені суб'єктами ЗЕД, серед яких:

- виплати на витрату комісійних винагород та витрати на транспортування, страхування, навантаження, розвантаження на території України після випуску товарів у вільний обіг;
- суми імпортного мита, податків, зборів та інших платежів, що підлягають сплаті в Україні, у зв'язку з ввезенням чи продажем товарів;
- звичайні витрати, понесені в Україні на транспортування, страхування, навантаження, розвантаження.

Проте, не зважаючи на переваги 4-ого та 5-ого методу визначення митної вартості існують проблеми у їх практичному застосуванні. Одна з основних проблем застосування методу 4 – вибір ціни, за якою найбільша агрегована (сукупна) кількість товару була продана після ввезення в країну внутрішнім покупцям першого комерційного рівня, не пов'язаним з імпортером. Для визначення такої кількості слід підсумовувати дані з усіх продажів товару за визначеною ціною. Найбільша загальна кількість одиниць товару, проданих по одній ціні, і буде представляти найбільшу агреговану кількість одиниць товару. Слід зазначити, що виникатиме також проблема визначення партії товару, що продається (відчувається) в Україні, цінові показники якої будуть взяті за основу визначення митної вартості даним методом. У цьому випадку митному ор-

гану знадобиться загальна база даних України за показниками “кількість + вартість + дата продажу + походження + виробник + показники товару”. На сьогодні такої бази не існує, а у разі її формування виникне питання наявності джерела, що містить зазначену сукупність ознак. Як джерело можна розглядати товарні біржі України, але торги на них здійснюються за обмеженою кількістю товарів і не охоплюють усю сукупність груп товарів згідно з УКТЗЕД. Таким чином, застосування методу оцінки митної вартості товару на основі віднімання вартості визначених компонентів витрат матимуть певні обмеження свого застосування у практиці роботи декларантів та митних органів.

За методом 5 розглядаються витрати на виробництво завезених товарів і на цій основі розраховується їхня вартість. Для визначення митної вартості за цим методом необхідна інформація про витрати виробництва оцінюваних товарів, яку можна одержати тільки за межами України. Як правило, виробник оцінюваних товарів знаходиться поза юрисдикцією України, у зв'язку з чим використання цього методу на практиці обмежене тими випадками, у яких учасники угоди є взаємозалежними особами і виробник готовий представити митному органу України необхідні дані про витрати виробництва.

Отже, четвертий та п'ятий метод визначення митної вартості товарів розкриває широкий діапазон для вивчення проблематики їх застосування.

Список використаних джерел:

1. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підручник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 696 с.
2. Митний кодекс України: Закон України №4495-VI від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс] // Голос України. – 2012, 21 квітня – №73. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

ПИТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МИТНІЙ СПРАВІ

Тропіна Т. В., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Варава В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Децентралізація зовнішньоекономічної діяльності, активізація протиправних дій злочинних угруповань, їх вихід на міжнародний рівень, стрімке зростання обсягів контрабанди потребують від органів доходів і зборів значного посилення боротьби з контрабандою, що неможливо без використання сучасних методів отримання інформації, без пошуку й фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства та держави. Не завжди отримання такої інформації можливо офіційним шляхом з відкритих джерел.

Тому у правозахисній діяльності державних органів усього світу використовуються негласні, оперативні засоби отримання даної інформації. Проте, здійснення оперативно-розшукової діяльності підрозділами органу доходів і зборів, які ведуть боротьбу з контрабандою, до тепер не врегульовано законодавством.

На сучасному етапі організації боротьби з контрабандою отримання необхідної оперативної інформації можливе при проведенні оперативно-розшукової діяльності (далі - ОРД) органами доходів і зборів. В основу діяльності митних органів провідних країн світу покладено та законодавчо закріплено проведення ОРД. Це право використовують митні органи країн Європи, СНД та Північної Америки. В той же час, у теперішній час серед митних органів країн СНД тільки митні органи України не мають права здійснювати ОРД [1].

Відповідно до ст. 2 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, ОРД – це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Статтею 5 даного закону закріплено вичерпний перелік оперативних підрозділів, якими здійснюється ОРД, зокрема й органів доходів і зборів, а саме – оперативні підрозділи податкової міліції та підрозділи, які ведуть боротьбу з контрабандою [5].

Крім того, повноваження податкової міліції з проведення ОРД закріплено й у ст. 350 Податкового кодексу України [3]. Повноваження ж з проведення ОРД органів доходів і зборів, які здійснюють державну митну справу, зокрема ведуть боротьбу з контрабандою, ані Митним кодексом України [2], ані іншими нормативно-правовими актами не визначені, що фактично позбавляє їх можливості отримувати необхідну інформацію в інтересах правоохоронної діяльності.

Відсутність права на оперативно-розшукову діяльність не дає змоги органам доходів і зборів, які здійснюють державну митну справу у повному обсязі виявляти стійкі угруповання контрабандистів, проводити попереджувальні заходи, спрямовані на припинення контрабанди.

Через відсутність у органів доходів і зборів, які здійснюють державну митну справу цього права відповідні розвідувальні та оперативні підрозділи митних служб інших країн при проведенні міжнародних операцій відмовляються надавати необхідну інформацію українській стороні. Це значно знижує ефективність діяльності Державної фіскальної служби України, значно впливає на престиж України у світі.

У 2015 році було здійснено спробу змінити ситуацію – Верховною Радою України одержано та зареєстровано проект Закону України “Про Національну митну службу України” від 13.01.2015 р. № 3763, який визначає правові засади організації та діяльності Національної митної служби України, статус посадових осіб Національної митної служби України, а також порядок проходження служби в Національній митній службі України.

У п. 56 ст. 28 даного законопроекту зазначено, що Національна митна служба України відповідно до покладених на неї завдань проводить, зокрема у взаємодії з іншими правоохоронними органами, спеціальні заходи, у тому числі контрольовані поставки щодо виявлення, попередження, припинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також заходи з переміщення товарів під негласним контролем [4].

Таким чином даним законом, в разі його прийняття Верховною Радою України, нормативно буде закріплено право органів, які здійснюють державну митну справу, зокрема ведуть боротьбу з контрабандою, на здійснення ОРД. Наразі законопроект опрацьовується в комітетах Верховної Ради України.

Виходячи з вищевикладеного, для ефективної боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил слід внести зміни до митного законодавства та розширити обсяг повноважень органів доходів і зборів, які здійснюють державну митну справу, зокрема щодо права на проведення ОРД.

Список використаних джерел:

1. Варава В. В. Збільшення правоохоронних повноважень митних органів у контексті розвитку митного та оперативно-розшукового законодавства / В. В. Варава, К. В. Антонов // Вісник Академії митної служби України. – 2010. – № 1 (4). – С. 152–156.

2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // ВВР України. – 2012. - № 48. – ст. 552.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // ВВР України. – 2011. – 13. – ст. 112.

4. Про Національну митну службу України: Проект Закону України від 13.01.2015 р. № 3763 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57655

5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // ВВР України. – 1992. – № 22. – ст. 33.

СПЕЦИФІКА НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В МИТНИХ ОРГАНАХ ТА АНАЛІТИЧНО-ДОСЛІДНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЕКОНОМІКИ В ЦІЛОМУ

Мальцон Ю. О., студентка

(Науковий керівник – старший викладач Кийда Л. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Результат нормування праці працівників митних органів є не таким сталим і конкретним, як нормування праці звичайних робітників на підприємстві. Оскільки, як об'єкт оцінки, він виступає в таких формах, які складно оцінити у співвідношенні з витраченими ресурсами, так як для

суспільства може мати не тільки економічні наслідки, а й певне соціальне або політичне значення. Звідси принципова сутність нормування праці є незмінною для будь-якого етапу і періоду розвитку економіки. А не-обґрунтована чисельність кадрів, частково спричинена відмовою від деяких видів методів нормування праці, потребує їх повернення.

Метою роботи є розкрити специфіку нормування праці в митних органах та показати практичний характер застосування аналітично – дослідних методів нормування праці для підвищення ефективності використання кадрів та економіки в цілому.

Комплексного дослідження нормування праці в митних органах до цього часу бракує, але існує чинне законодавство, що окреслює засади нормування праці державних службовців відповідно до Закону України «Про державну службу» № 889-VIII від 10.12.2015 та Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 №322-VIII враховуючи поточну редакцію від 28.01.2016 № 955-19. Звідси нормування обмежується робочим часом, що не може перевищувати 40 годин на тиждень. Де тривалість щоденної роботи (зміни) на кожній митниці визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, затверджених начальником митниці. Наряду з цими нормами діють ті, що безпосередньо стосуються часових та грошових рамок на виконання певних технологічних процесів. Наприклад виконання митного оформлення тривалістю 4 години, невідкладної і непередбаченої роботи, що складає від 20 до 50 євро/год. залежно від місця проведення та кількості витраченого часу. На відміну від звичайних працівників для кадрового потенціалу митних органів, нормування праці за перелічених норм і відповідним їм нормативним актам закінчується. Тому окремо інші технологічні операції в технологічному процесі не регламентуються через непередбачену кількість і характер завдань, а також постійну нестабільність економіки в Україні. Серед завдань не менш вагоме за інші – митне оформлення товарів спрямованих на експорт, оскільки експорт дає змогу зловні залучити грошову масу, спонукаючи до розвитку галузі національного господарства. У колективному зверненні Чернігівської Регіональної Торгово -Промислової палати до Голови Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики зазначено, що експорт катастрофічно падає, а ситуація на Сході ще більше погіршує негативний вплив на економіку усієї країни. Зупинка виробничих потужностей на Донбасі обумовлює зменшення валютної виручки, яку отримує держава і через це валютному ринку дуже потрібні додаткові валютні надходження. Звідси кількість оформлюваних товарів на експорт всіма митницями України зменшилась, а отже, і час на виконання технологічного процесу, який змінювати не потрібно за рахунок того, що конкретних норм на йо-

го виконання немає, а існує лише на технологічну операцію - митне оформлення.

Важливим у такому обмеженому колі норм є вивчення, спостереження та контроль витрат робочого часу за допомогою аналітично - дослідних методів. На даний час ці методи не застосовуються в митних органах, але, на мою думку, їх слід повернути, адже вони дають змогу поставити заслін необґрунтованого зростання чисельності кадрів, їх надмірність в штатах, в той же час не допускаючи виникнення вузьких місць на тій чи іншій ділянці управлінської роботи, правильного їх використання відповідно до посади і кваліфікації. Кожен метод із групи аналітично – дослідних методів не вимагає готових норм і нормативів. До таких відносять: фотографію робочого часу (вивчення затрат робочого часу протягом зміни або за короткий період), самофотографію робочого дня (фіксація витрат робочого часу самим працівником), хронометраж (вивчення витрат часу на виконання циклічних операцій), фотохронометраж (детальне вивчення окремих операцій технологічного процесу), моментні спостереження (визначення завантаженості робітників і використання технічних засобів на основі вибіркового спостережень, що проводяться у випадково відібрані моменти часу по великій групі працівників). Дані методи дають змогу відсіяти непотрібну кількість кадрів, побачити їх відповідність до вимог виконуваної роботи, виявити нерегламентовані перерви – чинники порушення продуктивного часу роботи та уникнути суттєвого зменшення надходження коштів до державного бюджету як при імпорті, так і при експорті товарів.

Специфіка нормування праці працівників митних органів зумовлена змістом праці – розумовим, складним, пов'язаним з великим об'ємом оброблюваної інформації, нестабільним за числом виконуваних завдань і чутливим до економічної ситуації в країні. Аналітично – дослідні методи нормування праці контролюють чисельність і якість кадрового потенціалу, економію робочого часу та здійснюють активний вплив на потенційні можливості і результати діяльності митниць з метою досягнення економічних цілей держави, головною з яких є збагачення державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. П. Г. Перерви, Н. І. Погорелов, В. Г. Дюжев. Економіка і організація праці, 2006.
2. Правове регулювання нормування праці державних службовців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>, вільний. – Загол. з екрану.

ДОЦІЛЬНІСТЬ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТОВАРНОЇ КОНТРАБАНДИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ, ПОЛІТИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ УМОВАХ

Григоренко В. В., студент

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Варава В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Контрабанда завжди була і залишається одним із тих чинників, які спроможні дестабілізувати економічну цілісність держави. Саме тому за контрабанду (будь-яких предметів) протягом тривалого часу в законодавстві України було встановлено кримінальну відповідальність. Однак Законом України (далі – ЗУ) від 15.11.2011 № 4025-VI “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності” товарну контрабанду було декриміналізовано. Ці положення були відображені вже в чинному Митному кодексі України.

Безумовним є той факт, що ввезення на територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю (контрабандою) товарів, по-перше, сприяє неконтрольованому з боку держави насиченню національного ринку іноземною продукцією та витісненню українських товарів і через це вітчизняні підприємства зазнають значних матеріальних збитків. По-друге, держава зазнає збитків через ненадходження тих податків і зборів, які мали б стягуватися, якби ці товари потрапляли на ринок легально. Слід зауважити, що в сучасних політичних і економічних умовах, коли, в першу чергу, економіка України потребує режиму санації, коли держава має повністю взяти під свій контроль всі шляхи доходів і видатків для того, щоб досягти прозорості і відкритості ведення підприємницької діяльності, товарна контрабанда є недопустимою. Саме тому необхідно переглянути форми і методи боротьби з даним різновидом правопорушення.

Відповідно до положень ЗУ “Про основи національної безпеки” на сучасному етапі розвитку нашої держави однією із основних реальних та потенційних загроз національній безпеці, стабільності суспільства є “тінізація” національної економіки. Також недостатня ефективність роботи щодо боротьби з контрабандою становить загрозу створення фінансового підґрунтя для функціонування організованих злочинних груп, а також підриває статус України на європейській та світовій арені як правової держави, а Європа є зараз одним із головних орієнтирів для української спільноти.

Аналіз інформації, що стосується запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил, свідчить, що з часу набуття чинності вищезгаданого Закону в частині скасування кримінальної

відповідальності за товарну контрабанду відбулось значне зростання кількості правопорушень, які пов'язані з незаконним виготовленням та переміщенням через митний кордон України великих обсягів товарів. Особливо це стосується підакцизних і контрафактних товарів: тютюнових, алкогольних виробів та паливно-мастильних матеріалів тощо. Через напружену воєнно-політичну ситуацію частина кордону взагалі є неконтрольованою, а тому посилення санкцій, які стосуються контрабандистів, було б доцільним примусовим заходом з боку органів державної влади.

Зростання рівня контрабанди також обумовлено соціальною складовою, а саме лібералізацією (гуманізацією) покарання. Тобто якщо раніше до особи за контрабанду товарів, окрім конфіскації майна, могло бути застосовано таке покарання як позбавлена волі, то зараз санкції обмежуються лише економічною складовою (штраф, конфіскація товарів). Відсутність кримінальної відповідальності за вказані дії не дає змоги ефективно впливати на криміногенну обстановку в сфері боротьби з контрабандою, а також надавати відповідну допомогу партнерським спецслужбам і правоохоронним органам іноземних держав з ліквідації каналів незаконного переміщення через митний кордон України товарів.

Одним із головних правоохоронних органів, які ведуть боротьбу з контрабандою, є Служба безпеки України (далі – СБУ). СБУ також здійснює досудове розслідування у справах про контрабанду згідно із нормами Кримінального процесуального кодексу України. На думку правоохоронців “декриміналізація економічної контрабанди у 2012 році не дала очікуваного грошового ефекту, оскільки спричинила потужний вибух безкарності та посилення незаконного переміщення товарів і предметів через державний кордон України”. Саме представники СБУ ще у 2015 році звернулися до народних депутатів із пропозицією про повернення кримінальної відповідальності за економічну(товарну) контрабанду. За такої ініціативи у Верховній Раді було зареєстровано законопроект від 14.05.2015 № 2840 “Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо криміналізації контрабанди підакцизних і контрафактних товарів (продукції) у великих розмірах”. Рівень контрабанди цих товарів значно зріс за останні роки, тому зрозумілою є позиція депутатів щодо такого законопроекту. Однак, вважаю, що це є серйозним поштовхом для проведення реформи, яка стосується криміналізації товарної контрабанди в цілому.

Враховуючи все вищенаведене, можна дійти висновку, що все ж таки дана реформа є вкрай необхідною в сучасних умовах. І є сподівання, що нарешті держава буде думати не тільки про те, як збільшити доходи до Державного бюджету за рахунок штрафів і конфіскацій, а й розпочне ряд необхідних заходів для стабілізації і укріплення національної та економічної складової.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України – 05.04.2001 - №2341-III.
2. Закон України “Про основи національної безпеки України” // Відомості Верховної Ради України – 19.06.2003 – № 964-IV.
3. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності” // Відомості Верховної Ради України – 15.11.2011 – № 4025-VI.
4. Проект Закону “Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо криміналізації контрабанди підакцизних і контрафактних товарів (продукції) у великих розмірах” // Офіційний веб-портал Верховної Ради України // 14.05.2015 – 2840.

ЗМІНА СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ВНЕСЕНОГО ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ЗАКОНОПРОЕКТУ “ПРО НАЦІОНАЛЬНУ МИТНУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ”. ВІДПОВІДНІСТЬ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ

Ченцов В. В., д.і.н., д.держ.упр., професор

Єршов Д. А., студент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Зростання екстремістської та терористичної небезпеки в світі обумовили наголошення Всесвітньою митною організацією та Європейською Комісією на необхідності посилення митного прикордонного контролю на підставі сучасної системи аналізу ризиків з метою недопущення незаконного переміщення зброї, боєприпасів, радіоактивних та отруйних речовин, посилення внутрішнього пост-митного контролю.

Сучасний же стан здійснення митної справи в Україні свідчить про ряд негативних тенденцій, які зумовлені фактично організаційним та структурним «поглинанням» митної складової діяльності ДФС її податковою складовою, серед яких можна виділити наступні:

- необґрунтоване віднесення до розряду другорядних ключових та класичних функцій митних органів, з відповідним недостатнім та обмеженим організаційним та кадровим забезпеченням за залишковим принципом: функції контролю застосування заходів нетарифного регулювання, функції організації та контролю здійснення транзитних перевезень, власності та інше;
- втрата позитивної динаміки розвитку міжнародних зв'язків та контактів в сфері митної справи та міжнародного митного співробітництва;
- значне зниження ефективності проведення митного пост аудиту у

зв'язку із його штучним об'єднанням та поглинанням в підрозділах податкового аудиту;

- повна втрата динаміки та ініціативності в сфері вдосконалення нормативно-правового забезпечення митної справи тощо.

Виходячи із цих проблем виникає необхідність створення чіткої, логічної та контрольованої управлінської вертикалі. Наразі формування структури відомства обумовлено оцінкою митної складової як другорядної. Це є свідченням ігнорування інших, ніж наповнення Державного бюджету, завдань, зокрема, визначених Митним кодексом України та спрямованих на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. Дана ситуація є неприпустимою та потребує негайного вирішення.

З огляду на це пропонуємо прийняти закон України «Про національну митну службу України» (із поправками) та внести до Митного кодексу України редакційні зміни, пов'язані із організацією та функціонуванням національної системи спеціалізованих органів виконавчої влади, що повною мірою відповідає сучасним тенденціям розбудови ефективного механізму публічного адміністрування і, зокрема, в галузі реалізації митної політики держави.

Вдосконалення системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання в галузі митної справи, потреби реформи митної служби, інтеграції в митну спільноту ЄС та її перспективний розвиток повинні здійснюватися з урахуванням пріоритету прав і законних інтересів громадян та суб'єктів господарювання, економічних перетворень та міжнародної, зокрема європейської, практики публічного адміністрування в галузі митної справи, виконання положень угоди про Асоціацію з ЄС та наближення України до вимог членства в Європейському Союзі (Копенгагенські критерії) на основі реалізації пункту 12 Вектору Розвитку “СТРАТЕГІЇ 2020”.

Підхід до формування такої моделі передбачає доцільність припинення діяльності ДФС України як центрального органу виконавчої влади шляхом приєднання до Мінфіну (ст. 104 ЦКУ) та створення в структурі Міністерства фінансів України Національної митної служби Міністерства фінансів України (далі – Нацмитслужба Мінфіну), Національної податкової служби Міністерства фінансів України та Служби фінансових розслідувань Міністерства фінансів України. Такі зміни дозволять розмежувати владні повноваження новостворених служб та позбавить їх від невласливих їм функцій, а також відокремить правоохоронний блок від сервісного та контролюючого. На центральному рівні ці структурні елементи мають бути представлені відповідними департаментами у складі Мінфіну, а на територіальному (регіональному) – відповідними територіальними (регіональними) підрозділами (юридичні особи) із чітким функціональним підпорядкуванням по вертикалі виключно відповідним

департаментам Мінфіну. Директори цих департаментів одночасно є головами цих служб і підпорядковуються керівнику апарату міністерства (за новим законом «Про державну службу») і є їх заступниками.

Дана позиція цілком узгоджується із підписаними Україною міжнародними конвенціями (договорами), серед яких «Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур» (Кіото, 18.05.1973) (параграф E6/ F10, правило 1.3 розділу I Загального додатку), Рамкові стандарти Всесвітньої митної організації, а також цілком відповідає Customs Blueprints (Митні прототипи), які розраховані, у тому числі, на країни, що “проводять митну реформу й реформу щодо спрощення процедур торгівлі”.

Крім того, таке підпорядкування Нацмитслужби відповідає світовим тенденціям, адже більшість країн світу ввела митні адміністрації до структури міністерства фінансів. Це є логічним, оскільки фіскальні органи підпорядковуються органам фінансового контролю.

Вважаємо, що представлена модель національної системи митної служби відповідає сучасним тенденціям державотворення, сприятиме гармонійному співвідношенню правових норм, усуненню правових колізій та забезпеченню умов для належного функціонування у системі публічної адміністрації спеціалізованих органів виконавчої влади, виконанню покладених на них законом функцій і повноважень, спрямованих на забезпечення ефективної реалізації державної митної політики.

НОВАЦІЇ КАДРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Ченцов В. В., д.і.н., д.держ.упр., професор

Разумей Г. Ю., к.держ.упр.

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Обраний Україною європейський вектор розвитку потребує від нашої держави здійснення системних реформ в усіх сферах суспільного життя, що дозволять імплементувати європейські стандарти в українській реальності. Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” передбачає реалізацію 62 реформ та програм, що зможуть вивести Україну на провідні позиції у світі. Реформа державної служби та оптимізація системи державних органів, включена до вектору розвитку Стратегії, має стати головним важелем ефективного державного управління на обраному шляху кардинальних змін.

В умовах реформування майже усіх сфер державного управління, що передбачається провести в рекордно короткі строки, особливо ретельно слід підходити до формування кадрового потенціалу виконавців таких реформ та враховувати ті міжнародні вимоги, що стоять перед Ук-

раїною як зі сторони ЄС, так і інших спеціалізованих міжнародних організацій, які регулюють відповідні сфери міжнародних відносин.

Пілотним проектом такого підходу став відбір кандидатів на посади Національної поліції України незалежним центром рекрутингу, що займається відбором і переатестацією поліцейських із залученням професійних кадрових менеджерів та представників громадськості.

Важливу роль у трансформаційних процесах, що здійснюються, відіграє і Державна фіскальна служба України (далі – ДФС) як головний суб'єкт реалізації державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи, що можуть стати ключовими факторами при формуванні привабливого інвестиційного клімату нашої держави.

Для виконання амбіційних планів щодо проведення кадрової реформи в органах ДФС у серпні 2014 року було створено Раду з кадрових питань ДФС України, до складу якої увійшли представники громадськості та бізнесу, зокрема Міжнародної громадської організації “Рада незалежних бухгалтерів та аудиторів”, ПрАТ “Делойт енд Туш ЮСК”, Європейської бізнес асоціації, Українського союзу промисловців та підприємців, Асоціації платників податків України, Української асоціації сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, міжнародних консалтингових компаній “Ернст енд Янг” в Україні, “КПМГ–Україна”, “ПрайсуотерхаусКуперс”. Метою Ради з кадрових питань є забезпечення прозорої процедури відбору кандидатів на вищі керівні посади, а також сприяння залученню найкращих професійних кадрів до роботи у ДФС. При цьому, принципово змінено підхід до відбору кандидатів на вищі керівні посади з акцентуванням уваги на особисті погляди кандидатів щодо перспектив розвитку ДФС та побудови відкритого діалогу між бізнесом і владою. З липня 2015 року у ДФС України розпочав роботу новий онлайн-сервіс “Кадровий потенціал ДФС України”, метою якого є пошук професіоналів та формування дієвого резерву кандидатів на всі посади в органах ДФС України.

Новації кадрових технологій знаходять своє втілення і на місцях. Так, у січні 2016 року було оголошено конкурс на заміщення 130 вакантних посад амбітного проекту Одеської митниці ДФС – митного посту “Відкритий митний простір”, що має стати експериментальним майданчиком для впровадження суттєвих змін у державну митну справу України. Близько 1000 осіб скористалися нагодою долучитися до побудови нової сервісноорієнтованої української митниці, із них – 150 студентів та випускників Університету митної справи та фінансів (далі – Університет). Кандидати мали пройти ряд випробувань: попереднє знайомство у вигляді відеоінтерв'ю, співбесіду з незалежними HR-менеджерами, тестування на рівень загальних здібностей, іспит на перевірку професійних знань та заключну співбесіду з Конкурсною комісією. Варто відзначити, що випускники Університету підтвердили якісний рівень професійних знань та навичок, успішно пройшовши основні етапи відбору.

Університет, який є правонаступником Академії митної служби України, уже друге десятиліття здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців для митної системи України відповідно до Професійних стандартів Всесвітньої митної організації. У 2015 році майже 200 випускників Університету було зараховано до кадрового резерву ДФС України. Проте останніми змінами законодавства України не передбачається формування кадрового резерву в державних органах, оскільки вступ на державну службу здійснюється виключно через конкурс. Однак через відкладену в часі процедуру проведення конкурсу на заміщення вакантних посад, яка відбувається по території всієї України, деякі з випускників Університету втрачають можливість зайняти ту чи іншу посаду в митницях ДФС.

З метою проведення прозорого та незалежного добору кандидатів на державну службу, забезпечення конституційного права рівного доступу до державної служби громадян України та для ефективного залучення випускників Університету до участі у конкурсі на заміщення вакантних посад в органах ДФС України пропонуємо проводити з участю громадськості централізований відбір кандидатів на заміщення вакантних посад державних службовців за наказом голови ДФС України двічі на рік у визначений строк, що потребує внесення відповідних змін до діючого Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців.

Таким чином, на нашу думку, впровадження відкритого, прозорого та незалежного конкурсу при вступі на державну службу дозволить сформувати професійний та якісно новий кадровий потенціал органів державної влади, а публічність його проведення надасть змогу підвищити довіру суспільства до проведених реформ, що значно підвищить ефективність їх реалізації.

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ

Сердюк М. Г., студентка

(Науковий керівник – к.е.н., доцент Коляда С. П.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Проблематика планування в митних органах України полягає у неможливості швидкого та гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища при розробці планів діяльності. Необхідність застосування новітніх методів управління та модернізація митних органів дозволить наблизитись до міжнародного рівня.

Головною метою планування в митних органах є забезпечення всебічного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Основою планування є побудова моделі, яка передбачає відстеження взаємозв'язку між змінами в митному і податковому законодавстві. Діяль-

ність митних органів здійснюється на основі плану, який повинен враховувати усі обставини, які можуть вплинути на митну політику держави.

Економічне планування як механізм державного регулювання – це цілеспрямована діяльність щодо забезпечення динамічного розвитку суспільства, визначення основних параметрів економіки в майбутньому періоді й досягнення їх з найменшими витратами суспільної праці. Передбачає розробку й обґрунтування планових показників, які характеризують розвиток економіки, визначають взаємовідносини підприємницьких структур з державою, використовуючи важелі економічного впливу.

Виділяють три методи планування: прогресивний, ретроградний і круговий. В митних органах планування відбувається згідно ретроградного методу.

Побудова системи планування повинна відповідати цілій низці принципів, основними з яких є: єдність і повнота, координування, інтегрованість за змістом у часі, безперервність та гнучкість.

Сам же процес планування складається із наступних етапів: визначення цілей планування, аналіз проблеми, пошук альтернатив, прогнозування, оцінка, прийняття планового рішення.

Цілі митних органів класифікуються на стратегічні (довгострокові), які забезпечують нормальне функціонування національної економіки в цілому, і тактичні (короткострокові), що зумовлені поточними потребами.

Аналіз і прогнозування інституційного середовища пов'язані з вивченням і передбаченням розвитку сукупності умов та визначенням їх впливу на результати виконання завдань, а також з метою прийняття обґрунтованих рішень і складання планів.

Методом державного податкового планування служить оцінка співвідношення податкового потенціалу та фактичних надходжень податків. В результаті визначаються економічно обґрунтовані обсяги та структура надходжень податків до бюджетної системи. Основу системи митного оподаткування становлять митні платежі. Митні платежі є фінансовими інструментами регулювання економіки держави і в повному обсязі надходять до Державного бюджету України. Основними функціями митних платежів є: регулююча, стимулююча та фіскальна.

Серед основних підходів до планування митних платежів що застосовуються на сьогоднішній час слід виділити: планування «від досягнутого», планування з використанням даних статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності та планування на підставі аналізу динаміки з кожного виду податку з виділенням тих груп товарів, які дають найбільші суми надходжень митних платежів, які на жаль не враховують сучасний стан та тенденції в економіці країни.

За 2015р. по головних управліннях ДФС збір платежів до загального фонду Державного бюджету склав 284,6 млрд. грн., що більше факту

2014р. на 46,1 % (+89,8 млрд. грн). План виконаний на 100,4 %. За 2015 р. митницями ДФС зібрано до бюджету 202,3 млрд. грн., або 102,6 % до встановленого плану (+5,1 млрд. грн), або 168,1 % (+82,0 млрд. грн.) до відповідного періоду 2014 р. План перевиконано, але за рахунок інфляційних процесів та дорахуванню платежів у результаті коригування митної вартості.

У цілому показники надходжень до державного бюджету порівняно з 2014 р. зросли на 49,1%. Приріст надходжень до 2014 р. забезпечено з: податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів на 29,3%, або на 31,5 млрд. грн., акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів на 56,0 %, або на 8,2 млрд. грн., ввізного мита на 221,9 % або на 27,5 млрд. грн., вивізного мита на 90,5 %, або на 199,4 млн. грн.

Показники, що враховують інфляцію, інші важливі чинники та додаткові надходження коштів від корегування митної вартості у 2015 році склали 5,8 млрд. грн., що на 1,8 млрд. грн., або на 43,1 %, більше показника 2014 року (4,1 млрд. грн).

Таким чином, аналіз дав можливість з'ясувати, що митні платежі виконують переважно фіскальну функцію, а не регулюючу. Отже, для оптимізації структури експортно-імпортних операцій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку та захисті вітчизняного виробника від іноземної конкуренції, необхідно перенести акценти із фіскальної функції податків на регулюючу.

Забезпечення ефективного планування митних надходжень повинно будуватися на методичних підходах, які враховують прямі та опосередковані фактори, котрі впливають на стан здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Система стратегічного управління постійно перебуває в процесі вдосконалення реалізується на основі міжнародних конвенцій та принципів, оптимально поєднуючи заходи щодо забезпечення стратегічних інтересів держави й безпосередніх учасників зовнішньоекономічних відносин, що дозволяє максимально забезпечувати інтереси підприємців, і економічну безпеку держави.

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ І МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Сердюк М. Г., студентка

(Науковий керівник –старший викладач Кийда Л. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Міжнародний характер надання гуманітарної допомоги обумовлює необхідність переміщення товарів, що становлять гуманітарну допомогу, їх митне оформлення та контроль. Особливого значення отримання та розподіл гуманітарної допомоги набувають сьогодні, зважаючи на скла-

дну ситуацію на Сході України, а також велику кількість внутрішніх переселенців. Гуманітарна допомога відіграє важливу роль у благополуччі соціально незахищених верств населення країни та виконує важливу соціальну функцію.

В Митному кодексі України відсутнє визначення поняття “гуманітарна допомога”, але воно зазначається в Законі України “Про гуманітарну допомогу”. Гуманітарна допомога – цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

Суб'єктами правовідносин при переміщенні гуманітарної допомоги, через митний кордон України є: держава в особі уповноважених державних інституцій, донори, отримувачі, набувачі гуманітарної допомоги та особи що надають послуги у митній сфері.

Підставою для започаткування процедури визначення допомоги гуманітарною є письмова пропозиція донора про її надання. Підставою для здійснення гуманітарної допомоги в Україні є письмова згода отримувача гуманітарної допомоги на її одержання.

Митне оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України, здійснюється з додержанням митних правил, які встановлені загальними нормами. Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України у складі вантажів з гуманітарною допомогою, здійснюється першочергово. Оперативність та першочерговість пропуску, митного оформлення виконується завдяки наявності технологічних схем в зонах діяльності прикордонних та внутрішніх митниць.

Товари гуманітарної допомоги ввозяться на митну територію України тільки за наявності документального підтвердження якості, безпеки та можливості їх споживання. Товари термін придатності яких на момент перетину державного кордону закінчився та щодо яких відсутнє документальне підтвердження можливості їх споживання, на митну територію України не допускаються.

Усі види контролю у пунктах пропуску через державний кордон здійснюють органи, які безпосередньо займаються санітарним, ветеринарним

нарним, фітосанітарним, радіологічним та екологічним контролем товарів гуманітарної допомоги. Їх висновок за результатами контролю є остаточним. За наявності висновку про непридатність до споживання товарів гуманітарної допомоги, весь вантаж на митну територію України не допускається і підлягає вивезенню за межі території України. Якщо явних ознак непридатності до споживання та загрози життю і здоров'ю населення, а також довіллю не виявлено, вантаж пропускається до місця призначення.

Гуманітарний товар пропускається через митний кордон України у першочерговому порядку без обов'язкового попереднього митного декларування та без надання забезпечення сплати митних платежів, за умови наявності його отримувача у Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги.

Товари, що ввозяться як гуманітарна допомога, підлягають першочерговому безкоштовному спрощеному декларуванню митними органами з обов'язковим проставленням у товаросупровідних документах, митних деклараціях клейма "Гуманітарна допомога. Продаж заборонено", завіряється особистою номерною печаткою інспектора митниці. Товаросупровідні документи та митні декларації без такого клейма для оформлення не приймаються.

Декларування та митне оформлення здійснюється митницею за місцем знаходження його отримувача тільки після проведення відповідних видів контролю. До моменту отримання відповідних дозволів контролюючих органів гуманітарний товар передається на тимчасове зберігання під митним контролем отримувача гуманітарної допомоги.

Відповідальна особа, призначена митницею разом з отримувачем підписує два примірники заявки на проведення декларування товарів підприємством. Заявка реєструється в окремому журналі, один з примірників заявки залишається в митниці.

У заявці обов'язково зазначаються такі відомості: про донора гуманітарної допомоги, про отримувача гуманітарної допомоги, про підприємство, що буде проводити декларування (із зазначенням номера і дати видачі свідоцтва про визнання підприємства декларантом), про всі наявні документи, потрібні для здійснення митного оформлення. Форма заявки визначається митницею.

Заявка, засвідчена печаткою митниці «Загальний відділ», є підставою для звернення отримувача до зазначеного в ній підприємства з вимогою про проведення декларування на підставі Закону України "Про гуманітарну допомогу".

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВОВИХ ПІДСТАВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАТРИМАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Чернявська Ю. А., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Кувакін С. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Кожна людина має право на свободу і особисту недоторканність, що тісно пов'язане з недопущенням жорстокого чи нелюдського поводження, а також такого, що принижує його гідність. Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання. При цьому, незважаючи на весь масив прав, кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання та поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку та загального добробуту в демократичному суспільстві.

Конституцією України передбачено [3], що кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Вищевказане вказує на те, що відносини між адміністративним органом, який здійснює адміністративне провадження, й особою повинні будуватися на засадах взаємної поваги та партнерства. Згідно з цим принципом, адміністративний орган не наділений правом вимагати з'явлення особи. Особа сама має вирішувати, потрібно їй безпосередньо спілкуватися з адміністративним органом чи ні, але адміністративний орган не повинен примушувати її з'являтися на виклик. Адміністративний орган має лише інформувати особу про відповідну процедуру та про право участі у ній, запрошувати особу взяти активну участь у конкретних процедурних діях (слуханні тощо), якщо, на думку адміністративного органу, це необхідно для якісного вирішення справи [1; 133].

Адміністративне затримання *є* заходом забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення і згідно ст. 507 МКУ [4] допускається з метою припинення порушення митних правил, встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил, а також для складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці правопорушення.

Формулювання законодавцем ст. 507 МКУ, в якій зазначено, що “допускається адміністративне затримання особи, яка вчинила таке порушення, на строк до трьох годин”, припускає можливість адміністратив-

ного затримання правопорушника за кожний факт порушення митних правил, і поширюється як на триваючі, так і на не триваючі правопорушення, що, на нашу думку, є не досить правильним, оскільки в деяких випадках застосування адміністративного затримання фізично є неможливим, зокрема за ст. 473 МКУ [1] “Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та міжнародних експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання”. Тому вважаємо за доцільне за аналогією КУпАП [2] в МКУ визначити перелік норм, що встановлюють адміністративну відповідальність за порушення митних правил, і за якими може бути застосоване адміністративне затримання.

Наступною підставою для адміністративного затримання є встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил. Зазначена підстава зобов’язує посадових осіб митниці встановити необхідні дані правопорушника, до 2012 року законодавством України не було встановлено вичерпного переліку документів, які б посвідчували особу правопорушника і це було суттєвою прогалиною в законодавстві, проте з прийняттям у 2012 році закону “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус” такий перелік було введено. Також існують випадки, коли у правопорушника взагалі відсутні документи і він відмовляється спілкуватися з посадовими особами митниці.

Третьою підставою законодавець визначає, що складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, дозволяється затримання правопорушника. Дана підстава у більшості випадках застосовується щодо тих порушень митних правил, які скоєні поза зоною митного контролю, проте можуть існувати і випадки, коли такі заходи можуть застосовуватися в тимчасових зонах митного контролю, зонах спрощеного митного контролю тощо.

Адміністративне затримання є одним із заходів адміністративного примусу, застосування якого має спиратися на єдині, законодавчо закріплені положення. З цією метою доцільно усунути прогалини у Главі 70 Митного кодексу України, а також деталізувати законодавчі положення щодо порядку та підстав адміністративного затримання на рівні підзаконних актів.

Список використаних джерел:

1. Батанова Л.О. Підстави та порядок адміністративного затримання за порушення митних правил: проблеми правового регулювання. – Право і суспільство. – № 4. – 2014. – С. 131–136.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. – Відомості Верховної Ради УРСР. – № 51. – Ст. 1122.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. – Відомості Верховної Ради України. – № 30. – Ст. 141.
4. Митний кодекс України: Кодекс від 13.03.2012. – Офіційний вісник України. – №32. – 2012. – Ст. 9.

БОРОТЬБА З ТЕРОРИЗМОМ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Сухов Д. С., студент

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Варава В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Актуальність теми полягає в тому що тероризм є однією з найгостріших проблем та загроз для світової спільноти початку ХХІ ст., що негативно впливає як на різні сфери суспільного життя всередині держави, так і на різні аспекти міжнародних відносин. Як свідчать факти, тероризм глобалізується, має місце тенденція до зростання терористичних проявів у всьому світі.

Тероризм – це складне й багатоаспектне соціальне явище, що має політичний, правовий, економічний, морально-психологічний та інші аспекти.

Очевидним, після терористичних актів 11 вересня 2001 року в США, став планетарний масштаб цієї проблеми. Якщо в часи “холодної війни” головною проблемою було збереження миру на планеті, то сьогодні, поряд з іншими виникла проблема протидії тероризму. У низці глобальних проблем, що несуть загрозу для всього людства, ООН виділяє 12 і серед них – боротьба зі злочинністю та тероризмом. Прийняття відповідних заходів щодо протидії тероризму – одне із зобов’язань, що Україна взяла на себе, вступаючи до Ради Європи.

Практично кожного дня засоби масової інформації доносять до нас страшні звістки про криваві терористичні акти на Близькому Сході, в першу чергу в Іраку та Сирії. Останнім часом, рівень терористичних загроз значно зріс у Європі, особливо після кривавих подій у столиці Франції – Парижі.

На жаль, у 2014–2015 рр. наша держава зіткнулася з проявами справжнього тероризму (коли жертвами вибуху ставали навіть мешканці на мирних територіях), і тому державне регулювання даної проблеми як ніколи є актуальним на сьогодні.

В Україні останніми роками щодо протидії тероризму зроблено чимало: створено спеціальний координаційний орган – Антитерористичний центр при СБУ, у 2003 р. прийнято Закон України «Про боротьбу з тероризмом», ратифіковано низку міжнародних антитерористичних конвенцій, введено до Кримінального кодексу України ст. 258 “Терористичний акт”, доповнено відповідно до Закону України “Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму” від 21.09.2006 р. Кодекс ст. 258-1 «Втягнення у вчинення терористичного акту», ст. 258-2 “Публічні заклики до вчинення терористичного акту”, ст. 258-3 “Створення терористичної

групи чи терористичної організації”, ст. 258-4 “Сприяння вчиненню терористичного акту”, ст. 285-5 “Фінансування тероризму”.

Геополітичне розташування України. Зазначений чинник обумовлений тим, що територією України пролягають маршрути міграції й товарообміну (матеріальних цінностей) між Азією та Європою, що супроводжується такими чинниками, як нелегальний перетин кордону та контрабанда.

Наявність спільних кордонів з Європейським Союзом, а також недосконалість міграційного законодавства України дають підстави іноземним громадянам (у тому числі прихильникам терористичних організацій) розглядати територію нашої держави як плацдарм для «осідання» або подальшої нелегальної еміграції до країн Західної Європи.

Відзначається збільшення міграційних потоків з країн із нестабільною політичною ситуацією, кількості спроб в'їзду на територію України іноземців, підозрюваних у причетності до терористичної діяльності або у зв'язках з терористичними організаціями у процесі економічної та іншої міграції.

Отже, наявність осередків тероризму поблизу державних кордонів України, сусідніх держав та, насамперед, на непідконтрольній частині території нашої країни є серйозним чинником, що впливає на безпекову ситуацію в країні, особливо враховуючи події останніх років не лише в Україні, а і у світі в цілому.

Пропозиції щодо зменшення тероризму на території України:

1. Покращення надійності комп'ютерних систем щодо протистояння терористичним актам.
2. Введення більш суворого прикордонного та митного контролю на територіях України.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про боротьбу з тероризмом”.
2. Закон України “Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму”

ЗОНА ПОРТО-ФРАНКО В ОДЕСІ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Дикусар Д. В., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Сьогодні в Україні діє Закон “Про Загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон”, згідно з яким існує два концептуальних підходи в організації вільних економічних зон (далі – ВЕЗ), які можна визначити як територіальний і режимний. Відповідно до першого підходу ВЕЗ розглядають як відокремлену територію, на яку

поширюється відповідний пільговий порядок існування. Використовуючи інший підхід, пільги поширюються на певний вид підприємницької діяльності при дотриманні встановлених умов.

Ідея встановлення зони порто-франко актуалізувалась в зв'язку зі створенням групи "За порто-франко" депутатами Одеської міської ради 14 березня 2016 р., яке отримало широкий резонанс серед місцевого населення. Тому постає питання чи дійсно створення такої економічної зони буде сприятливе для Одеси і для її економіки, адже враховуючи кризовий стан української економіки, створення зони порто-франко може привести до небажаних негативних наслідків, так як поглибить дефіцит бюджету. Існує думка, що ВЕЗ такого роду не здатні зіграти вагому роль в такій гострій економічній ситуації, яка існує в Україні сьогодні.

Варто окремо відзначити, що дана ініціатива має на меті економічне відділення всієї Одеської області від України і створення прикордонної та митної зони по всій території області, що виходить за рамки поняття порто-франко (вільного порту), що обмежується лише територією порту, аеропорту або промислових об'єктів.

Звертаючись до історії, режим порто-франко проіснувавши з 1817 по 1858 рік, породив не тільки в Одесі, а й у найрізноманітніших промислових і торгових колах, і навіть на урядовому рівні тодішньої Російської імперії прямо протилежні судження щодо його політичної та економічної доцільності. Більш того, до теперішнього часу немає єдиної думки серед вчених і економістів-практиків, в якій якості розглядати історичну роль даного торгового режиму для розвитку територій Північного Причорномор'я, з одного боку, і чи є позитивні моменти в цій системі для застосування в сучасних економічних умовах, з іншого.

Але на той момент було б помилково недооцінювати позитивну роль порто-франко як для Одеси, так і для Північного Причорномор'я в цілому. Специфіка появи Одеси на території Очаківської області, яка не мала ні стійких поселень, ні постійного населення, створила унікальну формулу в світовій урбанізації. На відміну від генезису переважної більшості міст Європи, Одеса не тільки не була, але і не могла бути похідною сільської інфраструктури. Тому місто, створене спочатку політичним рішенням, змушене було штучно створювати для себе ту інфраструктуру, яка забезпечувала б його життєдіяльність. Стосувалося це іноземних колоністів або селян, переведених з внутрішніх губерній, або селян-кріпаків – всі вони повинні були отримати те, заради чого переселялися на нові території, – землю і волю. Але процес цей ішов досить складно і не так швидко. Тому встановлення режиму вільного порту в головному політико-адміністративному та економічному центрі величезного Новоросійського краю як би компенсувала початковий брак тих товарів, вироблення яких перебувало в зародковій формі або ж зовсім була неможлива в місцевих умовах. При цьому необхідно пам'ятати про розквіт контрабанди, що суперечила державним інтересам в цілому, та дозволяла

отримувати іноземні товари довколишніх від Одеси селищам і містам за значно нижчими цінами, ніж в інших регіонах імперії.

Тим часом позитивний етап існування порто-франко вичерпав себе вже до середини 40-х рр., так як молода одеська промисловість виявлялася вкрай не вигідному положенні по відношенні до внутрішнього ринку. При вивезенні з Одеси вироблених в ній товарів у внутрішні губернії, вони обкладалися рівно такий же митом, як і іноземні товари. Уряд мотивував це тим, що неможливо було довести, з якого матеріалу або сировини були виготовлені ті чи інші товари, а тому розділити їх внутрішню собівартість не представлялося можливим. Конкурувати ж з якісними і дешевими іноземними товарами одеській промисловості, що тільки починала розвиватись було аж ніяк не просто, якщо взагалі можливо. Зрозуміло, це вкрай негативно впливало на конкурентоспроможність на внутрішньому ринку. Також в умовах економічного зростання і припливу інвестицій в місто, зона «вільної гавані» ставала замалою для вигідного ведення підприємництва. Боротьба за володіння складами в зоні порто-франко підігрівала нездорову конкуренцію між одеськими підприємцями і товарообіг, який з часом тільки збільшувався унеможлилював якісний облік товарів, що ввозяться, що стимулювало розквіт корупції на одеській митниці. Вже до 1840-х років державна скарбниця, як втім і бюджет міста втрачали щорічно від контрабанди і корупції на митниці близько 200–400 тис. руб.

Виходячи з цього, необхідно брати до уваги як історію минулого створення зони порто-франко в Одесі, так і взагалі світовий досвід введення в дію таких зон. Адже як і будь-яке інше явище, порто-франко має як позитивні, так і негативні сторони, які необхідно враховувати. В той же час іноземний досвід створення і розвитку порто-франко не може бути повністю запозичений і механічно відтворений без урахування реалій сучасного етапу розвитку української економіки. Тому, після детального його вивчення і осмислення, необхідно розробити адаптовані до вітчизняних економічних та правових умов основні принципи побудови таких зон, визначити систему цілей, встановити загальнодержавні пріоритети галузевої та функціональної орієнтації зони порто франко, створюваної в Україні.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОРИГУВАННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ

Івченко О. Д., студент

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Митна вартість є ключовим елементом системи митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, визначення якої є необхідною передумовою здійснення митного оформлення, нарахування митних платежів і подальшого випуску товарів у вільний обіг. А від так

об'єктивно необхідним є здійснення заходів контролю за правильністю визначення митної вартості товарів з метою повного та обґрунтованого нарахування і сплати митних платежів до державного бюджету України. Зростання темпів “сірого” імпорту, недостовірного декларування, використання фіктивних договорів (контрактів) та інших документів в сфері ЗЕД також зумовлюють необхідність посилення заходів контролю за правильністю визначення митної вартості.

Механізм коригування митної вартості є новелою у вітчизняному законодавстві і започаткований прийняттям Митного кодексу України 2012 року (далі – МК України). З огляду на його відносну новизну цей механізм потребує певних теоретичних удосконалень та деталізації стосовно визначення його поняття, мети та функцій.

МК України не дає прямого визначення коригуванню митної вартості, але за змістом ст. 55 МК України коригування митної вартості визначається як прийняття органом доходів і зборів такого рішення. Вважаємо, що при формулюванні визначення потрібно враховувати процедурну сутність коригування, звертаючи увагу на те, що коригування митної вартості має певний порядок дій, мету, певні умови до застосування, можливість щодо оскарження.

МК України встановлює, що за результатами здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів орган доходів і зборів визнає заявлену декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість чи приймає рішення про її корегування.

Таким чином, прийняття рішення про корегування митної вартості належить до виключної компетенції органів доходів і зборів щодо перевірки та визначення правильності митної вартості лише на підставах визначених МК України.

Виходячи з цього потрібно приділяти увагу підставам за яких орган доходів і зборів може відмовити у митному оформленні товарів прийняти рішення про коригування. Частина 6 ст. 54 МК України містить виключний перелік таких підстав, серед них: 1) заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів; 2) невірно проведений розрахунок митної вартості; 3) неподання документів на підтвердження митної вартості чи відсутність в них необхідних відомостей щодо числового значення вартості або ціни товару; 4) наявність інформації органів доходів і зборів інших країн щодо недостовірності заявленої митної вартості.

МК України містить також перелік відомостей, які повинні бути у рішенні про коригування митної вартості: 1) причини, за яких неможливо визначити митну вартість; 2) наявність інформації, що призводить до сумнівів щодо правильності визначення митної вартості; 3) пропозиція

надати додаткові документів, визначених МК України, для визнання митної вартості; 4) скориговане числове значення митної вартості; 5) інформація щодо права декларанта на випуск у вільний обіг та оскарження рішення. Саме відомості, що відносяться до перших чотирьох пунктів найчастіше є предметом судових спорів.

Практика розгляду судових справ свідчить, що переважна більшість спорів за участю органів доходів і зборів стосується оскарження рішень щодо коригування митної вартості товарів. Суттєвою проблемою правозастосування є відсутність одноманітного підходу Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ) щодо вирішення зазначеної категорії справ. Зокрема, постають питання щодо правомірності коригування митної вартості на підставі даних цінової бази ЄАІС. Рішенням ВАСУ від 06.11.2014 р. у справі № 827/557/13-а, від 18.02.2015 р. у справі №810/66100/13-ф суд наголошує на необґрунтованості коригувань митної вартості лише на підставі відомостей про інший рівень цін на ідентичні(аналогічні) товари у внутрішній базі митниці. Одночасно з цим, у рішеннях від 24.09.2014 р. у справі № 826/5063/13-а та від 03.02.2015 р. у справі № 826/13313/13-а суд вказує на можливість коригування митної вартості за наявності інформації про вищий рівень цін у внутрішній базі митниці.

Крім того, існує питання щодо необхідності встановлення обставин надання або ненадання належних документів. Поширеними є випадки коли органи доходів і зборів вимагають подання неналежних (що не відповідають ч. 2 ст. 53 МК України) документів на підтвердження митної вартості товарів або вказують на недостатність поданих документів, їх неповноту. Рішеннями ВАСУ від 02.10.2014 р. № 0870/12364/13-а, від 17.02.2015 р. № 0870/12364/12 суд вказує, що ненадання неналежних документів не може бути підставою для коригування митної вартості митницею. Натомість за умови встановлення фактів ненадання декларантом належних документів ВАСУ вважає, що коригування митної вартості є обґрунтованим. Про це свідчать позиції ВАСУ у рішенні від 24.09.2014 р. № 826/5063/13-а, від 20.01.2015 р. № 806/1928/14.

Вважаємо необхідним здійснення подальших теоретичних розробок щодо удосконалення та деталізації понятійно-категоріального апарату відносно нормативного визначення процедури коригування митної вартості.

Пропонуємо визначення поняття коригування митної вартості як процедуру, урегульовану нормами МК України, яка здійснюється уповноваженими посадовими особами органів доходів та зборів з метою закріплення результатів контролю за правильністю визначення митної вартості товарів шляхом винесення відповідного рішення.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ТОВАРІВ, ЩО МІСТЯТЬ ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Кабанова Г. В., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Необхідність забезпечення надійного захисту й охорони прав інтелектуальної власності викликана такими негативними політичними й економічними наслідками торгівлі контрафактною продукцією для країни, як ненадходження податків у дохідну частину бюджету, підрив легальної індустрії, призупинення процесів створення об'єктів інтелектуальної власності та їх залучення в господарський оборот, підрив авторитету держави, а також відмова іноземних компаній і держав від інвестицій як в окремі галузі, так і в національну економіку в цілому.

Митний кодекс України (далі – МК України) містить Розділ XIV “Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України”, в якому визначені особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності. Статті вданому розділі встановлюють порядок ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, перелік яких знаходиться на офіційному сайті фіскальної служби України, а також призупинення митного оформлення товарів, як на підставі даних митного реєстру, так і за ініціативою самого органу доходів і зборів. Згідно з нормами даного розділу МК України правовласник, який вважає і має на то підстави, що під час переміщення товарів через митний кордон України порушуються чи можуть бути порушені його права на об'єкт права інтелектуальної власності, може подати до Державної фіскальної служби України заяву про прохання щодо сприяння захисту належних йому майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності шляхом внесення відповідних відомостей до митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до митного законодавства.

Державна фіскальна служба України веде митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності на підставі заяв правовласників об'єктів авторського права і суміжних прав, торговельних марок, промислових зразків та географічних зазначень. Порядок реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, включаючи форму заяви, перелік інформації та документів, які додаються до заяви, подання і розгляду заяви та ведення митного реєстру визначається Міністерством Фінансів України, а саме наказом Міністерства фінансів України від 30 травня 2012 р. № 648 “Про затвердження Порядку реєстрації у митно-

му реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону”.

Якщо орган доходів і зборів на основі даних реєстру товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності виявляє ознаки того, що товари, пред'явлені для митного контролю та митного оформлення, є контрафактними, їх митне оформлення призупиняється і ці товари підлягатимуть розміщенню на складах тимчасового зберігання або на складах митниці.

Призупинення митного оформлення може здійснюватися строком на 10 календарних днів із можливістю наступного продовження не більше ніж на 10 календарних днів, таке рішення приймається керівником митниці або особою, що його заміщує. Якщо протягом визначених строків контрафактність товарів, щодо яких прийнято рішення про призупинення митного оформлення, буде підтверджена, орган доходів і зборів в установленому МК України порядку порушує справу про порушення митних правил, а товари, які виступають безпосереднім предметом правопорушення, вилучаються в порядку, встановленому МК України.

Розглянувши коло питань, що стосуються порядку переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, можна зробити висновок, що, на жаль, є певні проблеми в переміщенні через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, без вирішення яких, неможливо докорінно змінити існуючу на даний момент ситуацію. Основними проблемами виступають зневага до охорони прав інтелектуальної власності; недобросовісна конкуренція, пов'язана з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності; потужні стимули до придбання та споживання продукції, виготовленої з порушенням прав інтелектуальної власності, що діють в умовах обмеженої платоспроможності широких верств населення.

Від вирішення проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації та підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі. Це питання створення цивілізованого ринкового середовища, де і підприємці, і споживачі були б надійно захищені від недобросовісної конкуренції, що пов'язана з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності та виробництвом фальсифікованих товарів.

Вважаємо необхідним розроблення та розвиток наступних напрямків діяльності: створення максимально дієвого механізму взаємодії правоволодільців з органами доходів і зборів щодо дотримання прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон; сприяння практичній реалізації завдань та функцій щодо забезпечення

права інтелектуальної власності, покладених на органи доходів і зборів; вдосконалення законодавчої бази і правозастосовної практики згідно з міжнародними нормам і правилами.

Крім того, пропонується розробити комплекс довгострокових заходів щодо адаптації національної патентної системи до параметрів європейської патентної системи та європейської системи товарних знаків; забезпечити належний рівень координації діяльності центральних органів виконавчої влади шляхом регулярного проведення засідань комітетів з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Клець О. В., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Відповідно до Конституції України, забезпечення економічної безпеки є найважливішою функцією держави, справою всього Українського народу.

Нормативне визначення поняття заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) закріплено в п. 13 ч. 1 ст. 4 Митного кодексу України (далі – МК України), а перелік таких заходів наводиться в п. 61 ч. 1 ст. 14 Податкового кодексу України (далі – ПК України). Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, визначаються ПК України, крім правил оподаткування товарів митом, які встановлюються МК України та іншими законами з питань митної справи (п. 1 ст. 1 ПК України). Однак, заходи нетарифного регулювання є відповідними заборонами та/або обмеженнями і не пов'язані із застосуванням мита до товарів, а тим більше, оподаткуванням. Таким чином, заходи нетарифного регулювання ЗЕД не підпадають під сферу дії ПК України (ст. 1), а тому їх доцільно було б виокремити і законодавчо врегулювати в окремому нормативно-правовому акті.

Особливістю нетарифного регулювання є те, що в ньому центральне місце займає імперативний метод регулятивного впливу, а домінуючим способом регулювання є зобов'язання і заборона, за порушення яких уповноважені органи застосовують примусові заходи, а винні особи притягуються до адміністративної, а в деяких випадках до кримінальної відповідальності (наприклад, ст.ст. 199, 201, 268, 301, 305, 333 Кримінального кодексу України). За своєю природою нетарифне регулювання має державно-владний правоохоронний характер, адже основною метою його встановлення є забезпечення основних інтересів держави, захист життя і здоров'я людей, їх честі та майна.

Механізм реалізації нетарифного регулювання досягається завдяки здійсненню функцій контролю з боку уповноважених органів Державної фіскальної служби. Контроль об'єктивно необхідний для будь-якої діяльності у сфері ЗЕД, без якого неможливо забезпечити нормального функціонування міжнародної торгівлі, ліквідації прогалів та виявлення протиріч чинного законодавства.

Крім того, механізм функціонування нетарифного регулювання проявляється у його формах. Усі форми митної діяльності прямо або побічно знаходять своє вираження у законах та підзаконних нормативно-правових актах, за допомогою яких держава регламентує діяльність всіх ланок державного митного апарату. Чинним законодавством України класифікація заходів нетарифного регулювання чітко не визначена, однак аналіз нормативних актів дозволяє виділити такі основні групи: 1) кількісні (ліцензійні) обмеження експорту та імпорту окремих видів товарів; квотування (глобальна квота, індивідуальна квота, сезонна квота, тарифна квота, добровільне обмеження експорту); 2) стандарти та вимоги до товарів: технічні бар'єри безпеки імпортованих товарів (екологічні вимоги, сертифікація якості, санітарно-ветеринарні вимоги, вимоги щодо пакування та маркування); 3) особливі вимоги щодо ведення зовнішньоекономічного діловодства: технічні та інформаційні вимоги до товаросупровідних документів; довідки; посвідчення; витрати на додаткові документи; 4) заборонні заходи щодо експорту та імпорту окремих видів товарів: антимонопольні засоби регулювання ЗЕД; державні замовлення товарів експорту та імпорту; адміністративні правила обміну зовнішньоекономічних операцій.

У вказаних формах нетарифного регулювання зацікавлена особа одержує дозвіл на здійснення певних дій зовнішньоекономічного характеру (документ встановленого зразка). При цьому дані дозволи необхідно відрізнити від суміжних митно-правових явищ, які не відносяться до форм нетарифної системи, зокрема: від дозволів на здійснення одиночних дій, які не пов'язані із забезпеченням економічних інтересів держави (наприклад, дозвіл на переміщення транспортного засобу через митний кордон); від документів про отримання посвідчення митного брокера, оскільки вони є лише однією з попередніх умов зайняття визначеними видами діяльності.

Перспективні напрямки реформування нетарифної системи в Україні полягають в: 1) нормативному визначенні предметів, принципів і об'єктів нетарифного регулювання; 2) удосконаленні законодавчого закріплення засад провадження у справах нетарифного регулювання; 3) законодавчому розмежуванні нетарифного регулювання від інших, близьких за формами і цілями, видів діяльності дозвільної системи; 4) закріпленні вичерпного переліку системи органів, які здійснюватимуть нетарифне регулювання, їх правового статусу та функціональних повнова-

жень; 5) розробці механізму взаємодії органів, які формують дозвільну систему, як між собою, так і з іншими органами державної влади; 6) удосконаленні механізму захисту прав та законних інтересів осіб, які звертаються до компетентних органів за отриманням дозволів з питань нетарифного регулювання; 7) посиленні відповідальності посадових осіб, які зобов'язані видавати дозволи заявнику (підприємству) щодо переміщення товарів, транспортних засобів та інших цінностей через митний кордон України.

Отже, позитивним аспектом є те, що на законодавчому рівні було закріплено визначення поняття і перелік заходів нетарифного регулювання, однак у різних нормативно-правових актах. Беручи до уваги особливу природу механізму нетарифного регулювання ЗЕД, необхідно було б законодавчо врегулювати напрямок регулювання в проекті Закону України “Про нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні”.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ У НАПРЯМІ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ

Мельник А. О., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Українська держава, незважаючи на обраний шлях євроінтеграції, сьогодні залишається країною з високим рівнем корумпованості державних органів. Згідно даних міжнародної неурядової організації Transparency International, станом на початок 2016 року, Україна займає 130 місце зі 168 країн за індексом сприйняття корупції (The Corruption Perceptions Index).

Нажаль, аналіз результатів реформування органів доходів та зборів за період незалежності Української держави дає підстави стверджувати, що саме вони є одним з найбільш корумпованих інститутів виконавчої влади в Україні. Так, згідно інформації, що була опублікована на офіційному веб-сайті Державної фіскальної служби України, в результаті реалізації корупційних схем в процесі здійснення митних процедур, державний бюджет втрачає приблизно 50–100 млрд грн. щорічно.

Тож, урядом було визначено реформування органів доходів та зборів як один з головних напрямків державної політики на 2016 рік. В цьому контексті варто відзначити програму TWINNING – проект ЄС, згідно якого консорціум європейських партнерів у складі Німеччини, Польщі та Литви буде сприяти переходу українських органів доходів та зборів на нові стандарти роботи. Визначальною рисою проекту Twinning є безпосередній обмін специфічним досвідом у окремо взятій сфері державного регулювання з метою впровадження норм та стандартів ЄС, пере-

дачу “ноу-хау” та передової практики між державними органами країн – членів ЄС та їхніми партнерами-бенефіціарами, випрацювання унікального національного досвіду.

Більш радикальними та суперечливими заходами з реформування органів доходів і зборів є ідея передачі 4 митниць до відання приватних іноземних компаній. Саме на цьому питанні зупинимося докладніше.

Зі слів Прем’єр-Міністра України, “пілотними” митницями в даному випадку мають виступити найбільш корумповані, а саме Волинська, Закарпатська, Львівська та Чернівецька. Найголовніше питання, яке виникає – що саме маєтсья на увазі під “передачею до відання”, які саме – контролюючі, фіскальні чи лише консультативні функції можуть виконувати представники приватних іноземних юридичних осіб в українському державному органі виконавчої влади.

Взагалі, механізм запропонованих реформ передбачає передачу управління окремими митницями приватним компаніям, що мають досвід оптимізації бюрократичних процедур та спрощення здійснення митних формальностей. Такі заходи мають знизити корупційні ризики та залучити іноземних імпортерів, так як на сьогоднішній день більшість з них уникає роботи в Україні саме через непрозорість та високу бюрократизацію митних процедур.

Важливо відмітити, що, хоча залучення іноземних компаній для управління роботою органів доходів і зборів і є надзвичайним засобом боротьби з корупцією, у світі існує позитивний досвід запровадження таких заходів. Наприклад, у Болгарії допомога іноземних експертів упродовж 2002–2010 років збільшила надходження до бюджету на 80 %, або на два мільярди євро. Щодо Латвії, за три роки реформування латвійської митниці, обсяг стягнутих податків і мит зріс на 90%.

Передача вітчизняних митниць іноземним компаніям не означає, що українська сторона втратить над ними контроль взагалі. Це передбачає, що впродовж кількох років ними управлятимуть два суб’єкти водночас (іноземна та українська сторони). Вони ж здійснюватимуть спільний прозорий аудит. При цьому іноземні спеціалісти консультуватимуть Україну щодо ефективного кадрового потенціалу, автоматизації процесу, аналізу законів, організації моніторингу вантажів, який здійснюватимуть спеціальні групи.

Проте, на сьогодні законодавча база для здійснення такого залучення відсутня. Щодо новел в законодавстві, існує проект Закону України “Про Національну митну службу України” № 3763 від 13.01.2016, при цьому положення цього проекту майже повністю дублюють норми чинного Митного кодексу України, Закону України “Про державну службу”, але не містять норм, регулюючих можливість передачі у відання або залучення до управління митницями іноземних юридичних осіб.

Крім того, гостро постає питання обов'язкового громадянства України для посадовців митниць, тобто, єдиним можливим варіантом поки що є залучення іноземних спеціалістів лише як консультантів. Можна стверджувати, що статус консультанта виключає можливість управління органом доходів та зборів. Таким чином, іноземні спеціалісти зможуть лише надавати поради, але будуть позбавлені владно-розпорядчих функцій. Це, в свою чергу, може призвести до відсутності ефективності заповодження такого заходу взагалі.

Найголовнішим є питання десуверенізації державної влади в Україні. Суверенітет визначається як верховенство, повнота та неподільність державної влади на всій території України. Але залучення іноземних компаній до реалізації митної політики держави може призвести до втрати контролю над такою реалізацією, приватизації державних функцій.

Нажаль, серед заходів боротьби з корупцією в органах доходів та зборів, пункт підвищення заробітної платні для працівників цих органів займає, мабуть, останнє місце. На сьогоднішній день зарплатня, наприклад, державного інспектора митного посту «Одеса-порт» становить 2-2.5 тис. гривень. Урядовцям варто було б звернути увагу на підвищення рівня заробітної платні митників як один зі способів подолання корупції.

ЩОДО ПОПЕРЕДНІХ РІШЕНЬ ІЗ ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СПРАВИ

Негара Р. В., студент

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Повноцінний розвиток митної справи об'єктивно обумовлений необхідністю приведення чинного законодавства у відповідність до світових стандартів. Забезпечення одноманітного підходу до регулювання митних питань є запорукою підвищення міжнародної торгівлі.

Так, одним з наріжних каменів сучасного митного регулювання є спрощення і гармонізація митних процедур. Нагальним є це і для України. Активна участь на міжнародній арені, ратифікація міжнародних конвенцій, у встановленому порядку та, водночас, необхідність підняття міжнародної торгівлі на істотно новий рівень спонукають до перегляду положень чинного законодавства, запровадження нових інструментів митного регулювання, які б дозволили реалізувати митні інтереси та забезпечити митну безпеку. Одним із таких інструментів є попередні рішення щодо застосування окремих положень законодавства з питань державної митної справи.

Запровадження цього інструменту в Україні було здійснено ще до прийняття Митного кодексу України 2012 року (далі – МК України), проте саме в цьому кодифікованому акті вперше з'явилися положення присвячені попереднім рішенням. Зрозуміло, що ефективно використан-

ня цього інструменту потребує ґрунтовних теоретичних досліджень, розробок та аналізування, яких на теперішній час, на жаль, бракує.

МК України виокремлює декілька питань з яких можуть прийматися попередні рішення: 1) класифікації товарів згідно УКТ ЗЕД; 2) визначення країни походження товарів; 3) надання, у передбачених випадках, дозволу на поміщення товарів в окремі митні режими. Прийняття попередніх рішень з цих питань здійснюється до початку переміщення товарів через митний кордон України і є обов'язковими до виконання будь-яким органом доходів і зборів. Крім того порядок і строк прийняття, строк дії та випадки відкликання попереднього рішення загалом дозволяють визначити і сформулювати їх значення, переваги застосування та виокремити чинники, що це ускладнюють.

Порядок прийняття попередніх рішень забезпечує проведення дій по встановленню відповідних питань до переміщення. Це не тільки зменшує кількість витраченого часу при проведенні митного оформлення, а й надає в розпорядження посадовим особам митниць більше часу для встановлення відповідних фактів і прийняття рішення. Таким чином досягається і спрощення митних процедур, і підвищення ефективності митного контролю. Також перевагою застосування попередніх рішень є передбачуваність і визначеність митних процедур, їх певна спрямованість.

Проте необхідно враховувати, що наявність попереднього рішення не означає звільнення від проведення всіх передбачених законодавством процедур митного контролю. Особливістю є те, що митний контроль здебільшого спрямовується на здійснення ідентифікації товарів стосовно інформації вказаної у попередньому рішенні. Зосередження уваги на цьому є першочерговою справою, саме встановлення відповідності зазначеного товару та товару, що переміщується, є єдиною умовою застосування попереднього рішення. Варто розуміти, що отримання попереднього рішення є правом, а не обов'язком, і відповідно переміщення товарів відносно яких є попередні рішення теж є правом, і навіть якщо під час здійснення ідентифікації з'ясується, що товари не відповідають ознакам вказаним у попередньому рішенні їх переміщення буде здійснюватися в загальному порядку. Таким чином жодних обтяжень для декларанта прийняте попереднє рішення не несе. Цей інструмент є задля спрощення і прискорення митного оформлення.

Поміж тим існують чинники, які ускладнюють використання цього інструменту. Так не зрозумілою є ситуація з можливістю оскарження прийнятого попереднього рішення. Це є важливим, тому як більшість протиріч між особами та органами доходів і зборів виникає з приводу визначення митної вартості, класифікації згідно УКТ ЗЕД, країни походження товарів тощо. В чинному МК України можливість і порядок оскарження попереднього рішення не врегульована. Вбачається, що така прогалина порушує права та інтереси осіб, що неприпустимо.

Та обставина, що попередні рішення є обов'язковими до виконання будь-яким органом доходів і зборів потребує окремого забезпечення. Справа в тому, що ситуація коли попереднє рішення приймається одним органом доходів і зборів, а переміщення здійснюється через інший, надає можливість активізування корупціогенним факторам в цьому процесі.

Також варто зазначити випадки відкликання попереднього рішення. Таких можливих випадків три. Два з них пов'язані з встановленням порушень під час прийняття, а третій присвячений ситуації коли таке рішення вступило в суперечність із законодавством України внаслідок змін у останньому. Враховуючи, що чинне митне законодавство зазнає постійних змін, випадок коли попереднє рішення буде не змінне протягом всього часу його дії (3 роки) майже неможливий. Попри все цей об'єктивний критерій теж потрібно враховувати.

Підсумовуючи вище викладене можна дійти висновку, що попередні рішення є важливим та необхідним інструментом в сучасних умовах здійснення міжнародної торгівлі. Запровадження та використання цього інструменту забезпечить не тільки встановлення світових стандартів, а й дозволить уникнути деяких нагальних проблем митного регулювання в Україні, насправді здійснити спрощення митних процедур без послаблення митного контролю. Водночас існує ряд питань, які потребують зосередженої уваги та найскорішого вирішення. Це стосується по-перше оскарження попередніх рішень, якщо на думку особи воно суперечить положенням законодавства та недопущення вибудовування з попередніх рішень корупційних схем. Поміж цим варто продовжувати дослідження і застосування попередніх рішень, універсального інструменту, і намагатися поступово розширити сферу його застосування.

ПРАВООХРАНИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОРГАНОВ ДОХОДОВ И СБОРОВ

Петришина В. С., студентка

(Научный руководитель – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

*(Национальный университет “Одесская юридическая академия”,
г. Одесса)*

Оптимизация системы центральных органов исполнительной власти, конкретизация их статуса и полномочий остается актуальной и сегодня. Не исключением являются органы доходов и сборов, правовой статус, направления деятельности и полномочия которых всегда интересовали теоретиков и практиков. Объединение “таможенных” и “налоговых” органов в одно ведомство, изначально Министерство доходов и сборов, которое впоследствии было реорганизовано в Государственную фискальную службу Украины (далее – ГФС Украины), позволяет под другим углом взглянуть на эти вопросы. Кроме того, в этом контексте вопрос о необходимости и возможности предоставления органам дохо-

дов и сборов статуса “правоохранительных” получает “второе дыхание”, вновь привлекая внимание.

Значительное время этот вопрос исследовался в литературе, учеными высказывались различные точки зрения относительно, иной раз диаметрально противоположные, предоставления органам доходов и сборов такого статуса. Разнятся точки зрения и в отношении понятия, структуры, содержания и принципов правоохранительной деятельности. При этом что позитивно, учеными с определенными оговорками признается тот факт, что ряд полномочий и задач, закрепленных и осуществляемых органами доходов и сборов, носят явный правоохранительный характер.

Подпитывает существующую проблематику в этом вопросе отсутствие законодательного определения правоохранительной деятельности, ее признаков. Поэтому вполне естественно возникают попытки «примерить» этот статус на каждый государственный орган. Не исключением являются и органы доходов и сборов, направления деятельности и полномочия которых позволяют отнести их к правоохранительным. Несмотря на тот факт, что прямо органы доходов и сборов так и не были отнесены к правоохранительным, законодательство содержит ряд положений, позволяющих это сделать.

Такая цель реально может быть достигнута лишь путем анализа функций и полномочий органов доходов и сборов. Учитывая объединение “таможенных” и “налоговых” органов, неоспоримо, что сферы и направления их деятельности отличаются, поэтому с учетом этого обозначены не только функции и полномочия, но и внутренняя структура ГФС Украины. Важно также в этом направлении исследования упорядочить и разделить функции и полномочия органов доходов и сборов, определить их группы.

Действующий Таможенный кодекс Украины (далее – ТК Украины) несколько по-другому определил цели и задачи органов доходов и сборов, снабдил их более внушительным перечнем полномочий и механизмами их реализации. Были существенно расширены контрольные полномочия органов доходов и сборов, усовершенствован механизм международного сотрудничества, механизмы предупреждения нарушения таможенных правил, их расследования и привлечения к ответственности, защита прав интеллектуальной собственности и так далее. Все это свидетельствует о правоохранительной составляющей в деятельности органов доходов и сборов. Кроме того на органы доходов и сборов возлагаются задачи по обеспечению безопасности, правопорядка, законности в сфере государственного таможенного дела.

Направления осуществляемой органами доходов и сборов правоохранительной деятельности различны. Так сюда можно отнести предусмотренные законодательством формы таможенного контроля, такие как, например: проверка документов и сведений, которые представляться

органам доходов и сборов во время перемещения товара, транспортных средств, коммерческого назначения через таможенную границу Украины; таможенный досмотр; направление запросов другим органам государственной власти, учреждений и организаций, уполномоченных органов иностранных государств для установления аутентичности документов, поданных органу доходов и сборов.

Внутренняя структура ГФС Украины является интересной и с точки зрения осуществляемой правоохранительной деятельности. Так, деятельность специализированных подразделений, таких как, департамент организации таможенного контроля, внутреннего аудита и аудита, борьбы с таможенными правонарушениями, главное оперативное управление, главное управление внутренней безопасности, главное следственное управление финансовых расследований непосредственно направлена на исполнение правоохранительных функций.

Правоохранительная деятельность органов доходов и сборов требует дальнейших исследований, поскольку она не исчерпывается только выявлением, пресечением, предупреждением нарушений таможенного законодательства, а затрагивает и другие сферы, которые, так или иначе, имеют отношение к таможенному делу. Кроме того, степень взаимодействия государств и уровень международной торговли, процессы глобализации и интеграции отражаются на развитии таможенного дела, в том числе и правоохранительной деятельности органов доходов и сборов.

Считаем, что правоохранительная деятельность органов доходов и сборов в сфере таможенного дела определяется как применение в пределах действующего законодательства совокупности правовых мер и форм деятельности, целью которых является обеспечение защиты прав и законных интересов граждан, субъектов внешнеэкономической деятельности, общества и государства от противоправных посягательств, связанных с перемещением товаров через таможенную границу Украины.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ МЕТАЛОБРУХТУ

Прокопенко В. В., аспірантка

*(Науковий керівник – д.ю.н., професор Приймаченко Д. В.)
(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)*

Переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон держави базується на основних принципах, тобто на загальних положеннях, правилах, нормах поведінки, якими керується митна адміністрація.

рація. На жаль, у МК України 2012 р. (утім, як і в МК України 1991 р., 2002 р.) відсутня систематизація таких принципів на відміну від Основ митного законодавства країн-учасниць СНД, які були підписані в 1995 р. 12 країнами СНД, в тому числі і Україною. Структура та зміст низки статей вищевказаного міжнародного акту були покладені в основу прийняття низкою країн СНД національних кодифікованих актів в галузі митної справи – Митних кодексів (далі – МК). Аналіз Основ митного законодавства країн-учасниць СНД, МК Митних союзів ЄврАзЕС та ЄС дозволяє виокремити наступні основні принципи:

- право осіб вільно переміщувати товари і транспортні засоби через митний кордон України;
- дотримання обмежень і заборон щодо переміщення окремих товарів;
- переміщення товару через митний кордон України здійснюється у встановлених місцях;
- усі товари підлягають митному контролю;
- декларант самостійно обирає митний режим товару, переміщувального через митний кордон України.

Охарактеризуємо кожний із названих основних принципів переміщення через митний кордон України відносно такої категорії товару як металобрухт.

Перший принцип – право осіб вільно переміщувати товари і транспортні засоби через митний кордон України відображений у ч. 1 ст. 365 МК України. Так, громадяни за умови дотримання вимог цього Кодексу та інших актів законодавства України можуть переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім тих, що заборонені до ввезення в Україну (у тому числі з метою транзиту) та вивезення з України. Як бачимо, законодавець таке право надає виключно громадянам, тобто фізичним особам, а на юридичних осіб цей принцип розповсюджується чи ні? Вважаємо, що розповсюджується виходячи із принципу здійснення державної митної справи – визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, закріпленого в ст. 8 МК України.

Щодо вільного переміщення особами металобрухту через митний кордон України, то експорт і імпорт – здійснюють спеціальні суб'єкти господарювання – юридичні особи, а транзит мають право здійснювати юридичні і фізичні особи (обмеження не встановлені).

Наступний принцип – дотримання обмежень і заборон щодо переміщення окремих товарів. Стаття 196 МК України містить заборони щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України. Обмеження щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України містяться в ст. 197 МК України. Заборони або обмеження у переміщенні

металобрухту через митний кордон України на даний час не встановлені. Хоча за період незалежності України відносно переміщення металобрухту через митний кордон України існували заборони. Так, наприклад, у 1993 р. була знята заборона на експорт металобрухту.

Наступний принцип – переміщення товару через митний кордон України здійснюється у встановлених місцях. Згідно ст. 195 МК України переміщення товарів через митний кордон України здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон України, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку. А переміщення окремих видів товарів через митний кордон України може здійснюватися у спеціально визначених пунктах пропуску через державний кордон України. Переліки таких товарів та пунктів пропуску затверджуються Кабінетом Міністрів України. Необхідно констатувати про відсутність якихось спеціально визначених пунктів пропуску через державний кордон України, через які здійснюється переміщення металобрухту, тобто металобрухт може переміщуватись через митний кордон України в будь-якому пункті пропуску через державний кордон України.

Наступний принцип – усі товари підлягають митному контролю. Цей принцип відображений у ст. 318 МК України. Необхідно звернути увагу на те, що митний контроль передбачає виконання органами доходів і зборів мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи. Таким чином, при переміщенні металобрухту через митний кордон України посадові особи органів доходів і зборів застосовують передбачені МК України форми митного контролю для забезпечення митних правил. Зазначимо, що крім митного контролю переміщуваний через митний кордон України металобрухт підлягає і екологічному, і радіологічному контролю.

Останній принцип – декларант самостійно обирає митний режим товару, переміщуваного через митний кордон України. Згідно ч. 1 ст. 71 МК України декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, що визначені МК України. МК України закріплює 14 видів митних режимів. При переміщенні металобрухту через митний кордон України можуть бути заявлені декларантом практично всі види митних режимів за винятком наступних митних режимів: знищення або руйнування; безмитної торгівлі; тимчасового ввезення; тимчасового вивезення.

Підводячи підсумки, хотілось би звернути увагу законодавця на необхідності систематизації основних принципів переміщення в окремій главі МК України.

ОТКРЫТОЕ ТАМОЖЕННОЕ ПРОСТРАНСТВО В УКРАИНЕ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

*Раздорожная С. В., Соколюк В. В., студентки
(Научный руководитель – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)
(Национальный университет “Одесская юридическая академия”,
г. Одесса)*

Со времен провозглашения независимости Украины, таможенное законодательство и таможенное право в целом, стремительно развивалось и реформировалось, были приняты три Таможенных кодексов, а также огромное количество нормативно-правовых актов. Одним из важных направлений развития государства на современном этапе является дальнейшее осуществление таможенной реформы с целью создания эффективной и результативной системы. Так, в Одесской таможне запущен проект введения открытого таможенного пространства.

Открытое таможенное пространство – это, безусловно, качественно новый подход в осуществлении таможенных формальностей в Украине. Но, что же на самом деле будет значить применение открытого таможенного пространства в существующих реалиях Украины?

Открытое таможенное пространство – это зона таможенного оформления, в которой по принципу “Единого окна” будет предоставляться таможенный сервис по заполнению и регистрации деклараций, логистические услуги и услуги банка, таможенные консультации.

Необходимо обратить внимания на преимущества и недостатки внедрения свободного таможенного пространства:

К преимуществам следует отнести:

1) снижение количества документов, необходимых для таможенного оформления вместо 9-ти документов будет 2 (счет фактура и транспортная накладная);

2) сокращение времени оформления грузов (до 15 минут в “зеленом коридоре” и до 1 часа в “красном коридоре”);

3) модернизация таможенных операций, что в свою очередь позитивно скажется на процедуре сбора таможенных платежей;

4) сокращение времени транзакций и затрат повлечет повышение эффективности торговли и конкурентоспособности;

5) повышение безопасности за счет упрощения процедур контроля грузов;

6) оказание помощи в борьбе с коррупцией, путем повышения прозрачности операций; 7) сокращение использования документов на бумажном носителе и переход на использование электронных транзакций и документов.

К недостаткам следует отнести: 1) основу свободного таможенного пространства – Asycuda World, которая не отвечает украинскому законодательству; 2) программа требует более детальной проверки интерфейса информационного обмена с производителями систем (которые уже установлены в пунктах пропуска на государственной границе Украины и в местах таможенного оформления); 3) адаптация данной программы требует дополнительных средств; 4) данная система не может работать и администрироваться отдельно от общей системы, с которой работают все остальные таможни Украины; 5) право собственности будет принадлежать ЮНКТАД; 6) для работы открытого таможенного пространства необходимо инициировать внесение соответствующих изменений в Таможенный Кодекс Украины.

Необходимо обозначить те шаги, которые Украина сделала для свободного таможенного пространства: 28 декабря 2016 г. Одесская таможня заключила соглашение с Конференцией ООН «По торговле и развитию» на услуги в сфере информационных технологий, на сумму 17,5 миллионов гривен. Средства выделены на приобретение программного обеспечения, для внедрения интегрированной таможенной информационной системы «ASYCUDA WORLD», которая и станет основой свободного таможенного пространства.

По мнению Ю. Марушевой таможенная информационная система «ASYCUDA WORLD», необходима для облегчения законной торговли, а также увеличения оперативного потенциала и эффективности в борьбе с коррупцией и экономической преступностью, контрабандой, контрафактной продукцией и других правонарушений в таможенной сфере.

Вторым шагом стал открытый набор на вакантные должности, который так же оставляет за собой огромное количество вопросов, таких как: можно ли набрать специалистов без специального высшего образования, отдельный вопрос относительно процедуры принятия на государственную службу, могут ли быть достаточны знания лишь в нескольких областях права? Не говоря уже об отсутствии практики!

Для определения практического значения необходимо обратиться к опыту зарубежных стран, ведь данная система была внедрена более чем в 80 странах, но интересным на наш взгляд является факт, что лишь для Боснии и Герцеговины, Литвы, Румынии и Республики Македония внедрение системы автоматической обработки деклараций стало позитивным шагом. Опыт большинства стран свидетельствует лишь о том, что очевидна проблема нехватки технических возможностей, вследствие чего и произошло возрастание рисков, более дорогостоящее и затруднительное управление, развитие и содержание, понадобилось привлечение больших человеческих ресурсов со знаниями в различных областях, увеличилась уязвимость данных и время на осуществление некоторых про-

цессов. Именно адаптация системы потребовала выделения дополнительных средств на приобретение консультационных услуг.

Глубоко убеждены, что внедрение открытого таможенного пространства требует не только соответствующих знаний по применению и использованию данной программы, но и на реализацию данной программы потребуются огромные средства, в том числе средства на обучение и приобретение персоналом соответствующих знаний, навыков, умений по практическому запуску программы “Свободное таможенное пространство”.

Исходя из вышесказанного, возникает вопрос о целесообразности её внедрения!

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ: НА ШЛЯХУ РЕФОРМ

Руденко І. І., аспірантка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Прокопенко В. В.)

(Національний університет “Одеська юридична академія”, м. Одеса)

Вперше в історії Державної фіскальної служби України (далі – ДФС) розпочато глобальну адміністративну перебудову.ДФС разом з Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ) та Міністерством фінансів України (далі – Мінфін) було розроблено та узгоджено 04.06.2015 р. детальний План інституційних реформ, який поступово почали втілювати в життя. Основною метою вищевказаного Плану є підвищення ефективності діяльності фіскального органу, запровадження дійсно дієвої системи адміністрування податків, що передбачає спрощення процедури сплати податків, побудування реально довірчих відносин та встановлення партнерського клімату між державою і бізнесом, податковою службою і платниками податків, створення дійсно прозорої сервісної служби та мінімізування будь-яких можливостей для суб’єктивізму та корупції в ДФС, повна гармонізація податкового та митного законодавства з нормами та стандартами ЄС, перетворення ДФС на клієнто-орієнтовану сервісну службу.

План реформування ДФС, розроблений Мінфіном разом з експертами МВФ, передбачає подальшу інтеграцію податкового та митного направлення на рівні ДФС, під контролем Мінфіну. Детальний план інституційних реформ ДФС затверджений на 2 роки, з чітким розподілом обов’язків, та включає серед іншого: передачу підпорядкування ДФС до Мінфіну (замість Кабінету Міністрів України), призначення координатора відомчих реформ – незалежну особу, повну перевірку всіх ІТ-систем, створення незалежної експертної комісії по виплатах для визначення рівня заробітної плати, розширення залучення зовнішніх експертів з підбору персоналу, створення електронної митниці, проведення капітальної перевірки бюджету, створення комітету з ризиків та аудитів то-

що. Виконання положень детального плану інституційних реформ ДФС додатково контролюється постійним представником МВФ при ДФС.

Наразі, вже затверджено нову структуру ДФС, яка зокрема, передбачає скорочення кількості територіальних органів майже вдвічі. Розпочато процес демілітаризації міліції. До Мінфіну направлені законодавчі акти щодо створення Служби фінансових розслідувань. Законодавчо дозволено проходити службу в органах податкової міліції держслужбовцям. Запроваджено новий інститут – Уповноваженого з питань підприємництва (податкового бізнес-омбудсмена), який допоможе вести конструктивний діалог з бізнесом та краще зрозуміти системні проблеми взаємодії фіскальної служби та платників податків. Запроваджено електронне адміністрування ПДВ, система електронного адміністрування реалізації пального, посилено контроль за трансфертним ціноутворенням, створено автоматизовану систему аналізу та управління ризиками. Це дозволило зробити адміністрування ПДВ прозорим, унеможливило створення фіктивних податкових кредитів та «податкових ям». ДФС погоджено нову форму спрощеної декларації про майновий стан і доходи фізичних осіб, в якій скорочено кількість податків з 7 до 4. Також розроблено Антикорупційну програму з комплексом заходів щодо запобігання і протидії корупції в органах ДФС. Фіскальною службою розпочато впровадження багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» для скорочення часу митного оформлення та зняття навантаження на декларантів.

Наступними кроками на шляху до завершення реалізації Плану інституційних змін діяльності ДФС є: запровадження системи електронного адміністрування акцизного податку для підакцизних товарів; запровадження системи автоматизованого обліку товарообігу від імпортера/виробника до кінцевого споживача за допомогою ІАН кодів; затвердження спрощених форм податкової звітності; запровадження однорівневої системи апеляційних оскаржень платниками податків; запровадження механізму медіації як альтернативного способу врегулювання податкових спорів; відновлення масштабних митних проєктів з Румунією та Польщею, а саме відкриття сучасних європейських автомобільних пунктів пропуску на українсько-румунському та українсько-польському кордонах. Продовження процесів інституціональної реструктуризації, зокрема скорочення штату ДФС на 20 %.

Таким чином, співпраця ДФС та МВФ спрямована не лише на планування майбутніх змін, а й на детальний аналіз процесу їх втілення. При цьому обговорюються проблеми, які виникають під час їх здійснення, а також обговорюються кроки, які необхідно зробити для реального втілення даного плану в життя.

Найбільшим результатом роботи ДФС у 2015 р. та перші місяці 2016 р. стало перевиконання завдань із забезпечення надходжень до бюджету, що дало змогу вирішити проблеми з бізнесом – закрити суттєві

переплати з акцизного податку, повернути заборгованість з відшкодування податку на додану вартість та стабільно державі виконати соціальні зобов'язання. Серед таких резервів збільшення надходжень до бюджету держави слід відмітити детінізацію економіки, покращення роботи митниць, закриття схем ухилення від сплати податків тощо.

Наразі потрібно завершити заплановані кроки реформи, щоб економіка країни стала прозорою, а компанії працювали за економічними правилами, а не за правилами тіньового бізнесу. ДФС повинна мати чіткий план (приклад тому є План інституційних змін діяльності ДФС) та активно співпрацювати з професійними колегами з Європейського Союзу, та на практиці втілювати їх успішний досвід.

ПРОВАДЖЕННЯ ПРО КОНТРАБАНДУ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Старченко Л. В., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Карнаухов О. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Зміцнення міжнародних зв'язків України та конкретизація її євроінтеграційних процесів впливають на зростання кількості осіб, які перетинають митний кордон держави у різних напрямках. І у зв'язку із цим, збільшується кількість правопорушників, котрі прагнуть вчинити контрабандні посягання [1].

Розглядом питань провадження про контрабанду займались такі вчені: В. С. Зеленецький, Є. Г. Коваленко, Л. М. Лобойко, М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, В. М. Тертишник, М. С. Хруппа, В. П. Шибіко та ін.

У зв'язку із цим виникає питання щодо можливості попередження або швидкого розкриття даного виду порушення. Важливим чинником оперативного розкриття контрабанди та викриття осіб, які винні у вчиненні даного порушення, головним чином реалізується шляхом своєчасного початку кримінального провадження та подальшого здійснення оперативно-розшукових заходів.

Зрозуміло, що опорною точкою початку кримінального провадження про контрабанду виступає саме виявлення ознак розглядуваного порушення. Ознаками контрабанди у криміналістичному розумінні є певні факти, які являють собою результати злочинних дій осіб по незаконному переміщенню предметів, визначених Кримінальним кодексом, через митний кордон України, що, безумовно, дає змогу говорити про злочинний характер даного виду діяння особи.

Одним із основних документів, на який потрібно спиратись, при розгляді даного діяння у вигляді здійснення контрабанди виступає Кримінальний кодекс України. Ст. 201: контрабанда – переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного

контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [2]. І відразу ж хотілось звернути увагу на те, що дуже часто говорять, що здійснення такого виду посягання, як контрабанда, впливає на економічний розвиток держави. Але, виходячи із дефініції поняття контрабанда, бачимо, що ніякого посягання на економічний розвиток країни не відбувається.

Наступним документом виступає Митний кодекс України. Розділ 17 містить положення, щодо заходів щодо запобігання та протидії контрабанді [3].

Не меншу увагу при розгляді даного виду порушення надається і Кримінальному процесуальному кодексу, адже там містяться загальні відомості про слідчі (розшукові) дії [4].

Узагальнення практики показало, що абсолютна більшість фактів контрабанди виявляється працівниками фіскальної служби при проведенні митного контролю. Тобто на працівника митниці покладається основний обов'язок попередження та швидкого припинення контрабандних посягань.

Для початку провадження за фактом контрабанди уповноважена особа фіскальної служби повинна зібрати дані, що вказують на наявність ознак порушення. Тільки після цього відбуваються процесуальні дії стосовно початку кримінального провадження. У разі виявлення обставин, що безпосередньо вказують на початок кримінального провадження, працівник митниці повинен звернутись за цим фактом до відповідної служби, у даному випадку до Служби безпеки України.

Достатність даних, які вказують на наявність ознак порушення у кожному конкретному випадку має бути визначена особою, яка проводила перевірку про порушення з урахуванням всієї сукупності зібраних матеріалів. Таким чином рішення про початок кримінального провадження повинно бути обґрунтованим, мотивованим і своєчасним, що створює необхідні передумови для застосування широкого комплексу кримінальних процесуальних дій, спрямованих на встановлення всіх обставин виявленого порушення та притягнення винних до відповідальності.

Своєчасне реагування уповноваженої особи фіскальної служби на митному кордоні дає змогу попередити та (або) швидко розкрити справу про контрабанду.

Отже, одним із способів захисту національних інтересів є своєчасне виявлення та розслідування контрабанди. Статистичні дані показують, що відбувається тенденція до зростання посягань на перетин митного кордону шляхом вчинення контрабандних посягань. Фіскальна ж служба України намагається відповідати міжнародному рівню боротьби з контрабандою. Адже тут мова йде про необхідність посилення контролю на державному кордоні в умовах глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Інтернет-ресурс [http://sartraccc.ru/Pub/muzyka\(0312_4\).pdf](http://sartraccc.ru/Pub/muzyka(0312_4).pdf).
2. Кримінальний кодекс України / Верховна Рада України / Кодекс від 05.04.2001 / № 2341-III.
3. Митний кодекс України / Верховна Рада України / Кодекс від 13.03.2012 / № 4495-VI.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України / Верховної Ради України / 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88.

КОНТРАБАНДА НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ: СУЧАСНИЙ СТАН І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Козленко А. І., студентка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Карнаухов О. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Проблема контрабанди в Україні набула значної актуальності і боротьба з цим негативним явищем є одним із першочергових завдань держави.

Перші кроки в напрямку боротьби з незаконним розповсюдженням наркотичних засобів було зроблено шляхом прийняття цілої низки законів, а саме: “Про наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори” [3], “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” [2] тощо.

Аналіз заходів боротьби з наркозагрозою у зарубіжних державах дозволяє поділити більшість держав на три основні групи протидії наркобізнесу.

Перша група – “група жорсткої політики”. До цієї групи країн можна віднести Малайзію, Іран, Пакистан, Китай та ін., де боротьба ведеться найжорсткішими засобами, аж до смертної кари, і законодавство в частині, що стосується розповсюджувачів наркотиків, максимально посилено. Наприклад, в Ірані тільки за півтора року відповідно до Закону 1989 р. було публічно страчено понад тисячі осіб.

У Гонконзі, регіоні, особливо враженому наркобізнесом, довічне ув’язнення призначається особам, викритим у торгівлі одним з 97 видів наркотиків, виготовленні наркотиків або володінні ними з метою торгівлі.

Друга група – “ліберальна”. До цієї групи країн можна віднести такі, в яких частково були дозволені деякі види “легких” наркотиків. Найбільш відомим її представником є Голландія. Однак, проаналізувавши голландський варіант вирішення окресленого питання, можна виявити, що досвіду протидії обігу наркотиків у цій країні практично немає. Більш того, Голландія, в першу чергу Амстердам, перетворилася на “наркотичну яму Європи”.

Третя група – «група жорсткого контролю». Для країн, які входять до цієї групи (США, Великобританія, Франція та ін.), притаманним є те, що державними органами здійснюється жорсткий контроль за обігом будь-яких видів наркотичних засобів, йде активне протистояння наркомафії, але найбільш радикальні заходи не вживаються. У США в більшості штатів існує покарання не тільки за зберігання і вживання, але навіть за спробу придбання наркотиків. В Англії та Франції наркоманів в судовому порядку відправляють на примусове лікування. [1]

Отже, можемо зробити такі висновки:

1) зважаючи на глобалізацію наркобізнесу, більшість держав посилює відповідальність за протиправні діяння, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів. Посилена відповідальність передбачена за виробництво наркотиків та незаконну торгівлю, особливо організовану.

2) простежується тенденція до жорсткого покарання організаторів злочинних організацій, осіб-рецидивістів і осіб, які втягують неповнолітніх у наркобізнес;

3) світовий досвід законодавчих форм боротьби з незаконним обігом наркотиків в умовах глобалізації має бути використаний і в Україні в ході вдосконалення національного законодавства та реформування правової системи.

Список використаних джерел:

1. Погорецький М. А., Черниш Р. Ф. Міжнародно-правовий досвід у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків // Право і суспільство. – 2012. – Ст. 5

2. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : закон України від 15 лют. 1995 р. № 63/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995 – № 10. – Ст. 63.

3. Про наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори : закон України від 15 лют. 1995 р. № 61/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995 – № 10. – Ст. 61.

ОСОБИСТИЙ ОГЛЯД ГРОМАДЯН ЯК ВИНЯТКОВА ФОРМА МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Яресько М. М., студент

(Науковий керівник – старший викладач Кийда Л. І.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Розвиток правової системи є складним тривалим процесом, що вимагає належного наукового забезпечення. Дослідження митного контролю полягає в необхідності розвитку митного права в Україні, вирішенню проблем правового регулювання, оскільки продовжують діяти застарілі нормативні акти.

Митний контроль – сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Особистий митний огляд є винятковою формою проведення митного контролю. Як вид митного огляду, він проводиться щодо фізичної особи, якщо є підстави вважати, що дана особа приховує при собі предмети, що підлягають митному контролю.

Якщо є достатні підстави вважати, що громадянин переміщує через митний кордон України товари, які підлягають обліку і контролю інших державних органів; товари, з яких справляються податки та збори, а також товари, переміщення яких через кордон України заборонене або обмежене, митний орган має право провести огляд, а також переогляд ручної поклажі та багажу з розпакуванням багажу цього громадянина. Особистий огляд, як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовою постановою керівника митного органу або особи, яка його замінює, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний кордон чи перебуває в зоні митного контролю або у транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України[1].

Перед початком огляду посадова особа митного органу повинна пред'явити громадянину письмову постанову керівника митного органу, керівника митного поста чи особи, яка їх замінює, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під час проведення такого огляду і запропонувати добровільно пред'явити приховані товари.

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні, що відповідає встановленим санітарно-гігієнічним вимогам, посадовою особою митного органу однієї статі з громадянином, який проходить огляд, у присутності не менш як двох понятих тієї ж статі. Як поняті запрошуються особи не заінтересовані у результатах огляду. Понятими не можуть бути родичі особи, яка підлягає особистому огляду, а також працівники митних органів. Доступ до приміщення, де проводиться огляд громадян, які не беруть участі у ньому, і можливість спостерігати за проведенням огляду з боку таких громадян мають бути виключені. Обстеження органів тіла громадянина, який підлягає особистому огляду, має проводитися виключно медичним працівником.

Під час проведення особистого огляду складається протокол за формою, що встановлюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Протокол підписується посадовою особою митного органу, що проводила огляд, громадянином, який проходив огляд, понятими, які були присутні під час огляду, а у разі обстеження медичним працівником - і цим працівником. Громадянин, який проходив огляд, має право зробити заяву в такому протоколі.

Копія протоколу надається громадянину.

Особистому огляду не підлягають Президент України, Голова Верховної Ради України, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, Голова та судді Верховного Суду України, Голова та судді Конституційного Суду України. Міністр закордонних справ України, Генеральний прокурор України та члени їхніх сімей, які прямують разом з ними [2].

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України 4495-VI від 13.03.12 зі змінами та доповненнями: (ОФЦ. ТЕКСТ). – К. : Паливода А. В. – 344 с.
2. Основи митної справи в Україні: підручник / за ред. 0-75 П. В. Пашка. – К. : Знання, – 651 с. – (Митна справа в Україні).

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СЛУЖБИ ПОЛЬЩІ

Снісар В. О., студентка

(Науковий керівник – к.держ.упр., доцент Тоцька Т. С.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

У найближчі роки динамічні зміни будуть ймовірно пов'язані з технологічними умовами. Тим більше, що деякі компанії, у зв'язку з економічною ситуацією в світі, будуть прагнути економити за рахунок використання електронних засобів. Швидкий технологічний прогрес в економіці потребує і відповідної адаптації з боку митної служби. Інновації є ключовою проблемою в найближче десятиліття не тільки для бізнесу, але і для всього суспільства, в тому числі державного управління. Підтримка динаміки розвитку митної служби можлива за умови виділення пріоритетних напрямків розвитку, які б впливали на прогрес, сприяли зміцненню митної служби як організації. Для митної служби Польщі сучасними пріоритетами розвитку є пріоритети «3І»: INTERNET (Інтернет); INTELLIGENCE (Інтелект); INNOVATION (Інновація).

Інтернет став новим суспільний простором XXI століття. Він змінив світ в цілому, в тому числі вплинув на модернізацію адміністрації. Так, Інтернет є джерелом інформації щодо митної служби та її діяльності. Він активно використовується співробітниками митниць як ресурс знань і канал комунікацій. Не можна не помітити, що також існує значний попит на послуги, що надаються через середовище Інтернет.

В останні роки митна служба активно реалізує ініціативу безпаперового середовища для торгівлі. За останні кілька років були реалізовані: Система контролю імпорту (ICS); Система експортного контролю (ECS); Система переміщення акцизних товарів (EMCS). Максимально широке коло людей може подати документи в електронному вигляді, і ця практика буде продовжуватися в майбутньому.

У найближчі роки в митній службі повинні провадитися зусилля по наданню більш широкого спектру послуг з використанням Інтернет. Це відповідало б Лісабонській стратегії, спрямованій на створення належних умов ринку, скорочення існуючих бар'єрів та адміністративного навантаження на бізнес. Митна служба повинна також продовжувати розвивати тенденцію до використання середовища Інтернет для внутрішніх і зовнішніх комунікацій. Оскільки сьогодні Інтернет є простором, в якому проводяться ряд операцій, в тому числі цікаві для митної служби: в області зовнішньої торгівлі, торгівлі підакцизними товарами тощо, пріоритетний розвиток повинен привести до більш широкого використання Інтернет в процесі аудиту та контролю.

Другий напрям розвитку – Інтелект передбачає розумне використання і управління знаннями та інформацією. Важливість інформації для митної служби висуває на перший план Митний кодекс Європейських співтовариств, а також Закон про Митну службу.

В рамках цього напрямку особливий акцент буде зроблений на використанні електронних засобів, розвиток яких відкриває доступ до знань для всіх співробітників митниці. Як наслідок необхідним є технічний прогрес в митній службі та її адаптація до нових технологій і електронного зв'язку. Також необхідно активізувати співпрацю з науковими установами, елементом цієї співпраці має стати створення нових аналітичних інструментів, що дозволить найбільш повно використовувати інформацію митною службою. Важливим є розширення зв'язків з громадськістю, в результаті чого митна служба зможе отримати доступ до інформації від компетентних органів і обмінюватися знаннями з іншими службами та державними установами. Довгострокова мета полягає в «віртуалізації» митної служби, що розуміється як стан, в якому митниця працює у фоновому режимі, без втручання в законні економічні процеси – і в той же час, через широкий аналіз наявних даних, вона зможе проводити перевірки тільки там, де вони дійсно необхідні.

Третім пріоритетним напрямком є Інновація. Митна служба як суб'єкт державного управління працює не для себе, а служить конкретній громаді, пропонуючи кращі послуги, що найбільш відповідають сучасності. Ефективна діяльність митної служби призводить не до збільшення фінансової вигоди, як в бізнесі, а саме до розгортання інноваційних рішень, які спрямовані на принесення вигоди суспільству у вигляді широко доступних більш якісних послуг.

Ухвалення інноваційних процесів в митній службі вимагає правильного співвідношення між «управлінням сьогодні» і «управлінням на створення майбутнього». Інновації не означають відмови від існуючого досвіду або зменшення його ролі. Вони пов'язані з: глибоким розумінням потреб суб'єктів; відкритістю по відношенню до навколишнього середовища і співпрацею; творчим мисленням; розробкою нових рішень або новим застосуванням вже існуючих. При цьому митна служба повинна спиратися на досвід управління бізнес-сектора, досвід органів державного управління, а також митних адміністрацій інших країн.

Таким чином, використання електронних інструментів і присутність в цифровому середовищі (Інтернет), розумне використання отриманих знань (Інтелект), а також спрямування на реалізацію нових рішень (Інновація) сприяє адаптації митної служби до економічних та технологічних змін, значно підвищує ефективність її діяльності.

Список використаних джерел:

1. Стратегія Митної служби на період 2014-2020 / Strategia działania Służby Celnej na lata 2014-2020 [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1161637/strategia+dzialania+SC+n+a+lata+2014_2020.pdf, вільний.

2. Подальший розвиток – 3i від модернізації до іновачії / Perspektywy rozwojowe – 3i od modernizacji do innowacji [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.mf.gov.pl/documents/764034/928139/ini_cjatywa_3i_od_modernizacji_do_innowacji.pdf, вільний.

МЕТОДИ БОРОТЬБИ З ВИКРИВЛЕННЯМ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ, ІМПОРТОВАНИХ ІЗ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Щербина І. М., студент

(Науковий керівник – доцент Чистик О. М.)

(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Військовий інститут, м. Київ)

Ефективна реалізація національної митної політики є важливим фактором, що дозволяє державі забезпечувати наповнення державного бюджету, стабільність і розвиток національної економіки та внутрішнього ринку від впливу негативних зовнішніх факторів.

Верховною Радою України (ВРУ) та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної митної політики, митниці та митні пости (ДФС), неодноразово приймалися заходи щодо підвищення ефективності роботи митних органів та митно-тарифного регулювання. Одним із них є укладення угод про взаємодопомогу в митних справах, яких на сьогодні підписано більше 45. Так, набрали чинності двосторонні угоди з державами-сусідами України, з державами – членами Європейського Союзу та іншими державами [1].

16 березня 2016 року ВРУ ратифікувала угоду між Україною та Аргентинською Республікою про взаємну адміністративну допомогу з питань запобігання, розслідування та припинення митних правопорушень.

У той же час, залишається невирішеним питання щодо налагодження аналогічної тісної співпраці з митними органами Китайської Народної Республіки (КНР) з приводу антидемпінгового імпорту китайських товарів, зокрема у питанні визначення їх митної вартості, незважаючи на те, що торговельно-економічна співпраця між Україною та КНР регулюється Угодою між Урядами України та КНР про торговельно-економічне співробітництво (1992 р.), згідно якої встановлено режим найбільшого сприяння щодо стягнення мита на експортні та імпорتنі товари обох країн [2].

Проблематику викривлення митної вартості імпортованих товарів досліджували такі вітчизняні вчені, як Г. Стирнік, Я. Базилюк та ін. Водночас зазначені науковці не приділили належної уваги інструментам нетарифного регулювання доступу імпортованих товарів на внутрішній ринок.

Імпортери китайських товарів занижують їх декларовану вартість, щоб зменшити базу обкладання митом, надаючи яку завгодно калькуляцію собівартості китайських товарів своїм контрагентам – структурам, що займаються імпортом в Україну, про що неодноразово зізнавалися у посольстві КНР в Україні та експерти Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України.

Починаючи з 1991 року, з українського боку використовувалися переважно інструменти тарифного регулювання доступу товарів на внутрішній ринок у відповідь на демпінгову політику китайських партнерів. Наприклад, у 2009 році було введено на 5 років антидемпінгове мито у розмірі 140 % на імпорт махрового і ворсового полотна та 31,8 % - молочної кислоти з КНР[3].

Проведена диференція ставок ввізного мита, в результаті чого передбачено нульову ставку ввізного мита на 30,9 % від усієї кількості товарних позицій, ставки на рівні від 0 до 5 % – на 30,3 %, та ставки на рівні від 5 до 10 % – на 20 %, не зняла проблем поширеної в Україні практики маніпуляцій з митною вартістю товарів. З посиленням інтенсивності імпорتنих потоків та високим завантаженням митних контролюючих органів збільшуються зловживання саме в цій сфері, коли висока фізична завантаженість відповідних органів не дозволяє ретельно виявляти вказані порушення [4].

Як наслідок, аналіз двостороннього товарообігу у 2015 році засвідчив зменшення обсягів українсько-китайської двосторонньої торгівлі за рахунок зменшення поставок китайських товарів до України порівняно із аналогічним показником 2014 року на 17,6 % [2].

Таким чином, виявивши недоліки вітчизняної антидемпінгової політики у напрямку боротьби із заниженням митної вартості імпортованих товарів, пропонуємо наступні шляхи вирішення даної проблеми:

1) посилення ефективності (за необхідності – розроблення нових) механізмів моніторингу та визначення справжньої вартості товарів, достовірності їхнього декларування шляхом створення спільних оцінювальних комісій безпосередньо на українських митницях, до складу яких входитимуть експерти відповідної іноземної держави;

2) здійснення в установленому порядку обміну інформацією з митними органами іноземних держав з питань виявлення, розкриття, припинення й профілактики порушень законодавства у митній сфері у відповідності до міжнародних угод;

3) накопичення, систематизація та аналіз інформації про форми, способи вчинення й порушень митних правил, структури предметів правопорушень з метою усунення причин і умов їх вчинення;

4) підвищити розмір штрафних санкцій за порушення митних правил в частині викривлення митної вартості імпортованих товарів[5];

5) здійснювати поступовий відхід від практики 100 % фізичного огляду товарів при перетині митного кордону України, яку можливо розпочати з експерименту на окремих суб'єктах зовнішньо-економічної діяльності, насамперед встановивши критерії та механізми застосування пост-аудит контролю ДФС (перевірки упродовж певного часу суб'єктів вже після проходження процедур митного оформлення товарів), з метою зменшити високу фізичну завантаженість митниць.

Отже, здійснюючи антидемпінгову політику стосовно виявлення імпортованих товарів із заниженою їх митною вартістю в сучасних економічних умовах, необхідно надавати перевагу інструментам нетарифного адміністративного регулювання доступу імпортованих товарів на внутрішній ринок.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада ратифікувала угоду між Україною та Аргентиною щодо протидії митним правопорушенням [Електронний ресурс] // sfs.gov.ua – 2016. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/241036.html>

2. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм [Електронний ресурс] // china.mfa.gov.ua – 2015. – Режим доступу : <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/trade>

3. Україна запровадила низку антидемпінгових мит на товари з Китаю та Кореї [Електронний ресурс] // fbc.net.ua – 2009. – Режим доступу : http://fbc.net.ua/news/economics/Ukrayina_zaprovadila_nizku.html

4. Сучасні тенденції реалізації митної політики України [Електронний ресурс] // old.niss.gov.ua – 2009. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Juni/3.htm>

5. Основні завдання та функції управління аналізу ризиків та протидії митним правопорушенням (митниця) [Електронний ресурс] // lv.sfs.gov.ua – 2014. – Режим доступу : <http://lv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/struktura/204319.html>

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ: ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Кмецінська У. В., аспірантка

(Науковий керівник – к.ю.н., доцент Пунда О. О.)

(Науково-дослідний центр митної справи

*Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету Державної фіскальної служби України
м. Хмельницький)*

Захист економічних інтересів України шляхом запобігання незаконному переміщенню товарів через митний кордон України, втратам Державного бюджету України за результатами зовнішньоекономічних операцій єголовним завданням Державної фіскальної служби України(далі – ДФС України), що зумовлює серед іншого пошук нових і вдосконалення існуючих засобів та форм проведення митного контролю. На сучасному етапі розвитку країни митний контроль (далі – МК) є малодослідженимвидом державного контролю, у той час як він виступає однією із передумов підвищення ефективності управління ризиками. При цьому, необхідність удосконалення МК підсилюєтьсязагальнодержавним значенням податків, надходження яких при переміщенні товарів через митний кордон контролюютьта забезпечують органиДФС України, у тому числі, із використанням технічних засобів.Саме за допомогою технічних засобів забезпечується здійснення ефективного, якісного, своєчасного та культурного МК, швидка ідентифікація об'єктів та недопущення правопорушень під час перетину державних кордонів, а також сприяння безпеці торгівлі. Так, згідно зі статтею 324 МК України, задля скорочення часу проведення МК та підвищення його ефективності органи доходів і зборів можуть використовувати технічні та спеціальні засоби.Застосування для здійснення МК таких засобів повинно бути безпечним для життя і здоров'я людини, тваринного та рослинного світу і не завдавати шкоди товарам, транспортним засобам.Дотримання вимог зазначених положень потребує високого професійного рівня підготовки фахівців, діяльність яких пов'язана з переміщенням пасажирів, транспортних засобів, вантажів через митний кордон України. Високий же фаховий рівень, у свою чергу, потребує знання принципів дії, технічних параметрів та експлуатаційних характеристик технічних засобів МК, сучасних методів їх використання. Висока результативність контролюдосягається комплексним застосуванням технічних засобів накожній конкретній ділянці МК. І ще однією вагомою причиною, яка обумовлює необхідність ефективного застосування технічних засобів під час здійснення МК, є дедалі частіше використання порушниками законодавства України з питань державної митної справи різноманітних схеми ввезення в

Україну товарів без належного оподаткування. Правопорушниками залежно від спрямованості заходів протидії незаконному ввезенню товарів з боку митниць постійно коригуються механізми і тактика протиправної діяльності. Набули поширення так звані «схеми інтелектуального приховування», коли створюються умови для переміщення товарів з порушенням митного законодавства під виглядом легальних імпортерських операцій.

До таких схем належить використання товарів «прикриття», що мають значно нижчу вартість товарів та одночасно переміщуються з високоліквідними товарами з набагато вищим рівнем оподаткування. При застосуванні такої схеми до митного оформлення порушниками надаються митні декларації, у яких відомості щодо кількості товарів «прикриття» завищуються, а товарів з високим рівнем оподаткування – занижуються. Разом із тим, проведення митних оглядів усіх товарів, що переміщуються на митну територію України, суперечить нормам законодавства України, а також зобов'язанням, взятим Урядом України у межах реалізації програми секторальної бюджетної підтримки ЄС, та передовій світовій практиці щодо забезпечення вибірковості МК. З огляду на це, дієвим шляхом боротьби із незаконним переміщенням товарів через митний кордон видається забезпечення місць здійснення МК та оформлення товарів (пунктів пропуску та митних постів) сучасними технічними засобами МК.

Таким чином, підвищенню ефективності управління ризиками можуть сприяти наступні заходи МК: удосконалення технічного забезпечення пунктів пропуску в частині їх оснащення сучасними технічними засобами МК шляхом придбання достатньої (із урахуванням пропускну здатності пункту пропуску) кількості інспекційно-оглядових комплексів (як мобільних, так і стаціонарних), забезпечення пунктів пропуску іншими важливими технічними засобами; забезпечення максимальної автоматизації процесів фіксації результатів роботи технічних засобів контролю із можливістю збереження і передання даних до автоматизованих інформаційних систем; забезпечення оптимальної логістики, розташування технічних засобів МК таким чином, щоб у разі призначення технічних засобів контролю відповідні процедури потребували мінімуму затрат на доставку товарів до місця контролю; усунення недоліків формування технологічних схем здійснення МК для забезпечення об'єктивно обґрунтованого використання технічних засобів контролю по відношенню до осіб, товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон; налагодження ефективної системи формалізації та оцінки митних ризиків, яка б на основі існуючих методичних напрацювань та технічних засобів МК дозволяла би більш ефективно використовувати автоматизовану систему управління ризиками в пунктах пропуску.

Список використаних джерел :

1. Корнева Т.В. Митний контроль в Україні: Організаційно – правові питання [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України / Т. В. Корнева. – Київ, 2003. – С. 3.
2. Митний кодекс України: Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.03.2012 № 4495–VI; Верховна рада України // Відомості Верховної Ради України від 09.11.2012. – 2012. – № 44–48. – стор. 1858. – ст. 552.
3. Лист ДФС України від 04.03.2016 року № 4899/6/99-99-26-02-02-15 “Про надання інформації” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://apitu.files.wordpress.com/2015/06/012_16_d0bbd0b8d181d182-d0b4d184d181d183.pdf.

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Фалес Т. О., Корецька Н. В., студенти

(Науковий керівник – д.е.н., доцент Осадча Н. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Розвиток економіки України пов'язаний зі складними процесами. Одним із таких процесів є інтеграція в глобальний економічний простір. Розширюються можливості країни відносно зовнішньоекономічної діяльності. Митна справа відноситься до сфери зовнішньоекономічних зв'язків в результаті чого більшого значення набуває питання модернізації системи митної справи. Від митної справи залежить ефективність встановлених заходів митної політики, а саме забезпечення безпеки держави на митному просторі.

Роль інституту митниці полягає в контролі руху товарів і, таким чином, в захисті державних інтересів і гарантування збору доходів до бюджету. Його основні цілі охоплюють забезпечення узгодження державної політики і законів, що регулюють міжнародні товаропотоки, а також полягають у протидії контрабанді та підтримці легальної торгівлі. Глобальна місія інституту митниці – розвиток і застосування інтегрованого комплексу політик і процедур, що забезпечують підвищення захисту та безпеки, а також ефективну підтримку торгівлі та справляння податків і зборів до державних бюджетів [1].

З 1 січня 2009 року на території Європейського Співтовариства всі операції транзиту на умовах Конвенції МДП (TIR) в обов'язковому порядку здійснюватимуться з використанням європейської митної інформаційної системи NCTS (New Customs Transit System). У зв'язку з цим, перевізники-держателі книжок МДП як з ЄС, так і з інших країн, будуть зобов'язані здійснювати завчасне передавання даних з книжки МДП (декларації МДП) в електронному вигляді до системи NCTS митних органів Європейського Співтовариства [2].

Прес-служба Державної фіскальної служби України 21.03.2016 опублікувала інформацію про семінар, який відбувся завдяки співробітництву між Державною фіскальною службою України та Європейською Комісією «TWINNING» відбувся тижневий семінар. Семінар був присвячений темі «Отримання статусу уповноваженого економічного оператора та спрощення митних процедур». Особливу увагу було приділено змінам митного законодавства ЄС у зв'язку з набранням чинності з 1 травня 2016 року Митного кодексу Союзу (Регламент 952/2013), положення якого необхідно спів ставити до митного законодавства України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Таблиця 1

	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис.дол. США	у % до січня 2015	тис.дол. США	у % до січня 2015	
Усього	2043128,9	68,1	2338061,3	77,0	-294932,4
у тому числі:					
Білорусь	32265,5	78,3	185826,7	96,0	-153561,2
Велика Британія	27004,3	121,3	75241,6	116,6	-48237,3
Німеччина	110533,6	102,7	224991,3	75,6	-114457,7
США	20349,4	38,5	103410,2	87,5	-83060,8
Іспанія	128281,8	142,8	32946,7	73,5	95335,0

Торгівля, здійснювана між країнами дозволяє задовольнити потреби країн в продукції. І Україна не виняток.

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами за січень 2016 року без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частина зони проведення антитерористичної операції.

Сальдо торгового балансу є негативним так як імпорт переважає над експортом. Найбільш сприятливі відносини України щодо експорту товарів це Іспанія. Найменш сприятливі відносини серед наведених країн це США.

Кінцевою метою інституційно-економічного механізму модернізації митної справи є трансформація інституційного середовища митної справи наслідком чого є певні (прогнозовані та непрогнозовані) економічні ефекти насамперед для національної товаровиробників (за рахунок належної реалізації заходів митної політики держави), імпортерів (рівна конкуренція на ринку України), державного бюджету, споживачів тощо [1].

Інституційне середовище митної справи змінюється постійно. Актуальним завжди залишатиметься спрощення митних процедур з одночасним забезпеченням додержання митного законодавства. Одним із напрямків вдосконалення митної політики може виступати зміни митного законодавства щодо скорочення імпорту товарів.

Список використаних джерел:

1. Суворов В. В. Інституційні аспекти модернізації митної справи в Україні Ефективна економіка / В. В. Суворов // Ефективна економіка. – № 3, 2012.
2. Пресс-центр: новини [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної митної служби України. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.
3. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКА МИТНА СПІВПРАЦЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Андреева К. В., студентка

(Науковий керівник – д.і.н., д.держ.упр., професор Ченцов В. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Актуальними для митної політики України є створення нових стратегій щодо використання можливостей розвитку митного співробітництва, яке є важливим чинником розвитку добросусідських відносин між державами, а також інструментом для досягнення позитивного взаєморозуміння між народами. Пріоритетом зовнішньої політики України законодавчо визначено приєднання до Європейського Союзу, тому досвід нашого стратегічного партнера Польщі, отриманий в процесі ведення переговорів до вступу в ЄС, є надзвичайно цінним для нашої держави в контексті євроінтеграційних зусиль. В цьому сенсі, з точки зору оптимізації роботи митних органів, Україна справедливо вважає найбільш прийнятним прикладом для наслідування норми митного законодавства, порядок застосування інструментів митно-тарифного регулювання якої Польщі.

Митна політика є одним з основних інструментів протекціоністської політики держави. На даному етапі розвитку країни необхідною складовою українсько-польського співробітництва є належна діяльність митної системи і встановлення відповідних митних відносин. Польща, як держава-член Європейського союзу, у відносинах з третіми країнами застосовує всі інструменти спільної митної політики ЄС, в тому числі загальний митний тариф і нетарифні інструменти. Торговий обмін з країнами ЄС здійснюється за принципами єдиного внутрішнього ринку ЄС, на якому має місце вільне пересування товарів, тобто не існує меж і діють гармонізовані правила технічних вимог. Найважливішими законодавчими актами Польщі є: Договір про Європейське Співтовариство; Закон про адміністрування оборотом із зарубіжними країнами, який вступив в силу з дня вступу Польщі в ЄС, митне право країнами. В Польщі діє загальний митний тариф Євросоюзу. Він містить одну колонку ставок – конвенційні ставки, що впливають з режиму найбільшого сприяння.

Формування митних українсько-польських відносин нового типу стало можливим завдяки змінам в Україні митної політики з 2014 року. Загалом підходи до побудови митної системи митними адміністраціями Польщі дуже схожі на підходи, які використовуються в Україні, окрім того, як і в більшості європейських країн, митна адміністрація Республіки Польща підпорядковується Міністерству фінансів. Успішному функціонуванню системи в митних адміністраціях Польщі сприяє доступ до спеціалізованих баз даних ЄС, а також тісна співпраця, як на рівні країн-членів ЄС, так і на рівні структурних підрозділів митних установ Республіки Польща. Ведеться так звана Центральна митна картотека, в якій зберігаються дані про будь-які порушення митного законодавства, виявлені за результатами різних заходів і форм митного контролю. Під час митного контролю та митного оформлення в митних органах Республіки Польща використовуються кілька баз даних: окремо для імпорту, експорту і транзиту; при пропуску вантажів і пасажирів через митний кордон.

Корисним має стати досвід польських колег щодо розвитку в митній службі України системи управління ризиками на регіональному рівні. Суттєвими перевагами, які сприяють успішному застосуванню прогресивних методів в митній адміністрації Польщі, є також нормативно-правове забезпечення цього питання в законодавстві ЄС, зокрема в Митному кодексі ЄС, розвинена інфраструктура митних органів, забезпечення необхідними технічними засобами митного контролю.

Наразі україно-польські митні відносини прогресують в бік позитивних реформацій. Так, на спільному зібранні Державної фіскальної служби України разом із представниками Митної служби Республіки Польщі було прийнято рішення про лібералізацію правил перетину кордонів з метою суттєвого прискорення процедури пропуску транспортних засобів між країнами. Сторони домовились вдосконалити роботу на смугах руху «зелений коридор», оскільки мали позитивні результати після проведення експерименту в декількох пунктах пропуску, а також констатували успішне запровадження в таких пунктах новацій цих проектів: «Fast Way», який передбачає спрощення контролю порожніх транспортних засобів; TCS-електронна пошта, тобто обмін інформацією про транспортні засоби, які переміщуються через українсько-польський кордон, за допомогою електронної пошти. Так, з моменту введення загальної смуги руху «зелений коридор» час перетину кордону скоротився на 40 %, а кількість туристів, які його обирають, суттєво збільшилася. Не менш цікавим є і проект декларації про запровадження системи попереднього повідомлення про виникнення надзвичайних ситуацій на україно-польському кордоні.

Розбудова митної політики України з врахуванням відповідного досвіду Польщі має забезпечити належний захист економічних інтересів держави та ефективно приєднання нашої країни до європейської спільноти.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ МИТНИХ ТЕРМІНІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ МИТНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Гармаш Є. В., к.ю.н., доцент

Сінченко Н. В., студентка

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Митна діяльність на сьогодні користується підвищеною увагою з боку як суб'єктів ЗЕД, так і суспільства у цілому. Стимулюючих для цього факторів багато – від надмірного фіскального тиску до рівня корупції. У той же час, норми митного законодавства, котрі безпосередньо стосуються митної сфери діяльності держави та суспільства та встановлюють правила гри останніх, потребують змін. Зокрема, у частині переосмислення та вдосконалення понятійного апарату МК України, так як сучасні наукові розвідки вітчизняних вчених свідчать про наявність низки проблем у цій царині. Мова йде про основоположні юридичні митні поняття, що закріплені у нинішньому МК України.

Серед українських дослідників, що звертають увагу на проблеми офіційного визначення митних понять і термінів, можна назвати Бережнюка І. Г., Додіна Є. В., Кунєва Ю. Д., Мазура А. В. Приймаченка Д. В., Прокопенка В. В. та ін. При цьому, низка актуальних питань, що стосуються чинного митного законодавства, потребують осмислення з точки зору науки.

Сьогодні існує актуальна потреба у визначенні шляхів вдосконалення митного законодавства, комплексного аналіз законодавчих дефініцій у митному праві, їх особливостей та проблем.

Огляд наукової літератури та вивчення низки дисциплін митного спрямування дають підстави стверджувати, що на сьогодні у митному праві подекуди відсутня єдність тлумачення юридичних понять та легальних дефініцій, що спричинює безсистемне наповнення понятійно-категоріального апарату даного інституту.

Деякі дослідники вважають, що законодавству гостро не вистачає нормативних дефініцій, що їх ніколи не буває багато і не може бути надміру в принципі, а чим більше нормативних дефініцій створить законодавець, тим краще буде правокористувачеві та суспільству в цілому» [1, 154]. Однак таке судження не безспірне, оскільки кількість не завжди означає якість.

Як вважає Подорожна Т. С., законодавчі дефініції повинні не просто визначати поняття в тексті закону, а й відобразити його суттєві ознаки, давати вичерпне тлумачення [2].

Що стосується безпосереднього дефініцій у митному законодавстві, то останні є логічно еквівалентними слову і терміну, котре вони визначають – дефінієндуму. Митне законодавство оперує великою кількістю

понять. У зв'язку з цим, на нашу думку, аналізу потребують в першу чергу, ті що є основоположними й вихідними у митному праві.

Зокрема, Кунев Ю.Д., вважає, що одним із фундаментальних митно-правових понять є поняття “митні формальності”, оскільки у науковій літературі приділено дуже мало уваги дослідженню цього поняття. Зокрема, в українському законодавстві воно з'явилося нещодавно, тому це можна вважати основною причиною його малодослідженості. Хоча, на думку авторів, це основоположне поняття, яке визначає відносини людини й держави в митній сфері діяльності.

Кунев Ю. Д. стверджує, що під час детального розгляду особливостей трансформації терміна «митні формальності» виявлено деякі обставини, які не дозволяють стверджувати, що національний зміст повністю відповідає змісту, закладеному в цей термін Всесвітньою митною організацією. [3, 7]. Також ним було виявлено проблеми практичного і теоретичного плану, пов'язані з неправильним трактуванням поняття «митні формальності”. Зокрема, виокремлено й досліджено один із чинників проблем порушення співвідношення понять, такий як коректність перекладів міжнародних нормативно-правових актів, які ратифікує Україна в митній сфері. Також акцентовано увагу на факті, що через особливості перекладу Кіотської конвенції українською мовою (має силу закону) змінено навіть предмет конвенції: словосполучення “Customs procedures and practices”, що конкретизує область застосування норм усього міжнародного акта, перекладено як “митні правила і процедури”. [3, 15].

У контексті дослідження поняття “митні процедури” ми погоджуємося з думкою Приймаченко Д. В. та Прокопенко В. В., які зазначають, що враховуючи досвід митно-правового регулювання в Європейському Союзі, засадничим документом у цій царині є Митний кодекс Співтовариства (Модернізований митний кодекс), який запроваджує загальні правила та процедури, що застосовуються до товарів, увезених на митну територію Співтовариства або вивезених з неї. Відповідно до п. 8 ст. 4 цього Кодексу митні формальності – це всі дії, які мають бути виконані зацікавленими особами та митними органами з метою дотримання митного законодавства. Отже, у Кодексі чітко та однозначно визначено, що становлять собою митні формальності у трактуванні європейських законодавців. Прикладом, який підтверджує твердження щодо того, що митні формальності – це дії, є п. 2 ст. 106, згідно з яким митний орган, в якому подано декларацію або якому надано до неї доступ, виконує всі формальності для перевірки декларації, стягнення суми імпортного або експортного мита, що відповідає будь-якому митному боргу, та для проведення митного оформлення товарів [4, 17].

На підставі викладеного вище, можемо зробити висновок, що вказане базове поняття митного законодавства потребує переосмислення, а

МК України – змін і доповнень, зокрема, у частині належного перекладу й імплементації митних термінів та перегляду доцільності існування у ньому поняття митного режиму. Перспективними шляхами подальших розвідок є аналіз та вдосконалення інших вихідних понять митного законодавства (митна служба, митне оформлення тощо), задля приведення такого у відповідність до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк Р. Законодавчі дефініції у праві: логіко-гносеологічні, політико-юридичні, морально-психологічні та практичні проблеми // Право України. – 2006. – № 11. – С. 153–157

2. Подорожна Т. С. Законодавчі дефініції: поняття, структура, функції : автореф. дис... к.ю.н. – К., 2009. [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://mydisser.com/ru/catalog/view/6/343/12325.html>

3. Кунєв Ю. Д. Визначення сутності та змісту основних митно-правових понять: “митна процедура” / Ю. Д. Кунєв, Л. Р. Баязітов // Вісник Академії митної служби України. Серія : Право. – 2014. – № 2. – С. 7–23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2014_2_3

4. Приймаченко Д. В., Прокопенко В. В. Митні формальності: правова природа та зміст поняття (міжнародно-правовий аспект) // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 3 (9). – С. 17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aplaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-9-2014-jubilee/>

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Шевченко П. Ю., аспірант

(Науковий керівник – д.ю.н., професор Приймаченко Д. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

27 червня 2014 року укладено Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони (далі – Угода). Ця подія якісно поглиблює інтеграційні процеси між Україною та ЄС. Підписання зазначеної Угоди ставить перед нашою державою нові завдання та виклики щодо негайного реформування багатьох галузей та впровадження міжнародних стандартів, в першу чергу в діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування.

Одним із центральних питань, порушених в Угоді, є поліпшення торгівельних зв'язків між країнами — членами угоди, а також митне співробі-

тництво. Так, відповідно до ст. 76 Угоди з ЄС країни-учасниці *визнають важливість митних питань та питань сприяння торгівлі* в розвитку двостороннього торговельного середовища. Для забезпечення відповідності законодавства, зокрема в частині повноважень адміністративних органів, цілям ефективного контролю та підтримки сприянню законній торгівлі, Угодою передбачено посилення співробітництва у цій сфері.

Шляхом аналізу зазначеного міжнародного нормативного акту можна виділити основні напрямки міжнародного митного співробітництва між Україною та ЄС:

1) захист і сприяння законній торгівлі шляхом ефективного впровадження і дотримання вимог законодавства;

2) уникнення непотрібних або дискримінаційних навантажень на економічних операторів, запобігання шахрайству і надання подальшого сприяння економічним операторам, які мають високий рівень відповідності законодавству;

3) застосування єдиного адміністративного документа у цілях митного декларування;

4) більшу ефективність, прозорість і спрощення митних процедур та практик на кордоні;

5) застосування сучасних митних методів, зокрема оцінки ризиків, постаудитного контролю та методів аудиту компаній для спрощення та сприяння ввезенню та випуску товарів;

6) скорочення витрат і збільшення передбачуваності для суб'єктів господарювання, зокрема для малих та середніх підприємств;

7) без шкоди для застосування об'єктивних критеріїв оцінки ризиків, забезпечення недискримінаційних вимог та процедур, що застосовуються до імпорту, експорту і транзиту товарів;

8) застосування міжнародних документів, що використовуються у митній справі і торгівлі, у тому числі тих, що розроблені Всесвітньої митною організацією (далі - ВМО) (Рамкові стандарти забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі 2005 року, Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбульська конвенція) 1990 року, Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису і кодування товарів 1983 року), СОТ (наприклад, Угода про застосування Статті VII ГАТТ 1994), ООН (Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975 року, Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажу на кордонах 1982 року), а також керівних принципів ЄС, таких як Митні прототипи;

9) вжиття необхідних заходів для відображення та виконання положень переглянутої Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур 1973 року (Кіотська конвенція);

10) здійснення попереднього забезпечення обов'язкових рішень щодо тарифної класифікації та правил походження. Сторони гарантують, що рі-

шення можуть бути скасовані або анульовані лише після нотифікації причетного суб'єкта та не матимуть зворотної дії, якщо тільки рішення не були прийняті на основі недостовірної або неповної інформації;

11) введення та застосування спрощених процедур для вповноважених трейдерів відповідно до об'єктивних та недискримінаційних критеріїв;

12) встановлення правил, які забезпечать, щоб будь-які штрафи, накладені за порушення митного законодавства або процедурних вимог, були пропорційними і недискримінаційними, а їх застосування не призводило до незаконних та не виправданих затримок;

13) застосування прозорих, недискримінаційних і пропорційних правил щодо ліцензування митних брокерів.

Окремі кроки в цьому напрямку наразі зроблені Державною фіскальною службою України за сприяння уряду Німеччини. Зокрема, в рамках підтримки реформування управління державними фінансами Департаментом міжнародного розвитку уряду Німеччині проведено навчання співробітників ДФС з порядку оформлення та видачі сертифікатів походження форми EUR-1.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України \\\ Відомості Верховної Ради України. - 2012. – № 44–45; № 46-47; № 48 , стор. 1858, стаття 552.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. \\\ Офіційний вісник України. – 2014. – № 75, том 1, стор. 290, стаття 2125.

К ВОПРОСУ ОБ АНТИДЕМПИНГОВЫХ МЕРАХ, ПРИМЕНЯЕМЫХ ДЛЯ ЗАЩИТЫ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ЕАЭС

Устинова А. В., аспирантка

(Научный руководитель – д.ю.н., профессор Бакаева О. Ю.)

*(ФГБОУ ВО “Саратовская государственная юридическая академия”,
г. Саратов)*

Для защиты внутреннего рынка в Евразийском экономическом союзе(далее – ЕАЭС) применяются единые меры защиты интересов отечественных производителей товаров по отношению к товарам из третьих стран. К их числу относятся антидемпинговые, компенсационные и специальные защитные меры, распространяющиеся на всю таможенную территорию Союза. Данные вопросы регулируются Протоколом о применении специальных защитных, антидемпинговых мер по отношению к третьим странам (Приложение № 8 к Договору о Евразийском экономическом союзе от 8 мая 2015 г.). При их применении учитываются и Соглашения ВТО по антидемпингу, субсидиям и компенсационным мерам и защитным мерам.

Под антидемпинговой мерой², в соответствии с Договором о Евразийском экономическом союзе от 29 мая 2014 г., понимается мера по противодействию демпинговому импорту, которая применяется по решению наднационального органа (Евразийской экономической комиссии на основании предложений Департамента защиты внутреннего рынка указанной комиссии), посредством введения антидемпинговой пошлины, в том числе предварительной антидемпинговой пошлины, или одобрения ценовых обязательств, принятых экспортером.

Действующее законодательство исходит из допустимости применения двух основных инструментов антидемпингового регулирования - антидемпинговой пошлины (включая такую ее разновидность, как предварительная антидемпинговая пошлина) и ценовых обязательств антидемпингового характера, принятых экспортером.

Полномочия на проведение антидемпингового расследования делегированы Департаменту защиты внутреннего рынка Евразийской экономической комиссии. Департамент проводит расследование в целях установления демпингового импорта и обусловленного этим материального ущерба, угрозы причинения такого ущерба или существенного замедления создания отрасли экономики государств – участников ЕАЭС на основании заявления в письменной форме. Результатом такого расследования может стать предложение о применении антидемпинговой меры.

Срок проведения антидемпингового расследования, по общему правилу, не может превышать 12 месяцев с даты начала расследования с возможной пролонгацией, но не более чем на 6 месяцев.

В ходе расследования уполномоченному органу необходимо собрать объективную информацию о состоянии производителей рассматриваемого товара в ЕАЭС; факторах, влияющих на их экономические и финансовые показатели; фактических показателях и условиях импорта непосредственно конкурирующего товара на территории Союза, в целях подготовки заключения о наличии либо отсутствии оснований для применения антидемпинговых мер.

На основе проводимого антидемпингового расследования устанавливаются факт демпинга, его негативное влияние на состояние конкуренции на рынке и национальных производителей аналогичного товара и, самое главное – при принятии решения о применении антидемпинговой меры на основании результатов расследования определяются параметры антидемпинговой меры – ставка антидемпинговой пошлины, продолжительность ее взимания и т.д.

В настоящее время специальные антидемпинговые расследования стали производиться регулярно по заявлениям предприятий Российской

---

² Под демпингом в соответствии с Протоколом понимается ситуация, при которой товар ввозится в ЕАЭС из третьих стран по ценам ниже цен, по которым аналогичный товар продается на внутреннем рынке таких третьих стран.

Федерации, Республики Армения, Республики Беларусь, Республики Казахстан и Республики Киргизии. В феврале 2016 г. Евразийская экономическая комиссия выпустила публичный отчет о работе Комиссии и ЕАЭС за период 2012–2015 гг, в котором отмечается, что за это время профильный департамент Комиссии провел 17 расследований. По их результатам введено 10 антидемпинговых мер, затрагивающих различные сектора экономики: металлургию, общее и сельскохозяйственное машиностроение, химическую, автомобильную, текстильную и кондитерскую промышленность, потребительские товары. По оценкам специалистов сумма зачисленных антидемпинговых пошлин на счета уполномоченных органов государств ЕАЭС в 2014 г. по сравнению с 2012 г. возросла на 15,7 %³.

Таким образом, эффект воздействия антидемпинговых мер защиты внутреннего рынка ЕАЭС на демпинговые импортные поставки аналогичного товара обеспечивается путем влияния их на величину стоимости находящихся во внешнеторговом обороте таких товаров. Используя данные меры, Евразийская экономическая комиссия, проводя мониторинг применения принятых решений, воздействует на экономические интересы компаний экспортирующего иностранного государства, следовательно, на их поведение на внутреннем рынке ЕАЭС, сохраняя в то же время за ними полную самостоятельность.

СУЧАСНИЙ СТАН ТЕОРЕТИЧНОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПИТАНЬ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ

Ющенко І. О., студентка

(Науковий керівник – д.ю.н., професор Антонов К. В.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Підвищення ефективності боротьби із злочинністю на сучасному етапі, яка набуває професіоналізму, організованості, транснаціональності, а також зміцнення гарантії забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи потребують удосконалення інструментарію попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. Взагалі, злочинності, як «живому», соціальному явищу притаманне суттєва пристосовуваність до умов існування суспільства, перетворення її на професійну та організовану. Примітно, що за переконанням науковців, злочинність розвивається та закріплюється тоді і там, де має місце хаос у суспільному житті при відсутності політичної волі з нею боротися [1].

---

³ Официальный сайт Евразийской экономической комиссии // режим доступа: http://www.eurasiancommission.org/ru/Documents/EEC_ar2015_preview.pdf (дата обращения: 18.03.2016 г.)

Доводиться констатувати, що на тлі інтелектуалізації і професіоналізації злочинності дедалі більше поширюються кваліфіковані зазіхання, що забезпечують максимальний прибуток. На наш погляд, все це вимагає теоретичного осмислення і наукового вирішення ряду актуальних проблем практичної реалізації шляхів вдосконалення кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Слід зазначити, що суттєво новим для вітчизняної теорії і практики є визначення “контролю за вчиненням злочину”. Чинний КПК України контроль за вчиненням злочину відносить до категорії негласних слідчих (розшукових) дій, тобто до різновиду слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України (ст. 246) [2]. Відповідно до положень ст. 271 КПК України контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та проводиться в таких формах:

- 1) контрольована поставка;
- 2) контрольована та оперативна закупка;
- 3) спеціальний слідчий експеримент;
- 4) імітування обстановки злочину.

Слід зазначити, що вітчизняна теорія і практика кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності з прийняттям нового КПК України вперше стикнулися з поняттям контролю за вчиненням злочину. Деякі його форми – контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка, – були вже відомі вітчизняній правоохоронній практиці (зокрема, оперативно-розшуковій) та довели свою дієвість у протидії злочинності. У працях сучасних науковців – фахівців у галузі кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності. певною розробленістю, з точки юру поняття, загальних основ, організаційних та тактичних аспектів, характеризуються контрольована поставка та оперативна закупка. Але, умови сьогодення, новели кримінального процесуального законодавства висувають кардинально нові вимоги щодо наукового тлумачення правових та організаційних аспектів здійснення контрольованої поставки, як форми контролю за вчиненням злочинів.

На сьогодні існує низка теоретичних, нормативно-правових та організаційних проблем, що знижують ефективність використання контрольованої поставки, як форми контролю за вчиненням злочинів. Серед таких можна виділити:

1. Недосконалість нормативно-правового забезпечення використання контрольованої поставки, як форми контролю за вчиненням злочинів.
2. Недостатня теоретична та науково-методична розробка питань

організації здійснення контрольованої поставки, як форми контролю за вчиненням злочинів.

Окресливши деякі проблемні, з точки зору наукової розробленості питань, необхідно зазначити, що чинний КПК України не дає визначення контрольованої поставки. На наш погляд, контрольована поставка - це спосіб отримання інформації про ознаки злочинної діяльності шляхом встановлення контролю за поставкою, купівлею, продажем, переміщенням предметів, речовин і продукції, вільна реалізація яких заборонена або обіг яких обмежений, а також є об'єктами або знаряддями злочинних посягань [3]. Аналіз чинної нормативно-правової бази свідчить, що контрольована поставка, як форма контролю за вчиненням злочинів є окремою негласною слідчою (розшуковою) дією та, одночасно, оперативно-розшуковим заходом, яка дозволяє виявляти осіб, злочинні угруповання, які займаються незаконним обігом предметів, речовин та інших об'єктів, а не обмежуватися простим їх вилученням з обігу. Однак, за нашим переконанням, таке визначення не є досконалим. Етимологічно, поняття “дія” та “захід” передбачають будь-яке єдине діяння. У свою чергу, контрольована поставка являє собою комплекс дій, узгоджених за часом та змістом, використання можливостей різних суб'єктів (основних та допоміжних). Отже, контрольовану поставку можна, на наш погляд, визначити саме як операцію.

Неоднозначність сучасних підходів щодо розуміння сутності контрольованої поставки, як форми контролю за вчиненням злочину, диктує необхідність ретельного аналізу правових актів, які на сьогодні регулюють організаційно-тактичні аспекти її здійснення.

Список використаних джерел:

1. Дремин В. Н. Преступность как социальная практика : институциональная теория криминализации общества : монографія / В. Н. Дремин. – Одеса : Юрид. лит., 2009. – 613 с. – С. 22.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : за станом на 22. 05. 2012 р. – К. : Алерта. 2012. – 304 С. – С. 201.
3. Буняков О. А. Правове регулювання контрольованої поставки в практиці правоохоронних органів України /! Актуальні проблеми протидії організованій злочинній діяльності: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Одеса, 26 вересня 2014). – Одеса : ОДУ ВС, 2014. – С. 26.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІМПЕРАТИВІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ковальчук М. В., аспірантка

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Еволюція та розвиток економічних систем на сьогодні відбувається через призму трансформацій соціально-економічних відносин, ефективність яких визначають інституціональні імперативи економічної безпеки держави.

Інституціональні трансформації як процес інституціональних змін в суспільному середовищі відбуваються по наступних причинах:

– вираження суспільної потреби в інституціональних перетвореннях, що виникає через недієздатність або ж низьку ефективність діючих інститутів та інституцій в соціально-економічних відносинах;

– необхідність узгодження та удосконалення існуючих інститутів та інституцій у зв'язку з адаптацією до умов зовнішнього середовища.

Інституціональні трансформації в Україні набули рис затяжного та невизначеного процесу через порушення функціонального балансу в співвідношеннях “цілі державного регулювання – засоби забезпечення політичних інтересів”. Це головним чином призвело до порушення базових зв'язків та взаємозалежностей між основними складовими якості життя населення, а саме – рівнем освіти, доходів та безробіття та доводить неспроможність державних інститутів задовольняти основні потреби індивідуума. Значення субіндексів глобальної конкурентоспроможності України в 2015–2016 рр. показують, що в Україні при доволі високому рівні здоров'я, початкової та вищої освіти (основні характеристики людського потенціалу) низький рівень розвитку інституцій, макро- та бізнес середовища. Тобто соціально-економічні відносини розвивались несприятливих умовах і зазнали значних деформацій (тінізація соціально-економічних відносин, корупція) через неефективну політику державних інститутів, сформувавши недовіру до діючих інститутів та впроваджуваних ними інституціональних перетворень.

Ключовою проблемою трансформацій інституціональних імперативів економічної безпеки України на сьогодні є суперечливий характер інституціональних змін. Реформування національних систем соціально-економічних відносин за європейським зразком в кризових економічних умовах посилює мотивацію до тіншових взаємодій у суспільстві, що особливо чітко видно, наприклад, з ситуації на валютному ринку: прискорення інфляційних процесів спричиняє зниження рівня дохідності фінансових активів в національній валюті у порівнянні з доходами в іноземній валюті, як наслідок зростає рівень доларизації грошової маси, девальвує національна валюта і т. д. Рівень доларизації грошової маси в

2015 р. становив 32,17 %, що перевищує гранично допустиму норму за Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29.10.2013 р.

Поточні інституціональні імперативи сприяють мотивації до нелегальної діяльності і в бізнес-середовищі. Бізнес-структури з метою максимізації прибутків здійснюють тіншову діяльність, якщо доходи в тіншовій діяльності з урахуванням затрат більші, ніж доходи в легальній діяльності з урахуванням затрат та податків. Суб'єкти бізнесу організовують тіншову діяльність з умовою, що доходи від тіншової діяльності перевищують трансакційні затрати у випадку виявлення нелегальної складової. Далі виникає мотивація до лобювання інтересів у владних структурах, корупції і ступінь її прямо пропорційно залежить від вірогідності виявлення тіншової діяльності та обсягів доходів від неї. Політика державних та фінансових інститутів, податкові умови деактивують ділову активність в Україні.

В підсумку в українських реаліях значну роль відіграють трансакційні витрати корупційної діяльності, що обчислюються, як:

$$\begin{cases} Tr_{C\ corr} = Tr_{C\ lob} + Tr_{C\ adm}, \\ Tr_{C\ corr} = k \cdot D', \\ Tr_{C\ adm} = V \cdot t, \\ Tr_{C\ k} < p \cdot S, D' > k, \\ Tr_{C\ adm} < AC + W_{ser}, Tr_{C\ adm} < p \cdot S, \end{cases} \quad (1)$$

де $Tr_{C\ corr}$ – трансакційні витрати корупційної діяльності;

$Tr_{C\ lob}$ – трансакційні витрати лобювання інтересів;

$Tr_{C\ adm}$ – трансакційні витрати подолання адміністративних бар'єрів;

AC – альтернативні витрати у випадку реєстрації підприємства, проходження офіційної процедури ліцензування, сертифікації тощо;

W_{ser} – вартість послуг (реєстрація, сертифікація, стандартизація, ліцензування тощо);

D' – доходи підприємства в тіншовому секторі;

p – ймовірність виявлення тіншової діяльності фірми;

S – трансакційні витрати, яких зазнає фірма внаслідок виявлення її тіншової діяльності;

k – процент виплат на утримання суб'єктів захисту;

V – сума хабаря;

t – кількість хабарів.

Для зменшення ступеня тіншових взаємовідносин в українському суспільстві необхідний ефективний державний інституційний механізм превентивного регулювання соціально-економічних з метою попере-

дження виникнення деструктивних імперативів для економічної безпеки держави. Діяльність елементів такого механізму повинна мотивуватися наступним:

$$\begin{cases} D' - C' - R' < p \cdot S + Q', \\ (D - C) + N + Q > (D' - C') + Q', \end{cases} \quad (2)$$

- де D' – доходи від участі в корупційній та нелегальній діяльності;
 C' – втрати від участі в корупційній та нелегальній діяльності;
 R' – нематеріальні втрати від участі в корупційній та нелегальній діяльності (психологічна напруга і т. д.);
 p – ймовірність виявлення корупційної та нелегальної діяльності;
 S – трансакційні витрати, які будуть понесені у випадку виявлення корупційної та нелегальної діяльності;
 Q' – нематеріальні вигоди від «прикриття» корупційної та нелегальної діяльності;
 D – доходи від ефективного виконання службових обов'язків,
 C – затрати перебування на посаді (вартість навчання, проживання);
 N – вигоди від легальної діяльності (політична підтримка мас, визнання, престиж державної служби і т. п.);
 Q – вигоди від викриття корупційної та нелегальної діяльності.

Формування ефективного мотиваційного механізму державного превентивного регулювання соціально-економічних відносин – один з шляхів, спроможних вплинути на процеси трансформації імперативів економічної безпеки України. Проте це не означає, що основний фактор мотивації повинен базуватись виключно на матеріальній основі. В умовах кризового стану економіки держави необхідно сприяти формуванню пріоритетності нематеріальних вигод від легальної та добросовісної діяльності в усіх сферах суспільного життя.

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ КОЛЕКЦІЇ

Рябоволенко В. А., студент

(Науковий керівник – д.філол.н., професор Калашнікова О. Л.)

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Збереження культурних цінностей є важливою складовою економічної безпеки держави. Захист культурної спадщини України передбачає не тільки охорону пам'яток культури, що зберігаються у державних колекціях, а й облік тих об'єктів культури, що знаходяться у приватній власності і входять до приватних колекцій.

Якщо музейні колекції певним чином упорядковані, інвентаризовані, каталогізовані (хоча проблеми залишаються і тут), то приватні збирання, нажаль, мало відомі і мало досліджені.

Актуальним є вивчення кола українських колекціонерів і визначення асортименту їхніх колекцій. Це дозволить зорієнтувати співробітників Міністерства внутрішніх справ, що займаються розшуком викрадених культурних цінностей, та митної служби, що контролює переміщення об'єктів культури через державний кордон України, у питаннях аналізу ризиків, пов'язаних з розвитком арт-ринку, з метою запобігання незаконному вивезенню пам'яток культури за межі держави.

Для аналізу цього питання необхідно, по-перше, з'ясувати розбіжності між колекціонуванням та збиранням, колекціонером і збирачем.

Справжній колекціонер завжди шукає і знаходить те, що вже давно забуте, те, що вважається загубленим, недослідженим до нього. Тобто колекціонер – це в першу чергу дослідник. А у дослідника, як правило, є провідний напрямок наукових розвідок та пошуків, досить чітко визначене коло інтересів. Важливою необхідною умовою справжнього колекціонування є отримання спеціальних знань на рівні експерта про історію походження, характерні ознаки, легенду предметів колекціонування. Збирач частозалишається байдужим до самого предмету збирання, для нього найважливішим є вартість та кількість. Далеко не кожен збирач здатен стати колекціонером, і кількість в якість тут не переростає. На відміну від колекціонування, яке характеризується прагненням до наукової систематизації накопиченого матеріалу, зосередженістю на відповідних класах об'єктів культури, збирач обирає щонайширший спектр предметів матеріальної культури і природної історії, створених людиною і природою впродовж всієї світової історії, і не вважає за потрібне якимось класифікувати чи вивчати зібрані пам'ятки культури.

Говорячи про історію колекціонування в нашій державі слід розрізнити поняття “українське колекціонування” і “колекціонування українського”. Українське колекціонування включає всі види збирання, починаючи від російських ікон, мідних східних Будд, старовинних європейських пищалей і закінчуючи італійськими табакерками, французькими кришталевими флакончиками, турецькими срібними прикрасами, і іншим, що ще, на щастя, збереглося в Україні.

Колекціонування ж українського – це окрема тема, яку можна структурувати, узявши за основу приватні збірки, які вже склалися в Україні.

Здійснений нами аналіз дозволив визначити деякі відомі українські приватні колекції і окреслити основні групи об'єктів культури, що увійшли до цих колекцій.

Об'єктом аналізу стали колекції О. Поліщука, Віктора Ющенка, Володимира Недяка, фонду “Платар” та ін.

В результаті дослідження виявлено найбільш популярні напрямки колекціонування:

1. Колекціонування предметів археології, в якій окремо виділилося збирання експонатів, що належать трипільській культурі. Найвідоміші колекції: музей “Трипільської культури” О. Поліщука, зібрання трипільської кераміки в колекціях Віктора Ющенка, Володимира Недяка, фонді “Платар”.

2. Колекціонування предметів періоду Київської Русі – це вже не тільки археологія, але і речі, які дійшли до нашого часу, так би мовити в невикопному стані. Найбільша колекція представлена фондом “Платар”, зібрана сім’ями С. Платоновим і С. Тарути.

3. Найбільш широку і популярну групу предметів колекціонування, яку можна розділити ще на підгрупи, ми умовно назвемо колекціонування предметів козацької епохи. Цей період з XVI по XIX ст. включає декілька стилістичних напрямів, зокрема Ренесанс в своїй завершальній, маньєристичній стадії, і стиль, який увійшов до всіх художніх енциклопедій світу як “українське бароко”.

1) іконопис: Іван Гончар, Ігор Понамарчук, Олександр Прогнимак, Володимир Недяк, Ольга Богомолець, Віктор і Петро Ющенко, Ігор та Оксана Гриніви, Володимир Ященко, Олег Тарабанов;

2) етнографія: Віктор Ющенко і Володимир Недяк;

3) стародрук: Олександр Прогнимак, Ігор Понамарчук;

4) живопис: колекція Володимира Недяка.

4. Останній в тимчасовій послідовності – період XIX–XX ст., починаючи з “Енеїди” Котляревського і закінчуючи самвидавом 80–90 років XX ст. Тут найбільші колекції у Петра Порошенка і у Дмитра Табачника.

Результати нашого дослідження дозволяють визначити саме ці групи культурних цінностей як об’єкти ризику, що мають бути відомими службам, пов’язаним із збереженням, охороною, контролем за переміщенням через кордон та розшуком викраденого чи незаконно вивезеного з України, отже сприяти організації необхідної роботи щодо захисту національної культурної спадщини та економічної безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Бендюк М. Від приватної збірки до музею (з історії колекціонування в Україні) [Електронний ресурс] / Бендюк М. – Режим доступу : <http://www.kulturolog.org.ua/publications/-p-article/394-bendiuk.html>

2. Платар. Музей історичного культурного надбання. Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.platar.org/eneolithic-bronze-age>

3. Музей Івана Гончара. Національний центр народної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.honchar.org.ua/halereya/zhyvopys/>

4. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.uk.wikipedia.org/wiki/Боровиковський_Володимир_Лукич

5. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.uk.wikipedia.org/wiki/Сажин_Михайло_Макарович

6. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.uk.wikipedia.org/wiki/Шишко_Сергій_Федорович

ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ ЗА НЕДОТРИМАННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ У РОЗРІЗІ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

Олексієнко Р. Ю., к.е.н., доцент

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ)

Державне регулювання зовнішньоекономічних операцій, основою яких є рух об'єктів власності, повинне відбуватися ефективно, обґрунтовано й відповідно до встановлених вимог, водночас не порушуючи стабільності системи економічних інтересів держави.

Відомо, що під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності суб'єкти, як правило, є відносно вільними у своїх діях. Проте, у площині взаємодії з державними контролюючими органами учасники ЗЕД мають враховувати існуючі норми та приписи. Хоч на практиці, перетинаючи митний кордон України, суб'єкти ЗЕД, за тих чи інших причин, не завжди дотримуються встановлених державою митних правил. Як наслідок, з боку контролюючих органів влади щодо певних фактів ПМП застосовуються відповідні санкції, включаючи вилучення предметів порушення. Таким чином, можна стверджувати, що митне регулювання зовнішньоекономічних операцій фактично передбачає можливість існування впливу з позиції сили, часто обмежуючи свободу реальних дій суб'єктів щодо володіння й розпорядження об'єктами власності.

При цьому, у результаті примусового обмеження прав власності суб'єктів ЗЕД на певні товари й майно з економічної точки зору виникає ряд важливих та не завжди однозначних моментів. Найбільшої вагомості й актуальності у даній площині мають питання, здебільшого пов'язані з тим фактом, чи економічно доцільно державі застосовувати найбільш жорсткі радикальні засоби покарання порушників митних правил (у вигляді вилучення і подальшої конфіскації), або ефективніше натомість застосовувати можливі адміністративні важелі. На наш погляд, одним з основних аргументів щодо економічної доцільності застосування конкретних санкцій за недотримання митних правил при державному регулюванні ЗЕД у такому разі має обов'язково бути розрахунок можливих митно-податкових втрат держави як побічний результат вищезазначених дій контролюючих органів.

Нагадаємо, що за звичайного режиму переміщення товарно-матеріальних об'єктів через митний кордон країни суб'єкти ЗЕД зобов'язані сплачувати всі належні податки, митні збори і платежі. У той же час, логічним вважаємо припущення, що зважаючи на існуючий податковий тягар, багато суб'єктів ЗЕД, бажаючи уникнути повноцінного рівня оподаткування, можуть намагатися переміщувати матеріальні об'єкти власності з відхиленням від встановлених митних правил і порядків. Як наслідок, у результаті недотримання цих правил, митними та іншими контролюючими органами, очевидно, може бути ініційований процес примусової передачі прав власності на користь держави внаслідок конфіскації. При цьому, у випадку скоєння митного правопорушення, що може викликати вилучення та конфіскацію відповідних матеріальних об'єктів, суб'єкт фактично відповідає перед державою, здебільшого, даним власним майном, як правило, не сплачуючи всю сукупність передбачених обов'язкових податків, митних зборів й платежів. Але за певних конкретних умов та обставин державі може й не бути вигідним отримувати певні товарно-матеріальні об'єкти у свою власність.

Безумовно, існують випадки, коли затримання, вилучення та конфіскацію застосовувати край необхідно, незважаючи на можливі економічні зиски для держави у разі пропуску певних об'єктів через митний кордон та незалежно від можливих державних витрат на розпорядження конфіскованими об'єктами власності. Такими об'єктами можна вважати небезпечні або заборонені для переміщення товари та майно, нелегально переміщувані культурні цінності тощо. Звичайно, вилучення і конфіскація подібних об'єктів важко піддається сумніву та вимагає всілякого сприяння та відповідної підтримки.

Проте, коли виникають порушення митних процедур, які можуть передбачати альтернативні варіанти покарання суб'єкта ЗЕД у вигляді або застосування адміністративних санкцій без конфіскації, або можливої конфіскації, ми вважаємо за доцільне підходити до даного питання економічно зважено та раціонально.

У той же час з точки зору визначення економічної ефективності діяльності державних інститутів у напрямі подальшого розпорядження товарами і майном, що надходить у власність держави внаслідок процесу остаточної трансформації прав власності та інших митних процедур, ми вважаємо за доцільне орієнтуватися, в першу чергу, на кінцевий фінансовий результат використання вищезгаданих товарно-матеріальних об'єктів (тобто рівень перерахованих до бюджету коштів від розпорядження даними об'єктами) у порівнянні з рівнем їхньої початкової вартісної оцінки. Так чи інакше, за сьогоденних реалій у напрямі дослідження ефективності діяльності державних органів щодо обмеження

прав власності суб'єктів ЗЕД та доцільності прийняття матеріальних об'єктів у власність держави в результаті різних форм трансформації відносин власності головним критерієм можна вважати прямі грошові й матеріальні вигоди держави.

Таким чином, з економічної точки зору головним індикатором ефективності діяльності держави у напрямі регулювання відносин й обмеження прав власності суб'єктів ЗЕД, на наш погляд, слід вважати порівняння потенційно можливих доходів держави від застосування визначених примусових заходів для позбавлення суб'єктів-порушників ряду їхніх прав власності на відповідні товарно-матеріальні об'єкти та вірогідних витрат державних органів, що пов'язані з такими процесами трансформації прав власності, а також потенційно можливих витрат держави від використання даних важелів примусу.

ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР: ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ

*Льченко В. О., здобувач, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, старший державний інспектор ВМО № 4 МП “Мостиська” Львівської митниці, ДФС України
(Науковий керівник – к.е.н., доц., декан Огданський К. М.),
(Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, м. Дніпропетровськ)*

Світові процеси глобалізації та економічної інтеграції держав обумовлюють необхідність формування уніфікованих та глобальних інструментів державного регулювання країн в різних сферах, у тому числі й у галузі митної справи. Митна система України постійно перебуває у процесі становлення та вдосконалення з метою відповідності сучасним вимогам міжнародної торгівлі, що потребує, у свою чергу, відповідності стандартам Всесвітньої митної організації (далі – ВМО).

Різні аспекти проблеми міждержавного та національного регулювання митної справи були предметом дослідження багатьох учених, серед яких Р. Айленд, І. Бережнюк, І. Бабаєв, О. Борисенко, Т. Дойл, Н. Липовська, О. Павленко, В. Ченцов, В. Чижович та інші. Однак політичні перетворення, економічні трансформації сьогодення знову і знову викликають необхідність розробки та розвитку нових актуальних інструментів державного регулювання митних відносин як на глобальному, так і на національних рівнях[1].

Метою статті є аналіз багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» як інструмента регулювання митних процедур та визначення його можливостей щодо підвищення ефективності інституційної міждержавної діяльності в галузі митної справи.

Одним з найважливіших інструментів інституційного розвитку митних адміністрацій Всесвітньою митною організацією визнано «електронну митницю». Актуальність її впровадження настільки важлива для безпеки і спрощення світової торгівлі, що ВМО проголосила 2016 рік роком «цифрової митниці» [2].

Україна як член ВМО й активний учасник міжнародної торгівлі у 2006 році приєдналася до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція) [3]. Цей крок передбачав згідно Конвенції, у тому числі, й широке практичне послуговування інформаційними технологіями з метою спрощення та гармонізації митних процедур, впровадження стандартних правил використання інформаційних технологій для удосконалення митного контролю. Наступним кроком стала розробка та впровадження концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» [4; 5]. Цей процес тривав кілька років (2005 – 2008 рр. – розробка проекту, 2009 р. – пілотна фаза проекту, 2010 р. – масштабний перехід на електронне декларування). Передбачалося інтегрування існуючих інформаційних систем контролю за експортом, імпортом, транзитом в єдину інформаційну автоматизовану систему; впровадження єдиної системи обліку торговців з реєстрацією їх лише в одній державі; проведення всіх фактичних перевірок в один час і в одному місці; створення “безпапірового середовища” для митниці та суб’єктів ЗЕД (<http://www.mdoffice.com.ua/pls/mdoffice/aSNewsDic.getNews?dat=102009>). А втім виявлено серйозні проблеми, які мають “місцевий український” характер, серед яких найгостріші: “ручний режим” регулювання митних процедур; нестача ресурсів для автоматизації митних процедур; підміна поняття електронного декларування на pdf-декларування, дублювання робіт та документів (в електронній та паперовій формах) тощо.

Глобальні інтеграційні процеси в усе більшому обсязі потребують удосконалення та уніфікації інструментів державного регулювання митної справи. У ході дослідження виявлено, що з метою спрощення і безпеки міжнародної торгівлі розроблено, активно адаптується та впроваджується як на глобальному, так і на національних рівнях сучасний інструмент інституційного розвитку митних служб та регулювання митних процедур багатофункціональна комплексна система “Електронна митниця”. Було визначено проблеми та потужні можливості нової моделі

митного оформлення і контролю – електронної митниці – щодо підвищення ефективності інституційної міждержавної діяльності в галузі митної справи, передусім у питаннях безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, державного регулювання митних процедур.

Список використаних джерел:

1. Pavlenko Olena 2013, Facilitation and security of international trade: innovative mechanisms and instruments / O. Pavlenko, O. Triakina, E. Garmash, E. Bogdanova, V. Jeifets, I. Babayev, P. A. Cucino, P. Zafeiropoulos, P. 15–35 //Customs Scientific Journal. – № 1. – 2013.– Режим доступу : <http://ccjournals.eu/ojs/index.php/customs/article/view/459/486>
2. World Customs Organization declares 2016 to be the year of Digital Customs / World Customs Organization, 2015. – Режим доступу: www.wcoomd.org
3. Международная конвенция об упрощении и гармонизации таможенных процедур (Киотская конвенция) от 18 мая 1973 // Официальный вестник Украины. – 2011. – № 71.
4. Об одобрении Концепции создания многофункциональной комплексной системы “Электронная таможня” // Распоряжение Кабинета Министров Украины от от 19.09.2008 № 1236-р.– Режим доступа : www.ligazakon.ua
5. Pavlenko, O, Triakina, O, Garmash, E 2013, Country profile of Ukraine: Trade facilitation implementation, UNECE training workshop “Trade Facilitation Implementation Guide Capacity Building Phase”. – 14.02.2013, Turin, Italy.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Demianenko Yu. I.	153	Гармаш Є. В.	270
Grushko T. I.	117	Горященко Ю. Г.	125
Haidamashko O. H.	25	Григораш О. В.	77
Piddubna Ya. V.	138	Григоренко В. В.	218
Seleznyova Yu. O.	117	Губа М. О.	93
Sheiko Yu. S.	15	Губенко Я. Я.	67
Voshchyna M. O.	15	Гутченко К. А.	203
Zavgorodnya D. V.	138	Гуцул В. С.	21
Абдін А. В.	89, 161	Давидько С. В.	104
Агапова В. В.	114	Дегтярєва Є. М.	65, 91
Андрєєва К. В.	268	Дикусар Д. В.	232
Андрушко А. П.	188	Добролежа К. М.	129
Баранівська М. В.	17	Довганинець Т. І.	127
Бережнюк І. І.	178	Дубровіна Н. В.	140
Береза Л. С.	172	Євдосєєва А. В.	197
Беспалова А. В.	82	Єршов Д. А.	220
Бондар А. А.	99	Житникова Ю. В.	48, 132
Бондаренко Д. С.	146	Жураківський М. І.	170
Ванічкіна М. О.	48, 132	Забосєнко В. О.	134
Ватченко О. І.	123	Задорожна В. В.	80
Велика Я. Ю.	168	Задорожна Т. М.	13
Вербицька К. С.	73	Іваниця К. О.	207
Вовкодав М. С.	46	Іванченко М. О.	129
Воловик І. В.	27	Івченко О. Д.	234
Воробйова Т. Р.	93, 95	Ільченко В. О.	286
Вощина М. О.	157	Кабанова Г. В.	237
		Кашуба Ю. О.	174
		Кирнос А. В.	172

Кисель К. С.	190	Олішкевич К. В.	35, 37
Клець О. В.	239	Омельницька Ю. Е.	71
Кмецінська У. В.	264	Отрошко К. О.	174
Коваль А. М.	63	Падерін І. Д.	112
Ковальчук М. В.	279	Панчук О. С.	110
Козленко А. І.	256	Перетокін А. Г.	180
Козова Д. В.	71	Персенко Л. І.	106
Корецька Н. В.	266	Петишко І. В.	136
Котенко В. С.	165	Петришина В. С.	245
Котко О. К.	85	Петруня В. Ю.	121
Кунєва З. Ю.	184	Пінчук А. В.	104
Лапик Т. Л.	110	Погоріла Я. О.	56
Ларіонова В. В.	31, 33	Подзигун М. А.	99
Лисакова І. М.	140	Прокопенко В. В.	247
Літвінов В. В.	176	Просвіров А. І.	50
Луньова О. Є.	151	Пшеничний Ю. О.	52
Мажула О. В.	76	Раздорожня С. В.	250
Маковецький М. В.	186	Разумей Г. Ю.	222
Малоок І. А.	54	Роздобудько П. Ю.	61
Мальцон Ю. О.	215	Рошко О. М.	192
Мельник А. О.	241	Руденко І. І.	252
Мироненко А. О.	102	Рябоволенко В. А.	281
Міщенко Д. А.	23	Свистун К. О.	144
Могильова О. Л.	195	Селезньов О. Ю.	201
Мосякіна О. А.	182	Сердюк М. Г.	224, 226
Негара Р. В.	243	Синюк А. О.	69
Новак Є. Е.	112	Сінченко Н. В.	270
Новікова К. І.	11	Сірко А. Ю.	159
Олексієнко Р. Ю.	284	Скорик К. І.	108
Олійник В. А.	163	Скосарева А. К.	199
		Снісар В. О.	259
		Соколюк В. В.	250

Старченко Л. В.	254
Сторожчук В. М.	29
Сухов Д. С.	231
Сухопар К. Ю.	97
Тарасенко К. М.	119
Тесленко В. А.	211
Тишковська К. С.	170
Ткаченко Ю. О.	87
Тропіна Т. В.	213
Усик К. Ю.	58
Устинова А. В.	274
Фалес Т. О.	266
Фірсова А. С.	134
Фрейдін М. Ю.	97
Ченцов В. В.	220, 222
Чернявська Ю. А.	229
Чуміна К. Г.	209
Шавріна О. О.	39, 41
Шарамок А. В.	19
Шаровський В. І.	163
Шатрова К. І.	142
Шевченко П. Ю.	272
Шейко Ю. С.	155
Шершень А. В.	148
Штельманчук К. В.	205
Шумейко О. М.	43
Щербина І. М.	261
Ющенко І. О.	276
Яресько М. М.	257

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**“СВІТОВА ТОРГІВЛЯ І ЗАХИСТ
НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ПРАВОВЕ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ
ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Том 1

22 квітня 2016 р.

Матеріали подано в авторській редакції

**Підписано до друку 20.04.2016. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 18,25. Облік.-вид. арк. 16,22. Тираж 300 прим.
Замовлення № 758.
Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів
(свідоцтво про видавничу діяльність ДК № 5022 від 14.12.2015 р.)
вул. Держинського, 2/4, м. Дніпропетровськ, 49000**

**Міністерство освіти і науки України
Регіональний навчальний центр
Всесвітньої митної організації
Національний університет цивільного захисту України
Рада молодих учених Університету митної справи та фінансів**

Університет митної справи та фінансів

**“СВІТОВА ТОРГІВЛЯ І ЗАХИСТ
НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ПРАВОВЕ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ
ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

Том 1

22 квітня 2016 р.

Дніпропетровськ

Світова торгівля і захист національних інтересів в умовах глобалізації: правове, соціально-економічне та інформаційно-технічне забезпечення : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 т. – Т. 1. – Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2016. – 292 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, які включено до збірника, присвячено актуальним проблемам світової торгівлі та захисту національних інтересів в умовах глобалізації, визначенню актуальних проблем її правового регулювання, дослідженню її соціально-економічних аспектів, аналізу інформаційно-технічного забезпечення.

Збірник матеріалів може зацікавити науковців, викладачів, студентів, аспірантів, а також фахівців у галузі зовнішньоекономічної діяльності.

Організатори конференції:

Міністерство освіти і науки України;
Регіональний навчальний центр
Всесвітньої митної організації;
Національний університет цивільного
захисту України;
Рада молодих учених Університету митної
справи та фінансів;
Університет митної справи та фінансів

Склад редакційної групи:

Куземко В. А., Ченцов В. В., Садовий В. П.,
Приймаченко Д. В., Гармаш Є. В.,
Домбровська С. М., Андронов В. А.,
Івашина О. Ф., Ліпинський В. В.,
Бочаров Д. О., Губа О. І., Даценко В. В.,
Мороз Б. І., Шевченко Н. І., Марценюк О. О.,
Барабаш Ю. В., Дерев'янка Т. П.

ISBN 978-966-328-110-0